

ATA

3372

N 26407 R 15134 ATA
3372

IOANNIS

BERNARDI DIAZ

de Luco, Decretorum Do-
ctoris Hispani Practi-
ca Criminalis Ca-
nonica, nu-
per edi-
ta.

*Præcipuarum materiarum Index alpha-
beticus operi subiectus est.*

Cum privilegio Casareo.
LVGDVNI, (Lyon)
Apud Guilielmum de Millis.
M. D. XLV.

TO ALL WHOM THESE PRESENTS SHALL COME

WE WILL THAT YE KNOW

THAT WE HAVE GRANTED

LETTERS UNDER THE GREAT SEAL

OF GREAT BRITAIN

TO OUR TRUSTY AND WELL BELoved

JOHN BISHOP OF LINCOLN

OUR SPECIAL COMMISSIONER

TO VISIT AND REFORM SUCH OF OUR

CHILDREN AS ARE DEVIANT

OF OUR CHURCHES AND PARISHES

AND OF OUR SCHOOLS

AND OF OUR UNIVERSITIES

AND OF OUR COLLEGES

P R O O E M I V M.

SIC VTI dignum & sa-
 cræ scripturæ cōsonum
 fuit, legibus humanis
 eximere eos, qui in for-
 tem domini vocari me-
 ruerunt (quos clericos
 appellamus) nec pati earum seueritate
 puniri, si quando eos labi fecerit huma-
 na fragilitas (quæ cuiusuis ordinis susce-
 pti, seu professionis amplexatæ regulis,
 nusquam sic potest subiugari, quin ali-
 quando resiliat) sic etiam necessariū fuit,
 (ne clerici tali immunitate insolentes ef-
 fecti effrenatè viuerent) sanctionibus sa-
 cris noxios eorum affectus compescere,
 & in earum transgressores animaduer-
 tere. Quamobrem in aurea ac florētissi-
 ma illa militantis ecclesiæ ætate, per reli-
 giosissimos suos gubernatores, aduer-
 sus omnia ferè (quæ à clericis possunt
 perpetrari facinora) descriptæ extant vl-
 tiones ac pœnæ. Tantus insuper fuit in
 illis antiquis ac sanctis patribus clerica-
 lis honestatis zelus, vt aliquando leuia

etiam & parum pernicioſa crimina ſub
 grauiſus pœnis prohibuerint. Sic tandē
 clericorum exceſſibus pœnas cōdignas
 ſtatuertunt, vt niſi executorum tepiditas
 ac ſegniciēs illas parum metuendas red-
 diderit, non minus illæ clericos omnes
 à perpetratiōe criminum cohibere poſ-
 ſent, quàm ſibi ſubditorum vitia reprimunt
 Cæſareæ leges, quæ membrorum
 truncationes, ac vitæ periculum commi-
 nantur. Itaq; ſæpe mecum ſanctorum il-
 lorum patrum zelum conſideraui, huius
 autem tempeſtatis incuriam contempla-
 tus ſum, qua priſtina illa ac pia inſtituta
 non modò ob non vſum abrogata, ſed
 per contrarium vſum contempta, ac irri-
 ſa cuius licet intueri. Præterea quæ in
 clericali ſtatu hinc ſucceſſerint incōmo-
 da, ac quantus cenſurarum adſit cōtem-
 ptus, qualis morum peruerſio ſubſit, pē-
 ſitavi quàm pluries. Et ſummo quodam
 ardens deſiderio, vt ſacrarum illarū ſan-
 ctionum gladius (iudicium inertia, ac te-
 piditate, ne dicam vitioſa, muneribusq;
 redempta diſſimulatione, magna infe-
 ctus rubigine) purgatus ſplendeat, ac
 ſeſe

sefe offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere statui: quò iudices ecclesiastici facilius instruantur, ac expergefacti à somno vitiorum gravitatem, clarioribus mentis oculis intelligāt, intellecta celerius ac debitis pœnis coërceant, vtq̃ clerici omnes in eo, in quibus delinquere possint, agnoscant, ac errantes, quales deceat eos pertimescere pœnas perpendant. Vidi nanq̃ sapius in clericis minima puniri acriter, leuia cautius quandoq̃ vitari, magna verò, aut dissimulari, aut leuiter corrigi, vnde accidit in grauia eos facile labi, & sine metu pœnæ torpere, ex quo ecclesiastici ordinis facies non parum deformata conspicitur. Quod Bernardus reprehendit dicens, Prælati nostri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum maiora præmittentes minora discutunt. In hoc igitur paruo libello quisque præfulum, aut eius vicem gerens breui tempore leget quæ possunt clerici committere crimina, quantiq̃ illa faciāt canonica iura. Quas insuper ex antiquis sanctionibus

ætate illa æditis (qua & fortiora corpo-
 ra, & maiora merita noscebantur) fra-
 gilius seculum succedens temperauerit.
 Quid uel doctores pœnalia iura canoni-
 ca exponentes tradiderint. Quò fiet, ut
 qui zelo corrigendi æstuât iudices, quò
 facilius desiderium expleant, adinueniant,
 discant etiam qualiter decet eos zelum
 suum sacris canonibus adæquare, ne eum
 cum periculo animæ suæ, ac subditorum
 dispêdio in crudelitatem ac asperitatem
 quandam conuertant, instarq; imperiti
 ac crudelis chirurgi vulneribus minimis,
 & quibus leuibus valet mederi pharma-
 cis, carnis adustione, aut refecatione me-
 deantur. Sunt enim pleriq; iudices, qui
 suæ prauæ tēperaturæ impetus, & quasi
 insitam rabiem, iustitiæ zelum reputan-
 tes, semota omni humanitate (quæ nec
 ipsis defuit pecudibus) in captos quos-
 que defæuiunt, illisq; defensionis copia
 subtracta, ac iuris ordine peruerso, aspe-
 rius infligant supplicium, quàm pro ra-
 tione culpæ, legalis cēsuræ decernat. Ac
 insuper sic dolent reum aliquem inno-
 xium reperire ac declarare, velut si accu-
 sati

fati liberatione, ipsi rei efficerentur. Est
 & alia iudicum species, non parum per-
 niciofa Reipublicæ, qui inquirendi pi-
 gritiam, corrigendiq; seccordiam, miseri-
 cordiæ cuipiã adscribere nituntur, quicq;
 dum impijs miserentur, sceleratissimis
 hominibus vrbes ac loca replēt. Hi for-
 san, perlecto libello hoc, ineptam illam
 ac crudelem clementiam deponent, con-
 siderantesq; quantifecerint clericorum
 facinora patres antiqui, quantum've ad
 Christianam religionem propagandam
 censuerint illi cōducere vitam honestam
 clericorum, non sic segniter illa punient,
 nec facile quibusuis oblati sibi precibus
 aut munusculis, dissimulabunt. Pollen-
 tes præterea iudices doctrina, zelo, ac
 prudentia in officijs requisitis (ne alio-
 rum excessuum neglecta correctio, sibi
 interitum parturiat, vt accidit Heli sum-
 mo sacerdoti) hoc opusculo prouocati,
 ad reformandos clericorum mores, ac-
 cingentur. Quo fiet, vt illis reformatis,
 laïcorum etiã vitam (qui exemplo quo-
 piam pernicioso à clericis habito, plura
 sibi alia quantumuis grauiã licere con-
 tendunt)

tendunt) purgari, ac perfici meritò sperandum erit: aut si hoc saltem bonum defuerit: non enim videri contingeret aliquādo, in magnam Christianorum perniciem, clericos sceleratiores esse laicis: cū & diuus ille Hieronymus dixerit, Quòd vehementer destruit ecclesiā Dei, laicos meliores esse quàm clericos.

9

A V T H O R O P E
R I S L E C T O R I

S. P. D.

NON me præterit candidissime Lector tibi ad calcem nostri operis peruenienti cõtigisse id quod alicuius oppidi pulchros & excelsos muros prospicienti, euenire solet, ubi demum perlustrato eo, humiles domos, & angustos calles intuetur. Nam cum in nostri huius opusculi uestibulo tam amplam denunciationem criminum, ac pœnarum uarietate refertam legeris, longam tibi examinationem singulorum promittentem, uiderisq; in singulis capitibus plura quæ dici poterant & debebant, prætermissa: alia discussa secus quàm decebat, aut res ipsa patiebatur, meritò te spe cõcepta frustratum dicere poteris, Authoremq; incusabis, quòd non paria ædificio fundamenta iecerit, aut iactis condigna ædificia cõstruxerit. Sed noli quæso contemnere oblatum munusculum, & authoris animum, si non lectorum uotis ac peritiæ materiæq; fecunditati satisfecerit. Optaui, mihi crede, hoc præstare, si non obstitisset sacerdotij munus, Consilij regij onus, ac inquietudo curiæ, ubi nec animi quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè necessariam) licet asportare: præcipuè quòd post triginta duos annos & amplius in solo Pontificio ac Cæsareo iure consumptos, non illæ adsunt corporis uires, quas negocia exigunt, & ueritatis studiosus inuestigator exoptat. Statueram equidem huius intellectualis

filij emancipationem differre, ne cum eiusdem periculo,
 ac patris dedecore, sui iuris effectus, tantum orbem per-
 agraret. Sed institerunt amicorum preces, qui propriis
 & communis utilitatis affectu etatis ueniã postularunt,
 quam tandem à me obtinuerunt, tum ut illis rem quam
 opinabantur æquam non negarem. (Cui enim aliquoties
 non contingit proprijs commodis & honori amicorum
 petita præferre?) tum etiam (ut uerum fatear) quòd cum
 mors omnibus quotidie minetur, meq; posset (ut alios
 plures amicos & socios, etiam etate minores & ualetu-
 dine prosperiore) intercipere, timui ne illa superuenien-
 te, & eo quòd scriptum est, & quòd ipse in hoc opere
 desideras, frustrareris. Suscipe ergo & lege benignè li-
 bellum hunc Lector amice, malisq; cum adhuc infantu-
 lum in obsequio recipere, quàm parentis morte succe-
 dente, eum tanquam abortiuum (cum alijs pluribus inge-
 nij foetibus quibus secula nostra carèt ob authorum im-
 maturam mortem) sepulture tradere. Sat enim tibi sit,
 quòd si uacat, & iuris peritia suppetit, poteris illum tot
 additionibus ornare, ut lectorũ omnium desideria expleas,
 non minimam inde laudem comparaturus. Intelligesq;
 cum tu id fueris aggressus, quàm non sit leue ex uarijs
 libris ac authoribus ueras excerpere conclusiones, om-
 niumq; oculis perpetuò iudicandas exponere, nulla
 alia ob id mercede recepta, nisi ut aliqua pars temporis
 (de quo ratio reddenda est) proficiendæ reipublicæ in-
 sumeretur. Vale.

DENVNCIATIO.

CAPVT I.

CORAM uobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. Præbyter promotor seu fiscalis curiæ uestræ, denuncio quòd Coluberius & Serpelion diocesis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, graua & plura perpetrarunt facinora. Cùm enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem uerò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licentia, & illiterati, & post peractam pœnitentiam solennem, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante aetatem debitam, & ab alieno episcopo, ac simoniacò, excommunicatoq; haretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatu renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpius, & sine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licentia episcopi celebrarunt. Missamq; pro requie defunctorum promulgatam pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatem ac uoracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in al

in altari, aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia & ad illum effectum tantum unam, uel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nepharijs precibus, & uerbis superstitiosis, in custodia Eucharistie desides. Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt, beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, uiuis eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi præsumpsit uendicare, & in nullo beneficiorum resident, quumq; parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti, Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negotiatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, Laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac Leges & Physicam audientes, uillarum procuraciones suscipientes, ac principum & secularium uiuorum iustitiarij, contra ecclesias à quibus beneficia obtinent aduocati uel procuratores extiterunt. Instituti heredes rogati de restituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, uenatores, ioculatores, goliardi seu buffones, Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesie dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptijs interessentes, nuptias secundas benedicentes,

tes, uirgatis ac partitis, & alijs prohibitis uestibus publicè utentes, ac comam nutrientes siue relaxantes, ebrii, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes, Monialibus & spiritualibus filiabus se commiscentes, stupri, incæstus, adulterij, ac criminis nephandi rei, sacrilegi, usurarij, à manifestis usurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticæ sepulture tradentes, fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicide, uenefici, parricide, & per assassinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorum per se facientes seu iudicantes, duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, aliosq; ad pugnam incitantes, uiolentiæq; illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. Ecclesiasticos uiros ut sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & ecclesiarum uiolatorum non satisfaciendum sepulturis interessentes, eorumq; eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores qui sibi confessi fuerunt signo aut uerbo prodentes, blasphemi, apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos Christianæ sepulture tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, conspiratores, ac lese maiestatis rei, seq; de suis criminibus gloriantes.

viantes. Quare peto præmissorum habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, siue iuramento, præmissis interrogari, Confessionibus proprijs, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesie interdici, suspendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, uerberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curie tradi, pœnis uel alijs pœnarijs, uel corporalibus, canonicis, uel synodalibus, consuetudinarijs, siue arbitrarijs puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente uerò legitima probatione ob uulgatam infamiam, graue scandalum, uehementem suspicionem ex testium dictis obortam illis purgationem iudici, in qua si defecerint, uti conuictos puniri. Si uerò capi non potuerint, absentes eos pœnis damneri condignis. Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum, uestrum imploro officium, ac expensas protestor & peto.

Coram uobis domino N.

CAPVT II.

Quoties enim ad expurgandam ecclesiasticam rempublicam facinorosis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum est, decet ut id in præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas contra quam denunciatio

elatio sit, quæ insuper delicti species ac gravitas, ut iuxta illam quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intelligatq; quò animi motu, quæ ue certitudine delicti, fiscalis suus, aut quivis alius denunciaturus accedit, & an etiã negotium id de quo agitur notario qui tunc se illi offert tutò committi ualeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac uariare iuxta casuum & negotiorum occurrentiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multùm nanq; impedit delictorum correctionem tabellionũ animus corruptus precibus aut precio, seu particulari quadam affectione, unde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non ut decet, exanimant, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ præuæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppagnāt, eorum insuper torpore & segnitie (cùm à iudicibus seu fiscalibus in similibus causis nihil accipiant, quò ad laborẽ scribendi & sollicitudinem instigentur) perit sæpius probationum copia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quando illos certioraturos malefactorem de his quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumq; querere notarium, quo præsentate denunciatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinẽtur, ad mandatũ capture subscribatur. Proderit præterea quòd iudice præsentate denunciations fiat contra reos, nam ex hoc ipse facilius illorũ memoriã conseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit,
aliquo

aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac vicario generali.

CAPVT III.

HI duo termini officialis ac vicarius inter se differunt, ut notat Guilielm. clemen. prima. de officio uicar. quem refert Federi. de Senis in consilio eccles. incipien. Reuerende pater dicitur in iure, in colum. fin. Nam quicquid potest officialis, potest & vicarius, sed non conuertitur: & officialis non habet potestatem circa actus spirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad vicarium in spiritualibus, & vicarius potest punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem episcopus unum solum vicarium constituit, credit Federi. ubi supra, quod transit in eum quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in vicarium in spiritualibus. Ioan. Andr. tamen in additionibus ad Specul. in rubri. de offic. uicar. dicit quod ista uocabula sunt synonyma, & sic idem est dicere officialis, quod vicarius, & quod dimittenda est ista diuersitas uocabulorum consuetudinibus patrie, quem refert Barba. in clem. Et si principalis. de rescrip. in j. colum. qui dicit quod ista opinio Ioan. And. uidetur uerior, & sic quod nulla sit differentia in effectu, sed solum in nomine, reiecta opinione Guil. ubi supra, qui nititur facere differentiam inter ea que sunt gratie, & iustitie, & iurisdictionis uoluntarie, prout
latius

latius ipse refert. Præter alia autē quæ in his qui creandi sunt officiales adesse debent, tanquam quibus totius diœcesis moderatio ac regimen committenda sunt, aut saltem committi solent (licet uerius ij coadiutores, non uerò excusatores episcoporum esse deberēt) ut crimina corrigere & punire possent, pœnamq; depositionis infligere, nō sufficit quòd solum aliquis in officialem creatur, sed requiritur quòd sibi expressè prædicta committantur: ut sanxit Bonifacius huius nominis pōtiffex VIIL. in cap. Licet. de offic. uicarij. lib. VI. Sufficeret etiam iuxta glos. ibi quòd expressis aliquibus casibus ex requirementibus speciale mandatum cætera sub generali clausula committerentur. Aduerte tamen quòd talis officialis ex generali mandato posset inquirere, ut notant Ioan. Mona. Lopus, & Domi. contra Ioan. And. ibi. & uide notabile uerbum in ista materia per Maria. in cap. Qualiter. lo secundo, de accus. quæst. V. artic. xiiij. quòd refert Feli. in cap. Non potest. de re iudic. in iiij. col. ubi dicit quòd licet uicarius episcopi ex generali mandato non potest punire, tamen sicut potest inquirere ut supra, ita posset inquisitum absoluerè absq; alia relatione ad superiorē: & dicitur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria uicarij, quæ nō impeditur per d. cap. Licet, quòd dicit dictum peregrinum & nunquā obliuiscendum. Et quamuis Ripa in l. qui condemnare. in iiij. col. nume. pe. ff. de reg. iur. referat hanc conclusionem Maria. & Feli. & dicat quòd ista decisio non uidetur uera, quia uicarius non prohibetur condemnare criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis.

Vnde cum uicarius careat potestate, non uidet quomodo possit absoluere. Ego credo eorum opinionem esse ueram in terminis in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quod sicut permittitur uicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo decisi. Rotæ. lxxj. in nouis. ita si post inquisitionem inuenierit eos innocentes, potest absoluere. Nam in isto casu sententia absolutoria uicarij non est à crimine. unde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdictio, sed est solum absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua. Quod qui non potest condemnare, non potest absoluere: in qua etiã uidetur fundari Ripa dum impugnat prædictos doctores. An autem quando officialis episcopi fecit compositionem pecuniariã super adulterio posset præiudicare episcopo, quò minus possit iterum cognoscere, & debita pœna clericum criminofum punire, uide Paul. de Castro consil. cccxlvij. notandum, in primo uolumine.

Ego N. presbyter.

C A P V T   I I I I .

Cum enim in curijs ecclesiasticis officio fiscalis functuri, ultra laicorum crimina, clericorum etiam flagitia accusare seu denunciare debeant, & laicis interdicit

terdictum sit clericos accusare, ut in cap. Laico, & in
 cap. Sicut sacerdotes. ij. quest. vij. optimè faciunt præ-
 lati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos viros,
 similibus præficiunt officijs, illi namq; non ea qua secula-
 res viros inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia ac-
 cusabunt, aut iudicibus nunciabunt, & vitia solum per-
 sequentes, eorum personas tanquam in eadem sorte do-
 mini uocatas non abhorrebunt. Fict insuper ut ad oc-
 culcanda crimina, non sic facillè muneribus corrupan-
 tur. Debent tamen prælati cauere, ne similia officia illis
 uel alijs sub annuo censu locent. Nam dum hoc fit, ser-
 uent uitijs omnibus reipublicæ, clericiq; ac laici facino-
 rosi, non uitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione ca-
 nonicam ultionem effugiunt, quam promerentur, sicq;
 dum quid offerre possint habeant, quod in eis aliquid pu-
 niri possit, non timent. Cum præterea synodaliū tea-
 stium usus insimul cum ipsa synodorū celebratione (non
 paruo Christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco
 in singulis diocesisibus ij, quos fiseales uulgo appellat,
 creati uideantur, non minima debet esse prælatorum cu-
 ra, ut ad huius officij onus & exercitium prudentes, fi-
 deles ac solertes uiros eligant, qui subditorum suorum
 spiritualia uulnera ualeant inuestigare, illaq; iam nota,
 & probatione non difficilia prælatis eisdem aut suis ui-
 carijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia disti-
 mulent. Et ut hoc diligentius obseruent, aduertant sem-
 per prælati seu eius uicarij in creationibus talium fisea-
 lium, ut eos faciant ante omnia iurare, quòd officium suum
 fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt: cum enim

tales conseantur publici denunciatores, tenentur in principio sui officij iurare, ut notat Angel. in l. Si uacantia de bon. uacan. lib. x. quem refert Præpo. in cap. de accusatione. ij. quest. viij. col. lxx.

Promotor seu fiscalis curiæ uestræ.

C A P V T V.

Officium huius fiscalis creati à prælato, uel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, uidetur facere ipse iudex, ut notat Præpo. in cap. de accusatione. ij. quest. viij. in colum. xxxvj. & colum. xxxix. unde non tanquam pars accusans debet iudicari. Pro quo optimè facit quod notat Innoc. & alij, ut refert Feli. in colum. ij. in cap. Cum clamor. de testib. quòd quando prosequutor inquisitionis est datus à iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc quia talis non est propriè pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam in contingentià facti, quòd sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis præcedente infamia potest reum cogere ad iurandum de ueritate delicti de quo infamatus est, ut notat Abb. in cap. Cum super. de confess. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cum hoc tamè necessario temperamento, uidelicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem. ex qua si uincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali uel cõsuetudine præscripta, cum tunc
uidea

videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

Denuncio. CAPVT VI.

Libuit enim sub denunciationis uerbo hanc delictorum cōgeriem scribere, quia episcoporum promotores seu fiscales magis denunciatoribus, quam accusatoribus assimilari par est. Et licet uariæ sint in iure denunciationis species, ut declarat Henri. in cap. Nouit. de iudi. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abb. & diffusius Præp. in cap. de accusatione. ij. quæst. viij. in colum. lvi. & pluribus alijs. Illa tamē quæ materiam nostram complectitur est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit seu descripsit Præpo. ubi supra, in col. lxxij. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad poenam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem seu promotionem suorum officialium secundū prædictos doctores ubi supra, & fundatur ex l. Ea quidem. C. de accusa. & cap. Episcopus in synodo. xxxv. quæst. vj. & l. Diuus. ff. de cust. & exhi. re. c. Præterea. de testi. cogen. Et nota quòd ab ista denunciatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, uel infames, notat Henricus d. col. si. allegat tex. & quod ibi not. Bernar. in d. c. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Docto. communiter scripserint in d. cap. Nouit, & in d. l. Ea quidem. quòd notoria tantum crimina denun-

clari possunt. Communis tamē stylus curiarum ecclesiasticarum admisit, ut in distincte illarum fiscales, seu promotores accusationes suas, uel proprius denunciations instituant, in quo uidetur recepta opinio Salic. in d. l. Ea quidem, dum dicebat, quod etiam non notoria denunciari debent, dummodo probari possint: quod equum uideatur, nam si de solis notorijs criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, ut nō permittāt de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut uideant, quod dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis iudicijs muniti causam ipsam aggreduuntur. Si enim Reges nostri suis fiscalibus iniungunt ut habeant delatorem, cur & ijs qui ad accusandos clericos creati sunt officiales per episcopos hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris, ideo circa eā notari debent sequentes conclusiones. Quod quando iudex delatorem admisit, ille se obligare debet de probando quod denunciat, ita quod fiscus obtineat: ut probatur in auctent. de exhib. re. §. j. per quæ ita determinat Lucas de pēna, in rub. de delatoribus. lib. x. col. ij. uers. Ad deferendum. Postquam uerò obligauit se probare quod detulit, si semiplenè probauit, non sufficit quò minus condēnetur ad pēnā, ad quam se astrinxit si non probaret, ut cōcludit dictus doctor in l. ij. eiusdem tit. in ij. colum. uers. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc
 si tales

si tales erāt adeo notæ, quòd delator habuit iustam cau-
 sam credendi quòd iniquè procedebat ad delationem,
 tunc non excusabitur à pœna. Secus autem quando de-
 tulit crimen quod erat publicè notum, & defensiones
 totaliter occultæ, & fama in cōtrarium habebatur, quia
 tunc delator excusabitur à pœna, si suam, uel suorum in-
 iuriam profecutus est. Si autem deduxit crimen in dela-
 tionem, cuius uindicta sua non intererat, tunc puniendus
 est, quia se ad id astrinxit quod sua non intererat. Ita cō-
 eludit idem Lucas in d. col. iij. & sequen. Ego tamē cre-
 derem in hoc secundo membro mitius puniendum dela-
 torem cui delictum fuit notum, & defensiones occultæ,
 quàm in casu præcedenti, quia licet eius non interfuerit
 ratione suæ uel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iu-
 stitiæ & publicæ utilitatis, quæ uersatur in expurganda
 prouincia malis hominibus. Quādo uerò reus absolutus
 fuit, quia testes fuerūt reprobati, propter delictum de-
 latoris producētis, ut quia corrupti precio, uel aliàs fal-
 sum dixerunt, tunc bene credit Lucas ubi suprā, in iij.
 col. puniendum esse delatorē. Et idem dicit, si probatum
 fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse pu-
 blicè notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia
 causa, sine culpa delatoris, uel quam ipse potuit ignora-
 re: quia tunc non tenetur delator ad pœnam secundum
 eum. Quod tamen credit uerum, ubi delator suā uel suo-
 rum iniuriam profecutus, aliàs uidetur sibi dicendum
 quòd teneatur, quia non satisfecit ei ad quod se sponte
 obligauit. Sed ego etiam in hoc casu crederem arbitrio
 boni iudicis relinquendum, ut consideret an delator ha-

buerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testiū sufficiens, aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quanta tuncunq; illa probare possit timore alicuius occultæ defensionis competentis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sententia in d. l. ij. col. v. uersi. Item quid sit, dum tradit, quòd si quis denunciât plura crimina capitalia quæ se obligat probaturum sub aliquâ pœna, & ex illis unicum probat sufficiens ad condemnationem capitatis, quòd non euitabit pœnam, quia non impleuit quòd promissit, & sibi imputet, qui se onerauit ad superflua comprobâda: quòd posset practicari in materia nostra, quâdo quis detulisset plura crimina depositione, uel aliqua pœna canonica digna, & unum solum probaret, imò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturum crimē sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excusatur à pœna si non probauit crimen cum eiusdē circūstantijs, & qualitatibus prout detulit, quamuis crimē probauerit fuisse commissum, unde in hac materia delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo, ut cum eos acceperint, denunciationem ab illis factâ in scriptis redigant, eosq; astringant ad probandum omnia crimina ibi descripta cum suis qualitatibus sub pœna in obligatione declaranda, monendo eos ut crimina quæ probare non possunt, in delatione non inserât, nulla in eis post monitionē & obligationem pœnitentiæ recepta, quia aliàs clerici accusati de uarijs criminibus, infamati manent apud populum, qui cum accusationis noticiam habet, non semper defectum probationis aliquo-

rum capitulorum intelligit. Nec decipiat quosdam iudices pietas quedam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expensarum & pœnæ, quia uidet delatores alia qua ex his que detulerint probasse, magis in hoc amâtes susurrone & maliuolos fouere, quàm clericorû honori & fâmæ consulere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina que destrunt, faciles debent esse iudices in captura clericorum, maxime in grauibus delictis, nisi prius sufficientem habeât informationem, quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorum clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarum & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob famosum crimen uix aliqua relaxatione quantumuis honorabili possit bene dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito quòd sententia absolutoria lata super denunciatis prodest sicut lata super accusatis. ita notat Præpo. in cap. de accusatione. ij. quest. viij. in col. lxxvij. uer. *Quæro an absolutoria*, allegat Salice. in l. *Ea quidem*. uer. *Decimo quinto quæro. de accusa*. An autem iudex ecclesiasticus debeat statuere terminum accusare uolentibus, Abb. in cap. *Inter. de purg. cano. col. ij. distinguit*, uidelicet quòd si episcopus uel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non est necesse, neque utile statuere terminum accusare uolentibus, quia posset supponi amicus, & fieri colludium, & alia ratione de qua per eum. Si tamẽ non habet illas promptas, potest si uult, sed non est necesse, sufficit enim quòd accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionem

Abb. in delictis in quibus non constat quòd aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem ecclesiasticum debere illam requirere, an uelit accusare antequàm ex officio, uel ad petitionem fiscalis procedat. Nam si inquisitionem ex officio formauerit, uel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita parte offensa, & postea superueniat accusator, tunc seruanda esset distinctio Sali. in l. Ea quidem. uers. Quia propter. C. de accus. quam refert, & sequitur Angel. in tractu. malefactorum. in parte, hæc est quedam inquisitio. fo. xvj. in parua impressione. Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Fell. in cap. Qualiter, & quando. el. ij. in. §. licet, in si. de accusa. quam distinctionem hic transcribere nolo. Vnum tamen non obmittam in proposito, quòd si offensus dixit se nolle accusare, & ideo iudex formauit inquisitionem, uel fiscalem audiuit, & postea offensus producat accusationem, tunc accusatio illa non debet audiiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequàm reuocaret uoluntatem suam, ut notat Bal. in l. Accusationem. C. qui accusa. non pos. quæ refert August. in addi. ad Angel. in d. fol. xvj. Et quia posset aliquis dubitare, utrum promotor aut fiscalis de quo in huius nostri operis denunciatione meminimus possit clericum accusare de quocunq; crimine nulla facta distinctione priuatum sit an publicum, uidetur in hoc dicendum quòd sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum, ut notat gloss. in cap. infames. vj. quest. j. & sequitur Bal. in rub. C. qui accus. non possunt. in penul. col. & Rom. in singulari delxxxj. Tu audiuiſti, & talis est publici criminis natura, quòd cuius

cuius ex populo competat ius accusandi, ut probatur in principio Instit. de publicis iudicijs, quanto magis competere deberet officiali publico ad accusandum, uel denunciandum crimina deputato?

Quòd Coluberius & Serpeliò.

CAPVT VII.

CVM in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculpantur, placuit etiã hæc nomina fingere, quæ à colubro & serpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent, non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè cuius effigiem dæmon assumens (qui auctor est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac uicisse comperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia et nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quòd quis malum nomen habeat, ut per Franc. Bru. in tract. de iudi. & tor. xij. char. in iij. col. & per Hippoly. in l. j. in princ. col. xvj. ff. de quæstio. quamuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non uerò de eo quòd licet sit malũ, qui habet illud non elegit, sed suscepit tempore quo non fuit in eius arbitrio uel potestate repellere. Duo præterea clerici & non unus in hac denunciatione positi sunt, ut per hoc cõpertum habeat index ecclesiasticus plures eodẽ libello accusari posse de eisdẽ criminibus, ut in l. j. & ibi Bal. C. si reus uel accus.

MOY.

mor. fuer. & in l. Vim passam. §. Incesti. ff. de adulte. & notat Specul. in titu. de accusatore. in princ. in uers. Item quòd non potest.

Huius diocesis originarij.

CAPVT VIII.

ORiginis propria ratione sortitur quis forum, ut probatur in l. j. C. de munic. & origi. iuncta glos. fin. & in l. Origine. iuncta etiam glos. ibi eod. titu. & in l. prima. in princip. & notatur in l. Assumptio. ff. ad municip. Specul. in titu. de compe. iudi. adi. in uersicul. xliij. & ibi Barthol. in dicta l. Assumptio. §. filius, quasi ad fi. ubi post Iacobum de Aret. quem refert, concludit quòd potest quis cõueniri in loco originis propriae uel paterna, per l. Incolæ. ff. eo. si ibi inueniatur. & ita tenet Baldus in rubric. C. Si non à compe. iudi. in fi. loquendo simpliciter de loco originis. et quòd ratione originis sue sortitur quis forum, notat Bal. in l. fi. in colum. prima. C. Si non à cõpe. iud. Allegat tex. in cap. Ex parte. de fo. compe. & talis dicitur subditus secundum eum ratione personæ tantum. & uide Alexan. in d. l. Assumptio. in addi. ad Bar. qui dicit hanc esse communem sententiam, uide licet quòd si ibi non inueniatur, non potest cõueniri, nisi quò ad finem distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autem causis Bal. in sua margarita, in uer. Iudex. in. v. eolum. dicit, quòd iudex originis potest procedere contra suum subditum de delicto alibi commissio, per l. ij. ff. de int. erdic. & allegat Bar. in l. Sepulchri. ff. de sepul. uio-
la.

la. & gloss. sing. in l. Relegatorum. §. Interdicere. ff. de interdictis & releg. Idem uoluit Bar. in l. Si cui. §. si. ff. de accusa. per l. j. C. ubi de cri. agi oportet. Vide etiam Alciatum in cap. primo, de offi. ordina. super gloss. in uerbo iudicare. in princi. ubi dicit quod communis opinio est, quod si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statutorum loci in quo deliquit, per l. Sacularij. §. Sunt quidam. ff. de extraordinaria. crimini. Et per notata per Moder. in l. Cunctos populos. C. de summa trinita. & si. catho. Ex quo uidetur inferri posse quod iudex ecclesiasticus originis proprie uel paternae potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commisi. Pro quo etiam facit tex. in cap. Cum nullus, de tempo. ordi. lib. vj. ubi probatur quod episcopus loci originis dicitur proprius, ut quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per uiam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea quae infra dicentur in sequen. §.

In ea domicilium habentes.

CAPITULUM IX.

Domicilij forus generalior est omnibus alijs. unde Cardin. Anton. & Abb. in cap. Cum contingat. de foro competen. concludunt, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repe. cap. De illis. de raptor. in col. vj. in quest. vj. qui respondet ad fundamenta

damenta que in contrarium uidebantur urgere. & uide
 Bartho. in l. Relegatorum. §. Interdicere. ff. de interdi.
 & relega. qui notat ex text. quod iudex loci unde quis
 est incola potest quem punire de delicto alibi commisso,
 quod dicit esse notandum. & uide Abb. in cap. Licet. de
 foro competen. in col. xij. uersic. Sed circa primam, ubi
 cōcludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimo-
 dam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si
 ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et uia
 de Ioannem Andr. in cap. Vt animarum. de constitu. in
 vj. qui dicit quod siue subditus delinquat extra diocē-
 sim, siue in loco exempto diocēsis, potest ratione fori
 conueniri coram iudice suo. & idem tenet Ioan. de Lign.
 in clemen. pastoralis. de re iudic. quod refert Andr. Sicut
 in dicto cap. Cum contingat. in colum. v. ubi respon-
 det ad dictum cap. Vt animarum. qui huic sententię ui-
 detur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioan. And.
 post Odofr. in addi. ad Specul. tenentem quod hæc sen-
 tentia procedat, quādo proceditur per uiam accusatio-
 nis, secus si per uiam inquisitionis: quia tunc iudex agit
 ad uindictam. & sua non interest, ex quo non deliquit in
 suo territorio, & hoc attento iure ciuili. Secundum ue-
 rō iura canonica utraq; uia iudex procedere poterit, &
 postea refert Anto. Cinum, & Bar. uolentes quod etiam
 de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in consilio. xxv.
 qui in contingentiā facti ita consuluit fieri posse, & uide
 Abb. in col. ij. in dicto cap. Cum contingat, qui tenet opi-
 nionem Anto. & Barth. & tandem Barba. ibi, in col. vij.
 & viij. sustinet opinionem Ioan. And. & Odofr. contra

Cinum & Barth. & residet in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et uide Gaudi in tractatu maleficiorum. in si. ubi hanc quæstionem disputat, & tandem concludit quòd iudex domicilij non potest procedere per inquisitionem contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin. col. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic uidetur tenere opinionem Ioan. Andr. de qua supra, in addi. ad Specul. licet eum non referat. Et uide Hippol. in sua practica criminali, in §. Constante. in col. xiiij. ubi mouet hanc quæstionem, & dicit quòd doctores in ea sunt uarij, & pro utraque parte remissiue refert plures doctores, & tandem dicit quòd magis communis opinio est, quòd iudex originis non possit inquirere, & sic opinio Ioan. And. de qua supra, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per glos. notab. in cap. Statutum. §. Cum uerò, in uerbo, Vnam dictam, de rescrip. lib. vj. Notant doctores in cap. si. de foro compet. Bald. in l. si. col. xj. C. de edict. diui. Adria. Iason in l. Cunctos populos. C. de summa trinit. & fide cath. in col. vj. Si tamẽ clericus est uagabundus, tunc uidetur quòd ubicunq; fuerit repertus poterit puniri, iuxta glos. in l. Cubi de crimi. agi oportet, quam allegat Gaudi. in tracta. maleficiorum, in rubrica, ubi puniatur delinquens, circa principium.

Et be

Et beneficia.

AN clericus ratione beneficij quod habet dicatur
 habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre
 breuiter que tradit latè Feli. in c. Dilectus. el. ij. de re-
 scrip. in j. col. ubi materiam istam more suo per conclu-
 siones resoluit, uidelicet quòd si clericus habet benefi-
 cium, non requirens residentiam, non censetur illic habe-
 re domicilium secundum Innoc. Anto. & Abb. in c. Ex
 ore. de priuilegijs. Si uerò requirit residentiam, sortitur
 ibi domicilium secundum omnes doctores ibi, & in d.c.
 Ex ore, & alios quos ibi refert: quod procedit, licet ibi
 non resideat, si secum non est dispensatum super residē-
 tia, ut per eundem Feli. ibi in ij. col. in iij. conclusione,
 qui post multa cōcludit quòd talis de facto nō residēs, sin-
 gitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis:
 unde habēs plura beneficia requirentia residentiam, di-
 citur habere plura domicilia secundum eum ibi, in tertia
 conclusione, allegando glos. in cap. Primatus. lxxj. dist.
 & in cap. Quoniam. xxj. quest. ij. Et in cap. Quia in tan-
 tum. de præben. quod intelligit quando quasi equaliter
 in utroq; residet, secus tamen si in altero seruit uicarius
 eius, quia tunc habet domicilium tantum ubi residet. &
 hoc etiam tenet Abb. in c. Postulasti. de for. comp. col. j.
 Imò plus dicit idem Felin. ubi suprà in iij. col. in vj. con-
 clusione, quòd licet clericus possit habere domiciliū ali-
 bi, tamē principale dicitur esse in loco beneficij, pro quo
 refert Inno. in d. cap. Ex ore, & alios, & idem no. ipse in
 d.c. Postulasti. in princ. Ex quibus omnibus sic breuiter
 collect

collectis, & si diffusius illa prædictus doctor scripserit, uidetur quòd possit inferri ad nostrum propositum, quòd prælatus diocesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem clericum inuentum in sua diocesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in sua diocesi habeat.

Graua & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT XL.

Quia ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum pœne minuuntur, uel augetur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, pari modo aggravari uel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum est, ut aperiamus quæ leuia, graua, grauiora, seu grauissima iudicentur. Et in hoc Panormita. in cap. Tua. de pœnis. scripsit, quòd leuia dicuntur, ubi dolus non requiritur, ut quando aliquid contingit per imperitiam, uel culpam sine dolo, uel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Angel. in l. Non solum. §. Si mandato. ff. de iniur. & in l. Leuia. ff. de accusation. ad hoc uidelicet quæ dicantur crimina leuia, uel non. Et uide August. in addi. ad Angel. de Aret. in uerbo, Hec est quedam inquisitio. in addi. quinta, in fin. quæ per gloss. in cap. Cum illorum. de senten. excommunicata. dicit quòd hoc relinquatur arbitrio iudicis: & quòd secundum uulgi opinio-

c nem

nem ista ueniunt in consideratione. Item quòd graua sunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue prauidicium alterius seu reipublicae, & magna poena imponitur, ut in furto, periurio, & similibus. Grauiora sunt publica, & quando non imponitur poena mortis. Grauiissima ubi imponitur poena mortis. Pro leuibus secundum eundem Panormitanum non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspendi, uel aliter corripi ad arbitrium superioris. Pro grauibus potest deponi. & adde Felm. in cap. At si clerici. de iudi. in princip. in colum. penul. qui dicit quòd quae dicantur crimina graua statur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. ubi supra. Pro grauioribus quanquam non sint publica, poterit ultra depositionem detrudi in monasterium. Pro grauiissimis ubi de iure ciuili puniretur poena mortis, potest deponi, & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiusq; criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, ista sufficiant pro commento huius particulae.

Cùm laici essent, sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi.

CAPVT XII.

QVae poena sit imponenda laicis missa uel aliudm sacrorum ministerium celebrantibus hucusque canonica iura non statuerunt: forsàn enim antea qui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliorum quorum

quorum hominum temeritatem, ut tantum nephas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc aliquando accidisse cõperimus. Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum uidetur, in quo oportebit considerare ea que in arbitrarijs inferius suo loco considerata describimus. Bald. tamen in l. Qui sub prætectu. C. de sacrosanct. eccles. notat quòd dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum non sit, est falsarius, quem refert Felinus in cap. Tertio loco. de probationibus, in princip. Et uide Præposi. in cap. Quod interrogaſti. xxvij. distin. Clericus aut ministrans in ordine quem non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. text. in capi. primo. de cleri. non ordina. minist. qui sic summatur. Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio uel triennio, ut in cap. secundo, eodem tit. Clericus præterea qui cum non esset ordinatus, ministravit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo solus papa dispensat, tenet Lopus in allegatione xxix. incip. An dispenset. referendo Calderi. in cap. Si celebrat. de cleri. excommunic. Idem tenent Hostien. & Gofred. ut ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispensat episcopus, ut notant Angelus in summa, in §. xxxviij. incipien. Duodecimò incurritur, in uerbo Irregularitas. & Siluester in eodem uerbo, in §. Duodecimò queritur.

Excommunicati. CAPVT XIII.

POENA clerici secularis recipientis ordinem dum existit in excommunicatione, est quòd deponatur ab illo ordine. Notat Abb. ex tex. ibi in c. Cum illorum. in. ij. not. de senten. excommunic. cum quo solus papa dispensat, ut ibi. Quod procedit, etiam si ab excommunicatione qua erat ligatus poterat ab aliquo inferiori citra papam absolui, ut concludit Abb. post Ioann. Andr. ubi supra, ex ratione quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus papa dispensat. Et idem uoluit Angel. licet Abb. non referat, in sua summa, in uerbo, Irregularitas, in. s. xxij. incip. Secundò contrahitur. & Siluester in eodem uerbo, in uers. Secundò queritur, Hostien. uerò in sua summa, tit. de cle. excom. minis. dicit quòd uidetur sibi quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius uiolauit, posset ordinarius secum dispensare, dicit tamen quòd consuetudo refragatur. Et aduerte quòd idem est in clerico qui suspensus uel interdictus ordines recipit, ut firman Angel. & Silues. ubi supra, referendo Rai.

Illegitimi. CAPVT XIII.

VT ab illicita copula retraherentur, seq; iustis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam susciperent, meritò etià apud Ethnicos sancitum ac obseruatum est, ut filij illegitimè nati quantuncunq; sine sua culpa labem ipsam contraxissent, honoribus & dignita

dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe & si consideratione prædicta, ut sic fiat non reputetur iniquum, licet filiis ipsis (quibus natura negavit ortum suum eligere posse) crudele quodammodo ac durum uideatur. Cum illis tamen illegitimè natis uiris, qui propria uirtute ac bonis actibus paternam culpam in seipsis abstergunt, pluresq; legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ se ipsos reddunt utiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarum exactione temperanda esset, ut sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsitan retrahit) filiorum damnum futurum, sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad uirtutem sequendam impellat. Iustum est enim ut quos aliena culpa honore destituit, propria uirtus, & si pauperissima sit (ut ferè semper esse solet) ad honores restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quod naturalis quidam parentum excessus, uirtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari nõ ualeat, in diuitibus tamè qui patrum suorum reatu plura propria addiderunt scelera, hoc facillimè deleat sola præstatio pecuniæ? Prædicta igitur consideratione, etiam sacri canones quibus maxima cura est sancto fauere instituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quosque à clericali tonsura, ceterisque ecclesiasticis ordinibus arcet prohibetq;, ut in cap. j. de fil. presby. Et in cap. j. & ij. lvi. distinet. & hoc per sex rationes, quas describit Præpo. in d. cap. ij. licet Hosti. in summa de fil. presby. in. 9. Quæ est causa, solùm tres scripserit. Si quis autè illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat ca-

rafferem, non habet tamen executionem ordinis, probat text. in cap. fin. l. vj. distinct. ex quo notant ibi Dominic. & Præposi. quòd licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, sed executionem, si talis ordinatus recipit characterem.

Rebaptizati.

CAPVT XV.

Rebaptizati intantum odio habentur ab ecclesia, quòd qui non ignari rebaptizantur, dicuntur quasi iterum crucifigere CHRISTVM. ut in cap. Qui bis. de consecra. distinct. iij. & ideo non sunt ordinandi ad clericatum, ut in cap. Confirmandum. quinquagesima distinctio. quod adeò est uerum, quòd dicit text. in dicto cap. Qui bis. quòd etiam si ignorantè rebaptizati fuerint, ordinari non possunt. ubi glos. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. ita disponit concilium Toletanum iij. de quo in cap. fin. l. distinct. quatuordecim. illi text. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad episcopatum, secundum Archi. ibi, quem uide notantem quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui respondet ad argumentum quod potest obijci, qualiter actus qui non habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatè, & uide gloss. in dicto cap. Qui bis.

Bigami.

Bigami.

Premisso prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur, ut per Archid. Floren. in tertia parte. tit. xxviii. capitu. iij. ubi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo: transcripsit enim illos Siluest. in sua summa, in uerbo Bigamia, in princip. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitulis, in distinctione xxxiii. & Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap. Curandum, & in cap. Præcipimus, & in cap. Si quis uiduâ. el primo, cum duobus sequentibus. Si uerò de factò fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare non licet, ut in cap. Super eo. de bigamis. ex quo patet quòd bigami recipiunt characterem ordinis, quod etiam probat text. & ibi notat Præposi. ex eo, in cap. Si quis uiduam. l. distinctio. Et inter alios casus bigamie aduerte ad unum quod pluries contingit, quòd si maritus adulteræ post adulterium illam cognouit, non potest ordinari. ita probat text. & illum sic summat Præposi. in cap. Si cuius. xxxiii. distinct. cuius ibi bonam distinctionem uide, uidelicet quòd cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter repellitur à suscipiendis ordinibus, ab executione uerò susceptorum non repellitur, si ignoranter cognouerit, dum tamen possit uxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imò fortiores affirmat sententiam ibi Præposi. post Barthol. Brixi. Ioan. de Fan. & Hostiens. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, licet Innocen. in cap.

Inquisitionis. de senten. excommunicatio. in hoc aliter
distinguat.

Serui sine dominorum suorum
licentia.

CAPVT XVII.

Quod nulli de seruili conditione ad sacros ordines
promoucantur, nisi prius à proprijs dominis li-
bertatem consequantur, cautum est in con-
cilijs Triburiensi & Toletano, de quibus in cap. Nulli.
& in cap. De seruorum. liiij. distinct. & in cap. j. & ij.
de ser. non ordin. Et nota quod in hac materia appella-
tione sacrorum ordinum comprehenduntur etiam mi-
nores, ut firmat Præpo. in dicto cap. Nulli. Aduerte ta-
men quod seruitus non impedit ordinis susceptionem de
facto: quia si seruus ordinetur, uerè ordinem suscipit.
Istam conclusionem ponit Præpos. in summa. liiij. distin-
ctio. post Cardin. ibi. Attamen si seruus aliquis fugiens
dominum suum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus
peruenerit ecclesiasticos, decretum est ut deponatur, &
eius dominus eum recipiat, ut in cap. ij. de seruis non ord.
Vbi uide bonam distinct. quam descripsit Abb. post glos.
quam nec in substantia referre libet, nec trāscribere de-
cet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit.

Illiterati.

CAPVT XVIII.

Posteaquam almus ille paraletus Apostolos ac om-
nes alios, qui primū mundo orthodoxam fidem
nostram

nostram annunciaturi erant doctrina sacra perdocuit,
 ac diuinis imbuit mysterijs, aliosq; ecclesie doctores il-
 luminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris tem-
 poribus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam
 non sic in quacunq; seculi etate, nouos edocet Aposto-
 los, aut doctores illuminat. Vnde ecclesiam sanctam gu-
 bernaturis onus cernitur iniunctum, ut proprio discant
 labore, quae populis ualeant praedicere, quo'ue ignoran-
 tes in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores ob-
 seruandos persuadeant. Pieq; constitutum est, ut qui ad-
 discendi laborem non sunt perpepsi, gubernandi, mini-
 strandiq; in ecclesia Dei honore non fruantur, praema-
 xime quidem ad sui regimen uiris literatis ecclesia no-
 scitur indigere, ut inquit tex. in c. Cum ex eo. de elect. in
 vj. Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem lite-
 ras ordinari, ut in cap. Praecipimus. xxxiiij. distinct. Et
 idem censuit de illiteratis Gelasius, ut habetur in cap.
 Illiteratos. xxxvj. distinct. Praeterea Iustinianus impe-
 rator in aucten. de sanctiss. episcop. s. Clericos. colum. ix.
 nisi literas scirent, non permisit clericos ordinari, et ho-
 die etiam neque ad primam tonsuram illiterati uiri pro-
 moueri possunt, ut in cap. fin. de tempor. ordin. in sexto.
 quod ibi intelligunt Domi. et Philipp. in penitus illi-
 terato, per text. iunctis gloss. in dicto cap. Praecipimus.
 et in dicto cap. Illiteratos, cum quo non possunt dispen-
 sare episcopi ut fiat clericus, ut notat Innoc. in cap. Di-
 lectus. de tempor. ordin. cui assentiuntur Domi. et Phi-
 lipp. ubi supra. et uide Cardin. de Turre cremata. in cap.
 Si in laicis. xlviij. distinct. ubi facit firmam conclusionem,

quòd super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quòd sacerdos habeat scientiam, ut habetur Osee quarto cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, ut firmiter Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Cum in cunctis, de electio, quod refert Turrecremata, in dicto cap. Illiteratos, & idem tenet Cardi. post Lauren. in clemen. j. in fin. uerbis. de etate & qualita. qui asserit quòd etiam puer unius diei baptizatus si ordinetur, recipit characterem. Poena autem illiterati qui ad sacros ordines fuerit promotus cum in iure non sit statuta expressè, arbitrio iudicis relinquitur, quæ uideatur esse conueniens, ut ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Si uerò omnino illiterato ultra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari potest: quia collatio beneficij facta tali non tenet: ut notat Philipp. in dicto cap. fin. de tempo. ordi. in sexto. referendo Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Cum nostris. de concess. præben. equiparat enim Innoc. ibi illiteratum mulieri ac infanti.

Post peractam poenitentiam solennem.

CAPVT XIX.

Solennis poenitentia ab antiquis patribus inducta est, ut grauiora & scandalosa in populis crimina euitarentur, quæ quidem etate nostra in usu non est, non peccatorum defectu, sed prælatorum incuria. *Quia tamen*

tamen futuris seculis ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectum, quem operatur in nostra materia, in presenti describere, qui talis est. Vt qui sic solennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, ut disponit Siricius papa in cap. Illud. l. distinct. & statutum fuit in concilio Toletano, de quo in cap. Placuit. ead. distinct. Si tamen necessitas aut utilitas ecclesie exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios uel lectores, ita quod epistolam uel Euangeliũ non legat, ut in d. c. Placuit. Quod ideo sancitum est propter quatuor rationes. Primò, propter dignitatem sacrorum ordinũ. Secundò, propter timorem recidui. Tertiò, ob scandalum uitandum, quod posset oriri ex memoria precedentium peccatorũ. Quartò, quia ille qui sic solennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum, quas scripsit Archi. in d. c. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fuisse pœnitentẽ, ut in concilio Carthaginien. iiii. de quo in c. Ex pœnitentibus. ead. distinct. Episcopus autem qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse ab episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuatur, ut ibi. quod intellige, quando ordinauit scienter absq; dispensatione, uel cum indiscretè dispensauit, secundum Archi. in dicto cap. Placuit. Poterit tamen episcopus dispensare cum predictis ad minores, non autem ad sacros: ut notat Siluest. in summa, in uerbo Pœnitentia, uersi. Tertiò queritur, per tex. in d. cap. Placuit. qui

tex,

text. de episcopo nihil dicit, uidetur tamen probare opinionem Siluest. dum dicit, quòd propter necessitatem uel utilitatem possunt inter lectores uel ostiarios deputari. Ex quibus uerbis posset etiam dici, quòd episcopus prohibito uoluntatis suæ non poterit dispensare extra dictos duos casus. Et quòd in tali casu posset dispensare, notat Archi. in dicto capitulo, Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo inter maiores uel minores ordines.

Per saltum.

CAPVT XX.

CLericis prohibitum est per saltum ordines recipere, ut in c. Sollicitudo. liij. dist. & in cap. Vno. de cler. per sal. promo. tenet tamen collatio ordinum præposterè facta, licet fieri non debeat, ut not. Abb. in d. c. Vno. ex tex. ibi, in j. not. & uide Host. in summa eiusdem tit. in. 9. j. asserentem quòd qualiscunque ordo confertur siue gradatim, siue per saltum, character confertur, non tamen executio. Quod tamen omissum fuit, est cautè supplendum, ut probatur in dictis iuribus. Poena autem quam patitur recipiēs ordines per saltum est, quòd interdicitur sibi executio ordinis quem suscepit, donec omissum suppleatur, probat tex. in d. c. Sollicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in j. nota. Imò plus dicit Domi. ibi in ultimo nota. quòd est ibi argu. quòd recipiens ordinem per saltum uidetur esse inhabilis, ut non possit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionem ordinis omisi, nisi secum dispensetur, etiam ut maiores possit

possit suscipere. Et uide postea eundem Domi. ibi in j.
 quest. ubi concludit post Archi. quòd talis non est ipso
 iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam
 suspendendus, quòd ibi etiam sequitur Præposi. Vide ta-
 men eosdem Domi. & Præposi. ibi, qui post Hugon. &
 Archid. tenent quòd si quis se faceret ordinare scienter
 per saltum, uel ambitionem, uel superbiam, debet omni-
 no deponi, nec secum dispensaretur, uel saltem non de
 facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordi-
 ne sic suscepto ministrare sine dispensatione, ut probat
 text. in dicto cap. Vno. & ibi notat Abb. in ultimo nota.
 Que dispensatio potest fieri per episcopum quando
 scienter fuit promotus per saltum, & non ministravit,
 iniuncta sibi poenitentia, & facta causa suppletionis eius
 quòd ommissum est: ut notat Hostien. ubi supra, in. 5. fin.
 & sequitur Domi. ubi supra post Archid. Domi. tamen
 refert ibi eundem Hostien. in dicto cap. Vno, tenentem
 in hoc contrarium, imò quòd scienter recipientem ordinem
 per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de cleui.
 non ordi. ministr. & de eo qui sur. ordi. rece. dato quòd in
 illo non administrat, cum tali solus papa dispensat. Et uide
 de Præpos. ibi, qui eadem uerba Hostien. refert, & addit
 quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, &
 est deponendus. Sed si ministrauerit, credens se promo-
 tum fore gradatim, licet uicini còtrarium asserant, cum
 talis fuerit promotus in minori ætate dispensat episcopus
 secundum Hostien. in dicta summa. Si tamè scienter pro-
 motus per saltum ministrauerit in ordine non gradatim
 recepto, non potest cum eo nisi per sedem Apostolicam
 dispen

dispensari, ut per eundem Hostien. ibi. quia incidit in poenam tituli de cler. non ordi. minist. quod sequitur Domi. ubi supra. Et uide Siluest. in summa, in uerbo Irregularitas. in. §. Undecimò queritur. ubi facit bonam distinctionem sequendo Hosti. Bonauen. Raimun. & Supplemen. & tenet contra summas Angelicam & Rosellam.

Furtiuè.

CAPVT XXI.

Furtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorate ordinatore, & sic ordines recipit, ut per glos. in cap. j. in uerbo Furtiuè, eiusdem tituli. & per Hostien. in summa. §. j. & latius per Abba. in rubr. eiusdem tituli. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, uel ad superiorem ascendere sine dispensatione papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, episcopus & abbas poterunt dispensare: ut patet in cap. primo cum duobus sequentibus eiusdem tituli. de quo per Angel. in summa, in uerbo Irregularitas. in. §. xxiiij. & per Siluest. in summa, in eodem uerbo, in. §. Tertio queritur. Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & subdiaconatum in una eadem die, uel quando recipit duos ordines sacros simul, ut probatur in cap. secundo, & fin. de eo qui ordi. furti. suscepit, & notat Hostien. in dicto. §. primo.

Extra tempora & ante ætatem legi-
timam, & ab alieno episcopo.

CAPVT XXII.

Ordinatus extra tempora suspenditur, donec cum eo dispensetur, ut in cap. Cum quidam. de tempo. ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem suspenditur usque ad eius aduentum, ut in cap. Vel non est compos. eod. ti. Non tamen est ipso iure suspensus, ut notant Bernar. Rai. Guil. Archi. Ant. Pau. de Eleazar. & Zab. in uarijs locis relatis per Archiepis. Flo. in liij. parte. ti. xxviij. cap. j. in fi. Ordinato in super sine licentia sui præsulis ab alieno episcopo, interdicitur ordinis executio, ut in cap. Quod translationem, eo. ii. Hodie uero ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo papa absoluendus, & beneficijs potest ipso iure priuari: ut habetur in extrauag. Pij 11. quæ incip. Cum ad sacrorum ordinũ. de qua ad istud propositum meminuit celebris memorie doctor Hispanus Didacus de Villadiego, in tract. de irregularitate, in c. de suspensione. in ij. col. & refert etiam eam ad hoc Siluest. in sua summa, in uerbo Irregularitas, in. 6. Decimò queritur, qui allegat regulas Innoc. viii. & Alex. vi. Rom. Pontif. quam etiam extrauagantem seruari præcepit Leo x. in suis regulis Cancellariæ, in reg. xxij. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paul. papa 111. in suis regulis, in reg. quæ etiam incip. Item de clericis, quæ est xxiiij. in ordine. An autem promotus ad sacros ordines ante xiiij. annum cogatur cõtineri, si postquam peruenit

peruenerit ad aetatem legitimam uult contrahere matrimonium, uide Hostien. in summa. de cle. per sal. promo. in. j. j. in fi. qui mouet questionem, refert opiniones contrarias, & in ea quam ultimo loco scripsit, uidetur tenere quod talis non cogitur continere. Contrarium tamen uidetur tenere glos. in cap. Vno. de cle. per sal. promo. in uerbo Discretionis, quae mouet istam questionem, ubi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. Pueri. j. questio. j. tenentem quod si ordinatus ante pubertatem illa adueniente uult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, alias secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Hostien. & uide Præpo. in cap. Subdiaconus. lxxvij. distinc. tenentem quod Docto. communiter in dicto cap. j. notant quod si factus maior contradicit non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quod resultat monstrum, uidelicet quod minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, non tenetur continere, licet Cardi. in cle. fi. de aet. & qualita. in j. questio. teneat quod si talis erat doli incapax, tenetur continere, per glos. in d. cap. Pueri. j. quest. j. Et idem dicit, si quamprimum peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et uide in hoc proposito quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in uerbo, Clericus promotus, ubi refert Hostien. & Inno. in c. Pueri. de tempo. ordi. Et Compostella. & Ioan. Andr. in c. Vnico. de cle. per sal. promo. Et in d. cap. Pueri. & Archi. in c. Pueri. j. quest. j. dicit quod promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest

test contrahere matrimonium, per glos. in d. cap. Vnico. & quod idem est si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione usq; ad pubertatem, uel si infra pubertatem non contradicit, & statim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduum, & quod alias non auditur, licet gloss. in dicto cap. Vnico. & in dicto cap. Pueri. aliter teneat secundum eundem.

Ac simoniaco. CAPVT XXIII.

Recipiens ordines ab eo quem scit simoniacum, non recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo. ita dicit glos. in c. Per tuus. de simo. in glos. si. in fine. Et notat Hostien. in summa, de tempo. ordi. §. A quo. uersicul. Quid si episcopum. & tenent etiam Angelus & Silues. in suis summis in uerbo Irregularitas, in uersicu. Septimò queritur. Tu uerò uide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in capitul. Statuimus. in si. prima quæstione prima, ubi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, quia licet sciat eum simoniacum, debet sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, uel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate ecclesie habetur rata. Si scienter & spontaneè irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit usurpatione dignitatis, si intra mensem cum poterit, ad ecclesiam

d non

non redierit. Et uide Hostien. in dicto. §. A quo tenentē, quòd si credo uel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quòd ab alio ordine, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio si compellat me non obstante, conscientia repugnante.

Excommunicato. CAPVT XXIII.

EXcommunicati uera conferunt sacramenta, dummodo in forma ecclesie gerant quod agunt, notat Hostien. in summa, de tempo. ordinan. §. A quo, uer sic. Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesie fiant, ualere sunt, quò ad characterem, irritæ uerò quò ad executionem secundum eum. Et uide eundem in summa de ordina. ab episcopo qui renouat. §. fina. ubi notat, quòd si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispensatione. Si ignoranter, potest eum eo per proprium episcopum dispensari quò ad executionem quam in eum non transtulit episcopus excommunicatus. Et uide Angel. in sua summa, in uerbo Irregularitas. uer. xxx. incip. Septimò queritur. & Siluest. in sua summa, in eodem uerbo, in. §. Septimò queritur, ubi tenent quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatē, & quòd si fuerit ordinatus ignoranter, dispensat episcopus tam in susceptis, quàm in suscipiendis. Si uerò scienter, solus papa, & idem dicunt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamē, quòd si proprius episcop

episcopus fuit ordinator, tunc uidetur quòd etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispēsaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc uidetur esse recurrendum ad papam, uel ad Metropolitanum.

Hæretico.

CAPVT XXV.

Ordinatus ab episcopo hæretico, forma ecclesie seruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit. Unde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si uerò forma ecclesie non seruetur, neq; ipsam characterem recipit. Probantur ista ex text. & gloss. que ibi notat Prapo. in capitul. Qui perfectiorem. j. quæst. j. Et uide Hostien. 6. A quo, supra allegato in cap. proxi. ex quo etiam idem poteris colligere.

Et à collatione ordinum suspenso.

CAPVT XXVI.

Ordinatus à suspenso non recipit executionem ordinis, licet uerè ille det ordines, si seruat formam ecclesie. ita uoluit Hostien. in summa, de tempo. ordin. in dicto. 6. A quo, in dicto uersicul. Hæc igitur, & Angelus in sua summa, in uerbo Irregularitas, in. 6. xxx. incipien. Septimò queritur, quod transcripsit Siluester in sua summa, in eodem uerbo, in. 9. Septimò queritur.

d 2

Et qui

Et qui episcopatu renunciauerat.

CAPVT XXVII.

Suscipiens scienter sacros ordines ab eo qui loco si-
mul & dignitati episcopali renunciauit, executio-
nem officij non habet, ut in cap. j. de ordi. ab eo qui re-
nuncia. episco. Quando uero non scienter id fecerit, di-
ferretus pontifex poterit dispensare, nisi crassa & supi-
na fuerit ignorantia, ut ibi: quia tunc si talis ignoran-
tia precesserit, uel scientia, solus papa dispensat, se-
cundum Abba. ibi. Si uero ignorantia est probabilis, in-
ferior potest dispensare, secundum eum. Est autem pro-
babilis ignorantia in ordinato, quando episcopus renun-
ciauit in curia, & ueniens dixit, quod non renunciauit
dignitati, uel omnino tacuit renunciationem, ut notat
Hostien. in summa, de ordi. ab episcopis qui renuncia. in
s. j. uer. Quid si a tali. per quem etiam uide quid indi-
cabitur in dubio, quando simpliciter renuntiauit, de quo
etiam per Abb. in dicto cap. j. prope si. qui referendo Phi-
lip. & Hostien. concludit quod tunc in dubio presumi-
tur renunciaisse loco tantum, & non dignitati. Et uide
Angel. & Siluest. in suis summis, in uerbo Irregularitas,
in uerfi. Octauo queritur.

Suspensionis, excommunicationis, ac
interdicti censura notati.

CAPVT XXVIII.

Excommunicatus maiori excommunicatione, uel
interdictus, aut suspensus ab homine, diuina officia
celeb

celebrans in ordine suo degradandus est. Hanc cōclusionem ponit Hostien. in sua summa, in tit. de cle. excom. minis. in col. j. allegando tex. in cap. Latores, eodem tit. ex quo text. ibi Abb. in ij. nota. colligit argumentū, quōd omne crimen inducēs irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in cap. Cum non ab homine, & in cap. At si clerici. de iudi. Suspensi uerō à canone, puta minori excommunicatione nodati, uel suspensi à beneficijs, & non ab officijs celebrantes non incurunt irregularitatem, etsi grauit̄ delinquant. Idem Hostien. ubi suprā, col. ij. Et quia suspensio se habet multipliciter, uide bonam distinctionem Abb. in c. si. de cle. excommu. depo. minis. Ex qua colliges quando suspensus celebrans sit irregularis, uel non. Et uide etiā Arch. Floren. in iij. parte, titu. xxviij. cap. j. in. §. j. ubi hoc bene examinat. Et nota quōd licet irregularitas contrahatur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis qua punitur irregularis infligitur per sententiam, ut notat Ioan. And. in cap. iij. de cleri. excomm. minis. quem sequitur Turrescremata in cap. Si quis episcopus. xj. quæst. tertia.

Non ieiuni. CAPVT XXIX.

Sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari à Chartaginiensi cōcilio prohibitum est, quod fuit transcriptū à Gratiano in cap. Sacramenta. de conse. distin. j. Contraficiēti autem nulla ibi pœna statuta fuit. Qui autem post cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi subiacebit. vij. quæst. j.

cap. Nihil. nisi præmissa dormitatione, aliis priuandus est beneficio suo, ut in cap. Si constiterit. de accusa. secundum Hostien. in summa, in titu. de consecra. eccle. uel alta. in. 5. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Cardinalem in cap. Ex parte. de celebra. miss. in iij. quest. ubi dicit quòd celebrans post cibum uel potum potest deponi. allegat d. cap. Si constiterit. & quia in illo text. nulla fit mentio de depositione, intelligenda sunt uerba Cardina. iuxta id quòd notat Aret. in d. cap. Si constiterit. in tertio notab. dum dicit, Tertio tene menti hunc tex. quòd si presbyter celebrat post cibum sumptum ante dormitionem, istud dicitur crimen graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo quòd per illum textum non posset dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno celebranti, quia secundum Abb. ibi post Hostien. uera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quòd præsumitur, quia per totam noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attendit personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. Vnum tamen nota in isto proposito, quòd somnus non est de substantia digestionis, ut quis dicatur ieiunus, sed satis est quòd sit perfecta digestio, notat Abb. in dicto cap. Si constiterit. circa finem. Vide Cardina. in dicto cap. Ex parte. qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatem cibi sumpti & quòd dicunt physici, quòd digestio perficitur in septem horis. Credo tamen quòd istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis, alias autem qui

qui cenasset hora prima uel secunda post duodecimam, non posset celebrare, etiam in undecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus.

Ac in die saepius. CAPVT XXX.

CLericis in die saepius celebrantibus nulla poena in sacris sanctionibus constituta est, quinimo nec illis hoc expressè inhibetur. Iura namque canonica sufficere sacerdoti unam missam celebrare solum affirmant, ut in cap. Sufficit. de consecr. distinct. j. et in cap. Consulisti. et in c. Te referente. de cele. miss. non tamen plures dicentibus poenam aliquam comminantur: licet text. in d. c. Sufficit. in fi. uer. dicat quòd pro pecunijs, aut secularium adulationibus pluries celebrans una die non existimat euadere damnationem, quòd magis aeternam quam temporalem poenam uidetur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idq; aliquando auaritia causa à pauperculus et paru doctis sacerdotibus perpetratur, non debet ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenta facti notorietate, populiq; scandalo, personaeq; perpetratis moribus et qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, ut ceteri poena metu à similibus cohibeantur. Ad eò enim amor uiuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, ut hac tēpestate ut labore fugere possint, sacri ordines suscipiatur: euenit insup ut iam pauperculi sacerdotes, eo solo tēpore, quo sacrificio missae uacat, totius diei sumptus necessarios promereri,

riffie sacramentum non nisi super consecratum altare celebraretur, non autem contrafacienti sacerdoti poena descripta reperitur: unde Card. in d. cap. fin. de celebra. missa. merito quaestionem mouet. Si quis celebrat super altari non consecrato, qua poena sit puniendus? & dicit quòd si ex malitia, uel nimia desipientia, punitur poena illius tex. quam in cap. precedenti descripsimus, & hoc propter identitatem rationis, & ulterius procedendo dicit, quòd idem uidetur in omnibus alijs excessibus commissis circa cultum sacramentorum. Postremò tamen dicit quòd quia poene sunt restringendae, locus erit poenae arbitrarie: & hoc credit uerius, nisi tanta esset identitas rationis, quòd posset esse locus poenae illius text. & in proposito huius cap. uide text. in cap. Nullus. de conse. distinctione prima, qui dicit, quòd nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo loci fuerit sanctificatum uel permissum: & si clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tanquam consecratum, & ut in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata.

Sine orario seu stola, & alijs vestibus sacris.

CAPVT XXXIII.

SAcerdos cum ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quam orario utroque humero circumseptus, sicut tempore ordinationis suae dignoscitur consecratus, ita ut de uno eodemque orario cernicem praeriter

riter & utrunq; humerum premens, signum in suo ap-
pareat pectore crucis. ita disponit concillium Bracarena
se, quod transcriptum est in cap. Ecclesiastica. xxiiij. dis.
Si quis autē aliter egerit, excommunicationi debite sub-
iacebit, ut ibi: de quo tex. meminit Durandus in rationali
diuinorum officiorum. cap. de stola, ubi dicit quod fortē
quis diceret illud decretum esse abrogatum per contra-
riam generalis ecclesie consuetudinem: nam non ubique
partes stolę reducuntur ante pectus in modum crucis.
In his tamen regnis consuetudo seruat decretum illius
concilij: & licet ille text. solum de orario siue de stola
disponat. Si clericus sine casula, aut alijs uestibus sacris
celebraret, nihilominus puniendum credo superioris ar-
bitrio. Et aduerte quod dum text. in dicto cap. Ecclesia-
stica. dicit quod clericus propter hoc excommunicatio-
ni subiaceat, exponit ibi Archi. dupliciter, Primō si ad-
monitus non uult cessare. Secundō excommunicationi, id
est suspensioni ad tempus pro arbitrio iudicis, cian ibi
non determinetur tempus: & hanc secundam exposi-
tionem credo ueriores.

Ac in priuatis locis sine episcopi
licentia celebrarunt.

CAPVT XXXIIII.

Sicut non alij quā sacri Deo sacerdotes debent
missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre,
sic nō in alijs quā in domino cōsecratis locis, id est in ta-
bernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, mis-
sas

sui cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coe-
 gerit necessitas. uerba sunt singularia text. in cap. Sicut.
 de consecra. distinct. j. Et in concilio Triburienſi. de quo
 in cap. sequen. disponitur, quod missarum solennia non
 nisi in locis ab episcopo consecratis, uel ubi ipse permis-
 serit celebranda sunt: idem etiam disponitur in cap. Hic
 ergo, eadem distinct. que iura sacerdotibus contrarium
 facientibus poenam non statunt. tex. autem in cap. Nul-
 lus presbyter. el. primo, eadem distinct. idem prohibet illis,
 qui de cetero participes uoluerint esse sacerdotij. per
 que uerba uidetur comminari talibus poena amittendi
 participationem sacerdotij. Sexta autem synodus de qua
 in cap. Clericos, eadem distinctione dicit, Clericos qui
 ministrant in oratorijs que intra domum sunt cum con-
 sensu episcopi loci hoc facere precipimus. Si quis uero
 hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde forte sumpta oc-
 casione acerrimam poenam talibus imponendam scripsit
 lex nostri regni, uidelicet quod clerici qui taliter cele-
 brant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnen-
 tur. ita disponit lex iij. tit. x. part. j. de qua nempe gra-
 uitate poene summe mirandum est, cum hoc iure canoni-
 co non sit expressum, parq; per hoc fiat delictum hoc
 pluribus alijs grauissimis, pro quibus poena similis im-
 ponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc non esse tam
 graue iudicandum, ex eo quod pium & Christianum ui-
 deatur, ubilibet uelle uidere corpus redemptoris nostri,
 & quia plures propter hoc sepius audiunt missam, qui
 alias non audirent: nam contrarium aperte dicit rex. in d. c.
 Sicut. per haec uerba, Satius est enim missam non cantare,
 uel

uel audire, quam in his locis ubi fieri non oportet, nisi
 pro summa necessitate contingat. Quis enim dubitat an-
 tiquos illos sanctissimos ecclesie patres plus dilexisse,
 quam nos redemptorem nostrum, eiusque aspectu dele-
 ctari magis, & flagrare desiderio, & tamen non nisi
 in ecclesijs illum uidere, seu si sacerdotes erant in eis
 tantummodo de caelo illum ad manus proprias (admi-
 randis illis consecrationis uerbis) aduocare audebant.
 Nos uero ad cubicula seu coenacula nostra illum quo-
 tidie trahimus, nulla necessitate urgente, sed aut desi-
 dia quadam ad ecclesiam eundi, aut superbo quodam
 festu, quasi iam parum sit solis hominum obsequijs co-
 ram hominibus uenerari, nisi etiam inter nostram muna-
 di pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius
 Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit. Ad
 domus inquam, ludis, blasphemijs, ebrietatibus, ac lu-
 xurie actibus obscenis sepius uiolatas, cum ecclesias
 sanctas Dei sola unius conjugalis actus pollutio sine
 peccato facta contaminet. Si honorabilior nobis aliquis
 ad nos accedere uult, summum dedecus arbitramur, si
 non praeueniamus eundem ad eius hospitium euntes.
 At quem credimus Deum, quem confitemur redempto-
 rem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis
 constipatum choris ad sordida nostra receptacula non
 modo uenire permittimus, sed, si fas est dicere, com-
 pellimus. Aduertant queso uniuersi Christiani, & tem-
 pestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Ger-
 manis oppida tam caelesti hoc munere (corpore uide-
 licet filij Dei) orbata cognoscant, quom in omnibus
retro

retro actis seculis nusquam id cōtigisse legimus : quamvis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam predicari & recipi permiserit, & quòd hoc miserima nostræ ætate successerit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam sacerdotum maiori habitos contemptui, & Eucharistie donum maiori ingratitude susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantq; qui talia cōtemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tantiq; muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi uiuebant (paucis elapsis annis) qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis æternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro Acmilium Probum in uita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infamia quòd in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensium. Et si inter Ethnicos (qui lapidibus & demonibus immolabant pecudes) nefas esse hoc domo egre perpenderit, quàm sit indecens, intelligat omnipotenti Deo patri, & creatori omnium unigeniti filij sui saluatoris nostri corpus & sanguinem uirginis uisceribus compactum, cum ipsa diuinitate unitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret episcopos omnes deprecari summum Pontificem, ut altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret, ac interim in suis diocesis prohibere, ne quisquam sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos uicarios examinata fuerit, dum
tamen

tamen hoc in iudicium seu notariorum lucrum non eadat. Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas commodentur. Deceret insuper ipsosq; presules ad aliorum exemplum nunquam nisi in ecclesijs celebrare, aut missam audire, nam ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. predictus in cap. Sicuti.

Missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis celebrant hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT XXXV.

POena huius criminis est, ut talia perpetrantes a proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, ut cautum est in concilio Toletano, quod refertur in cap. Quicumque sacerdotum. xxvj. questio. v. de quo text. meminit Hostien. in cap. fin. de sortileg. & ibi Ioan. de Ana. in fine. meminit etiam Paul. Grillandi in tractatu de sortilegijs. in xliij. questione, & in xvij. & habetur ille tractatus, & alij sui in iij. uolumi. tractatum huius noue impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad uolumina decem. Et quia Gratianus refert breuiter uerba illius concilij Toletani, Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo xvij. Toletana celebrata. Era. Dccxxxij. in cap. sexto, sub rubrica, de his qui missam defunctorum audent pro uiuis maleuolè celebrare.

brare. Quæ synodus hucusq; non est impressa.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt.

CAPVT XXXVI.

CLerici uel monachi, seu diaconi, presbyteri quibus tale contigerit, lxx. diebus debent pœnitere, ut in cap. Si quis per ebrietatem. de consecra. distinet. ij. ubi uide Cardinalem de Turrecremata, qui dicit quòd considerata causa uomitus, quæ ponitur in text. scilicet ebrietate & uoracitate, & circumstantijs, non uidetur quòd pœna taxata excedat, & ideo secure iniungenda est. Cum autem text. non aperiat qualitatem pœnitentie, quæ debet fieri in illis diebus, uidetur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœne est, quia secundum uerorem & securiorem opinionem quandiu species sacramentales remanent in suo uero esse, sub eis consistit inseparabiliter corpus CHRISTI, & sic si predictæ species eijciuntur per uomitum, ipsum corpus similiter eijcitur: quem sequitur Cardina. ubi supra, quem etiam uide in. s. fina. dicentem quòd tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptibiles, debent exsiccari & sumi per se, si potest fieri, uel cum uino uel alio liquore. Si non sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni, presumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco.

Ac ob

Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari.

CAPVT XXXVII.

Pœna huius excessus ponitur in cap. Si per negligentiam de conse. distin. ij. per hæc uerba, Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram, lingua lambatur, tabula radetur, si non fuerit tabula, ut non conculectur, locus conradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & sacerdos xl. diebus pœniteat, si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super lintheum altaris & ad aliud stilla peruenerit, iij. diebus pœniteat, si usq; ad tertium, ix. diebus, si usq; ad quartum, xx. diebus pœniteat: & lintheamina quæ tetigerit stilla tribus uicibus minister abluat calice supposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recodatur. Quæ pœna cum sit canonis antiqui, & quæ magis uidetur pœnitentiæ foro, quàm iudiciali providere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenda facti qualitate & astantis populi notitia uel scandalo, & sacerdotis culpa uel negligentia pœna moderabitur uel augetur, prout æquius sibi uisum fuerit.

Aliquotiens insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant.

CAPVT XXXVIII.

Hoc enim licet temporibus nostris raro accidat, quia

quia semper qui celebrat saltem publice, sumit corpus & sanguinem domini, concilio tamen Toletano xij. quod habetur de conse. dist. ij. cap. Relatum, cautum est, quod quicumque sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communionem suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno uno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum vnam vel plures missas scienter celebrant, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT XXXIX.

Quam graue sit rebus sacris uti ad committenda scelera nemo non nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quanto magis id faciendum erit, si talia perpetrans cultui ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus. Vnde sacerdos qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillandi in tractu. de sortilegijs. in quest. xiiij. qui etiam describit aliquas res super quibus solent predictae missae celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in cap. Si quis episcopus. xxvj. quest. v. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit poenam depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in cap. Quicumque, eadem cau. & quest. qui leuius crimen graui poena castigat. Et dicit tandem quod quidam dixerunt esse poenam ar-

*bitariam: quod dicit tolerari posse, quando factum non
esset ualde turpe, uel persona sacerdotis simplex.*

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT XL.

Huius desidiæ pœna ex dispositione concilij Ara-
latensis, de quo in cap. Qui bene. de consecratio.
distinctione ij. talis est, quod qui bene non custodierit sa-
crificium, et mus uel aliquod aliud animal illud come-
derit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem per-
diderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, et non
inuenta fuerit, triginta dies pœniteat. Nouissimè au-
tem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus su-
spenduntur, ut in capi. primo, de custod. Eucharistiæ.
Grauiori pœna puniendi, si aliquod nefandum inde
contigerit, que uidetur relictis iudicis arbitrio, argu-
mento text. in capit. De causis. de offic. deleg. Quia
li autem decencia seruari debeat Eucharistia, bene
ordinauit Honorius tertius in capitul. Sane. de cele-
bratione missarum. sub talibus et notandis uerbis. Ne
propter incuriam sacerdotum diuina indignatio gra-
uius exardescat, districtè præcipiendo, Mandamus
quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singu-
lari, mundo, et signato semper honorificè collocata,
deuotè ac fideliter conseruetur.

Commend

Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT XLII.

Presbyter qui in prouincia propria, uel alia, uel ubicunq; inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit pro intentione iteris, uel alia qua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini papae in cap. Quicunq;, de consecra. distinct. iiii.

Beneficia plura possident.

CAPVT XLIII.

Habere plura beneficia inter crimina referre uoluit: quia licet in nostris temporibus non modo non iudicetur criminofum, uerum etiam is sapientior habeatur, maioriq; dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciauerit: hoc perniciosissimum Christianae reipublicae, ecclesiaeq; uniuersalis statui, animarumq; saluti fore censeo. Idq; rationi naturali obuiare, ac sanctis ecclesiae constitutionibus, pluriumq; sanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quam quod unus & idem homo uaria ecclesiae stipendia in uarijs & distantibus saepe locis, & quibus uaria incumbunt onera, in seipso suscipiat? Quae est enim humana respublica quae suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officarios stipendijs in absentia frui & uagari permittat? Quis in sua quan-

tumuis ampla & ditissima domo, uni ministro absentis salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunq; suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequijs. Quid debet ecclesia Dei plurimum nobiliu uanitati, ut patrimonio Iesu CHRISTI dilectissimi sponsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quesuit, eorum alat accipitres, educat canes, sanguinet equos, nutriat lenones ac seditiosos homines, qui passim rempublicam turbent? Quid nempe debere potest pluribus alijs rusticorum filijs, ac suis parentibus indoctioribus, a quibus solum (imò uix) aratra & boues in successionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, ut cum illis amplam sibi parent supellectilem, uarios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniam habeant? Quid deniq; ecclesia eadem, quatumuis peritissimis ac literatissimis uiris debere iudicabimus, ut beneficiorum congerie sue ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquam ecclesie catholice profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicunq; es, quantacunq; polles eruditione, an eo solo quòd uigilijs sustinueris, studio uacaueris, tibi astrictu est ecclesia Dei, ut te in statu grandi, ac pompa magna sustineat? Vidisti ne aliquando artificem aliquem eo solo quòd artem dediscesset optimè à Repub. alimenta suscipere? An ex eo quòd arte sua Reipub. utilis est? Quid igitur tibi suades, eò quòd studueris licere tibi plura ecclesie beneficia retinere, cum nec unius eorum onera subeas? Aduerte quæ

fo, quòd literatis uiris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerūt Canonica iura. Si quando uerò ut plura habeant beneficia cum peritis dispensare conceditur, ob ecclesiarum utilitatē, non eorum, id effici debet. Quid enim prodest studium tuum ecclesie sancte, si id solum operatur, ut plura occupes loca, in quibus plures possent eidem deservire, qui sufficienti peritia, & maiori charitate seu uirtute iniuncta onera subirēt? Quid prodest illi doctrina tua, si oues CHRISTI tibi cōmissas, imposito mercenario cum tenui salario pascendes committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret? Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentilium (qui solo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expressè ut apud eos non esset uir duplex, aut multiplex, sed quòd singuli singula facerent, ut in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda uerba Iustiniani, in l. Nemo. C. de assess. dum dicit. Neq; enim facile credendum est duabus necessarijs rebus unū sufficere: Quodq; id sanctis obuiet canonicis institutis, apertè monstratur. Primò quidem contrarium dispositum est in vii. Synodo, ut refert Gratianus in cap. j. xxi. quest. j. ubi dicitur, Clericus ab instanti tempore non communeretur in duabus ecclesijs, negociationis enim hoc est & turpis lucri proprium commodum. Statuit hoc etiam sancta uniuersalis ecclesia spiritus sancto congregata in concilio illo Calcedonensi celeberrimo à sexcentis & triginta episcopis celebrato, in cap. x. illius concilij, ubi diffinitum est non licere clericis in ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si

quis uerò iam translatus est ab alia in aliam ecclesiam, nihil habeat cõmune cum priore. illos uerò qui ausi fuerint post ordinationem illius uniuersalis synodi agere contrariũ, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus non referendo dicta pœnae appositionem in cap. Clericum. xxj. quest. j. Hoc præterea aduersatur dispositioni concilij Placentini per Vrbanum papam celebrati, de quo in cap. Sanctorum. lxx. distin. ubi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est, per hæc uerba. Omnino autem in duabus ecclesijs aliquem intitulari non liceat. Hoc etiam improbat Toletanum concilium, de quo meminit Gratianus in cap. Vnio. x. quest. iij. in uer. Sed & hoc. per hæc uerba, uidelicet, Sed & hoc necessarium instituere duximus, ut plures ecclesie uni nequaquam committantur præbytero, quia solus per totas ecclesias nec officiam ualet persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere. Celebre etiam illud Lateranense concilium cui Alexander 111. interfuit, de quo in cap. Quia in tantum, de præben. Præbendarum multitudinem Canonibus inimicã, materiam dissolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum continere expressè attestatur. Vnde dicit Abb. in cap. Conquerente. de cler. non resid. in iij. not. allegando glos. in c. Dudum, el ij. de elect. in uer. Intitulatam. quòd sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quando alterum per se sufficit. Et uide etiam Ioã. de Lignano in tractatu de pluralit. benefic. maximè in col. ij. ubi concludit quòd de iure communi unus non potest habere duos titulos

tulos beneficiales ecclesiasticos extra casus in iure ex-
 pressos, & adducit optima fundamenta in proposito. Ex-
 tant in super sanctorum ac grauium uirorum commenta-
 ria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnant,
 eamq; animabus periculosissimã esse demonstrant opti-
 mis ac urgentibus rationibus, quas hic trãseribere nolo-
 rent enim uolentibus legere eas in tractatu cõtra plu-
 ralitytem beneficiorum, quem edidit singularis uite, ac
 • magne doctrinæ uir Dionysius Cartusien̄s præ maximè
 in vij. arti. usq; ad totum xj. Posuit etiam aliqua nota-
 da in proposito alter Cartusien̄s antiquior Dionysio in
 libro suo de uita CHRISTI in cap. lxxvij. de ambitione,
 & quibusdam alijs defectibus clericorum. Firmat hoc
 etiam apertè diuus Bernardus in epistola cclxxj. ad Co-
 mitem Theobaldũ, ubi tradit honores & dignitates ec-
 clesiasticas debere dari ijs qui eas dignè ac secũdũ Deũ
 administrare uelint & possint. Neq; licere cuiquam ha-
 bere plures in pluribus ecclesijs, nisi dispensatorie ob ma-
 gnã uel ecclesiæ necessitatẽ, uel personarum utilita-
 tem. Et uide in proposito beatum Thomam in quolib. ix.
 in arti. xv. Ioan. Maioris in iij. distin. xxiiij. in quest. vj.
 & vij. ubi inter alia concludit quod tenens plura benefi-
 cia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa
 dispensandi, non est in statu salutis. Scripsit etiam aliqua
 Gabriel in expositione canonis, in lectione xxvij. in dua-
 bus ult. colubi etiam ostendit quomodo dispensatio papæ
 in hoc non suffragetur, nisi fiat ob necessitatẽ uel utili-
 tatẽ ecclesiæ. Et ultra opiniones grauium & singula-
 rium doctorum in ista materia miracula quedã refe-

runtur per supra dictos doctores Cartusien. per que periculum habentium plura beneficia dignoscitur, que quidem à Christiano uiro contemnenda non sunt. Nec enim eterna salus propter delicatior em uictam, & ornatiorem uestitum, seu amplio rem familiam, in dubio ponenda est: essetq; consentaneum, ut sicut patimur ob solam opinionem eorum qui medicinam scripserunt, sanguinem minui, pluraq; alia nobis insipida & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cum sepius euacuat ipsi Medicis scriptoribus, aut alijs uiuis qui ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non solum non liberari à morbo, sed eadem phlebotomia qua sanari credebant mori ac periclitari infirmos) sic sequendo opinionem sanctorum, uel insignium doctorum ob salutem animæ pecunias minui, aliquaq; & si corpori molesta, tolerare. Cum ex hoc nullum nobis corpori nec animæ timeri possit periculum, sed animæ post obitum & corpori post resurrectionem certior & securior salus eterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna: supremo illi mortuorum ac uiuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum: prima pœnarum que se offert in huius seculi contentioso foro est, quod habens plura beneficia, quamuis simplicia, quorum alterum sufficit per se ad uitam beneficiati potest legitime altero priuari. hoc probat text. in cap. Conquerente, de cleri. non residen. secundum Abb. ibi, in iij. nota. quod dicit ualde notabile, & nunquam obliuioni tradendum, & dicit esse casum solennem priuandi aliquem beneficio suo, licet uelit in eo residere. iustissima quidem est pœna ista, licet

licet his temporibus infelicibus inusitata, non quia vires amiserit, sed ex negligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in sacrorum Canonum executione torpescunt, reliqui uerò cum plures ecclesias episcopales simul aliquando, aut cum una episcopali plura alia beneficia retineant, suiq; officiales aut habeant aut ambiant plures dignitates siue beneficia, auaricia cæci aliorum cupidinem (& si ecclesijs, clero ac diuino cultui perniciosam) refrenare non satagunt. Secunda est quæ in Concilio generali statuta fuit, ut habetur in cap. De multa. de preben. cuius uerba sunt. Quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus, & si fortè illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur: is quoq; ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat cui meritò uiderit conferendum. Et ulterius decernit text. idem esse obseruandum in personatibus. Fuit etiam extensa pœna ista per iura Sexti & Clementinarum, primò ad regulares dignitates, ut in cap. Cum singula. de preben. lib. vj. Secundo ad prioratus, ut in cle. j. de supplenda negligētia prelato. Tertio ad uicarias perpetuas ecclesiarum parochialium, ut in cle. unica. de offic. uicar. Aduerte tamen quòd si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb. ibi, colum. iij. uersi. In ea glos. licet alij secundum eum tenuerint quòd non ualet collatio. Quàdo uerò aliquis calore iracundie reciperet secundum beneficium curatum, non uacat et priuatum, si incontinenti pœnituit eum, secundum eundem

ibi dicta colum. iij. uersic. Extra casum. Poena uero ista uacationis primi beneficii non uendicat sibi locum, nisi post habitam possessionem pacificam secundi beneficii. ita credit Abb. indistinctè ubi supra, colum. iij. uer. in ea glo. Sed hæc quidem poena de qua in d. cap. De multa. nouissimè & singulari zelo adauctæ est per Ioannem xxij. in sua Extrauaganti Execrabilis. quæ sub titulo de præb. collocata est, in. 6. Qui uero ubi cauetur quòd qui receperint deinceps dignitatè uel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea habebat aliud simile beneficium, si illud primum (quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habuerit possessionem secundi, uel per eum steterit quò minus habeat omni fraude & dolo cessantibus) non dimiserit in manibus ordinarij absq; moræ dispendio uerbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & extùc est priuatus dicto secundo beneficio quòd recepit, et quòd durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendum quòdcunque beneficium ecclesiasticum, quas duas poenas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficium incurrit etiã ipso facto: ut uoluit ibi glos. Zenze. in uerbo Ipso iure. in fi. uerbis

Quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt.

CAPVT XLIII.

A Deò enim sacrorum canonum conditores successionem seu hereditarium ius in ecclesijs Dei abhorre

horrucunt, ut Innocentius papa secundus apostolica
 autoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, præbendas,
 præposituras, capellanias, aut reliqua officia heredita-
 rio iure ualeat uendicare, aut expostulare præsumat, sta-
 tuens quòd si quis improbus aut ambitionis reus hoc at-
 tentare præsumpsit, debita poena mulctaretur, & po-
 stulatis careret, ut habetur in cap. Apostolica. viij. quæ-
 j. Si uerò aliquis ista contemnens adhuc in ecclesia in qua
 pater eius ministravit, instituatur, poena eius est ut ab ea
 amoueat: ut statuit Alexander tertius in cap. Ad præ-
 sentiam. cum duobus sequenti. & in cap. Quoniam. &
 in cap. Ad extirpandas. de fil. presb. nisi media interces-
 serit persona, ut in d. capit. Ad extirpandas, & in capi.
 Ex transmissa. eod. tit. Aduertendum præterea est quòd
 licet isti clerici contra quos hæc denunciatio facta est di-
 cantur esse illegitimi, tamen quò ad nostrum propositum,
 etiam si quis sit legitimus non potest succedere patri in
 beneficio quod ipse possedit nulla persona mediante, ut
 per glos. Archid. Domi. & Præpo. in d. cap. Apostolica,
 & probat etiam tex. quæ ibi dicit ad hoc casum expres-
 sum Anto. in v. notabi. in d. cap. Ad extirpandas. & not.
 Anto. post Hostien. in cap. Ad hæc. eod. titul. Differunt
 tamen in hoc proposito quò ad alium articulum: quòd
 illegitimus filius non potest præfici in ecclesia in qua
 præest pater de præsentia, ut habeat alium canonicatum
 uel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non
 succedat in beneficio paterno: legitimus uerò potest
 institui in ecclesia in qua pater præest etiam eo ui-
 uo in diuerso beneficio, ut notatur in dicta glos. & per
 Domini.

Domini. & Præpositi. ibi. Si autem isti immediate succederent in beneficijs filiorum suorum, non priuarentur eis, cum non reperitur prohibitum patrem filio succedere in hoc casu, prout cõmuniter in hoc resident Doctores in d. cap. Ex transmissa. ut Præpo. asserit in d. cap. Apostolica, licet contrarium tenuerint Hosti. & Arch.

In pluribus eorum intrusi sunt.

CAPVT XLIIII.

Intrusus in beneficio ille dicitur qui obtinet illud sine autoritate eius ad quem de iure spectat collatio, notat Abb. ex text. ibi in capi. Quia diuersitatem. in ij. notab. de conces. præbend. Et allegat text. ad idem in capit. Ex frequentibus. de instit. & ponit Feli. in cap. In nostra. in. ij. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato uel interdicto, uel publicè suspensio: allegat text. in cap. Tanta. de exces. prælatorum, & allegat Domini. in cap. Propter. ulti. col. xix. distin. ponentem sex modos quibus quis dicitur intrusus in beneficio. Clericus autem qui scienter iniuste intrudit se in beneficio habente curam animarũ, ipso iure priuatus est beneficio simili cum cura quod habebat, ut in c. Eum qui. de præben. in. vj.

Viuis possessoribus eorum.

CAPVT XLV.

Qui in uiuorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione pellendi, qui se passi sunt successores uiuis sacerdotibus

bus adhiberi. uerba sunt tex. in cap. j. de concess. preben.
 Vbi uide glos. tenentem quod ultra hoc debet deponi,
 allegat tex. in cap. In primis. ij. questio. j. sequitur Abb.
 ibi per eundem text. qui tamen loquitur in eo qui in lo-
 cum uiuentis episcopi procurauit subrogari, unde non
 uidetur generaliter inducendus contra quemlibet cleri-
 cum qui uiuentis obtinuit beneficium. Longè enim gra-
 uius deliquit qui episcopatum, quàm qui beneficium ui-
 uentis ambit & usurpat. Allegat præterea gloss. in d.
 cap. j. ad hoc. tex. in cap. Non furem, & in cap. Eum qui.
 vij. questio. j. sed text. in d. cap. Non furem. nihil probat
 de depositione. Et tex. in cap. Eum qui. solum dicit, quod
 qui recipit archidiaconatum uiuentis eiusdem archidia-
 conatus honore deponitur, & si ulterius in loco eodem
 ministrare præsumit, priuatus est participatione sacre
 communionis. Vnde non probat quod deponatur nisi à
 beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum
 glos. & Abb. simpliciter dicunt quod est deponendus,
 quod deponatur ob officio, quia hoc nullibi probatur in
 dicio meo. Patitur præterea & aliam poenam occupans
 uiuentis beneficium, quod efficitur infamis. ita Abb. ubi
 supra, per tex. in cap. Audiuimus. iij. quest. ij. Sed salua
 eius auctoritate, ille etiam text. loquitur in eo qui in-
 uasit episcopatum uiuentis, non uero in casu nostro. Et
 subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus non potest
 amplius illud beneficium obtinere, & quod credit quod
 solum papa potest cum eo dispensare. Imò plus dicit no-
 tandum, quod taliter occupans beneficium uiuentis scièn-
 ter faciendo se institui, si postea uacante tali beneficio
 impe

impetrat illud à papa, non facta mentione de inuafione præterita, non ualet collatio tanquam subreptitia. Et uide tu Hifpane legem xliij. titu. xvj. part. j. que disponit quòd recipiens beneficium uiuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit uiuenti, potest pronunciare illum inipsum, & postea ponit duos casus in quibus impunè recipit quis beneficium uiuentis.

Et occasione laicæ recognitionis non requisita episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi præsumserunt vendicare.

CAPVT

XLVI.

CLerici taliter habentes beneficia, si commoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, ut sancitum est in cap. Relatum. de iure patronatus. Hodie uerò in concilio Lateranèsi sub Leone decimo celebrato, in sessione x. in bulla contra exemptos edita, in. 8. Et quia sæpius, dispositum est quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus quod habere conseruunt in beneficijs ecclesiasticis nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & licetis, & absq; aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur. Et quòd illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem apostolicam fuerit dispensatum.

In nullo

In nullo beneficiorum resident.

CAPVT XLVII.

Beneficia omnia tam ratione naturali (quæ dicitur homines illis obsequia præstare à quibus ob id stipendia recipiunt) quam communis iuris dispositione residentiam requirunt : de his enim quæ animarum curam exigunt, planum est. De beneficijs uero simplicibus idem esse firmat Panormita. in capit. Quia nonnulli. de cleric. non residentibus. per textum in cap. Super inordinata. de præben. Consuetudo autem quæ serè semper bona opera minuit, & secordiam ac inertiam in hominibus alit (cum à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri ac foueri soleat) iam inualuit, ut hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quam in his doctores admittendam scribunt, ab illaq; excusari beneficia tos tradunt, cum per alios ecclesijs debita præstentur obsequia. Pœna autem clerici non residentis in beneficio (etiam modicæ estimationis) est, quod illo priuetur, ut in cap. Conquerente. de cleric. non residen. Et ibi Innocen. & Abb. notant ex eo. Quod præcedit etiam in casu quo abisset clericus ex iusta causa, quia posset priuari si monitus pro necessitatibus uel utilitatibus ecclesie suæ uenire recusaret. Notat Innoc. in c. Ex tue. de cler. non resid. argumento tex. in cap. Sicut autem. & in c. Absit. xj. q. iij. Quando uero beneficia non requirunt residentiam si clerici uagantur, sufficit delictum uagationis ad priuationem, notat Innoc. in d. c. Ex tue. allegat tex. in c. Non oportet. cum seq. vij. quest. j. Pro quo facit glos. in cap.

in cap. Non oportet. de conse. dist. ulti. quam dicit singulari
 larem & alibi non repertam. Corse. in singu. in uerbo
 Vagabundus. ad hoc quòd si beneficiatus est uagabundus,
 & tandiu absit, & dubitetur an uiuat, an mortuus sit,
 poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat
 pluribus notandis conclusionibus, que procedunt in
 uagabundis. Modum autem procedendi ad priuationem
 in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisi, si-
 cile erit requirentibus inuenire.

Cùm parochiales ecclesias habeant,
 intra annum non fuerunt
 promoti.

CAPVT XLVIII.

Tales sunt priuati ipso iure, nulla præmissa moni-
 tione, ecclesia uel beneficio parochiali, ut in cap.
 Licet canon. de elect. in vj. quod adeò procedit, quòd non
 potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur
 ipso iure, ut notat glos. antepen. ibi, quam dicit notabilem
 Ancha. j. colum. & postea in colum. fina. uersic. Quarto
 quero. & uoluit ante eum Ioan. Mon. ibi. uersi. Sed nun-
 quid. & idem tenet ibi Philip. colum. ij. Annus præterea
 de quo in presenti incipit ab eo tempore quo ipsius ec-
 clesie regimen commissum extitit, & possessionem eius
 pacificam habuit prouisus, uel per eum stetit quò minus
 habuisset, probat tex. in cap. Commissa. eod. titul. Si au-
 tem iusto impedimento non potuit clericus intra annum
 promoueri, non patitur istam pœnam, ut ibi per text. Et
 uide

uide Ioan. Mon. in d. cap. Licet canon. uerſi. Sed quid, ubi notat eſſe legitima impedimenta ad excuſandam poenam priuationis, quòd episcopus fuerit impeditus, uel nõ fuerit qui ordinaret eum, uel ſi episcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi episcopus proprius qui non potuit uel noluit ipſum ordinare dabat ei facultatem ut ordinaretur ab alieno episcopo, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Conſularem præterea clericis in caſibus huiusmodi, quando impedimẽta proueniũt ex perſona episcopi, quòd proteſtarẽtur ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiendos, ut euitemus doctrinas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Fel. in capi. Ex tranſmiſſa. de præſcrip. in colum. j. & iij. Alexan. & Iaſ. in Lij. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et uide etiam notabiliter per Ioan. Mon. ubi ſuprà, qui diſtinguit quando quis incurrit irregularitatẽ, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua, non priuatur, utpotẽ ſi amittat oculũ uel manum. Si autem culpa ſua, debet beneficium amittere, allegat tex. in cap. j. de æta. & quali. Aduerte præterea quòd Anchar. in dicto cap. Licet canon. colum. ſin. uerſi. Quintò quæro, notat poſt gloſſ. antepen. ibi, quòd etiam ſtante diſpoſitione dicti text. poteſt episcopus monere promotum ut ordines ſuſcipiat etiam intra annum: quia illa conſtitutio uenit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: unde ſi uoluntate ſola renuit clericus ordinari nihil prætendens, niſi quia non uult, debet compelli appellatione remota per ſubtractionem beneficij & officij, ſecundũ gloſſ. ibi. Nota tamẽ, quia ſi quis

f   habeat

habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus ut promoueretur. ita firmerunt Domi. de Rotz in deci. antiquis. Dxx. incip. Non quod tenens capellaniam, ex ratione quia dispositio illius capitul. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt.

CAPVT XLIX.

EX dispositione Lateranensis Concilij tēpore Leonis x. celebrati in sessione nona, in cap. de reformationibus curis & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: uidelicet quilibet habens beneficium cum cura uel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimēto cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, uel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si uerò ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. intelligatur autem officium omittere, quò ad hoc ut beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen ultra præmissa de dicta omissione reddituri rationem. Quæ pœna in habitibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties
 contra

contra facere conuincatur. Hæc sunt uerba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad restitutionem fructuum, uide Docto. in capit. j. de celebra. missa. Domini. & Philip. in cap. si. de rescrip. lib. vj. Siluest. in uerbo Clericus. lo. iij. in. xxij. quaestione.

Negociatores ac alienæ rei conductores

CAPYT L.

Negotiari lucri causa prohibitum est clericis, ut in cap. Secundum. ne cler. uel mona. Vnde in Concilio Carthaginensi vj. cap. xvij. sancitum est quod clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia abijciatur à clero ac à cōmunionem alienus sit. In cōcilio in super Arclatensi ij. in cap. xiiij. dispositum est quod si clericus cōductor alienæ rei uoluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depositus à clero, à communionem alienus habeatur. Aduertendum est præterea, quod quaestus per clericum ex illicita negociatione danda sunt pauperibus, ut notat Mattheus, quem ibi refert Card. in cle. j. in si. de uita & honest. cle. Et notant Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo. ibi, in ij. col. Si tamen totum non reddiderint, non sunt in statu damnationis, ut not. Card. ubi suprâ, referendo fratrem Aluarü, & Zenz. & tenet etiam Imo. ibi referendo solum Zenze. Et uide Arch. Flo. in sua summa, in ij. par. ti. xiiij. c. ij. §. si. ubi scripsit quod in foro pœnitentiæ debet clericis iniungi uel

f. 2. saltē

saltem consuli quòd ea que taliter lucrati sunt student pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc text. in cap. Qui habetis. xiiij. questione v. Ex quo uidetur uel le, quòd non tenentur clerici ad restitutionem maliter acquisite.

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT LI.

CLericus proxenetæ illicitorum cōtractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in singula. Dccxxij. incip. Proxenetæ, allegat text. in cap. Si quis episcopus. j. questione j. Sed ex illo textu iudicio meo non potest elici tam generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinum precio susceptorum: quo casu præcipit text. ille quòd clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum doctores ibi. Vnde ego non auderem pœnam infligendam clerico mediatore in crimine simonia per illud concilium Calcedonense extendere ad proxenetam seu mediatorem illicitorum cōtractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius text. in suo casu practicari eam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorẽ pœna arbitraria puniendũ, attentis contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo uel scandalo inde suborto. Possent tamen corroborari opinio Roma, de qua supra per text. in cap. j. de testibus, in vj. ubi probatur quòd etiam mediator criminis

nis dicitur ipsum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Anchar. & Philip. & inferunt ad statuta impo-
nentia poenam committentibus delictum, quod uidentur
includere etiam mediatores. facit glos. notab. in l. Si scien-
ter. ff. de parrici. quae probat quod proxeneta in contra-
ctibus usurarijs potest dici usurarius, dum dicit quod
proxeneta in talibus contractibus tenentur reddere usura-
ras, ac si ipsi accepissent, quam allegat Philipp. in dicto
capi. primo.

Ministri laicorum, ac in rebus eo-
rum procuratores exi-
stentes.

CAPVT LII.

Clericis qui talia agunt, & occasione huiusmodi
administrationis, propter pecuniariam causam
deprehendantur in fraude non subuenitur ab ecclesia, ut
disponit text. in cap. Sacerdotibus. ne cleri. uel monach.
quod intellige de clericis constitutis in sacris, uel bene-
ficiatis, secundum Abba. ibi, per ea quae ipse notat in cap.
primo, eod. titu. ubi in fina. uerbis concludit quod cleri-
cis in minoribus non beneficiatis non prohibentur nego-
cia secularia alijs licita. Et nota secundum eundem Abb.
post Innocen. quod ille text. in cap. Sacerdotibus, dum
prohibet clericos esse procuratores rerum laicorum, in-
telligitur in procuratore generali: nam procurare uel
administrare unum negocium laicorum non est clericis
prohibitum, quod dicit menti tenendum. & idem tenet
f 3 Abb.

Abb. post Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Sed nec. in col. j. eod. titu. Item aduerte quod in quantum dicitur in d. capit. Sacerdotibus. quod nullibus clericis non subuenitur ab ecclesia, intelligunt Doct. communiter secundum Abb. ibi, quod non per hoc datur auctoritas iudici laico capiendi eos. Sed dicit quod clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, uel dando fauorem eis uel auxilium, quod minus debeant respondere in loco in quo gesserunt administrationem.

Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT LIII.

CLerici in sacris ordinibus constituti, tabellionatus officium exercere non debent, & si aliter fecerint, prelati debent hoc illis interdicare, per beneficiorum subtractionem. Ita disponit tex. in cap. Sicut. ne cleri. uel mona. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quod officium est uile & seculare. In causis uero spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admitteudos esse arbitratur Abb. ibi, col. iij. Et aduerte quod hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiis, secundum Anto. ibi, cui assentitur Abb. dicta col. iij. post Hostien. Clerici uero in sacris non beneficiati possent uti isto officio, uoluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. Vnum est preterea aduertendum in hac materia, quod licet clerici non possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, ueteres tamen poterunt
 consp

complere, probatur ex glos. in capi. Vt officium, in uerbo Præmissa, de hered. in sexto. quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam Philipp. qui dicit quòd ratio huius est, quia complere ueteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamen ulterius unum quod est notandum, quòd non debent hoc facere sine licentia superioris, secundum Ioannem de Lignano, & Dominicum. Item nota quòd clericatum uel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus, ita concludit Abb. ibi, colum. ij. licet Vincen. uoluerit quòd clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quòd ibi intelligit Ioan. Andr. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc subintelligerem, quando talis cæpisset uti officio in criminalibus, antè uerò non. Quæri præterea potest non ab re in materia huius capituli, si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tanquam publicus notarius, an ualeant? quam questionem mouet Baldus in primo uolumine consil. ccccl. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia episcopus non potest restituere infamem, cum hoc sit reseruationem principi, ut per Innocentium & alios in cap. Cum t. de re iudic.

Ac leges & physicam audientes.

CAPVT LIIL.

ARchidiaconi, plebani, præpositi, captores, & alij clerici personatus habentes, necnon presbyteri audientes, seu studentes, addiscendo leges uel physicam post duos menses à tempore quo audire inceperint computandos, quatuor pœnis sequentibus subiacent: uidelicet quòd sunt ipso factò excommunicati, ac in nulla causa si patrocinium præstare uoluerint, audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & ceteris ultimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines uel beneficia spem amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex text. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in cap. Non magno opere. & in cap. si. ne cle. uel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebanie, habentes sub se capellas in quibus instituuntur clerici perpetui, neque untes ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges uel physicam audiunt, ut habetur in cap. j. eod. titu. lib. vj.

Villarum procuraciones
suscipientes

CAPVT LV.

CLericus generalis procurator deponendus est, ut in cap. Sed nec. ne cleri. uel mona. Et licet ille text. simpliciter prohibeat clericis procuraciones: Inno. tamè quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali,

rati, quasi sentiat, quod possit clericus unum negocium procurare etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. in cap. ij. eod. tit. dummodo clericus non suscipiat illud negocium ex cupiditate, quia tunc nec unum negocium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eum relatis, quae aduersabatur doctrinae Inno. quantum uero ad pœnam depositionis, de qua hic uide quod dicam in cap. sequent.

Ac principum & secularium uirorum iustitiarj.

CAPVT LVL.

Huius excessus est eadem pœna de qua in casu præcedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, quod Abb. in dicto cap. Sed nec uersi. Sed queritur, dicit quod sibi uidetur ualde græue quod clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in cap. præcedenti, & iustitiarj de quo hic, maximè hodie: cum non ita acerbè debeant puniri delicta, ut in cap. fraternitatis. xxxiiij. distin. Vnde plus sibi placet quod tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia text. solum dicit quod delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satis fit alienus: licet Ioan. Andr. intelligat de pœna depositionis. An autem clericis in isto casu sit prohibitum quodlibet officium iustitiæ exercenda. Abb. in dicto cap. Sed nec. credit quod sic, quia uerba text. sunt multum generalia, &

f 5 ratio

ratio generalissima, Quia nemo militans Deo &c. Vnde dicit per illum text. quod clericus non posset esse Vice rex, uel Vicecomes, uel Locumtenens alicuius principis secularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem. pro quo allegat text. magis specificum in cap. Clericis. §. j. eod. tit. Videtur tamen sibi quod clerici possunt esse cōsiliarij principis: quod dicit etiam sentire Ioan. Andre. in d. cap. Clericis. quod notat etiam Bald. ex text. ibi, in aucten. Habitu. in princip. C. ne filius pro patre. Et uide Abba. in dicto cap. Clericis. ubi notat quod praelatus potest esse consiliarius principis secularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exercēda. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absoluendum, quando ex hoc immineret actori pœna mortis, uel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur, quando non inuinet casus, propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, ut quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certam personã, sed prouidet ut homines se abstineant à delicto: ut notat Domi. in cap. fina. iij. distinct. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archid. in cap. Officia. xxij. quæstio. v. licet re uera Archid. ibi nihil scripserit de clerico, sed solum asserit quod princeps qui legem condidit, cuius auctoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium spectant tales leges condere, nõ efficitur irregularis, ergo nec clericus qui consulit

fuluit ei ut illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. ubi supra expressè tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in c. Ad audientiam. in iij. col. uer. Tertiò queritur, de homic. Pro quo etiam facit quòd notat Bal. in cap. ij. in fi. de maio. & obe. post Inno. quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo, quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

Contra ecclesias à quibus beneficia
obtinent, aduocati vel procura
tores extiterunt.

CAPVT LVII.

Pœna huius criminis est, quòd tanquam ingratus potest eiusdè ecclesie beneficio spoliari: ut in cap. fin. de postu. in fi. Notat hoc etiam glos. in cap. Nulli. iij. quest. j. Tradit etiam Lucas de Penna in l. Milites. in fin. de re mili. lib. xij. Quòd adè procedit, quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs non potest prestare patrocinium uni contra aliam, notat glos. in capit. Si qui sunt presbyteri. j. questio. vij. quòd limitat eadem glos. nisi habeat administrationem in altera earum. Si uerò necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum contra ecclesiam, ut quia tutor est, uel prelatus, excusatur secundum Innocentiam ibi. Vel si hoc agat pro strictè coniunctis, uel miserabilibus personis, secun

secundum Abba. ibi post Hostien. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si in camera consulit contra eam, incurrat poenam, de qua supra. Videtur dicendum quod non, si sequimur doctrinam Bartho. in l. j. §. Postulare. ff. de postulan. ubi tenet quod Docto. promittentes non aduocare possunt in camera consulere: quod ibi sequitur Alexand. in additionibus, & quod notat idem Barthol. in l. Paulus. §. j. ff. de legatio. uidelicet quod Docto. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt unam cedula iudici, uel si ei loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in c. Sollicitudinem. de app. col. x. qui etiã allegat Ang. in d. §. postulare. tenentẽ quod prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, uel in scriptis, notat etiã Iason in l. j. in prim. in iij. col. ff. de uerb. oblig. referendo Barth. ubi supra. Sed prædictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium crederem in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, uel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat poenam: quia text. in dicto cap. fin. eam imponens fundatur in ingratitude, quæ resultat ex eo quod clericus sit aduocatus uel procurator contra ecclesiam in qua habet beneficium: quæ quidem ingratitude ita consistit in consulendo in camera, uel scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesie consilia clerici in camera, uel allegationes iuris ab eo scriptæ, sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum supra relatis.

Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LVIII.

CLericus qui in hoc deliquerit perdit hæreditatem, que auferitur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur ecclesie: notat Bald. in l. Si quis presbyter. C. de episcopis & clericis, quod confirmari potest ex his que not. Felin. post Abba, in cap. Ecclesia sancte Marie. de constitu. col. xxij. uersi. Sequuntur etiam, ubi dicitur quod in casibus in quibus quis priuatur ut indignus hæreditate, priuabitur & clericus: & quod si clericus hæres non adimplet uoluntatem defuncti priuabitur hæreditate, iuxta aucten. Hoc amplius. C. de fideicommiss. & quod si non petit tutorem pupillo, priuabitur successione, per l. Sciant. C. de legiti. hæredita. Que etiam refert Barba. in consil. xxviii. incip. Scripsit bellissimè. in primo uolum. in colum. penul. referendo Anchur. in cap. j. de constitution. in vj. chartas, uersic. Primò principaliter queritur. facit etiam quod tradit Ioan. Baptista in repet. l. Cunctos populos. C. de summa trini, & fide catholic. in colum. ante penul. nunc. clxxv. dum ex conclusionibus per eum præmissis dicit inferri, quod clerici priuantur ut indigni, iuxta titul. ff. & C. de his quib. ut indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit fructus quos percepit ante litem motam, ut in l. Eum qui tacitam. ff. de his qui. ut indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda rep

da repromiserit pollicitatione, ut in l. in fraudem. in
 princ. ff. de his quibus ut indig. Adem etiam est si fiat in-
 strumentum coram notario & testibus, in quorum fide
 ponitur ut hoc habeant in secreto. ita Barth. ibi. & in l.
 Non intelligitur. §. Tacita. ff. de iure fisci. Et uide glos. in
 d. §. Tacita. in uerb. Probationibus. quæ uult, quod per
 confessionem rogati probatur tacitum fideicommissum:
 quam ibi sequitur Barth. ex qua notat unum quod est in
 hac materia singulare, quod tenetur quis respondere po-
 sitioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod
 scripsit etiam Barth. latius in l. fin. col. ij. ff. de his quib.
 ut in di. Et in ista materia taciti fideicommissi ultra ea que
 tradunt Docto. in locis communibus uide bonum consi-
 lium Barba. xlvj. incip. Præclare scribitur, in primo uo-
 lu. Possit etiam dici in hoc proposito quod cum Barth.
 in d. ij. col. d. l. fin. tradiderit quod maliter rogatus debet
 secundum conscientiam fisco dare talem hereditatem,
 & non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem re-
 fert & sequitur Rosella in uerbo Filius. in iij. col. uersi.
 Quæro quod debet. & Segura in repet. §. Cum filia. l.
 Cohæreat. ff. de uulg. & pupil. xlv. col. uersi. Tertium est
 notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur resti-
 tuere ecclesiæ bona illa: quod non est parui momenti.

Calumniatores.

CAPVT LIX.

Premisso prius quod ille dicitur calumniator qui
 falsa crimina proponit, ut in. §. Notandum. ij. quæst.
 iij. & per Anto. in rubr. eiusdem tit. Et quod regulari-
 ter

ter si succumbit in causa, punitur eadem poena qua ueniebat puniendus accusatus, ut in cap. ij. eadem causa & questio. Et per Anto. & Abb. in dict. rub. Clericus calumniosus accusator priuatur officio, & uerberatus publice in exilium mittitur, ut in cap. primo. de calumnia. Aduerte tamen quòd hac non est ordinaria poena cleroici calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus, & ideo in dicto capit. primo fuit imposita illa uerberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori poena qua erat puniendus accusatus, secundum Antonium & Abbatem ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam poenam calumniatoris. Sed sequendo doctrinam Anto. ibi, in quarto notab. quatenus poena accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget, ut in cap. fin. eodem titu. Et hoc ex ratione, quia denunciator dicitur improprie calumniator, quia alias similitudine supplicij puniretur secundum glos. & Ant. ibi, per quos etiam uide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta poena suspensionis, etiam si denunciatus intenderet poenitentiam tantum, & non poenam imponendam esse, ut per Abb. ibi, in fin. Dicitur praeterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi uel postulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, ut probat tex. in c. j. de elec. in vj. Ex quo no. ibi glo. in uerb. Caluniz. quòd in excipiendo, accusando &

denunc

denunciando dicitur quis calumniari: poenam uerò eius qui calumniatur hoc modo descripsit text. ibi, uidelicet quòd à beneficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad que si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuò sit priuatus, nisi manifestissimis cõstiterit documentis quòd ipsum à calumnie uitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quòd cum ille tex. imponat poenà calumniatori obijcanti in personam electi, non uideretur extendenda ad quencunq; clericum calumniam cõmittentem in excipiendo contra aliam in alia materia, sed tunc arbitrariè puniendum existimo, eo præcipuè, quia criminosa in modum exceptionis probata non sic nocent criminoso, iuxta notata in cap. j. de exceptio. Quæ sint uerò causæ iustæ excusantes aliquem à calumnia, uide glos. in d. cap. j. de electio. in vj. in uerbo sufficiens, que ponit duo exempla. Et uide Barth. in. l. Cum quidam. §. Quod dicitur. ff. de acquir. heredi. ubi per illum tex. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur qui fuit credulus, & accusauit uel denunciavit aliquè de maleficio de quo erat publica fama, & non potest puniri poena que imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sepius fuisse de facto obtentum. Idem uoluit Bal. in l. fina. C. Si seruus aut liber. lib. x. quos refert Ias. in prædictis & alijs locis, in l. j. in princip. ff. de eo per quem factum erit. An autè presentatio unius testis releuet à poena calumnie, uide Ana. in cap. ij. de calumnia. in iij. colum. ex quo colliges quòd releuat, nisi aliàs esset consuetus calumniari, & in alio casu, quãdo reus nihil probat, pro quo allegat

Anto. ibi, & Bald. in l. fina. C. de probatio. Et nota quòd eadem sententia est cõdemnandus calumniator, qua reus absolvendus: ut notat idem Anto. in dict. cap. j. in iij. nota. & Abb. in ij. nota. qui etiam addit quòd si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus, potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autem præsimitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Anto. in d. cap. j. quos transcripsit Panormit. ibi. Vnum præterea quod est notabile aduertat iudex in hac materia, quòd non solum propter ueram calumniam commissam in causa criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumptam calumniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter tex. iun. Et glof. fi. in cap. fi. de dolo & contumac. qui non est alibi, secundum Innoc. ut refert Ioan. de Ana. in cap. j. de calumnia. in colum. iij. Crederem tamen quòd quamuis hoc uerum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calūniator in ciuili quàm in criminali causa.

Maledici. CAPVT LX.

CLericus maledicus maxime in sacerdotibus cogatur ad postulandum ueniam, & si noluerit, degradetur, nec unquam absq; satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginiens. Concilij iij. ut habetur in c. Clericus maledicus. xlvj. dist. Si autem clericus uerba aliqua in depressione officij & beneficij Romani pontificis protulerit, tunc text. in cap. j. de maledi.

8 precip

præcipit illum à temeritate tali compescendum per iudi-
 cem nulla pœna declarata, ex quo uidetur illam reli-
 quisse arbitrio suo: cum enim uerba quæ maledici dicere
 possent in detrimentum Romani pontificis & sedis apo-
 stolice essent uaria, & non æqualis grauitatis & culpe,
 merito non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo cõ-
 sideratis qualitatibus persone, uerborum, & loci, & alijs
 quæ in arbitrarijs cõsideranda ueniunt, clericum in hoc
 delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quod
 si uerba clerici contra Romanam sedem prolata habent
 in se speciem hæresis, puta si dixerit papam non posse
 condere canones, tunc punire debet illum tanquam hæ-
 reticum, ut notat Ioan. de Ana. ibi, in colum. ij. in prima
 allegando glos. nota. in cap. Generali. in uersic. Inhibe-
 mus. de elect. lib. vj. quæ licet hoc in terminis non dicat,
 tamen optimè facit in argumentum. Et quamuis idem
 Doctor in ij. colum. ibi audeat affirmare quod pœna
 text. in cap. Felicis. de pœnis, libro vj. habeat locum con-
 tra illum qui contra Cardinalem uerba iniuriosa protu-
 lit, motus principaliter, quia dictus tex. punit percussio-
 nem Cardinalem: & uerbum percussio comprehendit
 uerbalem percussione. secundum Bar. in loco per eum
 allegato. Et motus etiam ex eo quod dispositio dicti tex.
 est inducta principaliter fauore ecclesie Romanae, &
 pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta
 in odium delinquentium. Hoc tamè non uidetur mihi sala-
 ua eius auctoritate posse iure sustineri: nam licet uerum
 sit quod uerbum percutere comprehendat uerbalem ini-
 uriam: quis audebit ex hoc inferre, quod pœna grauis
 imposi

imposita percutienti comprehendat uerbis iniuriam inferentem? Quamò minus credendum est Romanum pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit insequentibus hostiliter, uel percutientibus Cardinalem uoluisse eas omnes pati illum, qui solum uerbis quatumuis contumeliosis Cardinalem offenderit: cum uerbali iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & satis condignis possit sufficienter emendari. Religiosi autem qui in sermonibus suis pralatis ecclesiarum detrahunt, per duos menses subiacere debent illis pœnis, quæ secundum eorum regulam uel statuta, pro grauibus criminibus seu culpis eis consueuerunt imponi, super quibus absque manifesta necessitate cum eis non ualet dispensari, ut statutum est in Concilio Viennensi, de quo in Clemen. j. in §. Quibus. de priuile. Clericus uero qui murmurat alienus sit à fratrum unitate, & opus eius abiiciatur, itaq; iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum est in viij. synodo Gratiano referente in cap. Alienus. xc. distinet. Si tamen clericus aliquem iniuriosis uerbis diffamauit, poterit ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum, & si fuerit condemnatus, efficitur infamis: ut probat tex. & ibi notat Abbas in capit. Cum t. de re iudicata. qui dicit illum textum procedere etiam in clerico, secundum unum intellectum: quod procedit siue agatur contra eum criminaliter, siue ciuilitur: quia utroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, ut concludit Abb. ibi, in j. colum. post gloss. ibi, licet glos. contrarium senserit in capit. At si clerici. de iudicijs.

uel ad particularem loci consuetudinem, ut accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est specialiter prouisum per legem Regni. Pro qua etiam opinione mea facit doctrina Abb. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constitu. colum. v. uidelicet quod ubi lex esset fundata super ratione naturali, potest iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iniustum sit, & rationi naturali congruum, quod clericus qui falsum crimen alicui imposuit, ex quo lesa est fama illius dicat se mentitum esse, ut per hoc fama illi restitatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quando conuicium esset falsum, quia tunc uerum esset conuinciantem mentitum fuisse: & tali casu illa est potior satisfactio quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia uidetur illam satisfactionem facientem infamem effici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad uerborum retractationem, infamis remaneat, neque enim iudex ut pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit, cum aliàs si in sola pecuniarum pœna, uel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi qui uerba iniuriosa audierunt illum dixisse uerum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

uel ad particularem loci consuetudinem, ut accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est specialiter pronisum per legem Regni. Pro qua etiam opinione mea facit doctrina Abb. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constitu. colum. v. uidelicet quod ubi lex esset fundata super ratione naturali, potest iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iustum sit, & rationi naturali congruum, quod clericus qui falsum crimen alicui imposuit, ex quo lesa est fama illius dicat se mentitum esse, ut per hoc fama illi restitatur, maximè cum ad hoc tenatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quando conuicium esset falsum, quia tunc uerum esset conuiciantem mentitum fuisse: & tali casu illa est potior satisfactio quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia uidetur illam satisfactio- nem facientem infamem effici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad uerborum retractationem, infamis remaneat, neque enim iudex ut pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit, cum aliis si in sola pecuniarum poena, uel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi qui uerba iniuriosa audierunt illum dixisse uerum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Presbyter in uoluptate uenandi sepius detentus sus-
 penditur duobus mēribus. Diaconus uerò ab omni
 officio suspenditur: ut in cap. j. de cleri. uena. que pena
 habuit originem à Concilio Aurelianensi, de quo in cap.
 Episcopum. xxxiiiij. distin. Et aduerte quòd dicta suspen-
 sio presbyteri debet esse ab omni officio, sicut & suspen-
 sio diaconi secundum Abb. in d. cap. j. in fin. post Ioan.
 And. licet text. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam
 differentiam inter pœnam presbyteri, & diaconi, de qua
 hic, nam cum presbytero (cum sit prefinitum tempus
 suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autem in-
 tra duos dies, uel tres, uel quando placuerit, poterit epis-
 copus dispensare, secundum Henricum in dicto cap. j.
 circa fin. & Ioan. de Ana. in iij. colum. ad fin. post Hos-
 tien. in summa. eod. titu. §. fin. Subdiaconus præterea hoc
 delictum perpetrans eadem pœna qua & diaconus puni-
 niendus est, secundum gloss. in dicto cap. j. quod etiam
 tenent Hostien. & Henri. ubi supra. Quid autem si alij
 clerici in minoribus cōstituti in hoc delinquerent? Ioan.
 Andre. post Hostien. in dicto cap. j. dicit quòd puniun-
 tur arbitrarie, ex quo pœna non est statuta per text. in
 cap. De causis. de offic. delega. quod sequitur Henri. ibi,
 & uoluit Hostien. in summa eiusdem tit. in §. si. quorum
 opinionem uidetur magis sequi Ana. in dicto capit. j. in
 fina. uerbis, dum dicit, considerandum quòd uenatio est
 prohibita clericis in minoribus per cap. ij. eod. ti. Anto.
 tamen in dicto cap. j. credit quòd hoc non sit clericis in
 mino

minoribus prohibitum, per quod uidetur tenere quòd propter hoc non sunt puniendi. unde Abbas ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiserunt tonsuram, & tenentur, aliàs secus. Et allegat Clemen. ij. de uita & honestate clericorum. in uerbo, Et si tonsuram. Sed ego credo quòd opinio Hostiensis, Ioannis Andreae, & Henric. sit uerior, & quòd concordia Abba, quam sub dictis breuibus uerbis tradit, non procedat, nam uidetur uelle, quòd si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc uenationis delicto deliquerunt, quòd tunc puniendi sunt, aliàs hoc est si non dimissa tonsura uenatores sunt, quòd tunc non tenentur aliqua poena. In hoc secundo membro uidetur assentiri opinioni Anton. Sed salua eius auctoritate hæc concordia non uidetur bona: quia si actus uenationis clericis in minoribus est licitus, omisio tonsuræ non debet cum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quàm propter uenandi delictum: & text. in clemens. ij. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quia potius uidetur contra illam urgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deserant uestes uirgatas uel partitas, quasi magis delinquat clericus qui tonsuram deserens rem facit indecentem clericali ordini, quàm si illam faciat tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictæ Clementi. clericus tonsuram deserens, & uenationi uacans, quàm si illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse, quia clericus tonsuram

deferens, & prohibitis uestibus utens, uel uenationi in-
 tendens magis offendit clericalem ordinem, quam si ut
 laicus incedens hoc admittat. Quippe cum clericus qui
 cunctis apparet clericus magis populum scandalizat, si
 rem illicitam faciat, quam alius, quia tunc qui illum non
 cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, &
 sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inboa-
 nestam. Præterea in hoc proposito notant unum quod
 esset magni effectus, si uerum Hostien. in dicto. §. fin. &
 Henri. & Ana. in dicto cap. j. quod in omnibus supra di-
 ctis monitio trina debet præcedere uindictam, per text.
 in cap. Indignè. xij. quest. ij. qui tamen text. iudicio meo
 hoc non probat: quia nihil de trina monitione dicit, &
 licet in casu quo loquitur disponat quod debet esse tan-
 ta prouisio, quod uindictam admonitio præcedat, non se-
 quitur, quod eodem modo debet monitio præcedere in
 casu nostro & trina. Præterea eorū opinionioni in hoc ad-
 uersatur aurea illa doctrina Innocē. in cap. Extirpande.
 ante fi. de præben. quam celebrant Docto. plures per me
 relati in regula mea cccxvlij. incip. Monitio, in qua tra-
 didit, quod quando lex loquitur affirmatiuè, non requi-
 ritur monitio ad incurrendam pœnam. Cum ergo text. in
 dict. cap. j. loquatur affirmatiuè, & statuatur presbyterum
 uel diaconum sepius deentem in uoluptate uenandi, sus-
 spendendum, ergo non requiritur monitio (salua dicto-
 rum patrum auctoritate) eo maxime, quia si hoc scirent
 clerici (attendentes nisi monitione præmissa non esse pu-
 niendos) non desisterent à uenationibus illam expectan-
 tes. Fateor tamen quod in isto proposito multum opera-
 retur

retur monitio: nam si clericus monitus cessare noluerit à uenatione, poterit deponi, non propter uenationem, sed propter inobedientiam, ut expressè firmat Archid. per tex. ibi in cap. Quorundam. xxxiiiij. distinctio. quem refert & sequitur Ana. in dicto cap. j. in colum. j. Et notat etiam Præposi. sequendo Archid. in d. cap. Quorundam. Præterea in hoc aduertendum est, quòd ad eò clericis est prohibita uenatio, quòd huic prohibitioni non potest præscribi per contrariam consuetudinem, ut per Hosti. quem alij sequuntur in cap. ij. de cleri. uena. ut refert & sequitur Ana. ibi in ij. colum. & uide Abb. in d. capit. j. & Præpo. in dicto capit. Episcopum, qui ponderant illa uerba, sæpius detentus, & dicunt quòd si rarissimè causa sanitatis, recreationis, uel recuperandi appetitum uenationibus uteretur clericus, non esset prohibitum, & nec quando causa necessitatis hoc fecisset, puta pro carnibus uel pellibus habendis, quas de facili habere non posset; uel quòdo fructus sui cõsisterent in uenationibus, prout dicitur esse in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana. in d. cap. j. col. iij. de cle. uena. Et uide Archi. in summa. xxxiiiij. dist. & melius in c. Qui uenatoribus. lxxxvj. distinct. ubi recreationis & necessitatis causa licitam dicit clericis uenationem. De causa uerò necessitatis potest poni optimum exemplum, quòd ponunt Hosti. & Ana. in dicto cap. j. uidelicet, si apri, ursi, uel alie feræ ueniant uastare segetes uel uincas clericorum. Et uide Cardi. in Clemen. Ne in agro. §. Porro. ij. de sta. mon. ubi referendo Innoc. in cap. Dudum. el. ij. de elec. Idem dicit de causa recreationis, qui prius asserit quòd ponere laqueos

Et rethia sine strepitu et clamore, et canibus licet clericis, allegat tex. in c. Nunquā. de conse. dist. v. Et idē tenet Ana. in rub. de cleri. uena. in j. col. referendo Pau. in d. j. Porro. quod etiam notat Præpo. in cap. j. xxxiiij. dist. Et Platea in l. Senatoribus. C. de excus. mun. lib. x. Nota tamē quod uenationē in dubio debemus interpretari, recrea-
tinois causa, ut per Alex. in consi. lxxij. j. uol. fi. col. quod etiam notat Ana. in d. c. j. ij. col. ad fin. Et Lucas de Penna in d. l. Senatoribus.

Ioculatores, Goliardi seu Buffones.

CAPVT LXII.

Ioculatores dicuntur latores ioci in publicum, facientes spectaculum proprii corporis, ut per Ioan. Mo. in c. j. de ui. et ho. cle. in vj. per tex. in c. Cum decorē. eo. tit. Et per l. ij. ff. de his qui no. in fa. Et glos. in d. c. j. Hoc uerō uocabulum Gollardos, uulgare est Gallorū, et Buffones, uulgare est Tuscorū, secundum Ioan. Mo. Et glos. ibi: hos tamē alibi appellat canō histriones. iij. q. j. c. j. de conse. dist. in. ij. c. Pro dilectione, secundum Ioan. And. Et Domi. ibi, tamē in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus predictis, sed solum de histrione. Ex quo uidentur dicti doctores intelligere, quod idē significat hæc dictio histrio, quod tres dictiones predictæ. Et clerici qui tales se faciunt si per annum illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc si tertio moniti non resipuerint, carent etiā omni priuilegio clericali. Ita disponit tex. in d. c. j. Et facit in proposito decretum

cretum concilij Carthaginien. iiii. à Gratiano transcri-
 ptum, in c. Clericum. xlvj. dist. ubi disponitur, Clericum
 scurrilem, & uerbis turpibus ioculatorē, ab officio esse
 retrahendum. Annus autem de quo supra continuus de-
 bet esse, ut pœnam prædictam quis incurrat: ut notat Io.
 Mo. ibi, & Archi. Ioan. And. & Domi. Vnde si in diuer-
 sis mēsisibus diuersorum annorum, qui simul iuncti unum
 facerent integrum annum quis uteretur prædicta arte,
 non haberet locum ista pœna, secundum Anch. & Domi.
 ibi. Aduerte præterea quòd licet Ioan. Mona. in d. c. j. te-
 neat quòd clerici in sacris non amittant priuilegium in
 isto casu, contrarium tamen tenent Archi. Ioan. Andr.
 Ancha. Domi. & Philip. ibi, possunt tamen recuperare
 ipsum priuilegium per dispensationem episcopi, quando
 in hoc delinquens esset pœnitēs & uerè cōtritus secun-
 dum Ioan. And. & Anch. ibi, & Domi. Et uide Barth. de
 Cassaneo in cōsuetudinibus Burgundie. fol. l. in. 6. Septi-
 mō fallitur. ubi limitando regulā quòd clerici nō possunt
 de crimine corā seculari iudice cōueniri, dicit quòd hoc
 fallit in clerico goliardo, buffone, uel ioculatore, q̄ tertio
 monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus om-
 ni priuilegio clericali. Ex quo uidetur uelle quòd pro-
 pter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secula-
 ris. Et licet ut supra dictum est doctores tenent contra
 Io. Mo. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiam
 in sacris. dicit Bar. ubi supra, quòd tutius est tenere opi-
 nionē Ioā. Mo. contra Arch. & sequaces propter actua-
 lem degradationē, quæ in hoc casu secundum eū uidetur
 necessaria: cuius opinionē uidetur sequi Philip. Probus
 in addi.

in addi. ad Ioan. Mon. Ego tamē credo quòd opinio Archi. & aliorum contra Ioan. Monac. sit uera. Nec obstat illud de degradatione quòd Barthol. de Cassaneo ubi supra dicit: quia non sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo bene dicit Ioan. Monac. dum asserit quòd pœna ista non procedit in clericis in sacris. quia doctores cōtrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem, & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis, ut uidebis infra super uerbo degradari: neque constat ex uerbis Ioan. Mona. quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittūt priuilegium, iuxta formam tex. in d. cap. 7. quia in eis non est necessaria degradatio.

Carnificum, seu macellariorum, aut
tabernariorum officium publice &
personaliter exercentes.

CAPVT LXIII.

CLerici nominati & tertio moniti, ut ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati uerò in rebus, & si omnino incedunt ut laici in personis, priuilegium clericale quandiu præmissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Concilium Viennens. ut in Clemen. 7. de ui. & honest. cleri. Et aduerte quòd pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro utilitate dominorum quibus seruiant: quia in hoc

hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eum qui talia officia exercet per se & publice secundum Bonifacium ibi, prope finem post Paulum & Guilielmum. Quem etiam ibi uide prius tenentem post Paulum, quod clerici puniuntur predicta pœna, quamuis non exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & non causa honestatis ordinis clericalis. Vt autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per gloss. ibi, in uerbo Nominatim. quæ quidem monitio debet fieri publice in ecclesijs per presbyterum uel preconem in scriptis, uel sine scriptis, uel in locis alijs publicis secundum Guilielmum de monte Lau. ibi: quod tamen uideatur intelligere Bonifacius ibi prope finem, quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam uide dicentem quod forsitan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis. & uide Cardinalem ibi, in vij. quæstio. concludentem, quod quando monitio fieret per circumlocutiones omnino specificat: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio. & idem tenent Zenze. & Petrus de Anchara. & Bonifacius, & Imol. ibi: quos sequitur etiam Ioannes de Vanchel in suo breuiario, super dict. clemen. licet Paul. & Ioannes de Lignano teneant contrarium secundum eum. Debet etiam esse monitio trina, adeò quod non
suffic

sufficeret unum peremptorium pro omnibus, ut notat
 etiam gloss. ibi, in uerbo Tertio. Et tenet Guilielmus &
 Bonifacius ibi. Cardina. autem in octaua questione con-
 cludit unam monitionem cum tribus interuallis equipa-
 rari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit
 opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & sic uia-
 detur, quod possit intelligi opinio Anchara. & Ioan. de
 Imola ibi, qui uidentur simpliciter tenere opinio. gloss.
 & Ioan. de Lignano, & Zenze. in arbitrio præterea est
 episcopi in his monitionibus statuere terminum quem
 uoluerit, sed postquam statuerit, non licebit immutare
 prius quam lapsus fuerit, sed cum durat, prorogare po-
 terit ex causa. ita Cardina. ibi post Laud. in nona ques-
 stio. in fine. Et aduerte quod in quantum supra dictum
 est, quod reassumens officium prohibitum ex prædictis
 postquam dimisit, incurrit pœnam: limitandum est, nisi
 reassumens dimittat illud durante termino monitio-
 num, ut declarat gloss. ibi, in uerbo Resumpserint, quam
 sequitur Cardina. ibi post Laud. & Paulum in decima
 questione. Et idem sequitur Imol. ibi super eadem gloss.
 Quod tamen optimè sublimitat & declarat Bonifacius
 ibi, in columna quarta. uersicul. Sed istud. Vbi dicit quod
 prædictam limitationem putat ueram, quando primò
 dimissio fuit facta simpliciter: nam tunc quia constat de
 causa dimissionis, & sumus in materia pœnali, intel-
 ligendum est prout placet ipsi monito: secus autem ubi
 constat de dimissione propter monitionem præceden-
 tem: tunc enim monitio fuit sortita suum effectum, &
 sic amplius non potest dici quod durat terminus mo-
 nitionis:

nitionis: & ideo reassumptio per eum facta nocebit
 ei, tanquam facta, expirata iam monitione, licet postea
 ductus poenitentia quia reassumpsit, dimittat intra ter-
 minum sibi datum in monitione. Item nota quòd si cle-
 ricus utatur alijs uilibus officijs, ut puta aptare pelles,
 uel si sint lenones, uel balnearum publici custodes, non
 incurrunt prædictam poenam, licet uideatur in talibus
 esse identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ra-
 tio, ut colligitur ex gloss. iij. in dicta clemen. & ex his
 que not. ibi Cardina. quamuis contrarium teneat Zen-
 zeabi, quem uidetur sequi Bonifac. ibi, in columna se-
 cunda, uersicul. Conclude, qui etiam addit, quòd si cle-
 ricus exerceret officium mundandi cloacas, quòd for-
 san haberet locum poena dict. clementi. quòd ego non
 opinor uerum sequendo dictam opinionem Cardinalis
 post glossam, quia si lenones non comprehenduntur sub
 ea, quia non sunt expressi, multò minus mundantes cloa-
 cas. Crederem tamen quòd & si tales non compre-
 henduntur, quia ille textus uidetur specialiter probi-
 bere illa officia ibi expressa, ex eo fortè quòd in illa
 ætate frequentius peccabatur in illis, secundum Car-
 dinalem ibi, Si clericus uteretur aliquo ex prædictis of-
 ficijs, uel similibus uilibus uel inbonestis, si monitus
 non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio,
 attenda officij, & personæ qualitate, & temporis diu-
 turnitate, & alijs que infra in arbitrarijs consideran-
 da tradimus.

Alcatores.

Aleatores.

CAPVT LXIII.

Alea quidem (si Calepino credimus) ludus tabula
 est, & omnis ludus in uarietate fortunæ consistit.
 Vnde aleator dicitur qui sepe alea ludit: ludere autem
 ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, ut in cap.
 Clerici. de uita & honesta. cleric. quod ideo prohibitum
 uidetur propter plura crimina quæ in talibus ludis pe-
 petrari solent, quorum xvj. refert Hostien. in sua sum-
 ma, in tit. de excess. prela. in. s. Clericus. Et uide Floren.
 in ij. parte, titu. j. cap. xxij. s. vj. colum. j. & duabus se-
 quen. ubi dicit quòd quot sicut puncta in taxillis, tot sunt
 scelera in ludo, & ponit xxj. peccata quæ in illo inter-
 ueniunt, quæ omnia ad literã transcripsit Petrus de Ra-
 uen. in suo Alpha. aureo, in uerbo, Ludus. Poena autẽ ele-
 rici publici aleatoris est ut repellatur ab obtinendo be-
 neficio, etiam si nunquam fuerit monitus, ut desistat à
 ludo, probatur in capit. inter dilectos. de excess. prelat.
 iuncta glos. in dicto cap. Clerici. in uerbo Ad aleas. unde
 dicit Abb. in dicto cap. Inter dilectos, quòd collatio facta
 tali est nulla, si de hoc constabat, tanquam facta uili &
 indigno, & si non constabat, quia erat occultus, debet
 irritari: quæ ultima uerba Abb. displicent. Nam si hæc est
 poena aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa
 punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter
 ludum, secundum eum, sed mitiori poena plecti debet, ex
 quo uidetur quòd poena est arbitraria. Si autem monitus
 non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secun-
 dum eum, qui allegat tex. in cap. j. xxxvj. distin. quæ aliàs
 est

est. xxxv. qui tex. hoc expresse nō dicit, sed quod clericus deseruiens alic, aut desinat, aut damnetur, & non aperit que sit pœna. Vnde magis mirandum est quod Dom. & Præpo. ibi summādo text. eundem uidentur tenere quod per illum tex. imponitur pœna depositionis, quod etiam uidetur tenere Siluest. in summa in uerb. Ludus, in uerfi. Quartò queritur. dum dicit quod patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna que est excommunicatio, uel depositio, ut dist. xxxv. Episcopus, qui est idem tex. de quo supra, qui omnes Doctores solum ad hoc moueri possunt propter illud uerbum damnetur. Et prædictam tamen opinionem Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Caccialupi in tracta. de ludo in. xij. quest. licet non referat Abb. sed allegat solum Doctores in d. cap. inter dilectos, & idem serè ad literam facit Paris de Puteo in tracta. de ludo, in col. xj. numero xliiij. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminerit. Ego uerò in pœna huius delicti non facile opinor quod posset describi certa doctrina, quippe cum uariari debeat ex circumstantijs occurrentibus que ad aggrauandam uel minuendam eam animam iudicis inclinabunt: ideoq; arbitrari cum oportebit quanta sit consuetudo ludentis, & que quantitas precij, & qualitas personarum, qualis ne exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta deseruerint ministrare. Et prout hæc omnia accidisse compererit, sic delinquentes in hoc punire debet. Vnum præterea semper aduertat Iudex, quod cum in his præcipue regnis longè grauius puniantur

eorum leges ludetes ad taxillos, quos idioma Hispanum,
 Dados, appellat: & hoc genus ludi in oculis omniū de-
 testabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui
 in hoc deliquerint coërcere. Si uerò clericus proprio lau-
 do id adiunxerit, quòd alijs ludere uolentibus mēsam pa-
 ratam habet, in qua alius ad ludendum prouocat ac reci-
 pit, tunc quidē grauiori pœna quàm in prædictis casi-
 bus plectendus est. Admonitos præterea uelim in hoc ar-
 ticulo omnes Iudices, horum præcipuè regnorum, quòd
 licet ex eorum legibus sancitum sit, quòd post duos men-
 ses non possint Iudices inquirere contra lusores, nec cõ-
 tra eos qui duos tantum argenteos luserint procedere:
 ipsi tamen cõtra clericos & post dictum terminum, &
 infra prædictam quantitatem poterunt & debebunt pro-
 cedere, ex ratione: quia cum longè inhonestius, & magis
 prohibitum sit clericis quàm laicis uacare ludis, non ui-
 detur decens esse dictarum legum sanctiones in clerico-
 rum ludantium patrocinium admittere. Atq; ex ea crea-
 derem ratione posse firmari, quòd licet eadem leges pa-
 trie breuem terminum præfixerint ad repetitionē amisa-
 forum in ludo, etiam eo lapsò damnari poterit clericus
 ad restitutionem eorum que lucratus est, eo qui amisa-
 rit repetente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à
 iure cõmuni præfinitum ad repetitionem prædictorum,
 de quo in auct. Alcarum usus. Et per Abb. in dicto cap.
 Clerici, de uita & honest. cler. Non solum autem Iudices
 ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse
 peruigiles, sed & inspicientes, & participes tantum
 etiam punire debent, pœna que ipsis cõdigna uidebitur,

Imperat

Imperatoriarum legum zelum imitantibus, qui clericos ad tabulas ludentes, uel participes ludentiū, aut inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubent, & in monasterio redigi, ut in aucten. Interdicimus. C. de epis. & ele. & in. §. Interdicimus. in aucten. de sanct. epis. coll. ix.

Bona ecclesiæ dilapidantes.

C A P Y T L X V.

SI quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat text. in cap. ij. de statu mona. circa fi. & uide text. in cap. Si quis presbyter. l. dist. quem sic summat Præpo. Presbyter uel diaconus uendēs sacra uasa ecclesiæ deponendus est, poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit sacrilegium. Patronus uerò clericus qui res ecclesiæ alienat, uel illis damnum infert, si requisitus non restituit suspenditur ab officio & beneficio donec emendat, & si adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam disponit text. in l. ij. titu. xv. partic. j. Et nota quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundum Antonium post Hostien. in cap. Licet Heli. de simonia. penult. colum. primum quòd absens & contumax condemnatur etiam lite non contestata. Secundum quòd propter solam suspicionem suspenditur ab administratione is contra quem fit inquisitio. Tertium quòd quilibet auditur accusans: que etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi, in colum. vj.

Prius tamē admittendi sunt quorum interest. xvj. quest. j. cap. Filijs. & ij. questio. vij. Quapropter. Forma uerò procedendi contra dilapidantem est, quòd formetur duo processus, primus de suspitione dilapidationis, in qua summarie procedi debet: quia timetur ne is cōtra quem est inquirendum de ueritate officiales corrumpat, & inquisitionem ueritatis impediatur, in qua procedi potest summam, & sine scriptura ad effectum, ut probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicatur utrique omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, & per coniecturas debet suspendi ab administratione, quae suspensio operatur effectum, quòd solum perdet potestatem administrandi in temporalibus, non uerò in spiritualibus. Secundus processus de ueritate dilapidationis in quo proceditur plenarie, & inuenta ueritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quòd quo ad actum, & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: & sic eicietur dilapidator ab ecclesia, & alius praeficietur, & eiectus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionē, cum sit effectus infamis per sententiam. Quae omnia colliguntur ex Archid. in c. Vobis. & in cap. Vulterana. xij. questio. ij. & ex Anto. in cap. Venerabili. de offic. deleg. & in cap. Licet Heli. de simo. & ex Ioan. de Ana. ibi, colum. v. & ex Abb. in dicto cap. Venerabili. complectendo substantiā dictorum suorum: Abb. tamē ubi supra, in hoc secundo processu quando de ueritate agitur quò ad poenam imponendam conuictio de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum

crimina

criminaliter, & debet deponi, allegat text. in cap Apo-
 stolice. & cap. Monemus. xij. quest. ij. cuius opinionem
 sequitur in hoc Prepo. in dicto cap. Vobis, prope si. Aut
 fuit actum civiliter, & debet solum remoueri à benefi-
 cio, & alius est ad illud promouendus, allegat text. in d.
 cap. Licet Heli. quam distinctionem habuit ab Anto. ibi,
 licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet
 deponi etiam ab ordine: & uide eundem ibi, & in dicto
 cap. Licet Heli. tenentè quòd si prelatatus non potest cõ-
 uinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purga-
 re. Et aduerte quòd Abb. in dicto cap. Venerabili. dicit
 quòd hic processus de quo supra habet locum, quando
 proceditur per uiam inquisitionis, seu denunciationis:
 sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse ut
 prius inquiratur an sit suspectus, sed potest procedi su-
 per ueritate. Quum autem totus hic noster libellus in
 denunciatione fiscalis, & non in accusatione fundetur:
 per hoc constat quòd debebit in nostro proposito for-
 mari duplex processus. Crederè præterea quòd licet ue-
 rum sit quod Abb. dicit, quòd accusationem non est nec-
 esse præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamè ac-
 cusator peteret pendere accusationem accusatum suspen-
 di ab administratione, tunc necesse esset saltè summarie
 de tali suspitione cognosci, & illa probata posse pro-
 cedi ad suspensionem, ut supra: quia sola pendentia ac-
 cusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspenden-
 dum eum ab administratione, ut notat Anto. in d. cap.
 Licet Heli. colum. penul. & Prepo. in dicto cap. Vobis.
 xij. questio. ij. Sed in materia huius nostri cap. uide Abb.

in dicto capitul. Licet Heli. penultima columna. ubi dicit quod in ueritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur uario modo: quia principaliter habemus tex in ista materia ibi, in d. cap. Licet Heli. & in dicto cap. Venerabili. & in cap. Vobis. & in c. Valtetane. xij. quest. ij. cum alijs: & uidetur quod non possint recte reduci ad concordiam, nisi unum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium uarietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam uiam debeat accipere, & ideo considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex a principio interdicere a potestate alienandi, prout factum fuit in dicto cap. fina. de accusa. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, ut ibi: & probata suspitione poterit secundum eius qualitatem & quantitatem in partem uel in totum suspendere, ut ibi uel dare sibi coadiutorem, ut in dicto capit. Venerabili. & quod sic possunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures que uersantur in hoc. Cuius opinionem uidetur quodammodo sequi Feli. in dicto cap. Venerabili. dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis uidetur se remittere ad doctores, ibi, maxime ad Imo. ibi, & ad Abb. in dicto capit. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in dicto cap. Licet Heli. in pen. colum. quod dicitur probari suspicio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prelatus est magnis debitis obligatus, & quod non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantumcunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundum ecclesie facultates.

tates. Quod non uidetur simpliciter tenēdū: quia si prelati dilapidat redditus annuos ecclesie ad suam tantum mensam pertinētes, non dicetur tūc dilapidare bona ecclesie: sed redditus suos. Propter quod non uidetur esse procedendū contra eum, tanquā contra dilapidantē bona ecclesie, nisi intelligat Ant. quādo debita quibus erat obligatus prelati essent cōtracta ratione ecclesie, nam cum ad illa etiā teneatur successor iuxta tex. in c. j. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorē suū in ea. Insuper Barb. in d. c. Venerabili. in vj. & vij. col. simpliciter refert plures et uarias opiniones in ista materia, & post earum relationē dicit quod magna molestia est sibi in referendis tot opinionibus, & quod ueritas non habetur ex illis, & quod esset necessaria papalis decisio, ut tot iura uaria & diuersa reducerentur ad concordia, & postea in col. seq. refert opinionem legistarū in proposito, & dicit quod etiam ex dictis eorum non apparet ueritas, sicut neq; ex dictis canonistarum, & quod soluat Apollo. Et tandē ipse pro ueritate dilucidāda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendēte lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à iudice. Secundum an sit interdicēda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas col. sequen. & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quod licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra

Hosten. & sequaces. de quo articulo uide Aret. in dicto cap. fina. de accusa. reliquas duas referre non curo, quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes doctores usq; ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis uidentur paruipendende à Doctoribus, qui magis ueritatem, quam superfluam subtilitatem quærunt, & alij referre student. In tanta igitur doctorum uarietate, nimirum si nos quid uerum sit non facile possumus eligere. Vnde uidetur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cum temperamento opinionis Abb. in dicto cap. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Publicis Spectaculis.

CAPVT LXVI.

Ministris altaris, ac quibuslibet clericis prohibitum fuit in concilio Laodicensi, de quo in capit. Non oportet. de consecra. distinct. v. spectaculis aliquibus que in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antè quàm themelici ingrediantur, ut ibi. Quod quia non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, ut in cap. His igitur. xxiiij. distinct. & que etiam turpia spectacula illis inhihbeantur, habetur in capit. Presbyteri. xxxiiij. distinct. quod est concilium Agathense, & insuper in antiqua illa & felici ecclesia etate, non solum pontifices maximi & ceteri prelati eorum coadiutores,

res,

res, sed etiam Imperatores ipsi quantumuis uniuersi se-
 re orbis regimine præpediti, clericorū honestati ac suo-
 rum morum reformationi uocabant. gnari quidem quan-
 tum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum uul-
 gus exempli mali uirus efflatum: adeoq; huiusce honesta-
 tis erant solliciti, ut plura clericis omnibus interdicerēt,
 que infelici hac tempestate nostra leuissima fore uiden-
 tur. Cuius rei exemplum est quòd Iustinianus Imperator
 non solum episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus,
 subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet
 uenerandi collegij ad quodlibet spectaculorum specta-
 di gratia uenire prohibuit. In hoc uerò delinquentes, ut
 tribus annis à uenerabili ministerio prohiberentur, &
 in monasterio redigerentur statuit, ut in aucten. de sanc.
 episco. §. interdicimus. colum. ix. que quidem pœna & si
 uti ab imperatore clericis inflicta uideatur, non impo-
 nenda: monere tamen debet prælatos omnes, ut similia
 clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna casti-
 gent. & uide Cardinalem in clemen. Ne in agro. §. Por-
 rò. columna. ij. de statu monach. referentem Lau. qui per
 text. ibi, & in dicto. §. Interdicimus. & per text. in cap.
 Sententiam sanguinis. ne cler. uel monac. dicit quòd cle-
 rici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis,
 executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis ma-
 trimonijs, & alijs uoluptuosis, seu alijs inhumanis acti-
 bus laicorum, ex quibus probabilis uidetur asserentium
 opinio, scilicet non licere clericis, maximè sacerdotibus
 tauricidijs interesse. Quippe cum inficiari nemo ualeat
 quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens

barbariem, & in quo plures exinde hominum sequuntur interitus, tantoq; soleant iocundiora reputari similia spectacula, quanto senior in homines fuerit taurosum ferocitas iaculis lacepsita. Vt autem ab hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & equum ducerem, ut hoc synodali decreto per omnes dioceses prohiberetur, pœna condigna contrasacientibus imposita.

Clandestinis nuptiis intereffentes.

C A P V T L X V I I .

Parochialis sacerdos contemnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui præsumit illis interesse suspenditur ab officio per triennium, & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, ut in capit. fina. de clandest. de spon. Et licet text. ibi solum dicat quòd in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quòd talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare, ut notat gloss. in clem. Cupientes. de pœn. in gloss. magna, uersic. Et nota. & ita tenet Cardi. in dicto cap. fin. quem refert & sequitur Præpo. ibi, in fina. colum. Tempus autem triennij poterit minui uel augeri ex causa, ut notat Hostien. ibi, quem sequitur idem Præpo. in d. fin. col. qui procius opinione ponderat tex. ibi, dum dicit, grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secundum eum quòd ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, uel suo parochiano, ex quo nõ reseruatur sedi apostolicæ, arg. tex. in cap.

in cap. Nuper, de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absolueri. Ego tamen dubito inquantū docto. dicunt quòd absolui poterit à suo parrochiano, arg. d. c. Nuper. quòd hoc sit uerum in isto casu. quia ille text. loquitur in excommunicatione, in qua uertitur periculū animæ, quòd quis sit, uel moriatur excommunicatus, quod non est in suspensione. Item loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quòd ad ipsum excommunicatorem absoluedus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per trienniū, si statim post illam incursum posset sacerdos absolui à suo parrochiano. Præterea pœna ista imponitur presbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iste habere alium presbyterum parrochiale suum, qui illum tanquā parrochialis & proprius sacerdos absoluat? Imò quòd nec ab episcopo possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat glos. in cap. Cupientes. in. §. Cæterum. in uerb. Suspensos. de electio. lib. vj. dum dicit, quòd tex. in d. cap. Nuper. non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. glos. in clemen. j. de hereti. in. §. Verum. in uerb. Excommunicationis, que uidetur extendere d. cap. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opinio. Hostien. & Cardina. in casu nostro. Quum hic suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procedere potest eorum opin. si obmissis glo. predictis sequamur opinionem Pauli, in clemen. prima
de reb

de rebus eccle. non alienan. quam uidetur sequi Domini. super dicta glos. in uerbo *Suspensos.* dum uult quòd aut lex ponit suspensionē propter pœnam, aut propter contumaciam: primo casu, inferior non potest absoluerē, nisi si esset causa uurgens: secundo, inferior absoluit, & sic procedit d. cap. *Nuper.* Nam etiã secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Hostien. & Cardina. quia apertè constat quòd in casu nostro suspensio non in contumaciam, sed in pœnam imposita est: & sic per suprã dicta uidetur, quòd non sit uera opinio doctorum doctorum quòd ad casum nostrũ, quam nusquam ab alio impugnata legi. Cum autem hodie in pluribus locis consuetudo inualuerit, ut p̄lati dispensent, quòd sine bannis precedentibus contrahere possint, qui nubere uolunt, ut facile est uidere in aliquibus diocesisibus, & ut de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude, in quarto sententiarum. distinct. xxviii. quæst. ij. arti. iij. conclu. iij. eodem modo uidetur quòd ex tali dispensatione celebrandis nuptijs possint interesse.

Nuptias secundas benedicentes.

CAPYT LXVIII.

Vir & mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici, quia cum alia uice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet. uerba sunt tex. in cap. *Vir autem.* de secundis nuptijs. & sic siue uir siue mulier aliã receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est utriq;: neq; unus sine altero

tero eam recipere potest, ut notat Hosti. in summa eiusdem tit. in. 5. An licitum sit. uerſi. In aliquibus, qui etiam notat quòd si duo transeunt ad bigamiam, qui nunquam fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autè contrarium faciès ab officio & beneficio suspensus cum testimonio literarum proprii episcopi destinandus est ad sedem apostolicam, ut in cap. j. eodem tit. Ex quo uidetur secundum Hosti. ubi supra, quòd alius dispensare non potest. Quam poenam cum tam grauem consideret Anto. in dicto cap. j. pro tam leui delicto dicit quòd fortè clericus de quo ibi, benedixit secundas nuptias contractas uiuente prima coniuge: quod etiam ante eum suspicatur Ioan. And. qui tamè dicit hoc non patere in decretali antiqua: ut refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendam esse poenam arbitrariã attentis circumstantijs ac consuetudine loci. Et licet quidem dixerunt quòd talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Hosti. tenet contrarium, quem uidetur sequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem ultimo loco. Et sequitur eum etiam expressè Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cum poena non sit imposita ipso iure secundum cõmuniorem opinionem: & delictum non sit tam graue, arbitrio iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens.

Virgata ac partita veste publice vtentes.

CAPVT LXIX.

ANtequam huius excessus poenam describamus, scietis

sciendum est, quòd uirgata uestis dicitur illa, quæ est
 stripata per diuersos colores, uel cùm pānus de se est ple-
 nus, aliquid supra ponitur per modū uirgæ uel literata-
 ræ. Partita uerò est quæ fit ex diuersis coloribus, uel quæ
 est scissa, uel diuisa per ferrum, ut per supradicta uerba
 declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum,
 Clemen. ij. de ui. & hon. cle. Clericus uerò tali utens ue-
 ste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum
 est eo ipso suspensus, si non beneficiatus, sed in sacris ci-
 tra sacerdotium per idem tempus redditur eo ipso inhabi-
 bilis ad beneficium ecclesiasticum. Habens uerò dignita-
 tem, personatum, seu aliud beneficium, cui cura anima-
 rum imminet, ac alij in sacerdotio constituti, tali uentes
 ueste publicè, aut insulam, seu pileum lineum publicè
 portantes in capite sunt eo ipso beneficiati à perceptio-
 ne fructuum per annum suspensi. Sacerdotes uerò per
 idem tempus inhabiles ad beneficium, ut in clemen. ij.
 supra allegata, de ui. & honest. cleri. ubi etiam uide alias
 uestes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas.
 Nota tamen quòd si clericus utitur aliqua ex uestibus
 sibi prohibitis secretò, & subtus alias uestes, ita quòd
 in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: &
 idem est si utitur talibus uestibus domesticè, puta in stu-
 dio, uel loco simili, uel si nō cōtinuè portat, sed ad momē-
 tum propter festū socij sui, qui doctoratur, uel fit rector
 aut miles, aut ducit uxorem. ita notat Ancha. ibi secundò
 nota. referendo ad hoc Zenze. & tenet hoc etiam Imò.
 ibi. ij. colum. uersiculo, Quæro quid. Qui praterea notat
 post Zenze. quòd si clericus propter paupertatem dea-
 fert

fert uestes prohibitas non incurrit pœnam illius text. Et
 uide etiam Ioannem de Ana. in rubr. de apost. ubi aliqua
 ex prædictis refert & sequitur, & decisiones Capellæ
 Tholosane in questio. liij. Item fuit dubitatum, si clericus,
 cum sua additione Stephani Aufreij. Et uide con-
 cilium Constantiense in Sessione xliij. in titul. de uita &
 honestate clericorum. ubi penitus decernit abolendum
 quòd clerici & persona ecclesiasticæ defrant manicas
 ad cubitum pendentes, & uestes longas cum magna &
 sumptuosa superfluitate, maximè fissas retro, & in la-
 teribus cum fodraturis ultra oram excedentibus in fis-
 suris, & quòd cum talibus intersint in ecclesijs cum su-
 perplicijs, ac alijs uestibus ad cultum & officium eccle-
 siasticum ordinatis, maximè intra ecclesijs, in quibus
 beneficiati existunt: & quòd contrarium facientes, ut
 transgressores canonum puniantur: & specialiter sta-
 tuit, ut quicumque beneficiatus, aut officium in ecclesia
 gerens in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumpse-
 rit interesse, pro qualibet uice à participatione pro-
 uentuum ecclesiasticorum per mensem nouerit se su-
 spensum, ac tales fructus fabricæ illius ecclesiæ applicen-
 tur. Vt autem apertius intelligatur, quàm dispar fuit an-
 tiquorum patrum zelus in procuranda clericorum es-
 tiam in uestibus honestate, non prætermittendum duxi
 quòd in Concilio Matisconensi primo, capitul. v. san-
 citum fuit per hæc uerba, Vt nullus clericus sagum aut
 uestimenta, aut calceamenta secularia, nisi quòd religio-
 nem deceat, induere præsumat: quòd si post hanc diffini-
 tionem clericus aut cum indecenti ueste, aut cum armis
 inueni

inuentus fuerit, à seniori ita coërceatur, ut triginta die-
rum inclusione detentus aqua tantum & modico pane
diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo hodiernos iudi-
ces ecclesiasticos delicta graua sub pretextu cuiusdam
perniciose pietatis leui coërtione punire, cum patres an-
tiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio lege-
rint correxisse.

Ac comam nutrientes, siue
relaxantes.

CAPVT LXX.

CLericos nutrire comam Anicius papa prohibuit,
ut in cap. Prohibete. xxiiij. dist. Et præcepit caput
radere desuper in modum spheræ: & idem etiam pro-
hibuit Concilium Carthaginien. in cap. Clericus. de uita
& hone. cle. Item etiam Concilium Agathense statuit ut
clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono detondea-
tur inuiti. ut in cap. Clerici. ea dist. Postremò uerò Gre-
go. ix. statuit quòd si quis ex clericis comam relaxaue-
rit, anathema sit, ut in cap. Si quis. ead. dist. ubi glos. dicit
exponendum sit, id est fiat. Et est etiam tex. in c. Si quis.
de uita & hon. cler. ubi glos. idem dicit. & uide Abb. ibi,
qui notat ex text. quòd clericus non deferens tonsuram
peccat mortaliter, quia est dignus anathemate.

Ebriij.

CAPVT LXXI.

Qui enim ebrietatis crimen paruum esse existimat,
audiat

audiat Apostolum Paulum dicentem, Neque fornicarij, neque idolis seruietes, neque molles, neque masculorum concubitores, neque avari, neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebunt. Cumq; inter tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas aperte perpendat, uideatq; beatum Augustinum in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. Vnde quia ebrietas omnium uitiorum fomes ac nutrix est: ideo placuit Agathensis Concilij uenerandis patribus, ut clericus de quo fuisse ebrium constiterit, aut triginta dierum spacio a communione submoueatur, aut corporali supplicio subdatur, ut habeatur in capitulo fina. xxxv. distinct. que poena sic fuerunt disiunctiue descripta, ut discretus iudex quem huic uitio deditum animaduerteret, & quod a communione priuatur, paruipendere corporali potius supplicio castiget. Et uide Hostien. in summa, titu. de tempo. ordi. in §. Et cui. uersic. Poena autem. ubi dicit, quod episcopus, presbyter, uel diaconus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus uel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur. allegat text. in capit. Si episcopus. xxxv. distinct. Si uero semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum poena text. in dicto capitu. fina. Posterius autem Innocentius tertius in Concilio generali ac celeberrimo Lateranensi disposuit clericum a crapula & ebrietate non abstinentem, & qui a superiore commonitus non satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendum, ut habeatur in capit. A. crapula. de ui. & honest. cleri.

CVm iuxta diui Hieronymi sententiam à Gratiano
 descriptam. xxxv. distinct. in summa. Venter mero
 estuās spumat in libidinem. Merito ergo post ebrietatis
 delictum, carnis vitia collocabimus: at cum illorum for-
 nicatio simplex, minus sit punibilis inter illa, ideo de eius
 pœna primitus differere libuit. Et in hoc, omnis opinio-
 nibus, dicendum est, quòd pro fornicatione clerici, & in
 sacris constituti non imponitur pœna depositionis: de
 legantur ad hoc due glossæ singulares in capit. Maxi-
 mianus. lxxxj. distinct. & in capit. Lator. ij. quæstio. vij.
 quibus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in uer-
 bo Fornicatio. in capit. Presbyter. lxxxij. distin. pro quibus
 dicit esse casum in dicto capit. Presbyter. sed pœna
 arbitrio iudicis relinquitur. & istam conclusionem elu-
 cit Decius ex dictis per Abb. in cap. At si clerici. in col-
 xix. uersic. De secundo. de iudic. quam dicit esse commu-
 nem secundum Modernos ibi, qui allegant gloss. in dicto
 cap. Lator. ij. quæstio. vij. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo.
 in capit. Ut clericorum. de uita & honest. cleri. Et hanc
 opinionem tanquam communem sequitur Ana. in capit.
 Significauit. colum. ij. de adulte. Et hanc etiam opinio-
 nem dicit communem Feli. in dicto capitu. At si clerici.
 in princip. in penulti. colum. in fin. Et Ioan. de Selua. in
 tractatu de beneficio. in iij. parte. in quæstio. iij. qui plu-
 ra refert in proposito. Et Corsetus in dicto uerbo For-
 nicatio, ubi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit
 quòd opinio tenentium contrarium fortè posset proce-
 dere

dere in episcopis & prelatis, qui cum dicuntur contra-
 here matrimonium cum ecclesia non committunt simpli-
 cem fornicationem, sed adulteriam: & quod isto modo
 possent reduci ad concordiam opiniones contrarie: sed
 tandem dicit quod in facti contingentia indistinctè se-
 queretur communem opinionem in iudicando & consu-
 lendo: licet Areti. in cap. Cum non ab homine, de iudic.
 decima columna teneat opinionem Butrig. quam dicit
 esse communem, scilicet quod deponatur clericus in sa-
 cris, ad cuius fundamenta respondet Decius, ubi supra.

Concubinarij.

CAPVT LXXIII.

Clericus concubinarius, is propriè dici potest,
 qui solutam mulierem & corruptam nulloq; si-
 bi spiritualis uel carnalis cognationis uinculo con-
 iunctam domi retinet, cum qua consuevit carnali-
 ter commisceri. Si uerò illa nupta, uirgo, aut con-
 iuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur
 accessus ad illam habitus, ac seuiori pœna purgan-
 dus, ut infra latius explanabimus. Consuetudinem
 uerò commiscendi, ideo ad faciendum clericum con-
 cubinarium requirimus, quia aliàs unicus tantum con-
 cubitus fornicarium eum solùm faceret, nec damnandus
 esset pœnis concubinariorum. Nec præterea in hoc di-
 stingerem, solâ ne retineatur domi cōcubina per cleri-
 cum, an sub uelamēto quod pedisequa sit matris, sororis,

amita, uel alterius cuius cohabitatio clericis non inhi-
betur, dum tamen constare possit, quod eam habet in cō-
cubinam. Concubinarium insuper censerem clericum,
qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui so-
let carnaliter commisceri, si de consuetudine constat, &
diffamatus est in sua uel ipsius fœminæ uicinia: licet ad
effectū concubinatus de iure ciuili aliqui requirāt quod
concubina sit retenta in domo, ut per Bald. in aucten. Li-
cet. C. de natu. libe. per glos. Bar. post Dinum in l. Con-
cubinam ff. de concubi. Populus enim, siue domi siue ex-
trā habeat clericus concubinam, uocat eum & reputat
concubinarium. Quando autem dicatur clericus publi-
cus concubiniarius, uide Decretum concilij Basiliensis in
Sessione xx. in princ. ubi hoc declarat per hæc uerba, uis-
delicet, Publici cōcubinarij intelligendi sunt non solum
hi quorum concubinatus per sententiam, aut confesio-
nem in iure factam, seu per rei euidētiam quæ nulla pos-
sit tergiversatione celari notorius est. Sed qui mulierem
de incontinentia suspectam & infamam tenet, & per
suam superiorem admonitus ipsam cum effectu non di-
mittit. Aduerte tamen quod quando clericus tenet pu-
blicè concubinam sicut uxorem, & publicè nutrit filios,
ita quod etiam ipse non audet diffiteri: tunc omnino est
abstinendum ab eo, ita quod non est licitum audiri diu-
na ab eo, etiam sine aliqua monitione superioris: quia
talis est suspensus ab officio & beneficio, ita quod si ce-
lebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex do-
ctrina Abb. in cap. Vestra. in iij. colum. in ij. iij. iij. quest.
de cohabitatione cler. & mulier. Si uerò fornicatio non
habet

habet operis euidentiā, sed potest probabiliter tergiversari: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedisequam matris, uel quid simile: tunc non procedunt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundum eum. Cuius opinionem refert & sequitur Siluest. in sua summa, in uerbo Clericus. el. ij. in §. Octauo debet. in ij. quæst. Et in uerbo Concubinarium. in §. iij. & hanc sententiam in substantia saltem uidetur tenere Floren. in iij. parte, in iij. cap. titu. xxvij. ubi etiam addit notabile uerbum, quod non solum sacerdos, sed etiā in quocunq; ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus, quandiu perseuerat in uicio: & si interim exequitur officia sua, etiam semel efficitur irregularis, & indiget dispensatione papæ. ad quod allegat Innocen. Hostien. Archi. & Anto. quod etiam sequitur Siluest. in dict. uerbo Concubinarium. quam quidem sententiam multum timere deberent uniuersi clerici in quocunq; ordine constituti, & ne illam ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim pro dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinato durante non semel, sed pluries missam celebrant, Euangelium uel Epistolam solenniter decantant, & quod irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, non in minimum animarum suarum dispendium, & prælatorum suorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinato diutius immorari ac sordescere. Præterea circa pœnā huius delicti uide

Abb. in capit. At si clerici. colum. xij. de iudic. qui dicit quod cum iura in hoc uario modo disponant, quandoque apponendo pœnam acerbam, quandoq; mitem, & quandoq; mitius procedendo, mediam uiam amplectendo, ut patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris, ut consideratis circumstantijs & scandalo inde surgente, & consuetudine patriæ apponat pœnam, quandoque depositionis, quandoq; suspensionis, & quandoque priuationis à beneficijs, quandoque prius moneat, quandoque sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim uidetur data optio, ex quo uarias pœnas & modos procedendi à iure reperimus traditos, in xta nota. per gloss. in cap. Fraternalitatis. xxxiiij. distinct. & in capit. A. crapula. de ui. & honest. cle. & xxj. quæst. ij. in summa. & quod notat Hostien. in cap. ij. de cleri. non residend. in simili quæst. Ita tamen quod semper in isto delicto iudex declinet ad mitiorem partem: quia pauci ut dicit Gregorius sine uitio incontinentiæ reperiuntur. l. distinct. capit. Quam tua. Et quia ætas nostri temporis &c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quàm de seueritate. xxvj. quæstio. ulti. Alligant. Et uide prædictam decretum Concilij Basilien. in dicta sessione xx. ubi contra publicos concubinarios statutum fuit, quod quicumque clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis, uel alterius præeminentie existat, qui publicus fuerit concubinarius à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spacio sit ipso factò suspensus: quos suus superior conuertat in fabricam uel aliam euiden

esidentem ecclesiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur. Necnon quod huiusmodi publicum concubinarium teneatur mox suis superior monere quam primum nouerit illum esse talent, ut intra breuissimum terminum concubinam dimittat, quam si non dimiserit, uel dimissam, aut aliam publicè resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet. Et nihilominus statuit dictum Conciliam, quod tales publici concubinarij usquequo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamq; uitæ emendationem sint inhabiles ad suspensionem quoruncunque honorum, dignitatum, beneficiorum, uel officiorum. Si autem post dispensationem uomitu recidiuo ad huiusmodi concubinatum publicum redierint, quod sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et ne quis contemnat illud decretum Concilij, ex eo quod Concilium Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat quod ordinata in eodem Concilio ante scissuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus: ut patet est uidere per Florenti. in iij. parte, titu. xxv. cap. ij. §. fina. Et per Felinum in cap. Rodolphus. de rescrip. in colum. xxviij. uersic. Sed re uera. & prædicta sessio xx. dicti Concilij fuit facta ante eius scissuram: ut potes colligere ex dictis Doctoribus, dum allegant constitutionem illam quæ incipit, Insuper ad euitandum scandalum, quæ fuit facta in dicta xx. sessione post dictum Decretum contra concubinarios promulgatum. Et istud decretum Concilij Basiliensis de concubinarijs inue-

nies insertum in cōcordatis inter Leonem decimum, & Regem Franciæ, & nouissimè commētatum per Petrum Rebuffi in interpretationibus per eum factis ad dicta concordata : per quem uide in principio sui commentii ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius sunt damna & incommoda concubinatus, quàm pœnæ quæ possint irrogari per iudicē. Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in cap. Nullus. xxxij. distin. qui refert Innocen. in cap. Si autem. de cohabi. cleri. & mulie. tenentem quòd quamcunq; uiam eligat iudex siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio : nec iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius concubinarius : per quem uide post Innocen. ubi supra usque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis in hac materia prudenter faciunt, quando in suis constitutionibus synodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrasacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in c. Vt clericorum. de ui. & honest. cleri. ponderando uerba illius text. arbitratur, quòd si clericus concubinarius efficietur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit : quod dicit notandum Steph. Aufre. in repe. cle. j. de offi. ordi. in colū. xv. Aduertant

uertant autem prelati omnes, & eorum uices gerentes, ne huius doctrine colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cum talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint coniecturæ deteriorationis. Nam alias facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda admissuros, si cogantur continere.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT LXXIIII.

Calixtus papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta debere disungi, & ad poenitentiam redigi, iuxta sacrorum Canonum diffinitionem præcepit, ut habetur in cap. Presbyteris. xxvij. distinct. hinc est quòd clericus in sacris uxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi, in cap. ij. qui cler. uel uo. qui nihil aliud allegat, & omisit text. expressum ponentem poenam delinquentibus in hoc, in cap. Decernimus. xxviij. distinct. cuius uerba sunt. Decernimus ut hi qui in ordinem subdiaconatus & supra uxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant. & faciunt etiam uerba text. in cap. De his. eadem distinct. ubi tractando de subdiaconibus & diaconibus dicit. Cauendum est tamen his, ne quando suæ sponsonis immemores ad terrenas nuptias ulro concurrant, quod si fecerint, ut sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris uerò u-

i 5   dendus

dendus est tex. in cap. Presbyter. eadem distin. cuius uerba sunt. Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, ut neq; in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur: ut notat idem Abbas in capit. j. in ij. notab. eodem titu. ex quo uenit quod tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem sit priuandus per sententiã, uel ipso facto priuetur, sunt opiniones quas refert Stepha. in decisione ccxxxix. Capellæ Tholosanæ, in additione. Aduerte tamen, quod ipsemet Panormi. in capit. At si clerici. de iudic. colum. ij. uidetur esse in opinione, quod clericus qui solutam non uirginem de facto duxit in uxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi pro quo allegat iura in capitu. Fraternalitatis. xxxiiij. distinct. & in capitu. Si quis ammodo. lxxxj. distinct. & in dicto capit. ij. qui cle. uel uo. quæ iura, (salua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in dicto capitulo. Si quis ammodo, qui plus uidebatur urgere dicit, à proprio gradu decidat, usq; dum ad satisfactionem ueniat: unde per talia uerba uidetur imposita magis pœna suspensionis temporalis, quàm depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare text. in capitu. Presbyter. xxviij. distinct. quem decerpfit Gratianus ex cap. j. Concilij Neocesariensis, cuius uerba sunt. Presbyter si uxore duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. ubi Archid. exponit, ab ordine, id est ab officio & beneficio: quod etiam ibi tenet Domi. & Præpo. licet cum non referant: quamuis glos. exponat ab ordine, id est ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter contrahens est

est excommunicatus ipso iure, ut in cle. Vna. de consang. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruata, ut per glos. ibi, in uerb. Per episcopum. Redditur praterea suspectus de heresi, ut procedatur per inquisitores contra eum, ut no. Ioan. Lupus in repe. rub. de dona. inter uirum & uxorem, fol. lxvij. col. iij. uersi. Ex quo meo iudicio. ubi hoc infert ex his que notant Butri. & Bald. in l. iij. C. de sacrosanc. eccle. loquendo de monacho matrimonium contrahente. Debent praterea in hoc aduertere iudices, quod prater pœnas supra dictas debet in sacris constitutus pati pœnam stupri, si uirginem uiolauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc quod uerba de presenti seu benedictiones praecefferint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quod uirginem sub sacramento colore deceperit, & corruperit, que uelut uxor consensit in copulam, unde propter talem dolum ultra ordinariam pœnam depositionis, arctiori carcere uel monasterio detrudi debet, quam pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tantum ue populi scandalum, ut merito clericus in hoc delinquens publicis uerberibus, uel alia publica correctione puniendus esset: quãdo sue persone qualitas hoc non impediret, argumento eorum que notat Præpo. in c. ij. de sponsa duo. referendo Ant. quod iudex attenda qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui uiuente prima uxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis uxorem habens contrahit cum nobili, & illudit illam. Clericus uerò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus,

si con

si contrahit matrimonium, eo ipso uacant beneficia, ut
 tenet Collect. in cap. j. de cler. coniug. & decisio Capela
 le Tholosana supra allegata. Et hoc etiam si non sequi-
 tur copula, notant Docto. in d. cap. j. Nec recuperant be-
 neficia sponsa ingrediente monasterium, ut per eos ibi:
 & notat etiam Ioan. de Imo. in clemen. Gratie. de rescri.
 in colum. super glos. Resignaueris. Præposi. in cap. Pla-
 cuit. xxxij. distinct. prope finem. Quod in super procedit
 etiam si matrimonium contractum sit nullum. ut notat
 Ioan. And. in cap. Ioannes. de cler. coniug. Roma. consilio
 cccc lxxxiiij. dubitatur primò, colum. iij. Hippoly. consil.
 lxx. uolumi. j. colum. iij. Incipiente, Scientiarum omnium.
 Stepha. in addi. ad dictam decisionem Tholosanam. qui
 solum allegat Bart. Brixien. & Ange. de Clauasio. Con-
 firmatur ista sententia doctrina mea magistrali. clxxxj.
 incipienti, Pœna etiam faciendo, ubi de ista conclusione
 fit mentio: quam uide, quia aliqua referuntur in contra-
 rium remissiuè. Et uide Decium in consil. clxvj. uolumi. j.
 Ego Philipp. Decius, ubi refert Bartho. Brixien. in qua-
 stione x. Et Cardin. Imol. & Abb. in dicto cap. j. & Ro-
 ma. in dicto consil. tenentes quòd clericus in minoribus
 constitutus si contrahit matrimonium cum consangui-
 nea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi facto
 suo renunciauit. Et quia ipse in principio illius consilij
 tenet quòd talis clericus non sit ipso iure priuatus bene-
 ficijs, respondet ad dictam doctrinam Brixien. & alio-
 rum, quòd non habeat locum quando clericus in minori-
 bus contraxit scienter in gradu prohibito, quia tali casu
 ex quo sciebat matrimonium non ualere, non uidetur ha-
 bere

bere animum abdicandi beneficium à se: quod dicit tenuisse Imo. in cle. Gratie. de rescrip. Et sic quòd dicta conclusio doctorũ restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi postea in si. det alian & ultimam responsionem ad dictam cõclusionem Doctorum uidelicet, quòd non sit uera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedens, & sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem contraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia uisus est facto suo illi renunciare. Si uerò contraxit scienter, tunc quòd priuetur eo per sententiam: quia licet uideatur confidere in nullitate matrimonij, ut non perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, ut est matrimonium contrahere. Imo. tamen in dict. elemen. Gratie. uidetur tenere contrarium, uidelicet quòd quando impedimentum consanguinitatis erat notum utriq; uel saltem clerico, quòd non perdit beneficium, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. arg. cap. Nuper. de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundò uerò sic antè quàm deponatur, ex doctrina illa magistrali Innoc. in cap. Cum nostris. de conces. præbend. quam ego latius ornauì in meis doctrinis, numero. cxx. incip. Homicida.

Vide

Vide præterea in hoc articulo notabilem distinctionem, Præpo. in d. cap. Placuit. uidelicet quòd si matrimonium non tenet propter consanguinitatem, uel aliud simile impedimentum, quòd tunc clericus perdit beneficia. Si uerò non tenet ex defectu consensus, tunc non. Considera tamen quòd hoc posset intelligi quando defectus cõsensus fuit in ipso clerico. Si tamẽ fuit in muliere, puta qui per uim fuit compulsus contrahere, ipso clerico purè & liberè consentiente: uel quia mulier non erat sana mentis, non uideo quare non perdat beneficia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod apertè colligitur ex distinctione quam facit Imo. in dicta cle. Gratia. quem non refert Præposi. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per uerba de præsentì, cum illa resoluantur in sponsalia de futuro: uidetur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium sic contractum ratificaretur, modis de quibus per text. gloss. & Docto. in capit. Vnico. de de sponsa impu. lib. vj. Sed contrarium fuit decisum per doctores de Rota in antiquis decisi. cij. incipi. Nota quòd ubi clericus.

Monialibus. CAPYT LXXV.

Clericus tale facinus perpetrans sponsam CHRISTI corrumpit, & committit tria peccata, sacrilegium, adulterium, & incestum, quò ad accusationem, quia de omnibus his potest accusari, ut per gloss.
nota.

notab. in cap. Virginibus. xxvij. questione. j. quam sequitur Abbas in cap. At si clerici. de iudic. colum. xij. & in cap. penul. iij. notab. de purga. cano. cuius poena est ut deponatur, ex dispositione text. in cap. Si quis episcopus. xxvij. quest. j. ab officio & beneficio, ut per glos. j. dum allegat cap. Si quis sacerdos. Et uide Ana. consi. j. colum. ij. uersic. Secundo quod fama. ubi per dictum cap. Si quis episcopus. tenet quod istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato quod talis fornicatio cum moniali non sit notorie scandalosa, uel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchre Anto. in d. cap. At si clerici. Et uide Hippoly. in repet. l. Vnica. C. de rap. uirgi. nume. xij. ubi tenet quod clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per tex. in cap. Si qua monacharum. xxvij. quest. j. & per d. cap. Si quis. Et uide Paul. Grillandi in tract. de poenis omnisariam coitus. in j. quest. circa si. uer. Secundo uero casa. ubi per eadem iura dicit, quod clericus cuiuscumque gradus uel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monasterium ad agendam perpetuam poenitentiam: quem uide prius per duas col. precedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina comitantur: & an possit reus de unoquoque pariter accusari & puniri: & que utilitas resultet quod quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Card. tamē de Turrecrema. in d. c. Si quis episcopus. dicit quod tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi

puli deuenit, alias secus, per id quod notatur in c. Non debet. xxx. quest. j. Et dicit hoc uelle glos. ibi posita in eodem cap. Si quis episcopus. Quæ tamen si bene consideretur non probat, quia nihil aliud dicit, nisi allegare cap. Si quis. xxx. quest. j. Et ideo contrarium credo uerum, cum d. cap. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, et delictum in se tam graue sit, in quibus ut prædiximus committuntur delicta. Et hoc uidetur uelle Ioan. de Ana. ubi supra referendo Ant. Nec obstat quod dicitur in dicto cap. Non debet. quia cum ille text. imponat pœnam delicto longè diuerso, et quod est grauius in consideratione populi, quam in seipso, uidelicet quod clericus commisceatur mulieribus quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quod ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, et sic non potest dici incestus: et si confitens fœmina non est nupta, nec uirgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius scandalum affert in populo. Abhorret namq; populus simile facinus, et merito: quia si non sic punirentur in hoc delinquentes, difficillimè præstarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum penitentiae. Vel potest aliter intelligi tex. ille, ut in cap. seq. tractabimus, ubi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monasterium, nullo discrimine habito deponendum censeo, et deponerem si casus se offerret, et in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod iuxta personæ quali

qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandam detruderem.

Spiritualibus filiabus se commiscuentes.

CAPVT LXXVL

Sacerdotes qui cum filiabus spiritualibus fornicantur, graue adulterium committunt: & qui malum exemplum dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos poenitere debent, & tandem ad monasterium uadunt, ubi per totum tempus uitae Deo seruiunt. ita disponit text. in capit. Si quis sacerdos. xxx. quest. j. & licet ille text. uideatur loqui de filia spirituali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea quae propter sacramentum poenitentiae fuit filia spiritualis effectus, ut probatur in capit. Omnes. qui est text. precedens dict. cap. Si quis. qui dicit omnes quos in poenitentia accipimus, ita filij nostri sunt ut in baptismo suscepti. & subdit, quod qui hoc scelus perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat, uerum etiam usque ad exitum uitae suae iugi poenitentiae se subdat: quod glo. ibi finalis intelligit de poenitentia interiori. Sed postea text. in cap. fina. cad. cau. & quest. dicit quod presbyter qui cum mulieribus quae si fuerint sua peccata confessio se commiscuerit, sic poenitetur quomodo de filia spirituali: & declarat quod poenitetur duodecim annos, & quod deponatur, in quo uidetur declarare text. in dicto capit. Omnes. dum determinat tempus poenitentiae, & quod

h amissio

amissio dignitatis, de qua ibi, sit depositio. Addit tamen
 uerba quedam quae nimium restringunt poenam huius
 delicti, uidelicet si in conscientia populi deuenit: quod
 ego intelligo, id est si hoc testibus probatum fuerit: sta-
 tis enim in notitiam populi uenit delictum quod testibus
 comprobatur, quasi uelit mitiori poena puniendum sa-
 cerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur su-
 periori. Unde ego conuictum clericum de hoc delicto
 indistinctè deponerem, imò & tempestate hac carceri
 alicui per aliquos & non paucos annos manciparem.
 Oportet namq; in his diebus quibus (peccatis nostris il-
 promerentibus) admirabile hoc sacramentum poeniten-
 tiae, spiritus alium omnium infirmitatum singularis &
 unica medicina ab hereticis impugnari, ac eueriti cura-
 tur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex
 eorum delictis ansa praestetur hereticis, ne ue frigescat
 charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patri-
 bus uxores ac filias ab hoc sacramēto retrahēdi, & ut ra-
 rius ad illud accedat, procurādi. Et eadē depositionis poe-
 na puniendum crederem clericum cognoscentem illam
 quam tenet in sacramento confirmationis, cum eodem
 modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio
 contracta ex tali sacramēto impedit matrimonium, &
 dirimit contractum, ut in cap. 1. §. fin. de cognat. spiritua.
 in vi. quia text. in dicto cap. Si quis. indistinctè loquitur
 de filia spirituali. Fateor tamen quod cum hoc delictum
 non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit in-
 conueniēs quod in casu praecedenti descripsimus, in alijs
 poenis ultra depositionem iniungēdis, mitior poterit esse
 iudex

iudex. Et quòd sacerdos cognoscens filiam spiritualem deponatur, notat Abb. in cap. fina. de purga. cano. & tenet etiam Ioan. de Ana. per supra dicta iura in cap. Cum dilectus. de accusa. colum. ij. & in capit. Significauit. de adulter. colum. penul. Feli. in capit. At si clerici. in princ. colum. fina. de iudic. & ibi etiam hoc sequitur Decius colum. xxj. uersic. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiam Ioan. de Selua, in tracta. de beneficio, in iij. parte, in quest. iij. in fin. Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit de parrochia eius, ut ponit idem Decius ibi allegando Abb. ubi supra. Et sequitur etiam Ioan. de Selua, ubi supra. Crederem tamen quòd licet uera sit hæc conclusio Doctorum istorum, quòd si sacerdos cognosceret filiam parrochie suæ nullo alio sibi uinculo spirituali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs precedentibus casibus, cum esset magna extensio iurium pœnaltum, & est non minima disparitas delictorum: quantum tale facinus committens non leuiter puniendus est. An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem suam: uidetur quòd sic per supra dicta, & quia magis est abstinendū à cognatione spirituali, quàm carnali, quia à uenerabiliore parte procedit, ut notat Abb. in dicto cap. fina. colum. penul. de purga. cano. Unde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spirituali. Cum enim pœna incestus sit depositio, ut infra habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, ubi quis cognoscit cognatam spiritualem, præcipuè quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi grauius iudicantur: & hoc de

commatre uidetur tenere Fel. in dicto cap. At si clerici, dict. colum. fina. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem Lxiiij. titu. ij. parti. iij. que enumerat inter exempla incestus, quod quis coeat cum commatre sua.

Stupri.

CAPVT LXXVII.

Stuprum proprie est uirginum illicita defloratio, sic enim diffinit text. in capit. Lex illa. xxxvj. quest. j. licet alias stuprum aliquando comprehendat alia crimina, ut dicit glos. ibi, in uerbo, Proprie. & gloss. in cap. Nemo. xxxij. questio. iij. in uerbo, Stuprum. & clericus uirginem stuprans deponitur. notat Abb. in capit. At si clerici. colum. xij. de iudi. allegat tex. in capit. Si quis clericus. lxxxj. distinct. & in cap. Lator. ij. quest. vij. Illi tamen text. non disponunt in stupro commisso cum uirgine, ut ex eis patet: & quod istud delictum sit depositio dignum placuit eidem Abb. in capit. ij. de adulter. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam uirginem ab eo corruptam, & fert etiam idem Abb. ibi Ioannem Andr. referentem magistrum suum, qui dicebat quod in hoc casu cum clericus non possit ducere eam in uxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quod pena stupri in clerico sit depositio est communis opinio secundum Paulum Grilland. in tracta. de pœnis omnifariam coitus. in cap. Septimò uidendum. qui etiam sequitur doctrinam Abb. in cap. Ut clericorum. de uita & honest. cleric. ubi tenet quod iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, ultra alias pœnas spirit

spirituales, quando illæ non sufficerēt, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpus: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam ultra dotem tenetur soluere pecuniariam uel corporalem pœnam secundum eum post Abba. in cap. penul. de adulter. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quòd cum iura Cæsarea grauiori pœnæ subijciant uirum corrupentem uirginem, quàm spontaneè, ac illum sine temporis præfinitione puniat, ut in. §. Sin autem per uirum. Instituti. de public. iudic. & in l. Mariti. §. fina. ff. de adulter. quòd eodem modo iudex ecclesiasticus seuerius punire debet uirum perpetrantem tale facinus, ut sic ultra depositionem in arctum monasterium uel carcerem trudat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ precium est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primò quid si clericus de stupro uirginis accusatus exciperet & probaret apertè ipsam spontè consensisse: puta si testes iurant eam attraxisse illum ad concubitum ueniendo sepius ad lectum eius eo repellente illam, uel aliud simile. In qua quæstione uideretur dicendum quòd non obstante puellæ consensu propter stuprum puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condemnari, per id quod notat Ioan. de Ana in dicto cap. j. de adulter. in primo notab. ubi post Doctores dicit quòd licet uirgo non sit seducta, sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius text. quia uirgo præsumitur seducta & decepta, per textum notabilem in dicto l. circa. si. C. de rapto. uirginum. qui disponit quòd pœna eius habeat locum siue uolentibus, siue nolentibus uirginibus

illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipsum uel
 le mulierum ab insidijs nequissimi hominis qui meditatur
 rapinam inducitur: sed salua eius & Doctorum autho-
 ritate non uidetur sua conclusio procedere saltim ex suis
 fundamentis. Primò quia ratio eorum non concludit, Vir-
 go praesumitur seducta & decepta, ergo etià si ipsa sponte
 se obtulit, procedat poena illius text. quia illa ratio
 procedit quando sumus in dubio: sed quando constat de
 uoluntate sine seductione, aliter uideretur dicendum.
 Secundò non obstat tex. in d. l. j. quia non sequitur, poena
 contra raptores de qua ibi procedit etià uolentibus uir-
 ginibus. ergo eodem modo procedat poena de qua in d.
 c. j. qui tex. loquitur per uerbum seduxerit, quod debet
 aliquid operari. Facit etiam quòd tex. in cap. ij. eod. tit. de
 adul. in quo imponitur poena committenti stuprum dicit,
 uirginem stupro decepit. Unde uidetur in hoc (saluo me-
 liori iudicio) dicendum quòd à poena stupri criminali
 imponenda clerico non excusetur, etiam probata uolun-
 tate puellae: non enim uoluntas consocij criminis debet
 excusare à poena delicti, quando culpa illius non consi-
 stit in sola uolentia actus, sed in reprobatione ipsius
 quantumuis uoluntarij, quamuis operari debeat ut non
 tanquam uolentus stuprator puniatur. Quantum au-
 tem ad praestationem dotis uidetur dicendum, quòd cle-
 ricus probata uera uoluntate puellae sine seductione
 non debeat condemnari: potuit enim puella in hoc sibi
 praedudicare, ut uoluntariè, & non seducta hoc pa-
 tiendo perderet ius petendae dotis, quod uoluit Asten-
 sis in summa, lib. ij. titul. xlvi. in capitul. incipienti,
 Sequi

Sequitur uidere de tertio, allegando Rodonensem, dum dicit quòd si defloret quis uoluntariam non tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit sententia Guilelmi, quem refert Florenti in ij. parte, titu. v. capit. vj. §. j. quòd si quis deflorat uirginem uoluntariam non tenetur ei satisfacere in foro conscientie, quòd etiam notat Siluest. in uerbo Luxuria. in uersicu. Quintò queritur, & Tabiena, in uerb. Restitutio. in. §. xxij. inci. Quid de eo. Et allegat uterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde uidetur quòd sicut talis clericus in foro conscientie est liber à præstatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo uidetur absolendus in foro contentioso per iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi ueritatem. Sed quamuis ista conclusio possit sustineri, multùm debent iudices aduertere ante quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quæ in hoc requirenda est, ut uerè constet uirginem non seductam, sed uoluntariè fuisse defloratam, & facile possent decipi per stuprantem clericum in probatione uoluntatis. Vnum tamen in hoc uidetur esse sine dubio: quòd licet uoluntas puellæ liberaret clericum, hoc esset solum uerum, quantum ad ius quod ipsa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd si pater uirginis accusaret clericum de stupro, debeat illi estimatio damni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quòd firmat Floren. ubi supra sic limitando prædictam conclusionem: hoc tamen & pater perderet, si etiam ipse de lenocinio uel

consensu conuinceretur. Ex quibus etiam inferri potest quòd si de precio stupri conuentum esset cum uirgine uel parentibus, quòd tunc sola precij præstatione liberetur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo conuentionem fecit: dum tamen conuentio solius filie parentibus non noceat, nec e conuerso. Secundò quæro, quid si clericus in sui defensionem exciperet ac probaret, quòd post corruptionem mulier inuenit uirum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset uirgo: & in hoc credo quòd licet possit damnari clericus propter stuprum (nisi conditio mariti processum & pœnam publicam impediret) nihilominus absoluendus esset à præstatione dotis, cùm illa in hoc non esset passa damnum. Si tamen propter stuprum nupsit uiro deterioris conditionis, tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cum constet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc uirum pauperiorem sortita est, à quo debiliora alimenta recipit, imò si non pauperiorem, sed ignobiliorum uirum sortiretur, adhuc credere esse satisfaciendum sibi, quia uerè passa est damnum in honore, qui maiori precio haberi solet quàm diuitie. Tertio quæro qualiter iudex arbitrabitur dotis estimationem in hac materia præstandam? Et in hoc distinguo, quòd si pater puellæ pauper est, clericus damnabitur ad integram dotem puellæ, in quo consideranda est consuetudo loci, uidelicet quantum solet in dotem dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiam facultates clerici condemnandi, ut probatur in dicto cap. i. iuncta glo. fin. Si uerò pater illius diues est, non uidetur conueniens quòd

quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam dotē filiae suae,
 & sic quòd integram habeat à clerico: sed quòd clericus
 soluat arbitrio iudicis illud plus quòd pater est consum-
 pturus in maritando filiam, eo quòd est deflorata, quia in
 hoc uidetur pati damnum, & quòd uidebitur iudici solu-
 uendum ratione iniuriæ sibi illatæ si hoc petierit. Et ex
 prædictis uidetur posse inferri, quòd si puella esset pa-
 rentibus orbata & diues, uel si ipsis superstitibus, &
 pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficien-
 tem dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam
 dotē, sed ad illud quòd plus est secū in dotē datura pro-
 pter deflorationem. Quartò quæro, an liberari possit
 clericus à præstatione dotis si iudici ostendat, uel pro-
 bet liberationem uel remissionem eius factam ab ipsa
 puella? In quo uidetur dicendum quòd sic: quia cum
 hoc sit in eius fauorem statutum, potest illi renunciare,
 & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito
 ad quem pertinet filiam dotare hoc clerico non suffra-
 gabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti ut ui-
 deant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu
 aut dolo extorta, ut posset facile contingere. Item etiam
 ne sit facta ab ea ut liberius posset luxuriari non nubendo:
 quia tunc decens uideretur ut etiam ipsa nolente
 clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem sua-
 deretur ad matrimonium, & saltem iudex faceret quòd
 posset. Præterea & quintò libet etsi rarissimam pos-
 sibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere qua-
 stionem, uidelicet quid si mulier, uel mulieris pater con-
 queratur de clerico, quòd ipsam sine uiolatione pudor-

dotis prægnantem effecerit, & petat clericam de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cum necesse sit adueniente partu uirginitatem amittere, an clericus possit de stupro damnari, & cõdemnari ad dotem. Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius intentionem fuit sequutum, ut in l. 3. Ex incendiis. ff. de incen. rui. nauis. & in l. Si quis aliquid. §. Abortionis. ff. de pœnis. & in l. Quoniam multa. C. ad legem Iuliam. de ui publ. & in l. iij. §. Adiectio. ff. ad legem Corneliam. de sicar. & in cap. fina. de homici. in vj. Videtur dicendum quòd iste non solum damnabitur pœna stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare cum ad uirginem accessit, hoc posse cõtingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit quòd uirgo corrumpere, nec quòd eius extraordinaria pollutione uirgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipsum præsumendum est, quòd non propter eius temperantiam, sed propter uirginis resistantiam stupri actum non consummauit. Fa-teor tamen quòd pœna imponenda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit consummatum mitior esse debet, etiam si mulier uiolenter oppressa uel seducta probaretur. Quòd autem uirgo concipere possit salua uirginitate absque miraculo scribit beatus Thomas in quolibeto vj. artic. xvij.

Incestus

Incestus.

CAPVT LXXVIII.

Incestus est consanguineorum uel affinium abusus, ut diffinit text. in cap. Lex illa. xxxvj. questione prima. Poena huius criminis est quod clericus deponatur; notat glos. in cap. Non debet. xxx. questione j. qui text. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem, quae sibi confessæ fuit, non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in cap. At si clerici. in colum. xij. de iudic. allegando notæ. in cap. Lator. ij. quæst. vij. ubi glos. j. iuncta tex. hoc probat etiam in episcopo. Si autem clericus primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat poena incestus? uidetur quod non, ex eo quod notat in proposito Ancha. in consil. cccxcj. Videtur prima facie. uersic. Item aduerte. ubi concludit quod poena quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, nō habet locum pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatum non fuit: quia in poenis prohibetur extensio. ex quo dicebat in terminis Hippoly. in singul. ccliiij. incip. Ex illicito coitu, quod licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: istud est uerum, quod ad impediendum matrimonium, secus autem quod ad hoc ut quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Angel. de malef. illam sententiam Ancha. ualde commendare, quam etiam ultra eos simpliciter sequitur Decius consil. cclxviii. Diuino implorato presidio. col. fin. uolu. ij. Contrarium tamen crederem in casu nostro, imò quod esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maximè
 si qual

si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominum, puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tunc non solum deponendus uidetur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Anchar. in dicto consil. & sequacium: quia contrariam opinionem dicit esse communem idem Decius in consil. ciuili in primo uolumine, incipien. Diuino implorato, & pro tenui, ubi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, & sequitur opinionem Adu. Signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd pœna iuris ciuilibus habebit locum, ubi nuptiæ sunt incestuæ de iure canonico. Et hæc sententia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ & Legionis, ubi expressè per legem eorum dispositum est, quòd si quis fornicatur cum muliere consanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit incestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus, & punitur ut talis pœnis ciuilibus, quare non punitur clericus ob id delictum pœnis canonicis? quia licet lex regia siue municipalis non liget clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio) ut iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secundum quòd illa in laicis qualificauerit, præcipuè in nostro casu, ubi lex ciuilibus punit actum à iure canonico intantum reprobatum, quòd decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

Adulterij. CAPVT LXXIX.

Adulterij criminis grauitatem, clericis omnibus sufficiat ostendere uerba pagani illius Abimelech regis ad Isaac directa Genes. xxvj. cap. Dum reprehens dens cum quod uxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit. Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, & induxeris super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali uiuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis scriptura & gratie leges quotidie instruunt, maxime sacerdotum, qui tanquam sanctissime Trinitatis mensa pincerna angelorum panem uirginico uentre compactum quotidie tractant, & intraprecordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere uelit, & quomodo sit de grauioribus peccatis que in proximum committuntur, uideat Dionysium Cartusian opusculo de cōuersione peccatoris, articu. v. ubi hoc ostēdit per plura que in eo concurrunt. Clericus autem adulter depositus ab officio, in monasterium toto tempore uitæ suæ detruditur, ut in cap. Si quis clericus. lxxxj. distm. quod est concilium Aurelianense: & quod propter adulterium clericus deponatur, uoluit glos. in cap. Lator. ij. quæstio. vij. in glos. j. quam ibi sequitur Archi. & Hostien. allegando dictū cap. Si quis. in sua summa, titu. de adult. §. que pena sit imponenda. Idem tenent etiam Ioan. de Ana. in rub. & in capit. Significauit. de adulter. Abb. & Moderni in capit. Vt clericorum. de uita & honest. cleri. & in capit.

PERUE

Peruenit. de adul. Et hanc opinionem tenent Ioan. Andr.
 & Io. de Imo. in d. cap. Vt clericorum. ut refert Ans. in
 dicto cap. Significasti. & est communis opinio. Vide ta-
 men Paul. Grillandi in tractu. de poenis omnifariam coi-
 tus. incip. Sexto declaranda. ubi in prima & secunda col-
 mititur sustinere contrarium. uidelicet quod clericus ho-
 die propter simplex adulterium non debet deponi. &
 respondet ad fundamenta cōtraria. & tandem in colum.
 iij. dicit quod nihilominus in cōsulendo & iudicando tu-
 tius est tenere aliam opinionem. quæ est communis. &
 dicit hoc notandum contra presbyteros incontinentes.
 qui alienas uxores sollicitant sæpius. & accedunt liben-
 ter ad earum concubitum. Incurrit etiã clericus de adul-
 terio damnatus aliam poenam. nam ex tali sententia infā-
 mis efficitur. ut notat Abb. in cap. At si clerici. §. de adul-
 terijs. in col. v. uersio. Sed circa. de iudi. Et in cap. Cum t.
 de re iudic. colum. iij. per text. in cap. Infames. vj. quest.
 1. & in l. j. & ij. ff. de his qui not. infā. sicut etiam effici-
 tur infāmis damnatus de alijs criminibus publicis. Est ta-
 men in hoc aduertendum. quod licet episcopus non possit
 directò restituere aliquem ad famam. ut concludit
 Abb. in dicto capit. Cum t. in colum. iij. in hoc casu ta-
 men adulterij. cum liceat sibi dispensare. ut in dict. §. de
 adulterijs. restituendo clericum damnatum de adulterio
 contra sententiam suam. tunc restitutio famæ uenit per
 quandam consequentiam. potest indirectè. quod princi-
 paliter non posset. ita notat Abb. ibi. in dict. colum. v. &
 dicit ibi casum sing. ad hoc secundum illum intellectum.
 Et nota secundum Paul. Grillandi. ubi supr. i. quod licet

de iure civili quando mulier nupta est impudica & meretrix, non punitur adulterans cum ea, tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. ita dicit in d. col. iij. Crederem tamen ultra eum, quod tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquam ad meretricem non puniretur ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamē mulier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans eam coniugatam quominus ut adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierē solutam, quae ab ipso & communiter reputatur uxorata, tunc enim uti adulterum poena iuris communis puniendum esse, placuit Ioan. de Ana. in capit. Nonnullis. fin. colum. de Indeis. referendo fratrem Vbertum qui fuit eiusdem sententiae: licet alij aliter senserint secundum eum, per quem etiam uide quid in casu contrario quando clericus cognouit uxoratum, quae credebatur soluta. Vnum praeterea aduertendum sentio in hoc proposito, quod licet in his regnis Castelle & Legionis lege regia sancitum sit, quod marito non accusante uxorem, nullus possit eam accusare de adulterio, iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus ualebit opponere quod maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem suam potius cum nuptis, quam cum solutis mulieribus explerent, quā securius ac impune id agere cognoscerent: & ita ego iam alias practicaui dum uicariū agerem generalē episcopi Salamātini: & licet ob id appellatū fuerit, obrinui tandē

coram

coram superiore. Veruntamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clericum adeò est notorium, maritiq; persona ita uilis, quòd presumi possit ipsum scire & paruipendere: tunc iudex ecclesiasticum poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si uerò delictum non est publicum, aut marito ignotum esse creditur, periculumq; exinde timeari possit uxori: tunc consulerem clericum de hoc delicto conuictum uel confessum camerario processu, & familiari disciplina corrigendum relegandumq; sine expressione causæ in sententia. Quando uerò correctio sic secretè facta fuerit, & relegatio generalis: hortor omnes metropolitanos iudices, ut ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictum in publicam ueniat, sufficiat illis, quòd iudex inferior iustè processerit, licet propter secreti cautelam aliquas iuris solennitates prætermiserit. Aliter enim si omnia strictè requirant, nihil aliud efficient, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulandum, uel propalandum adulteria similia, ipsosq; adulteros reddent insolentiores, cum intellexerint quòd iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterum accusante, tunc seuerius procedendum est: tantoq; acrius in talibus pœnis carceris & detrusionis ultra depositionem puniendus est clericus, quanto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maius uo exinde subortum scandalum, præcipuè si cõtigerit quòd adultera fuerit per iudicem secularem tradita marito,

& ab

Et ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia
 (meliori semper iudicio saluo) quòd maritus potest ac-
 cusare clericum coram iudice ecclesiastico, licet uxorem
 coram seculari non accuset: nec poterit clericus in hoc
 aliqua exceptione se tueri, cum iura canonica adulteris
 poenam imponentia nullam habeant considerationem,
 nec requirant quòd uxor pariformiter accusetur. Gene-
 raliter autem in hoc crimine considerent ecclesiastici
 iudices ne nimis diligenter de adulterijs occultis inqui-
 rant, propter mulierum periculum, uirorum infamiam,
 et clericorum fragilitatem, quae tantò multoties ad hoc
 flagitiũ illos impellit, quantò secretius illud posse per-
 petrare confidunt. Sed uigilantes super gregem suum si-
 milia potius praeseruare conentur (cohabitationem et
 conuersationem clericorum et nuptiarum euitando) quam
 usque ad unguem inuenire et castigare satagant. In qua
 quidem adulteriorum prudenti praeservatione, et cauta
 correctione ecclesiasticos omnes iudices deprecor ac
 obtestor, ut desides non sint, per durissimum illud iudi-
 cium quod illis qui praesunt scriptura sancta minatur,
 ne in eorum incuriam seuerius id corrigant ultore ser-
 ro maritorum manus, tam grauis iniuriae acerbitate com-
 mote, ut saepius id euenisse perpeditimus, et anno superio-
 ri millesimo quingentesimo trigesimosextimo pluribus
 notum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanubla,
 uidelicet, et de Cigunuela, ac de Laguna, quae non longè
 distant ab oppido Vallisoleti, ubi tunc Augustae curiae
 residebat in octo serè mensium spacio, filius uiduae cui-
 usdam, et duo mariti in tres sacerdotes seuerunt de
 inimicis

inimicis membris se uindicantes, ob iniuriam in matris
 & uxoribus personas susceptam, non sine plurimorum
 laicorum applausu, & quorūdam forsitan magistratum
 ciuiliam neglectu ob inhonestam sacerdotum uitam, &
 superiorum desidiam: quod hic scribere libuit, quia id
 bene noui, ut qui processus desuper confectos uidi, non
 alio animo, nisi ut hoc ad clericorum timorem, & supe-
 riorum hortatum perpetuę memorię tradere possim.

Ac nefandi criminis rei.

CAPYT LXXX.

Quia secundum diuum Augustinum in tertio libro
 confessionum, flagitia quę sunt contra naturam
 ubique ac semper detestanda atque punien-
 da sunt, qualia Sodomitarum fuerant. Quę si omnes gen-
 tes facerent, eodem criminis reatu diuina lege teneren-
 tur: quę non sic fecit homines ut se illo uterentur modo.
 Violatur quippe ipsa societas quę cum Deo nobis esse
 debet, cum eadem natura cuius ille author est libidinis
 peruersitate polluitur. Vnde meritò tale crimen commit-
 tenti pœna statuta est, quòd deponatur: ac in monaste-
 rium detrudatur, ut in cap. Clerici. de excessibus prela-
 torum. Huius tamen detestandi criminis maior esse de-
 beret pœna, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus
 subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere no-
 luit. In his maximè regnis ubi etiam à facinorosis alijs
 hominibus solet (uti decet & tale scelus promeretur)
 abhorreri, ubi etiam leges patrię grauius mortis genus,
 quam

quàm ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus est, ut post depositionem curiæ traderetur, qui Deum ipsum ac naturam offendit tali facinore, quàm qui sola motus auaritia & non in Roma pontif. contemptum, neq; in fidei seu morum pernitiè Apostolicas audet literas deprauare. Sed cum sic placuerit canonum conditoribus, solent ecclesiastici iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisq; includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miseriam & mortem ipsam exoptantem uitam agunt.

Sacrilégi.

CAPVT LXXXI.

Sacrilégium est iuxta meliorem diffinitionem Doctorum, sacræ rei uiolatio, uel eiusdem usurpatio: quod nempe delictum cum & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quanto magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in personas siue res sacras, si in illas ipsi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti pœna, depositio est, ut placuit Hostien. in summa, titu. de accusationibus. §. Quis sit effectus. uersic. Et gratia exempli. ubi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primum omnium posuit sacrilégium. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniendum est ad eius species. Quarum prima est quæ committitur in personam, & hæc quia multipliciter etiam uariari potest, non patitur certam doctrinam: oportebit enim

iudicem considerare qualitatem delicti in personam sacra commisi & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad monasterium: & quia de hoc particularis mentio facta est supra, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer uiolatur, uel illius cœmeterium: & hæc etiam sicut uariè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs consideranda describemus. Quarta uerò huius delicti species committitur in aufrendo rem sacram, quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Usurarij. CAPVT LXXXII.

Premisso prius quæ sit usura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materie. Prima se offert poenarum clerici usurarij, quod est infamis ipso iure. hoc dicit probari Panor. ex text. ibi, in cap. Inter dilectos. in. iij. nota. de excess. prela. Allegat text. cum gloss. in l. Improbum sacanus. C. de his qui not. infam. Et in. §. Porro. iij. questio. vij. Idem scripserat Bald. in dicta l. Improbum. qui etiam dicit quod adhuc post restitutionem usurarum, & peccatam poenitentiam sunt infames ad testimonium & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc est quod usurarius repellitur ab obtinendo beneficio, ut notat gloss. in cap. Præterea, de usu. & Abb. in dicto cap. Inter dilectos.

Etos. in ij. colum. dispensat tamen episcopus, ut ibi per eum circa beneficium, cum illo qui se correxerit. Subest etiā usurarijs clericis alia pœna, uidelicet quòd ab officio & beneficio suspenduntur, ut statuit text. in capit. Præterea. de usu. quoto autem tempore suspendantur, cum text. non aperiat, uidetur arbitrio iudicis relictum. sed text. in cap. j. eo. titu. dicit quòd si clericus detestandis usurarum lucris insistat, ecclesiastici officij periculum patiatur. ex quibus uerbis Abb. ibi in ultimo notab. colligit, quòd clericus usurarius debet deponi ab officio ecclesiastico, non tamen meminit dict. cap. Præterea. qui suspensionis tantum pœnam imponit. Alexan. insuper in consil. l. xij. in primo uolu. dicit quòd clericus usurarius uenit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in dicto cap. Præterea. & cap. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui uix parcendum censeo, & si solum Casarei iuris cultura uacauerit. Hostien. tamen (qui breuibus uerbis plura dubia aliquando decidit, que tandem moderniores ipsi uerborum phalera ac garrulitate laxarunt) in summa de usu. §. fina. uersic. Alia à iudice. unica serè linea ordinem dictorum pœnarum scripsit. Ait enim, Usurarius clericus ab officio beneficioq; suspenditur, & si nec adhuc desistat, degradandus est, ut in dicto cap. j. & xiiij. quest. iij. cap. Canonum. & cap. Quoniam. & cap. Si quis oblicus. Itaq; si clericus desistat à crimine usurarum degradationis pœnam euadit, & sic intelligit dict. iura, pro quo etiam refert Gosfre. Et hūc intellectum bene sustinet litera dicto cap. j. dum dicit, insistat. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicia

bus, ut primò à suspensione incipiant contra usurarium clericum. Deum eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum.

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT LXXXIII.

POena in hoc delinquentiũ est quòd maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciant ad arbitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, ut in cap. Quia in omnibus. de usuris. Hodie uerò sepelientes manifestos usurarios scienter, sententiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluedi sunt, nisi prius ad arbitrium diocesani episcopi satisfaciant competenter, ut in cle. j. de sepulturis. Et aduerte quòd pœna illius text. habet locum, etiam si aliquis de mandato praelati sepeliret talem usurarium secundum Card. ibi, in iij. quæstio. Quis autem dicatur manifestus usurarius, uide Abb. in dicto cap. Quia omnibus. in fin. ubi post Ioan. Andr. ibi, & glos. in cap. j. cod. tit. lib. vj. dicit, quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, ut quia fuit conuictus & condemnatus de usuris, uel est notorius notorietate facti, ut quia publicè tenet altare paratũ, & mutuatur omnibus uolentibus capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla. & uide Card. in dict. cle. j. in .vj. col. xix. quæst. ubi per unam serè colum. hoc examinat, ubi inter alia dicit, quòd si per constitutiones synodales esset
india

inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus secundum illum diceretur manifestus usurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrantibus synodum, quòd præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in una suarum constitutionum declararent casus, in quibus quis esset reputandus usurarius manifestus, tum ut clerici apertius hoc intelligerent, & sic has poenas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam, ut cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh dolor) adèd inualuit, ut neminem serè iam id committere pudeat.

Fures. CAPVT LXXXIIII.

Furtum est de maioribus & grauioribus criminibus, ut notat Abb. in cap. Cum contingat. col. vj. de foro compe. allegat text. in cap. Cum non ab homine. de iudi. & in. 5. Nunc autem. xxvj. distinct. Et ideo clericus in furto captus deponitur, ut in capitul. Presbyter. lxxxj. distinct. qui text. est ex canonibus Apostolorum. & gloss. ibi, in uerbo Captus, intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, uel euentiam rei: & ne aliquibus uideatur poena ista grauis, & tanquam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabant) statuta, illam etiam innouauit & inflixit Innocentius tertius in capitul. Tus. de poenis. ubi censuit clericos in latrocinijs deprehensos degradatos à suis ordinibus in arctum monasterium debere tradi.

trudi. Hostien. insuper scripsit in summa titu. de condi-
 fur. in .s. fina. clericum de hoc crimine accusatum con-
 fessum uel conuictum deponi debere, & in monasterium
 detrudi, allegando d. cap. Tue. & tex. in cap. At si clerici
 ei. s. j. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit.
 allegat etiam text. in capit. Cum non ab homine. qui de
 poena depositionis meminit, & si de detractione nihil dis-
 eat. Et uide etiam Hostien. in summa, titu. de accusa. s.
 Quis sit effectus. uersic. Et gratis exempli. ubi commis-
 merat inter crimina capitalia, & que inducunt depositio-
 tionem, delictum furti. Et quod pro furto clericus deponatur, notat Ioan. Andr. in dicto cap. Tue, per dict. cap.
 Cum non ab homine. Hosti. tamen ibi, ut ipse refert pon-
 derat uerbū latrocinij, quia magis deliquit latro quam
 fur: & sic uidetur uelle quod poena illius text. non ha-
 beat locum in simplici fure, quod Panormi. ibi placet, licet
 Hostien. & Ioan. Andr. non referat, & ponderando
 idem uerbum latrocinij, dicit quod ille text. non habet
 locum in simplicibus furibus: & sic quod licet clericus
 pro furto possit deponi, quod forte nō fiet detractione post
 depositionem: quia latro dicitur qui de die & cum uio-
 lentia quandoque delinquit: fur autem noctu & sine ea.
 eundem intellectum dat Hostien. ad dictum cap. Tue. ut
 refert & sequitur Cardi. de Turrecremata in cap. Pres-
 byter. lxxxj. distinct. & sic ille tex. non loquitur de fur-
 ribus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed
 de maioribus & insignibus latronibus, & Areti. in cap.
 Cum non ab homine. de iudi. colum. ix. uersic. Aduerte
 tamen, dicit quod tex. in dicto cap. Tue. in uerbo Latro-
 cinij.

cinijs, potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspē
 ditur, ut in l. Capitalium. §. Famosos. ff. de pœ. Ego uerò
 & si ista nominum differentia præter id quod uideatur
 probari in l. Cum duobus. §. Damna. ff. pro soc. Et in l. j.
 & quod ibi notant Docto. C. de po. & in Auct. Ut nulli
 iudi. §. fin. coll. ix. Authoribus etiam Latina lingue cor-
 roborari possit. Nam ut Calepino placuit, latrones di-
 cuntur, uicium obsessores, & qui publicè, uel per uim
 furantur. fures uerò qui occultis fraude decipiant, ac no-
 cte furentur, quia tamen secundum eum plerumque in-
 differenter ponuntur, aliter censerem cōsiderandum, ui-
 delicet potius qualitatem & quantitatem furti, modumq;
 furandi. Quis enim dubitat noctu sine uiolentia grauius
 posse perpetrari furtum, quàm in ipso lumine solis, &
 cum aliqua uis præcipuè cum in Hispania nostra iam cō-
 suetudo inualuerit, quòd pro uno magno furto quis pœ-
 na furcæ plectatur. Nec enim ex eo quòd pontifex in di-
 cto cap. Tuz. post depositionem detrusionis pœnam in-
 fluxit, sola à latronibus, & non à furibus commissa faci-
 nora punire fuit uisus. Post depositionem namq; adsi-
 gnari debet monasterium deposito, ubi peccata lugeat,
 & ulterius illa non committat, ut in cap. Sacerdos. lxxxj.
 distinct. Cum ergo nihil nouum statuatur, quare pontificis
 mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari seu
 interpretari debet? præcipuè cum in Pontificijs consti-
 tutionibus, & in ætate illa Innocentijs III. qua non sic
 florebat eloquium Latine lingue, non ita accuratè ele-
 gans & propria uocabulorum significatio seruari sole-
 bat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis ius-

stius irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetraverit. Summe enim offendit clericus qui plus ceteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa uiolet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cum hoc delictum inter furta grauiora annumerari solet, adeo quod Ioan. Faber scripserit in. 5. Alia deinde. In si. de publi. iudi. quod familiaris, uel seruitor & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori poena punire debet talem clericum, quam si extra domum eius cui inseruit simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures ualebit effugere, nisi eos seuerior poena quam alios a tanto facinore retrahat? In his insuper Hispania regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quod sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosa exempli ea in clericis non censere graua, quae in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud praeterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, ut zelo maximo corrigant, quoties uidelicet compertum habuerint, quod eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quae morientes (maxime peregrini) apud ipsos deposuerunt, ut suis heredibus, uel alijs personis quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: uiolatur defunctorum uoluntas, cui tantum deserunt etiam Ethnicorum leges, leduntur
etiam

etiam persone illa cui deposita dari debebant. Datur
 praterca saepe morientibus occasio, ut malint impoeni-
 tentes mori, quam sacerdotibus (quos suspectos habent
 propter similia) animam cum bonis commendare. De-
 gradationem uerò de qua text. in dicto cap. Tue. memi-
 nit, uerbalem non actualem debere esse, placuit ibi Ioan.
 Andr. Et idem etiam uoluit Abb. in cap. At si clerici. de
 iudicijs. colum. xiiij. uersicu. Ad tertium. Et Areti. in cap.
 Cum non ab homine. de iudicijs. colum. xj. uersicu. Addit
 etiam. Est praterca aduertendum circa pœnam huius
 criminis, quòd clericus condemnatus actione furti, effi-
 citur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari:
 quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam
 infamis secundum canones, nisi reperiatu oppositum
 statutum. facit text. in cap. Infames. sexta questione pri-
 ma. & in §. Hic colligitur. secunda questione tertia. Et
 tenet hanc generalem conclusionem Feli. in cap. Quali-
 ter. el secundo. §. Ad corrigendos. in quinta colum. de
 acusatationibus. Nota tamen quòd si reperiretur clericus
 condemnatus ad restitutionem rei furto substracte,
 quòd per hoc non fieret infamis: quia potest intelli-
 gi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infama-
 mat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in dicto
 capitu. Qualiter. ubi illud refert Feli. in dicto. §. Ad
 corrigendos. in columna tertia. licet ipsi non scribant
 hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse
 tenendam in eis.

Simoniaci.

Simoniaci. CAPVT LXXXV.

PRæmissa diffinitione simonie quam latius examina-
 nat Ioan. de Ana. in rub. eiusdem titu. in j. colum.
 delictum istud computatur inter grauiora crimina, ut
 est text. in cap. sin. de purga. cano. de quo quidem ter-
 ribilia uerba Paschalis papa descripsit in capitu. sin. j.
 quest. vij. uidelicet quod omnia etiam crimina ad com-
 parationem simoniacæ heresis quasi pro nibilo reputan-
 tur: ideo propter eius grauitatem aliqua specialia sta-
 tuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: &
 in eius odium admittuntur præsumptiones, ut notat Abb.
 ex text. ibi in cap. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad
 accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi,
 ut in cap. Tanta. eo. titu. de quo latius in cap. Per tuas. el
 j. eo. titu. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde in eo delin-
 quens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, ut in
 cap. De hoc. de simo. & in cap. Cum super. de confes. Si
 tamen crimen est occultum, non deponitur, & si ipsi iu-
 dici constet, sed pœnitentiam secretam debet iniungere,
 ut in cap. Ex tua. de simo. In correctione tamen & pu-
 nitione huius criminis nõ potest dari certa doctrina, sed
 secundum qualitatem simonie aliter & aliter punitur.
 Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis,
 aliquando detractionis in monasterium, aliquando spon-
 liationis omnium bonorum, aliquando depositionis, ali-
 quando est pœna centum aureorum & infamie: ut pro-
 bat text. & glos. in dicta l. j. ff. ad l. Iuliam. de ambitu.
 Aliquando imponitur pœna quadrupli, & deportatio-
 nis,

nis, ut patet in dicta l. j. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo uide Hostien in summa eiusdem titu. in .s. Qua pœna struatur, per totum. Et uide Præpo. in capit. Presbyter. j. quest. j. in colum. si. uer. si. in glos. ubi etiam refert uarias pœnas de iure canonico, quem etiam uide notabiliter distinguentem, uidelicet an simonia committatur in ordine, uel in beneficio, & in utroq; an passiuè, uel actiuè, & uarias etiam pœnas describentem in cap. Statuimus. j. quest. j. col. j. & ij. Item nota quòd simonia commissâ in ordine suscepto non solum non dat executionem illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum, notat Innocen. in capit. Per tuas, & in cap. Tanta. eod. titu. Archi. in cap. Ordinationes. j. quest. j. ubi uide Præpo. qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit unum casum in quo fallit ista conclusio: licet ille casus non est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissâ in ordine, sed in consecutiuo ad ordinem, ut ibi per eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in cap. Statuimus. ead. cau. & quest. in colum. j. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento, in uerbo simonia. in fin. Simonicus est priuatus ipso iure beneficio, ut dicit Feli. in cap. In nostra. in ij. corollario. in fin. de rescrip. & idem notat ipse in cap. ij. de rescrip. colum. iij. referendo ad hoc consil. Anchar. Et uide extrauagantē Pauli 11. quæ incipit, Cum detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub titu. de simo.) ubi imponitur pœna excommunicationis ipso factu, cuius absolutio reseruat̃ur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus

eis ius queratur, & teneantur ad restitutionem fructuum præter id quod primò innouat omnes pœnas cõtra simoniacos statutas, & eas incurrere, ipso facto decernit.

Acperiuri. CAPVT LXXXVI.

Propter periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, ut est text. in cap. Presbyter. lxxxj. distin. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb. in cap. Querelam. de iureiur. in ij. notat. qui hoc dicit probari in cap. Cum non ab homine. de iudi. & dicit facere text. in cap. Si quis episcopus. l. distinct. Et notat idem Abb. in dicto c. Cum non ab homine. in iij. notat. & quòd propter hoc delictum remoueat quis à beneficio, not. idē Abb. in c. ij. in j. no. de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit promissionem uallatam interpositione fidei: quia talis eadē pœna punitur, tenet Ioan. Andr. & Hostien. in cap. Querelam. ne prela. uices su. Abb. in d. cap. Querelam. de iureiur. Quos sequitur Ange. in summa, in uerbo Periurium. in §. xj. licet Archi. Anto. & Cardi. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hostien. & Abb. sequitur Feli. in d. ca. Querelam. in col. penul. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiā sequitur Ioan. de Selua, in tract. de beneficio, in iij. parte principali, in quæst. iij. Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, ut sentit Abb. post alios, in capit. ij. de rescrip. ubi uide Feli. in j. colum. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse

communem opinionem: licet Barba. ibi teneat contrariū,
 imò quòd statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert
 & soluit, & contra eandem communem opinionem te-
 net idem Barb. in d. c. Cum non ab homine. de iudi. in col.
 ij. per tex. in d. c. Querelā. quem cōiungit cum alijs iuri-
 bus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rub. de
 iureiur. an. in Clemen. in col. v. sequitur communem opi-
 nionem prædictam sequendo Card. in dicto cap. Querelam.
 ubi illam tenet. Et hanc etiam opinionem dicit esse
 communem Ioā. de Selua, ubi supra. & uide Petrum Re-
 busi. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagi. xxxvij.
 colum. ij. ubi dicit quòd licet opinio quòd periurus non
 est priuatus ipso iure sit communis: tamen opinio cōtra-
 ria potest sustineri in puncto iuris, & respondet ad ali-
 qua fundamenta contraria, qui plura cumulat in propo-
 sito transcribendo serè dicta per Feli. in dicto capitu. ij.
 Item nota quòd collatio beneficij facta periuro est ipso
 facto nulla, notat Abb. in dicto cap. Querelam. sequitur
 Ange. in summa, in uerbo, Periurium. §. xij. Contrariam
 tamen sententiam tenet Card. in dicto cap. Querelam.
 cui adheret Feli. ibi, in col. iij. quam etiam conclusionem
 uidetur tandem tenere idem Feli. in cap. ij. in col. iij. de
 rescrip. licet prius in col. præcedenti plura retulerit pro
 contraria opinione, uidelicet quòd collatio facta periuro,
 uel alijs criminoso est nulla. Et uide Ioā. de Selua, ubi
 supra: & uide Petrum Rebusi ubi supra, in pagi. xxxvj.
 colum. ij. ubi tenet quòd collatio facta periuro est nulla,
 & refert aliquos doctores ad hoc: quod tamen intelli-
 git, quando quis esset per sententiā condemnatus & de-
 claratus

claratus periurus, & postea fieret eidem collatio, & dicit quod Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alexandri Pape v l. in rubr. de signatura gratie.

Falsi testimonij rei.

CAPVT LXXXVII.

Presbyter aut diaconus dicens falsum testimonium ab officij honore depositus in monasterium detrudatur. ita censuit Concilium Agathense, ut Gratianus tradit in cap. Si episcopus. l. distinct. ubi uide Præpo. intelligentem illum textum, quando clericus est de hoc crimine directe accusatus & conuictus, uel in iure confessus: secus autem si non constat de illo uia directa, sed incidenter, uidelicet quando contra clericum in testem productum probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio. & uide Hostien. in summa, de accusa. m. s. Quis sit effectus. uersic. Et gratia exempli. ubi hoc crimen falsi testimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in civili seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium secundum Cardinalem de Turrecremata post Hugo. in cap. Presbyter, diaconi. v. quest. vj. qui text. est. s. c. Qui iuxta. eiusdem cause & questionis: quod etiam uoluit Archid. ibi. Ego uerò in hoc articulo maxime considerandum censeo qualitatem cause, in qua clericus falsum testimonium dixit: grauius enim est pu

est puniendus clericus qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipsis criminalibus causis grauius si damnum fuit subsequutum ex suo testimonio, quàm si non, considerata qualitate damni uel iniurie illius contra quem deposuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet testi falsum deponenti eadem pena, quæ imponeretur accusato, si uerum esset delictum de quo impetitur. Multum debent iudices ecclesiastici aduertere, quòd grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cum uideant tum grauius puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorum huius regni. Quando autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice seculari, uerior & communior opinio est quòd non possit puniri per eum, neque principaliter, neque incidenter, ut uoluit Hostien. cuius opinionem tenet Anto. post Innocen. & Ioan. And. in cap. Verum. de foro competenti. ubi uide Barba. col. x. cum duabus sequen. & Ioan. And. in cap. At si clerici. de iudic. & communiter Canonistæ in cap. Dilectus filius. de pœnis. Et in cap. ij. de crimi. fal. ubi per Ana. post alios. & hanc opinionem sequitur Matthæus de Afflictis in deci. Neapolitanis. deci. ccxxx. incip. Fuit per relatores.

Homicidæ.

CAPVT LXXXVIII.

Homicidium quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, ut not. Abb. in cap. Cum contingat in colum. vj. de foro competen. per tex. in cap.

Quæsitum de tempor. ordinand. Et in cap. Inquisitionis. de accusa. & in capit. Miror. quinquagesima distm. Idem clericus homicida deponendus est, ut in cap. Cum non ab homine. de iudi. & in cap. Inquisitionis. in principi. de accusa. Committitur autem homicidium per clericum, factu, præcepto, consilio, lingua siue adhortatione, & in quocunq; istorum casuum deponendus est, ut not. gloss. in cap. Sicut dignum, de homicid. in. §. Clericos. in uerbo Consilium, per iura de quibus ibi. quam quidem gloss. bene nota, quia magistra est in materia huius cap. Et post depositionem detrudendus in monasterium, ut probatur in d. cap. Cum non ab homine. iuncto cap. Tue. de pœnit. & uoluit per eadem iura Ioan. de Ana. in cap. §. penult. colum. de patr. qui fil. occid. & probat aperitè text. in d. §. Clericos. ex quo insuper bene colligitur quòd ista detrusio non debet esse perpetua, nec longi temporis: cum ibi Roma. Pontif. disponendo contra homicidas illius sancti uiri Thomæ archiepiscopi Cantuarien. iubet clericos delinquentes perpetuo depositos recludi in monasteriũ, usq; ad septennium, uel quinquennium: uerum est tamen quòd ille. §. Clericos. disponit in clericis qui cõsilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadem depositionis pœna puniantur, qua & occidentes actu si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniendum cõsiliu præbentem, sicut uerè occidentem. Intellige tamen supra dicta quando iniuste & uoluntarie est commissum homicidium secundum Hostiensem in summa. de homicid. §. Qua pœna. uersic. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc clericus priuandus est beneficio

ficio per sententiam: quia homicida non est priuatus beneficio ipso iure, ut uoluit Innocen. in cap. Cum nostris, de concess. prebend. quod sequitur Bald. in l. Cum fratrē. C. de his quibus ut indig. Philip. Decius consil. clxvj. in princip. in primo uolu. consil. incip. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana. & Felin. in cap. Inquisitionis. 1. colum. de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo. in cap. Studeat. quinquagesima distinct. in colum. si. post Gemi. & respondet ad rationes Archid. ibi, & allegat Ioan. de Imol. in dicto cap. Cum nostris, dicentem quod opinio Innocen. contra Archid. tenetur communiter. Et uide etiam Anto. Corse. in suis singularibus, in uerbo Sententia, el secundo, ubi dicit quod opinio Innocen. communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura quæ in contrarium uidentur urgere: quamuis Barba. in cap. Cum non ab homine. de iudic. in colum. ij. ad finem, teneat quod conmittens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text. quem dicit ad hoc formalem in cap. Ex literis. de excess. pralato. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Crederem præterea in ista materia clericum in istis casibus excusari à pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, quorum uiginti & quinque enumerat Hippoly. in l. j. ff. ad legem Corneliam. de sica. à prima colum. usque ad xiiij. & quadragintaquinque ponit Iacob. Boulen. in rep. 3. Famosos. l. Capitalium. ff. de pœnis. fol. xxxvj. usque ad fin.

CLericus qui ueneno quemquam occidit, prater id quod in pœnam homicidij de qua supra incidit, quia uerò grauius delinquit quam simplex homicida dignè post depositionem grauiori detractione & longiori puniendus est. Plus enim est ueneno hominem necare, quam gladio, ut in. l. j. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bal. in l. Nemo. C. de summa trini. & sile catholica, quòd qui ueneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quod refert Ioan. de Ana. in capit. j. j. colum. de homici. Et idem dicit Bald. in. l. Cum fratrem. de his qui. ut indig. ut refert idem Ana. in cap. j. ij. colum. in fine de fortileg. Ex quo dantur aliqua specialia in occidente ueneno, quæ non militant in homicida simplici, ut ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio credere etiam quòd clericus qui uenenum emit ut daret alicui, si tamen parauit, & per eum non stetit, eadem pœna puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam Bar. per text. ibi, in. l. j. in fi. ff. ad. l. Pompe. de parric. cuius meminit Ioan. de Ana. in rub. de patri. qui fili. occi. circa principium: licet Bar. ibi seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem ueneni, uel non quò minus occidat. Quod præcipue magis locū sibi uendicat in his Hispanie regnis: cum per l. vij. titu. viij. parti. vij. taliter emens uenenum ut homicida puniatur. Nec hoc alicui uideatur crudele, cum nata sit huius facinoris nequitia: sufficit namq; hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipsam formidare, absq; eo quòd in ipso cibo & potu sine quibus ui-

vere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabilius est, quam uno eodemque tempore, cum spe uiuendi, & timore moriendi cibum sumere? Unde ut tantum scelus ex mētibus hominum euellatur, nulla pœna iniuste potest statui. In una præterea huius delicti specie debent iudices seuerius animaduertere, si quando forsitan compertum habuerint clericum aliquem occidisse, uel occidere procurasse alterum ueneno in calice propinato: neque arbitretur quisquam hoc tam nefandum scelus nusquam accidisse. Intellexi ego & temporibus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice dum sacra mysteria celebrarent miscuisse uenenū, quamuis diuina misericordia, aut debilitate ueneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehat, qui cum ipso uite æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitum, qui insuper cum ipso redemptoris sanguine pretiosissimo quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necem corporum inuoluunt? Hoc equidem abominabile scelus pœna traditionis curiæ seculari ex noua ecclesiæ aut Romæ pontifici. declaratione puniendum dignissimè censerem, ubi de dilectione Dei, & proximi mandatum in quo tota lex pendet, infringitur. Et si alicui unquam iudici citra ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancha. & Abb. de qua in capitul. sequen. latius tractabimus, iusta & sequenda uidebitur, in hoc tali facinore potius quam in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidium committentes, uel aliàs homicidium enorme perpetrantes, ut si episcopum uel presbyterum occiderent, concludit Abb. in cap. At si clerici. in princip. de iudic. colum. antepenul. post Petram de Anchar. in quadam disputatione sua. & in repet. regule, ea que. xix. quest. de regu. iuris. & in consil. clviij. Ex narratis in facto. colum. ij. debere deponi, & tradi statim curie seculari, non expectata incorrigibilitate, & tradit etiam Abb. in cap. Cum non ab homine. col. de iudic. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in cap. j. in fine. de homicid. & in cap. Nouimus. de uerbo. significa. & Barba. in consil. lxx. colum. iij. lib. j. Et Feli. in cap. j. in xvj. colum. de constitu. ubi in simili plura adducit. Idem Feli. in cap. Inquisitionis. colum. ij. in princip. de accusa. & ista opinio uidetur habere magnam equitatem, ut delicta puniantur debita pœna, ut dicit Decius in dicto cap. At si clericus in colum. xxij. uersic. Et prædictam. qui dicit uidisse illam seruari Florentie per unum commissarium. Et uide Florenti. in iij. parte, titu. xxvij. cap. iij. in colum. fin. in fin. qui refert temporibus suis papam Martinum tradidisse curie seculari sacerdotem quendam degradatum, qui interfecerat Sacristam sancti Petri, ut rapere posset bona Sacristie, qui fuit occisus per iudicem secularem, quemuis iurisperiti consuluerunt non esse tradendū curie propter tale delictum. Et ego etiam audiui à fide digno doctore Parisiensi uidisse cum Anno domini M. D. xxx. episcopum Parisiensem Franciscum Poncher degradatū se quem

se quendam sacerdotem ad ualuas ecclesie maioris Parisiensis, & tradidisse eum curie seculari, quem susceptum iudex secularis damnauit, primo ad poenam abscessionis manus ante ianuam collegij Eduensis, & demum ut uiuus combureretur in platea sancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipso uidente. Quam poenam passus est, eo quod occiderat aulmo depradandi rectorem cuiusdam oppidi non longè distantis, habitantem in dicto collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & uices in parrochia gerebat. Et uide Arnaldum Alb. in ca. Quoniam. de heret. lib. vi. colum. exxiiij. qui postquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per sex col. precedentes dicit, quod attentæ malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliuè est ad malum, non esset ponere os in caelum, seruare istam opinionem in practica, & in hoc consuleretur pacifico statui Reipublice, & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opinio practicata fuit anno domini millesimo quingentesimo trigefimosexto in mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalensi, per Reuerendissimum dominum Cardinalem Archiepiscopum illius iudicem à sede Apostolica delegatum contra quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestionem decepti fratrem Ioannem de las casca in sacra Theologia magistrum provinciale suum occiderunt, qui omnes publicè degradati statim traditi fuerunt curie seculari, & furca suspensi, quorum unus uocabatur frater Alphonsus de Badatoz, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Ro-

cha, & alij duo, frater Andreas de la Cruz, & frater
 Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis
 dolore seipfos accusantes, post damnationis sententiam
 delictum fuerunt confessi publicè) è furca depositi cum
 maximo honore associantibus fratribus omnium ordi-
 num in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autè tan-
 quàm iurisperiti fuerunt ad determinationem cause uo-
 cati, & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequen-
 tes, Dominus Sebastianus Ramirez episcopus sancti Do-
 minici, in insula Spennola. licentiatuſ Ioannes Suares de
 Caruaial nostri iudicij regalis consilij unus, licentiatuſ
 Brizenno eiusdem ciuitatis Hispalenſis. praeses, licentiatuſ
 Ioannes Teminno eiusdem & totius Archiepiscopatus
 prouisor, licentiatuſ Petrus Corral illius officialis ac ge-
 neralis Vicarius, licentiatuſ del Corro, & doctör Petrus
 Diaz haereticae prauitatis inquisitores, & licentiatuſ
 Otorora iudex audientiae supreme illius ciuitatis, quam
 uulgus gradus uocat. Ut autem de tenore Apostolicae cõ-
 missionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc fa-
 ctæ habeatur notitia, tenor litterarum in forma breuis
 super hoc expeditarum talis est. Dilecto filio nostro Ala-
 fonso Basilicae duodecim Apostolorum presbytero Car-
 dinali Hispalenſi. nuncupato Paulus papa tertius. Dilecte
 fili noster salutem & Apostolicam benedictionem. Ex-
 poni nobis fecisti, quòd licet aliàs tu certos fratres do-
 mus sancti Augustini extra muros Hispalenſis. ordinis fra-
 trum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (ut cre-
 ditur) suggestionem seducti, nocturno tempore eorum
 tunc prouinciale in lecto requiescentem appensata con-
 spirata

spiratione laqueo suffocatum uulneratumq; inhumani-
 ter interfecerat, quibusdam alijs etiam dicti ordinis fra-
 tribus sibi ad id opem, auxilium, consilium, & fauorem
 prestantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipa-
 ri mandaueris, & feceris. Quia tamen tu in eosdem ma-
 lefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto
 ordini concessa nullam iurisdictionem habere sciebas,
 tandiu in premissis duxisti supersedendum, donec nos &
 Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret con-
 suleres. Consultationi itaque tue super hoc nobis porre-
 ctæ respondentis, circumspectioni tue per presentes
 committimus & mandamus, quatenus si & postquam
 (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus,
 quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præ-
 missis coram te hæcenus habitis, uel in posterum habenda-
 dis, tibi legitimè constiterit ita esse prout superius enarra-
 ratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat,
 alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur)
 contra dictos fratres malefactores, ac quoscunque
 alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris pa-
 tratores seu culpabiles iustitia mediante procedas. Nos
 enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquir-
 rendumq; & examinandum dictos malefactores, quam
 etiam executioni demandandi sententiam contra ipsos
 desuper legitimè ferendam, uel alias quomodolibet in
 eos premissorum occasione manus iniecerunt uolentis,
 etiam si ad ultimum supplicium fuerit deueniendum, ex-
 communicationis sententiam à canone generaliter pro-
 mulgatam, irregularitatisq; & inhabilitatis, aut alias

cenſuras & poenas eccleſiaſticas minimè incurriſſe neq;
incurrere, ſicq; per quoscuq; iudices iudicari, diffiniri
& interpretari debere, ſublata eis & eorū cuilibet licet
iudicandi, diffiniedi & interpretandi facultate & aucto
ritate decernimus. Teq; & eorum ſingulos à ſententia,
cenſuris & pœnis prædictis, ſi quas præmiſſorum occa
ſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis, Apoſtoli
ca auctoritate tenore præſentium abſoluimus. Volumusq;
ut ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari,
tu uel catholicus Antifſtes per te eligendus unà cum duos
bus alijs epifcopis, aut ſi eorum copia commodè haberi
non poterit, cum uno Epifcopo & uno Abbate ad de
gradationem huiusmodi procedere ualeatis. Non ob
ſtantibus præmiſſis, ac de certo epifcoporum numero in
degradationibus huiusmodi adhibendo, necnon quibus
uis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, pri
uilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis dicto or
dini & illius fratribus conceſſis, quibus illorum omnium
tenores & formas eiſdem præſentibus pro expreſſis ha
bentes hac uice duntaxat illis aliàs in ſuo robore per
mãſuris harum ſerie ſpecialiter & expreſſè derogamus,
Cæterisq; contrarijs quibuſcuq;. Datum Romæ apud
ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, Die xxj. Octo
bris. m. d. xxxvj. Pontificatus noſtri anno primo. Blo
ſius, Vigore cuius commiſſionis dictus dominus Cardina
lis ut ſeruaret illius ſeriem aſſumpſit ſecum duos pro
uinciales dicti ordinis, qui unà cum eo in proceſſu &
diffinitione cauſæ aſſiſterent. Fateor tamen quòd ſepius
ſum miratus quomodo in prædicta commiſſione Apo
ſtolica

*Stolica bis conditionaliter dictum fuerit uidelicet, Etiam si ad ultimum supplicium esset deueniendum, & iterum si locus sit degradationi & traditioni curie seculari: cum conditio ista in casu presenti potius erat iuris quam facti, & ideo consultores Romani pontificis quorum consilio predictae literae emanarunt, melius nosse poterant uel debuerant, an narratione predicta existente uera & probata predicti fratres essent post degradationem tradendi curie seculari, uel non. Nisi forte tacite uoluerunt sentire quod Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attentata probatione & qualitate facinoris, & alijs circumstantijs illi essent tradendi curie seculari, uel non: Non obstante quod ille casus non esset expressus in iure propter quem possit tradi sacerdos curie seculari: quamobrem ut quisque ualeat super hoc considerare mentem pontificis, libuit predictam commissionem inserere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Areti. in dicto cap. Cum non ab homine. in colum. ix. in fin. qui in duabus colum. sequentibus refert fundamenta Abb. & respondet ad ea, & eam dicit de iure ueriores Decius, ubi supra, qui etiam refert fundamenta Abb. & quae ad ea respondet Areti. & dicit quod pro hac opinione plura adducit & si leuia And. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in dicto cap. Cum non ab homine. & hanc dicit esse communem opinionem glossarum & Doctorum Arnal. Alberti. ubi supra. in fin. dict. colum. cxxiii. uersicu. Nihilominus tamen, & sic quod clericus quantuncumq; graue delictum commiserit
 etiam*

etiam qualificatum, non debeat actualiter degradari, & tradi curie seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedendum in iudicando & consulendo: quem uide per xvj. colum. sequentes, ubi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mibi uerbò (saluo semper meliori iudicio) uidetur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnū scandalum populi inde sequutum uisum fuerit iudicibus delegatis uel ordinarijs sequendam opinionē Ancha. & Abb. quòd hoc solum posset habere locum in clericis primatonsuræ tantum, sic enormia homicidia perpetrantibus, cum illi non possint sic appellari CHRISTI domini, illisq; beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quam à iure diuino concessum uideatur. Quorum numerus ultra mentem ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, ut grauiora semper serè audacius & frequentius ab illis, quam ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi, in tractatu de libertate ecclesiastica, in ij. parte, quest. v. quæ tamen transcribere nolo, cum uolentibus ea legere facilitas adsit. In alijs uerò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maxime cōmunem opinionem sequendam censeo, tam etsi iustum iudicatum quòd hodie per concillum, aut per Romanos pontifices aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem trade-

retur

retur curie seculari, ut saltem timore poenae aliquorum clericorum insolentia temperaretur.

Per assassinos alios interfici
mandantes.

CAPVT XCI.

ECclesiastica persona aliquem christianorum faciēs interfici per assassinos, uel mandans, uel eos receptans, uel defendēs, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio & beneficio: & beneficia possunt alijs liberè per collatores conferri, ut in capit. j. de homi. in vj. Et habet unum speciale hoc delictum, ut probari possit probabilibus argumentis, ut ibi, ubi uide Philip. in xj. not. tenentem quòd in isto casu ratione periculi ualere testes recepti lite non contestata etiam parte absente & non citata: quia text. ibi non dicit testibus, sed probabilibus argumentis. Item aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem, sine eo quòd præcedat degradatio, secundum Lupum in dicto cap. j. & Domini. ibi, in fine. quia ipso iure uidentur degradati: & uidetur data unicuique potestas ipsos capiendi, & per ius uidentur spoliati omni priuilegio clericali, ut per Doct. ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert & sequitur Barb. in cap. At si clerici, de iudi. in colum. xxxij. nume. cxxix. Refert etiam Hippoly. in practica criminali, in §. Examinanda in colum. ij. Et uide Ioan. Lupum in tracta. de libertate ecclesiastica, in quaestio. ix. ubi dicit quòd

quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, uidelicet in dicto capit. j. de homi. ubi clericus delinquens ut supra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, ut possit capi & puniri per secularem, de quo uide latius Arnal. Alber. in capit. Quoniam. de hereti. lib. vj. in colum. cxlvj. uersicu. viij. & ultimo fallit, cum. xj. colum. sequen. qui primò adducit quinque fundamenta contra communem intellectum docto. ad dictum cap. j. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adco ut iudices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota unū quod ipse dicit in proposito, quòd pœna illius text. non uidetur habere locum in interficiente, sed in mandate: & quod fortè multi in hoc errarent, allegat Aret. hoc sic ponderantem in consi. cxxv. incip. Sicut Ioannes dicit. colum. xj. uersicu. Tertio allegant. Aduerte præterea quòd pœna illius text. in dicto cap. j. habet locum contra mandantem, etiam si mors non sit secuta, ut probat aperte uerba illius, dum dicit, quanquam mors ex hoc forsità non sequatur: quod uidetur esse speciale in hoc delicto, ut uoluit August. in additio. ad Angel. in parte, Et Sempronium Rodulphi, in iij. additio. ne: quia aliàs mandatarium non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. Andr. in regula, in pœnis. de regu. iuris, in vj. quòd quo ac pœnas de quibus in dicto cap. j. facto mandato delictum est perfectum, & ideo nimirum si puniatur

tur pœnas ordinaria, ac si delictum esset consummatum: quod etiam uidetur sequi Philip. in dicto cap. j. in colum. penulti. in uersicu. in glossa. & per prædictum text. uidetur reprobari de iure canonico opinio Dini, & Angel. in litem apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quòd in assassinamento si do pecuniam alicui ut aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quam decisionem refert August. ubi supra, & dicit eos uerum dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, sed pœna extraordinaria de mandato.

Truncationes membrorum per se
facientes, aut faciendas
iudicantes.

CAPYT XCII.

CLericis in sacris ordinibus constitutis ex concilio Toletano iudiciū sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se truncationes membrorū faciant, aut iudicēt faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. uerba sunt text. in cap. Clericus. ne cleri uel mona. Vnde pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundum expositionem Ioan. Andr. uerbum text. honore exponitur, id est ordine, & uerbum loco, id est, beneficio: & sic uult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in. j. notabi. qui sequitur expositionem Ioann. Andr. Et aduerte quòd cum pœna ista imponatur facienti uel iudicanti truncationē membro

brorum, quòd etiam si membrum debilitaretur factò uel sententia clerici non puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit Abb. ibi. Item etiam est aliud aduertendum, quòd uidetur tex. imponere hanc pœnam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententiae prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio. Ego tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ita acerrimè puniendum. Quod autem dicatur membrum, quia hac materia in uarijs locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidè inter alios copiosius colligit Carsetus in repertorio Abb. in parte, membrum.

Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes.

CAPVT XCIIII

POENA huius delicti est depositionis, ut in capli. de cler. pug. in duel. quod procedit siue clericus fuerit uictor, siue uictus: poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors uel mutilatio membri nõ fuerit inde secuta, ut ibi. Et aduerte quòd pœna illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo factò necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis: sed mitiori: quia text. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum Abb. ibi.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAPVT XCIII.

Propter hæc tria delicta deponendus est clericus, ut in capit. Quod in dubijs. de pœnis. Aduerte tamen quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum configere in hostes, quòd eos dimittant, ut placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo cap. uidetur eius sententiam restringere, uidelicet quòd si necessitas non erat inuitabilis, licet clericus intersit bello causa defensionis: si sequitur mors, uel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem quòd Innocen. potest simpliciter intelligi, quo ad terminos text. quem declarat: quia ad hoc ut non patiantur pœnã depositionis de qua ibi, sufficit quòd clericus præcedat defensionem, licet causa non esset inuitabilis. Quantum uerò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Inno. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.

Violentiæq; illatores.

CAPVT XCV.

Clerici uolentiam inferre solent aut possunt, in personis, rebus seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat uis illata personis citra homicidium, tunc
 n pro

pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his
 quæ in arbitrarijs pœnis cōsideranda fore infra trademus,
 iudicis arbitrio puniri debent. Si quando uerò contingat
 clericos eripere aliquem de manibus familie, qui senten-
 tia iudicis ducebatur ad mortē, uel aliud corporale sup-
 plicium, tunc quidem distinguendum est. Nam aut ma-
 nifestè apparebat illum condemnatum iniquè, & tunc
 uidetur nullam imponendam pœnā propter hoc, ut sen-
 tit Alberi. in l. addictos. C. de episco. audi. per tex. in cap.
 Hi qui. xliij. quæstio. vj. ubi bona glos. & melior in capit.
 Reos. xxiiij. quæst. v. facit quod notat Archi. in capi. Cum
 homo. xxiiij. quæst. v. & uide Hippoly. in l. lege Corneliz.
 ff. ad l. Corn. de sica. ubi refert dictam conclusionem Al-
 be. & ponit alia per quæ potest corroborari. Si tamen in
 tali ereptione condēnati clerici scandalum fecerint, unde
 deteriora cōtingāt quàm iniusta hominis occisione: tunc
 bene crederem eos puniendos per suum iudicem iuxta
 scandali & perpetratorum mensuram. Si uerò damna-
 tum iustè eriperent, tunc puniendi sunt. Idē quando esset
 dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent
 clerici pro iudice damnate. In hac autem illicita ereptione
 ne aduertere debent multum iudices circa modum eri-
 piendi, an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam raptis
 carceribus, uel non: & alia considerare, quæ solent simi-
 lia leuiora, uel grauiora facere hæc delicta in laicis. Ad-
 uertendum tamen est quòd si clericus eximit à carceri-
 bus captum pro debito, tenebitur ad id quod fisco, &
 priuato debebatur, per id quod notat Bartholus in l.
 Quoties, de exactoribus tribut. lib. x. Faber in. 9. Penda-
 les.

les. Instit. de actio. las. ibi colum. xvij. uersi. iij. circa prædicta. quod intelligerem uerum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, uel recommendatus, non uerò tenebitur omnibus creditoribus: licet obstet generalitas notabilis decisionis Bal. in d. l. Ad dictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si fideiusfisset pro eo in omnem casum. Secundo uerò casu uidelicet quando clerici res inuasent uiolenter, tunc si erat res temporalis propria uel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta, patiuntur poenam legis Si quis in tantum. C. Vnde ui. quæ etiam habet locum in clericis, ut sentit glos. in capit. j. de dolo & contumacia, cui assentitur ibi Abbas in sexta colum. uersicu. Quo ad tertium, quòd confirmatur ex traditis per Felinum in capitulo Ecclesia sanctæ Mariæ. de constitutionibus. colum. xiiij. uersic. Queritur primò, uidelicet quòd leges imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi notat in colum. xxiiij. uersicu. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficijs faciunt uolentiam: tunc qui temeritate propria dignitatis, personatus aut alia quæcunque beneficia ecclesiastica occupare non uerentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus uel beneficijs taliter occupatis, uel ad ea competebat) amittunt. Ita disponitur in cap. Eum qui. in fin. de præbend. lib. vj. Si uerò beneficium cui animarum cura imminet ui occupat clericus, beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, ut uoluit ibi tex. in princip.

Literas ad alios directas aperientes,
& aduersarijs ostenden-
dentes.

CAPVT XCVI.

Aperiens literas, & aduersario mittentis ostendēti incidit in poenam falsi. ita Barthol. in l. Qui testamentum. ad legem Corneliam. de fal. ff. per l. j. §. Is qui depositam, eodem titu. & sequitur Panormita. in capit. Cum olim. lo ij. de officio delega. & Iason in l. Non dubium. in colum. antepenulti. C. de legi. Clericus uero hoc faciens incurrit poenam depositionis. ita scripsit Roma. consil. cccxv. incipiente. Queritur primò qua poena, circa fin. hoc solo fundamento motus, quòd de iure Canonico poena falsi est depositio in clerico, per text. in c. Ad falsariorum. de crimi. fal. sed salua eius auctoritate hoc non uidetur uerum: quia ille text. non imponit poenam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando utitur falsis literis Papae: non ergo uidetur posse illud extēdi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum esse arbitrariè, consideratis his quae in arbitrarijs poenis consideranda inferius declarabimus. Si uero aliquis aperuit literas ut uideret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur poena falsi, sed extraordinariè punietur. ita Bar. & Roma. Panor. & Iason ubi supra. & idem notat Feli. post Innocen. in dicto capitu. Cum olim. qui dicit quòd isto casu poena est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

Ecclesiast

Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes.

CAPVT XCVII.

Personæ ecclesiasticæ hoc ut fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores eo ipso obtentis beneficijs sint priuati. ita disponit text. in cle. Multorum. de pœnis. Intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istam pœnam. Sic declarat Cardi. ibi post Zenzeli. in vj. questio. Et idem dicit post Paul. ibi, in quest. x. quando liquidò posset probari quòd detentio non fuit causa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

Incendiarij. CAPVT XCVIII.

Incendiariorum malitiam pessimam depopulatricem ac horrendam appellat text. in capit. Pessimam. xxiiij. quest. viij. Et in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam, quæ grauis est. Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus scripta non reperitur: forsitan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquè clericorum in tantum scelus incursum, absq; ulla sui utilitate seu uoluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, et damnorum qualitatem et quantitatem: qui semper etiam in hoc attendere debet, qualiter cuius-

n s cunq;

cunq; regni leges in hoc animaduertant, ut ubi fuerit le-
gum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

Raptorum & ecclesiarũ violatorum
non satisfacientium sepulturis in-
teressentes, eorumq; eleemosynas
recipiētes, ac de eorum rapina par-
ticipantes.

CAPVT

XCIX.

Manifestus raptor, uel ecclesie uiolator nisi prius
oblata restituat si potest, uel emendandi firman-
tē plenam securitatem fecerit, beneficium pœnitentię
ei penitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinatis
mente non pœnituerit uel emendauerit, & in morte se-
curitatem prestare nequuerit, solennitas pœnitentię
parum ei prodesse uidetur. Sed de peccato contrito cor-
de uiticum non negatur: ita tamen quòd nullus clerico-
rum sepulturis illius inter sit, nec eius eleemosynam pre-
sumat recipere. Quòd si aliqui clericorum uel presby-
terorum cõtra hoc in uita uel in morte pœnitentię da-
re attētauerint, aut sepulture eorum interesse, uel elec-
mosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinę
participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis sui damnum
irrecuperabiliter. ita disponit textus in cap. ij. de rapto-
ribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens debet
deponi, & priuari beneficio: ut notat Abbas ibi. In quæ-
tum autem supra dicitur quòd damnum ordinis, & sic
depositio fit irrecuperabiliter, dicit Abb. ibi post Ioan.

Andr.

Andr. quòd hoc idco dicitur, ad denotandum quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Pape: quod etiam notat Antonius, licet cum Abbas non alleget: in beneficio tamen credit Abbas quòd poterit episcopus dispensare, allegat text. in cap. Salonitane. lxiij. distinct. & bonus text. in cap. ij. de cleri. pug. in duell. ubi episcopus dispensat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicto se remittit. item aduerte quòd licet raptori uel uiolatori prædictis qui poenituerunt in morte, quando non potuerunt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia, cœmeterium tamen non denegatur, ut per glos. si. ibi Clerici tamen etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, ut not. Abb. ubi supra, in si. uerbis, quod etiam uoluit Anto. ibi. Dum autem supra dictum est quòd talibus non est danda poenitentia in uita, nec in morte sub poena supra dicta. Intelligant tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu uiolatores ad poenitentiam aliorum criminum sine metu poenae, si ipsi uelint de ipsis poenitentiam agere, ut per glos. & doct. ibi: quamuis illa ad uitam æternam non sit fructuosa, ut per eos ibi.

Sortilegi.   C A P Y T   C.

Sortilegi (ut beato Isidoro placuit) illi sunt qui sub nomine fictæ religionis per quasdam (quas sanctorum seu Apostolorum uocant sortes, diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunq; scripturarum inspectione futura promittunt, ut habetur in cap. Vno. xxvj.

questio. j. Poena clerici sortilegi secundum Antonium
 de Butrio in cap. At si clerici. de iudi. est quod depositus
 tradatur curie seculari, pro quo allegat tex. in cap. Ad-
 moneant. xxvj. questio. vij. Et sic addit ipse quartum cas-
 sum ad glos. in cap. Ad abolendam. de hereticis. in quo
 quis statim post depositionem traditur curie seculari.
 sed Abb. ibi in colum. xij. credit quod Anto. in hoc non
 bene dicat: quia illud cap. Admoneant. non dicit quod
 sortilegus debet seculari curie tradi, sed quod debeat
 degradari si clericus est: Et quod cum materia sit odiosa
 Et ualde exorbitans, debet intelligi de degradatione uer-
 bali. Vnde Abbas uidetur concludere quod poena huius
 delicti sit illa de qua in capit. Tue. de poenis. Et quod
 istud delictum comprehendatur sub uerbis (magnis sce-
 leribus) in dicto cap. Positis. Et sic quod clericus in hoc
 delinquens uerbaliiter degradetur, Et in monasterium
 detrudatur, Et istam opinionem Abb. contra Anto. se-
 quitur Areti. in capit. Cum non ab homine. colum. x. de
 iud. uers. Addit etiam. Et sequitur etiam Decius in cap.
 At si clerici. colum. xxij. de iudi. uers. Quartus casus.
 Arnaldus in repeti. capitu. Quoniam. de hereti. in vj. in
 colum. cxiiij. uers. Quarto fallit. Et uide eundem Abb.
 in cap. ij. de sortile. in glos. j. ubi ex ea, Et ex tex. colligit
 unum ualde notandum, uidelicet quod in poena impo-
 nenda sortilegis, uel eos consulentibus, debet animadu-
 tere iudex ad qualitatem Et quantitatem delicti, Et ad
 animum delinquentis, Et secundum hoc poenam impo-
 nere, quandoq; acerrimam, quandoq; grauem, quandoq;
 leuem: ex quo uidetur quod non potest dari certa regu-
 la:

la: cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tracta. de sortilegijs, in quaestio. xj. in colum. ij. uersi. Clerici uero. Quem uide in illo tracta. quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quae quidem transcribere nolui. Et uide hodie decretum Concilij Lateranen. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, ubi disponitur quod clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegijs per inuocationem demonum incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si uero non destiterint, deponantur, atq; in monasterium ad tempus arbitrio superiorum praefiniendum detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiarum sticis priuentur.

Consulentesq; aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT CL.

PResbyter, diaconus, uel quilibet de ordinibus clericorum qui fuerit deprehensus consuluisse praedictos, uel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suae suspensus monasterij curam excipiat, ibiq; penitentiae perpetuae deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, quod refert Gratianus in cap. Si quis episcopus, xxvj. quaestio. v.

IO. BERNAR. DIAZ HISP.
 Peccatores qui sibi confessi sunt
 signis aut verbis pro-
 dentes.

CAPVT CIL

Sicut enim mortalibus cunctis immortalē illam vi-
 tam amantibus expedit, ut quæ non puduit commit-
 tere scelera, fateri non erubescant sacerdotibus, uti ueris
 animarum medicis, & quibus solis illis mederi conce-
 sum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdoti-
 bus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicare,
 ut tantò apertius sua pandant facinora perpetrantes,
 quantò securius illa propalare cognouerint: pauci qui-
 dem animæ suæ salutem (cum fame, rerum ac uitæ dispen-
 dio) quærent. Hinc est quòd eadem cura qua in sacris
 canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reue-
 lari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium sci-
 entibus, condigna pœna conscribitur. Vnde Grego. sta-
 tuit quòd peccata sibi confessa reuelans deponatur, &
 quòd omnibus diebus uitæ suæ peregrinando pergat, ut
 in capit. Sacerdos. de pœni. distinct. vj. Eadem etiam de-
 positionis pœna imposita fuit per concilium generale:
 & ultra id fuit additum quòd propter hoc depositus
 in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitē-
 tiam detrudatur, ut in cap. Omnis utriusq;. de pœni. &
 remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum
 carcerem, ut notat ibi Abb. in ij. colum. vij. notabil. alle-
 gando text. in capit. Vt fame. de senten. excom. Et nota
 quòd ad celandum confessionem non solum tenetur qui
 illam

illam audiuit, uerum etiam interpres, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorum esse, & qui late ter absconditus confessionem audit. Item sacerdos qui dimidiam confessionem audiuit, uel qui alias post auditam confessionem non absoluit, ut notat Florē. referendo Petrum de Palude in iij. parte, tit. xvij. cap. xxij. in §. j. in fi. & in §. ij. Vnde bene crederem quod si aliquis predictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniendus esset predicta ordinaria poena: quia omnes illi uerè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit, uel cui de licentia reuelata est confessio, uel qui absconditus audiuit, non posset dici quod uerè fuit poenitens confessus. Sufficit enim quod uerè est illos audisse peccata in confessione dicta, & quae soli Deo in praesentia hominis dicebantur: quauis bene uerè sit quod non omnium predictorum par sit culpa uel dolus in reuelando, quod operabitur ut in detrusione monasterij uel carceris mitius se habeat iudex cum uno, quam cum alio. Et aduerte quod dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret, quod talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absolvere, ut notat Florenti. in dict. §. j. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quod idem est si sacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confessione, & non absolui illum. Crederem tamen quod in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta poena ordinaria: quia non potest uerè dici quod reuelauerit peccata confitentis, licet sit uerum reuelasse confessionem: & iura in dicto cap. Sacerdos. & in cap. Omnis.

Omnis imponunt pœnam reuelati peccata, non uerò reuelanti confessionem, ut patet ex eis: quamuis bene crederem ipsum aliàs bene puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti uerò bonæ famæ, & honestæ uitæ dicenti se habuisse licentiã pœnitenti ad reuelandum cõfessionem credi debet: cum talis actus licentiæ secretò fieri soleat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltem ut trãsferat onus probandi in asserentem sine licentiã reuelasse. in placuit Lapo in allegatione xciiij. incipien. Quidã presbyter. in colum. ij. qui dicit hoc præsertim procedere, quando tertius accusat sacerdotem de reuelatione. Quando uerò idem qui peccata confessus est, tunc foris dicit secus esse: quem uide declarantem quomodo possit contra sacerdotem probari quòd sine licentiã reuelauerit confessionem. Et uide etiam eundem asserentem post Hostiensem, quòd si sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem, quòd ut puniatur pœna dicit. cap. Omnis. oportet ut probetur quòd per confessionem illud sciuerit. & uide Abba. in d. cap. Omnis. in ult. quest. ubi referendo Hostien. dicit quòd nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hostien. dicit singular. Barba. in ij. uolu. consil. lxx. incip. Sapienter non fallor in colum. vij. in principi. Et sic ad euitandam pœnam arbitrariam tenebitur sacerdos probare quòd aliunde sciuerit: quod uidetur procedere in proprio sacerdote, ut text. ibi loquitur, & docto. Si uerò confessor sit uigore spe-
cialis

cialis priuilegij assumptus, uel de licentia proprii sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

Blasphemi. CAPVT CIII.

Blaspheмиæ scelus temporibus istis ex hoc (ut piè credendum est) tot calamitatibus plenis satis in usu est. Cumq; hoc magis quam alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ sitis ulla commoueat, nulla denique infliget astrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Seuiunt humanae leges communes ac regie in falsam monetam fabricantes, extra regna res uetitas deferentes, inq; lustrunculorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manus ac pedibus ob leuiora sæpius homines. Sola blasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores uocat Hosti. in summa, de excess. præla. §. Clericus. quia frustatim deeidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarunt. Qui in lege ueteri blasphemabat nomen domini lapidibus deprimebatur ab uniuerso populo: quæ pœna ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore nondum Deus talia ac tanta concesserat hominibus dona. Nunc autem
quando

quando Deus homo factus (ut hominibus amissum redderet honorem) uicam & sanguinem praestitit, blasphemis passim ab eisdem hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat poenam, sed qui reprehendit periculum subiit: & quod deterius est, audientes qui ad uindictam, seu ad correctionem saltem moueri deberent, prouocantur ad risum. Iustinianus ille, & si non inter omnes Christianos principes sanctior ultimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis rei iudicando, & iuste quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturae ipsi magis aduersum, quam ut creatura in suum inuehatur creatorē? Quid à brutis ipsis alienius, quorū nullum quauis innata feritate uigeat, suū offendit benefactorem, nec in offendendo solum se gratum ostendere credit, nisi defendat oportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cumq; lingua id fieri natura non dederit, eadem saltē benefactoris pedes lambendo fatetur. O seculum infelix, ô etas iam omnino lutea, ô homines Christianorum nomen usurpantes ad maiorem in die iudicij confusionem, & in gehēna poenam. Insurgit quisq; uestrum ac fuit si principem suum terrenum, si dominum, amicum, famulum, si denique seruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem uestrum, & praesentis uitae huius, (que uobis tam dulcis est, quia futurā timetis amarā) largitorem & authorem, ac futurum iudicem asperissimum blasphemare auditis, obmutescitis? Vbi fides? ubi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quae uobis solum ad neophitorum improbatum seruit

seruit contemptum? De decus ac infamie notam censetis, si quorum cibus ad tempus nutrimini (etiam cum uite iactura) iniuriã inquitis inultam. Non ne maiore ignominiam oporteret iudicare illius per quem estis quicquid estis, blasphemiam patienter audire, ac tepide reprehendere, & blasphemantium sepius coetibus admisceri, ac quò blasphemii conueniant fouere ludos? O nobiles (quos sepius non parentum uirtus, sed rapina, uolentia, aliq; ignobiles actus ad diuitias primum, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum usq; ad necem ex lege quadã nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris uestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisq;. In quo fiduciam cœlestis regni posidendi ponitis, si inimicos uestros, quos Deus diligere precipit, odio habetis, suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris utimini, quorum iussis ob id ceteri homines natura pares, & meritis sepius meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceret uersari sollicitudine, quã ut diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt: non possum nisi cum David seiscitari, Usquequo domine improperebit inimicus, irritabit aduersarius nomen tuum, ac cum eo deprecari, Ut exurgat Deus & iudices causam tuã, & memor sis impropriorum tuorum, eorum quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis per-
petra

petratores uiuētes paterno affligat amore, ut resipiscāt, quā si mortuos eos cruciari iubess maternum, ut loquelam damnatorum, quā uiui fari ceperunt, perpetuo luctu nunquā fari pratermittant, non in tue glorie diminutionē, sed in suae potius miserie calamitatisq; augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis grauitatis, sic praelibatis ad poenam clericis illud committentibus infligendam ueniamus, quae quidē tantō grauior in eis esse deberet, quantō ab ipsis grauius quam a laicis in hoc delinquitur, ea potissimum ratione. Nam prater id quod sicut & ceteri hominū manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, unigeniti filij sui domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et text. in capitu. Si quis per capillum. xxij. questio. j. contra clericum statuit in haec uerba. Si quis per capillum Dei uel caput iurauerit, uel alio modo contra Deum blasphemia usus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur: cuius canonis antiqui poenam tanquam uetustate collapsam cessare censuit Hostien. in summa, de male. in. 5. Blasphemantes. uerfi. Grauior etiam. & hodie arbitraria poena censuit puniendum blasphemantem: cuius sententia uidetur adherere Ioan. Andr. & Abb. in cap. ij. de maledi. Cum autem clericus rebellis fuerit, uel sepius hoc delictum commiserit, tunc degradandum eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Hostien. ubi supra, ex quo uidetur uelle quōd solum data incorrigibilitate uel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendum pro isto crimine: cuius in hoc sententiae adhaesit Alexand. in consilio. lxxij. in j. uolumi. col. iij. uersic. Præterea. dum referendo

referendo Hostien. ubi supra dicit quòd clericus propter hoc non potest deponi, nisi sepius sit consuetus: qui plus audeat affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis uel ter blasphemauit ad hoc ut dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in l. ij. C. de re. credi. & quòd talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares, pro quo refert Cinum, Ioan. Andr. Paul. de Elea. & Anto. in uarijs locis. Panor. autem in dicto cap. ij. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio: & allegat text. in dicto cap. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo uidetur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo supra. Pœnam uerò in dicto cap. ij. de maledi. descriptam clericos non subire Hostien. placuit in summa illius titu. & Ioan. Andr. & Panor. ibi, in eod. cap. ij. licet Alexan. in dict. consi. referat Hostien. aliter tenere & corruptè, quia oppositum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie uerò in Concilio Lateranensi sub Leone decimo celebrato clericis blasphemantibus pœna decreti est sub his uerbis. Quicumque Deo palam seu publicè maledixerit, contumeliosisq; atq; obscœnis uerbis dominum nostram Iesum CHRISTVM, uel gloriosam uirginem Mariam eius genitricè expressè blasphemauerit, si clericus uel sacerdos fuerit, eo ipso quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quæcunque habuerit fractibus (applicando ut infra) unius anni mulctetur: & hoc sit pro prima uice, pro secunda uerò si ita deliquerit, & conuictus, ut præfertur

fertur, fuerit, si unicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quod si tertio eius sceleris arguatur & convincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quacumque habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaque ulterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari & conferri possunt. Distributio uero prædictorum fructuum (ut ex d. c. Concilij colligi potest, in alio casu quo etiã amissionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, uel pauperum elemosynas facienda est.

Apostata. CAPVT CIIII.

PRæmissis prius quod est triplex species Apostasia, ut per gloss. in cap. j. de apost. & ibi Innocen. & per Hostien. in summa eiusdem titu. in. §. Quot species scilicet perfidie, inobedientie, & irregularitatis. Omissa prima specie quia magis uidetur pertinere ad materiam heresis. Poena clerici apostatae in secunda specie scilicet inobedientie est quod infamis efficitur durante Apostasia, & à testimonio repellitur & excommunicatur: ut notat Hostien. ubi supra, in. §. Qualiter puniantur. per text. in cap. Si quis à suo. iij. quest. iij. Et in cap. Si autem nobis. xj. quest. iij. Et si non respuerit, degradatur secundum eum. Vide tamen Abb. in dict. cap. j. ubi aliter distinguit, uidelicet quod si quis non uult obedire papæ seu eius canonibus, credendo eum non habere potestatem, punitur ut hereticus. Si uero hoc facit ex cõtempitu, debet deponi: & si fuerit incorrigibilis, traditur

ditur curie seculari, & poterit excommunicari. Si autē inobediens est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius punitur. Pœna insuper apostatae in tertia specie irregularitatis quæ fit multis modis secundum innocen. in dicto capit. j. post glos. ibi, scilicet quando quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis dimittendo tonsuram uel coronam, uel accipiendo uxorem, uel abijciendo religionis uestem, uel clericalem, redeundo ad seculum, est quòd illa durante repellitur ab accusatione & testimonio, & est infamis ipso iure, ut in capit. Alieni. ij. quæstio. vij. & in capit. Beatus. ij. quæstio. iij. secundum Hostien. ubi supra. Nec potest ad dignitatem eligi, ut in capi. Legi. xvj. quæst. j. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est, ut in capit. Sine ornatu. & in cap. Præcipimus. xxij. quæstio. iij. & in capit. Sin autem. cum duobus sequenti. xvj. quæstio. iij. secundum eum ibi. Item quòd caret priuilegio clericali, ut in cap. j. eod. tit. ubi text. dicit quòd clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in apostasia tanquam laici conuersantur, si in criminibus comprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ pœnæ procedunt quando constat de apostasia. Si uerò de illa fuerint grauiter infamati, deficiente probatione compelluntur per ecclesiasticam districtiorem ad se purgandum, ut in capi. Tue. eo. tit. Quando autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitum, tunc potest incarcerationi sub graui custodia, ita quòd solum ipsi uita miserè reseruetur, donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscat, ut sunt uerba tex. in cap. A nobis. eo. titu.

Schismaticus clericus degradatur, & traditur curie seculari. ita uoluit Bonaguida, quē refert Ioan. And. in cap. Cum non ab homine. de iudic. motus per text. in cap. de liguribus. xxij. questione v. quod intelligitur de incorrigibili, ut per gos. in dicto cap. Cum non ab homine. de iudic. quod etiam sequitur ibi Ioan. Andr. ut refert Abb. in cap. At si clerici. de iudic. colum. xij. & probatur in eod. cap. De liguribus. dum dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in cap. At si clerici. in colum. xxij. uersic. **Q**uātuor casus. de iudicijs. dicit tamen Ioan. Andre. ubi supra, ut refert Abb. dicto loco, quod si esset schisma contra ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu heresis, quod non placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantum ex pluribus qui se gerūt pro summis pontificibus, & tunc est schisma sine heresi. Aut credit ecclesiam posse consistere penes duos in solidum, & tunc est schisma cum heresi: & hoc ultimo casu posset saluari opinio Ioan. And. Et idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum heresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Arcti. in cap. Cum non ab homine. colum. x. de iudic.

Heretici.

Hæretici.

CAPVT CVI.

Premisso prius quis dicatur hæreticus, cum non sit presentis speculationis, quia uarijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hostien. in summa de hæreti. §. 1. & doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticam præuicaciam, in prima questione, & Arnal. Alber. in repeti. rubric. de hæreti. in vj. in fol. j. in prima questione. Vna poenarum qua damnantur clericus hæreticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio, ut probat tex. iuncta glos. in cap. Quo iure. viij. distinct. & ibi notat Præposit. post Domi. & notat Compostel. in cap. Quod sicut. de electio. in columna xj. dum dicit quòd crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idem etiam notat Anchar. in consil. cclxxxviij. incipien. Ultra alia solemniter. ut refert Feli. in cap. ij. de rescrip. in iij. colum. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in uerbo Hæretici. Ex quo resultat primus effectus quòd non poterit renunciare post commissum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quòd semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus. Notat Abbas referendo Innocen. in cap. Inter dilectos. de excessibus prælatorum. prope finem. & prædicta conclusio, uidelicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio fuit potissimum fundamentum dominorum de Rota, qui tenuerunt quòd regula Cancellarie xxxij. quæ disponit quòd impetrans beneficium pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, ut refert

Guilliel. Casador in decisionibus Rotæ per eum collectis, in decisione xiiij. qui ita dicit fuisse iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota: licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opinione, per quem poteris videre fundamenta utriusque opinionis. Et uide Philip. dum in capit. Vt commisi. prope finem. de hereti. libro sexto. ubi dicit referendo Domi. & Imol. quòd clericus hereticus rediens ad sua ante sententiam recuperat beneficium, secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione. Alia & principaliter pœna est quòd degradatus traditur curiæ seculari, ut in capit. Ad abolendam. de heretic. Quod fallit, nisi talis hereticus uelit se corrigere. ut in capit. penulti. de hereti. Et notat Abbas in d. cap. Ad abolendam. & ibi Ioan. de Ana. quia tunc depositus detruditur in carcerem, ut concludit Abbas in cap. At si clerici. de iudic. colum. xij. Idem Abb. & Ana. in dicto capit. penulti. & Domi. in capit. primo. in quinto notab. de hereti. in sexto. & in cap. Nec licuit. xvij. distinct. & notat Philip. in cap. Vt commisi. in iij. notab. de hereti. libro sexto. Decius in dicto capit. At si clerici. colum. xxj. uersic. Et quando. Et nota quòd etiam si non sit tradendus curiæ seculari clericus hereticus, sed perpetuo carceri mancipandus debet degradari. ut notatur in cap. primo. de hereti. in sexto. maxime per Arnaldum ibi in sexto notab. Si tamen semel deliquit & se correxit, & postea iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ita Domini. in dicto cap. Nec licuit. per textum in cap. Super eo. de heret. libro sexto. Sequitur Feli. in dicto cap. At si clerici. colum. fina. & uoluit

ibi Abb. in dicta col. xij. uersicu. Ad tertium. Vide legem antepenult. tit. vj. part. j. quæ uidetur ponere tres casus in quibus in ista materia heresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuentus in heresi, aut abiurauit eam, & fuit relapsus, aut quâdo se compurgauit, & rei incidit in eam, & degradatio heretici potest fieri per episcopum proprium solum, ut in cap. j. de hereti. in vj. uocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & tertia pœna quam clericus hereticus patitur, quod bona eius publicantur, & ecclesiæ à qua stipendia receperat applicantur, ut disponitur in cap. Excommunicamus. lo. j. §. Damnati uerò. de heret. Vbi uide glossam in uerbo, Stipendia, declarantem quod si clericus habeat plura stipendia in uarijs ecclesijs: tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi sequitur Anton. Et quia ille textus non aperit cui applicentur bona clerici heretici non habentis ecclesias, uide ibi Abbatem in j. colum. credentem quod tunc debeant applicari episcopo loci qui distribuatur ea in pios usus: quod sequitur Ana. in ij. colum. Quando autem talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticæ, ut uidetur uelle Oldra. in consi. xvij. inci. Thema tale est, Quidam clericus. Cardi. tamen in clem. ij. de hereti. in uersic. Inquisitoribus. in vj. quæstio. post bonam huius articuli examinationem concludit uerius esse dicendum quod emphyteosis clerici damnati applicatur ecclesiæ sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteosis obnoxia domino temporali quo ad hoc quod ei debeat sua pensio.

fio, quæ uide respondentem ad fundamēta Oldra. quanta
 uis Feli. in dicto cap. Excommunicamus. in prius non be-
 ne referat Cardi. dum dicit post Ancha. & Ana. quod
 bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ec-
 clesie, nisi in illis recognoscere dominium utile à domino
 seculari. quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad
 dominum directi: quia ut supra diximus loquendo in
 emphyteosi in qua clericus solum habet dominium utile,
 & dominus secularis directum, contrarium expresse te-
 net Cardi. Ad quod bene aduerte, ne decipiari in præ-
 dicta limitatione Feli. quam supra dictis uerbis succin-
 ctus scripsit: & uide in hoc quod latius scribimus infra
 in uerbo, Honorum publicatione. Clerici uero credentes,
 receptatores, defensores, & fautores hereticorum ex-
 communicationi subiacent, ita ut postquam quis eorum
 fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere cõtem-
 pserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur,
 ut in cap. Excommunicamus. §. Credentes. uer sic. Si uero
 clericus. de hereti. Ex ratione, quia in quo maior est cula-
 pa, grauior exerccatur uindicta. In quantum autem su-
 pra dicitur credentes, intelligendum est, de credentibus
 hereticos esse bonos uiros: nam alias clerici credentes
 erroribus hereticorum, cum ex hoc dicantur heretici,
 poena hereticorum de qua supra puniendi sunt. & ita
 intelligit illud uerbum credentes, Anto. in cap. Excom-
 municamus. el. ij. eod. tit. quem sequitur Ioan. de Ana. in
 dict. §. Credentes. quem ibi uide colum. pe. & si. declarã-
 tem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fau-
 tores. Et nota quod prædicta poena depositionis impo-
 nitur

nitur clericis ultra alias pœnas impositas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hostië. ibi, quem refert & sequitur Ana. Hodie fautores & receptatores hereticorum sunt excommunicati ipso iure, ut patet in bulla qua legitur in cœna domini, & sic etiã erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et uide Siluest. in summa, in parte heresis. lo j. uersicu. Octauò queritur, qui colligit. xiiij. pœnas hereticorũ, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex aut septem: quia ille concernunt hereticos habentes liberos & uxores.

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes.

CAPVT CVII.

Pœna clericorum in hoc delinquentium est ut suo priuentur officio, ad quod nunquam restituantur absq; indulto sedis Apostolicæ speciali, ut in cap. Excommunicamus. in .s. Credentes. uersic. Sanè clerici de hære. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, uidelicet ut sua sibi priuilegia non obseruentur in illa diocesi in qua talia præsumpserint perpetrare, ut ibi. Et notat Hostië in summa de hæreti. in .s. Quæ pœna. in fi. uersi. Tales etiam. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegijs solum delinquentes in

hoc spoliantur, non uerò tota religio secundum Ant. ibi, quæ refert & sequitur Ana. ibi, pe. col. licet alij docti, et aliter hoc intellexerint secundum eum. Itē nota quòd licet text. in dicto. 5. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri cap. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulture, & receptione elemosinarum, postquam tales credentes, receptores, & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni quidam tur ad alias pœnas incurrendas. ita uidetur intelligere uersic. Sane clerici, prædictum Hosti. ubi supra. licet text. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia postquam sunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramenta, & sepultura. Item aduerte, quòd tales non solum non in ecclesia, sed nec in coemeterio, nec alibi ad modum Christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundum Ana. ibi, penul. colum. in princip. Ex quo uidetur quòd clerici incurrerēt prædictam pœnam quomodocunq; interessent sepulture prædictorū: quia text. ibi dicit, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulture. pro quo etiam facit quòd supra diximus, in uerbo Raptorum & c. prope finem.

Falsarij.

CAPYT

CVIII.

CLerici qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis uitium excuerint,

euerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicē degradati seculari potestati traduntur puniendi, secundum legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, ut in cap. Ad falsariorum. de crimi. fal. & pœna laicorum uidetur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, ut per glos. ibi allegando tex. in. l. 3. §. fin. ff. ad. l. Corneliam. de fal. licet in l. Vbi falsi. C. eo. dicat quod crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commisi: & licet iure communi in hoc casu non uideatur apposta pœna mortis expressè: in his tamen regnis dispositum est quod falsans epistolam, priuilegium, uel bullā papæ, uel qui facit, ut alius id efficiat, debet mori, ut in l. vj. titu. vj. parti. vij. Vnde non est dubium tunc quod hodie iudex secularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et uide Conciliū Constantiense in xvij. sessione, in capit. iij. ubi statutum est quod omnes qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circa literas bullandas dictæ synodi committerent, & illi etiam qui in hoc consentirent, aut talia fieri procurarent, uel literis falsis scienter uterentur, incurrerēt censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarū Apostolicarum, & qui illis literis scienter utuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet provisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in futurū uideatur disponere, argumento tamen illius uidetur idem esse iudicandum, si pro tēpore casus similis occurreret, cum uideatur esse eadem ratio: literarū uerò Cancellariæ uel pœnitentiarij papæ falsarij

falsarij qualiter puniantur, uide Hostien. Ioan Andr. Ba-
 tri. & alios in capit. Ex literis. de fid. instrumen. Vltimus
 autem siue falsans literas iudicis delegati apostolici non
 debet ita acriter puniri, not. Panor. in cap. Olim. in ij.
 nota. ex tex. ibi, de rescript. Et uide Feli. in cap. ij. de res-
 script. colum. ix. ubi se remittit ad plenè dicta per Ma-
 ria. in dicto cap. Ad falsarium. Falsantes autem literas
 inferiorum iudicum, si criminaliter accusantur, depositi-
 tionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorum
 detractionisq; in monasterium poenas sustinere debent,
 notat idem Panor. ubi supra allegans tex. in cap. Si tem-
 pus. l. distm. qui tex. statuit contra presbyterum, aut dia-
 conum qui chartam falsauerit, quod depositus ab officij
 honore in monasterium detrudatur, & eundem tex. (&
 si corruptè alleget) sic intelligit Hostien. in summa de
 crimi. fal. §. fina. in falsario literarum episcopi. Falsarius
 autem per modum inquisitionis conuictus, tam in literis
 episcopi, quàm Capituli ab officio & beneficio suspen-
 dendus est, siue suspensus nunciandus secundum Hostien.
 ubi supra, donec indulgentiam Apostolicæ sedis merea-
 tur obtinere, pro quo allegat tex. in cap. Tam literis de
 test. Literarum autem regiarum falsarij degradantur, &
 illis aliquis character imponitur, & in exilium mittun-
 tur extra prouinciam, ut in cap. Ad audientiam. de cri-
 mi. fal. Item transcriptum fuit in l. antep. tit. vj. parti. j.
 quæ declarat quòd exilium debet esse extra regnum uel
 dominium regis, in cuius literis deliquit, quod extendit
 procedere in falsario cuiuslibet principis secularis. Ho-
 stien. in summa de cri. falsi. §. fina. uersicu. Si quis autem,
 motus

motus ea solùm ratione, quia de similibus idem est iudicium, per iura uulgaria quæ ipse refert. Qui uerò Apostolicis literis falsis utitur, officijs et beneficijs priuatur, ut in dicto cap. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quòd si tales uelut se purgare alleganter ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant, ita tenet Archi. in cap. In memoriam. xix. distinct. quòd ibi sequitur Cardi. de Turrecremata. in. §. Ad quartum. qui respondet ad dictum cap. Ad falsariorum. dum dicit non excusare ignorantiam: quòd intelligitur de ignorantia supina, uel quando non uult exhibere deceptorem. Et uide Hostien. in summa, in titu. de cri. fal. §. Porro. uersicu. Sed hodie, ubi dicit quòd hodie præceptum est quòd in literis domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam unicam, uel punctum unicum corrigendo, exceptis officialibus quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiã excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquem extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius uerba ad literam refert & sequitur Floren. in. iij. parte, tit. xxiiij. cap. xvj. & sequitur etiam Feli. in cap. ij. §. Stylus. de rescript. qui etiam dicit quòd tales falsarij excommunicantur in processu annali per papam in die Iouis sancto, & allegat consti. Martini. v. quam id literam Florenti. scribit in dict. iij. parte, titu. xxiiij. cap. lxxij. ubi aperte patet quòd excommunicantur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes summi pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officium, uel uices Cancellarij. Et nota quòd Flo-

renti. in dicto capitul. xvj. referendo Richar. dicit quod qui ludo & non intentione utendi literis Pape, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, uel punctum faceret, uel aliquid in ea immutaret, non esset excommunicatus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse, ut uidere poteris: licet Felii. simpliciter secutus fuerit ubi supra hanc declarationem Richar. & Florenti. quem ibi corrupte allegat in utroq; loco per eum citato.

Conspiratores. CAPVT CIX.

CLerici conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, ut in cap. Si qui clerici. & in c. Si clerici. xj. questio. j. Et in cap. Coniurationum. ca. cau. & questio. qui contra fidem homagij negat episcopum suum dominum esse uel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus questionem, aut qui inuasiori suo & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, ut in cap. Grauem. de excess. prela. & uide tex. in c. Si quis sacerdotum. xj. quas. j. qui clericum suo episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quod ille tex. de incorrigibili intelligitur, ut concludit Abb. in cap. At si clerici. de iudi. col. xij. sequendo glos. in c. Cum non ab homine. de iudi. & in cap. Si quis. & in capit. Si que sunt. ij. quest. vij. & in cap. Nouimus. de uerb. signi. & dicit

Et dicit quod ista opinio tanquam mitior communiter
 approbatur per Docto. in cap. fina. de testi. cogen. Et in
 capi. Cum non ab homine. de iudi. quem refert Et sequi-
 tur Decius ibi, colum. xxj. uer. Tertius casus, qui respon-
 det ad uerbum mox, positum in dict. capit. Si quis, quod
 quandoq; intelligitur cum interuallo, ut l. Sed Et si con-
 ditione. §. Seruus. ff. de hære. insti. Et in capit. ij. ubi glos.
 xx. questio. ij. Et tradit Alexand. in l. j. §. qui præsens. ff.
 de uerbo, oblig. Et eam dicit communem sententiã Arc-
 zi. in dict. cap. Cum non ab homine. de iudi. colum. ij. uer-
 sic. Tertius casus. uide Præpo. in capit. Clericus. iij. quest.
 iij. qui post Archid. notat glos. ibi, ad hoc quod clericus
 conspirationem faciens contra proprium episcopum non
 traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. Et uide
 eundem in capitul. Hi qui. ea. cau. Et questio. ubi notat
 ibi text. pro illa gloss. dum text. disponit quod clericus
 persecutor episcopi sit infamis, Et traditur exilio, non
 tamen præcipit illum curiæ tradi. Et uide l. lx. titu. vj.
 parti. j. ubi ponit istum casum inter eos quibus cleri-
 cus traditur curiæ seculari: Et uidetur lex illa ex plu-
 ribus casibus disiuctiuè positis in dicto capitu. Si quis
 sacerdotum, solum ad duos casus pœnam illam reducere.
 Primo quando el clericus deshonestase à su obispo, y no
 le quisiese obedecer. Secundo si le acechase en qual-
 quier manere para le matar. Et illa l. nihil dicit de in-
 corrigibilitate, quasi uelit in illis duobus casibus serua-
 re dispositionem illius capita. Si quis sacerdotum, que
 quidem interpretatio legalis uidetur in Hispania seruã-
 da, quum sicut doctorum expositionibus ac cõsuetudine
 tempera

temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius uidetur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari quæ poena esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

Læsæ maiestatis rei.

CAPVT CX.

EPiscopus, presbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, debet degradari. ita dicit text. in cap. Si quis laicus. xxij. quest. v. quem tex. dicit nota. Abb. in cap. At si clerici. in prin. in fin. uerbis. de iudi. ad hoc quòd presbyter, uel alius clericus, uel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominum terre, & allegat Docto. in cap. Petitio. de iur. iuran. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem criminis, argu. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba. autem in dicto cap. At si clerici. in prin. in fin. uerbis scribit quòd uidit istum casum de facto, & consuluit contra doctrinam Abb. & quòd dict. cap. Si quis. est palea, & intelligitur de degradatione uerbali, & quòd non habet locum in clerico: quia non potest dici reus maiestatis laici, quia non est subditus laici, & refert Cardi. in capita. Vrgentis. de hæreticis. & ut aliquis dicatur reus læsæ maiestatis, oportet ut sit subditus, per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in ij. uolu. in consi.

xxj. A Ioue principium. Et uide Arnald. Alber. in capit. Quonian. de hereti. in vj. in questio. xj. uersic. Septimò fallit. ubi postquam per quinq; serè colū. tractat de isto articulo, dicit cōcludendum clericum non teneri crimine lese maiestatis temporalis. Dicit tamē (saluo in meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis apostolicæ auctoritate, quòd clericus siue episcopus tale crimē grauissimum committens, erit degradandus, & beneficijs spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradendus, & remittit se ad ea quæ latius dicit in eodem cap. in xv. questio. ubi in ij. col. dict. quest. uersicu. Hinc sumpta. mouet questionem, An clericus uel episcopus rebellans contra Regem committat crimen lese maiestatis, & cōcludit etiā quòd non, & respondet ad cap. Si quis laicus. (presupposito quòd ille tex. esset decretum authenticum, quòd non est) quòd ille tex. procedit quando episcopus uel clericus præstitit iuramentum fidelitatis, uel homagium domino temporali, & tandem in colum. vj. uersi. Quid ergo dicit quòd licet clericus uel episcopus non committat crimen lese maiestatis, per hoc non remanebit impunitus, imò si est rebellis Regi seu domino, degradatus & spoliatus beneficijs uel episcopatu traditur curiæ seculari propter inhumanitatem criminis, allegat dict. cap. Si quis laicus. & Roma. hoc consulentem per illum consi. cccxvj. Queritur, qua pœna. & in singula. Decj. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed utitur uerbo illius tex. scilicet degradetur. Vnde miror quòd allegauerit pro sua opinione Roma. nisi senserit hoc noluisse Roma. dam dicit degra-

p detur,

detur, sed hoc non est uerum : nam non ubicunque in iure dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curie seculari. Postea uerò ualde dubitat quòd uerbum degradetur in dicto cap. positum capiatur propriè pro actuali degradatione, sed pro uerbali, & relinquit cogitandum. Et uide Mattheum de Afflictis super primo libro Constitutionum utriusque Siciliae. fol. cxiiij. in rubri. ubi clericus in maleficijs debeat cõueniri, ubi disputat questio. Vtrum clericus beneficiatus committens crimen rebellionis contra regem possit priuari suis beneficijs per episcopum suum, & tandem concludit quòd ex circumstantijs concurrentibus in rebellionem tali poterit episcopus arbitrari, & sententiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu autem ultra prædictos doctores, aduerte quòd in synodo Toletana xvj. à sexaginta & uno episcopis celebrata, Anno domini Dcxciiij. sub Rege Flavio Egica Sisbertus Toletana sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo quòd prædictum Regem non tantum priuare regno, sed & cum alijs complicibus interimere diffiniuit, atque genti eius uel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit, ut patet in dicta synodo, in cap. de Sisberto episcopo, in quo pœna dicto episcopo propter prædictas causas imposita per hæc uerba describitur : ipse uerò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorisq; tanti machinatione secundum antiquorum canonum institutionem qua præcipitur, ut quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & uiuente prin-

cipe

eipe in alium attendisse pro futura regni spe à conuentu catholicorum excommunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusq; rebus exutus quibusq; in potestatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nempe ut secundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem uitæ suæ tantam communionem accipiat, excepto si regia eum pietas antè absoluendum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiofis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps contra principem talia egisse uel diffinisse reperi extiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione apertè colligitur qua pœna sit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cum illius synodi patres pœnam illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua uisi sunt non nouam pœnam statuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legerim de prædicta synodo faciat mentionem: nisi eos excusare uelimus ea ratione, quòd illa decimasexta synodus Toletana non omnibus familiaris est, ut patet ex eo quòd in omnibus impressionibus Conciliorum hucusque factis solum tredecim concilia Toletana impressa leguntur: quamuis Gratianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intexere uisus est.

CLericus qui de suo crimine gloriatur suspendi de-
bet ab officio & beneficio. ita disponit tex. in cap.
Quam sit. de excess. prelato. Et licet Abb. ibi discedat a
summario illius text. in quo Ioan. Andr. post glos. ibi in-
detur ponderare scandalum quod fuit ortum propter
gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Innocen.
quod ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus de-
tractor & leuis, & quod quodlibet illorum sufficeret
ad imponendam illam poenam. Ego tamen semper crede-
rem considerandam esse qualitatem a iudicibus illius de-
lictī de quo gloriatur, locum, ubi, & personas corā quibus
gloriatuſ est. Et an ex illa gloriatione resultet pre-
iudicium alterius honori uel fame, ut sic secundum hoc
mitius uel acrius puniatur. Quis enim dubitat longē al-
ter puniendum esse clericum qui furtum fecisse gloria-
tur, quam qui adulterium uel incestum, & qui adulte-
riū simpliciter fecisse se iactat, quam qui illud cum per-
sona certa quam nominat commisisse dicit, qui publicē,
quam qui occultē, qui iocosē & inter amicos, quam qui
in rebus serijs & inter extraneos? Præterea in similibus
delictis clericorum mea sententia iudices aduertere de-
bent, ut non solum tales clerici poenas iactantie susti-
neant, sed etiam illorum fame quibus detractum est con-
sulatur. Et ex hac sumpti occasione posset quæri, An cle-
rico glorianti se adulterium commisisse cum certa mu-
liere,

liere, uel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionem seu querelam illius imponi pœna (cùm aliter uerum esse non constet) ut coram eisdem personis uel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquàm accidisse. Quæ questio decisa uidetur per ea quæ suprà notauimus in uerbo, *Maledici*.

Habita informatione summaria.

CAPVT CXII.

CLericorum capturam iustum est ut præcedat informatio summaria delictorum, cùm in alijs delinquentibus id ipsum etiam requiratur. Ad capturam enim personæ maximè in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, ut notat Ioan. And. in cap. Si clericus. de senten. excommunic. in sexto. Et sequitur Anton. & Moderus in cap. j. de iudic. & notat Areti. ibi, in colum. vij. uersic. *Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cùm sola relaxatione à carcere nequeât per iudices restitui ad sue famæ integritatem.* Quia ut plurimum homines in captura facta, magis capti culpam, quàm iudicis leuitatem adesse considerant. In liberatione uerò non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiam, aut in admissione precum seu munerum facilitatem interuenisse sepius audent proclamare. Quo fit, ut apud plures idem ferè operari solet, quòd quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cùm præter id quòd ex iniusta captura nõ

leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicanda, quantò captus maiori erat insignitus honore, criminèq; sibi impostum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine uero expiandus est, sic nullus falsi impositione maculandus. Non præterea sic facile solent effugere clerici, ac eludere iudices, ut contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cùm ob admissa facinora membrorum nunquam, uita uerò rarissimè periculum timeant. Iudex uerò qui temere capi fecit innocentem clericum præter id quod puniri debet, ut uoluit Bald. in. l. j. C. de his qui latro. diuitem non effugiet ultionem, nisi capto sic iniuste satisfecerit quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat potestate Dei quam in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam aut ferali motus animo. In hac igitur informatione summaria recipienda delictorum non parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est serè semper totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius uultum parum reueriti, inquisiti siue accusati odio pro ueris dubia firmare audent, ad eundem excusare uolentis quæ dicunt fucare contendunt, ac septus reticent ueritatem. Accidit insuper aliquando quòd cùm ignorantia tabellionis, aut uersutia malè interrogantur, plura quæ rem ipsam principalius concernebant, occultantur.

tur. Expediſt præterea plurimum diligentem per ipſum iudicem fieri examinationem: quia cum poſt ſummariam informationem teſtium captura rei ſequatur, ſtatim præcipua cura eſt capti ac ſuorum fautorum inquirere qui fuerint ſummarie informationis teſtes, ipſosq; inuentos terrere minis, aut blanditijs allicere, ut quæ dixerint declarent ſeu reſtringant in ipſius capti fauorem: quod ipſi teſtes facilius concedunt & faciunt ſi leuiter uident quòd examinati fuerint à iudice uel tabellione. Et quia contingit aliquoties ut iterum examinati teſtes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ ſcripti ſunt non dixiſſe (quod & ſi non plenam pariat capti deliberationem, non eſt dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo ledat opinionem). Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti perſonas concernunt, adhibere ſecum aliquem honeſtum ac prouidum uirum, quo etiam præſente teſtes examinentur. Ob unum præterea inter alia hortor iudices omnes, non ut leuiter teſtes examinent in ſummario iſto iudicio, ſed omnia plenè ſciſciſcentur ab eis, & ſcribi faciant per notarium: quia cum in ſummaria hac examinatione teſtes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm poſtquam licuit fautoribus rei illos alloqui, terreſe ſeu corrumperere. Quòd autem non ſit citanda pars, dum huius informationis teſtes examinandi ſunt, nemo iudicum ignorat: & ſi ad id deſideratur authoritas doctoris, notat Baldus in l. Mouentes. de delatorib. libro decimo, in fine.

Eos citari personaliter.

CAPVT CXIII.

Cum enim non possim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facile fuga timeri solet ideo honestius est (dum aliud non suadet criminum grauitas) personaliter citari eos, cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in cap. j. de iudi. in vj. qua quidem citatione personali prudentes uti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgantur: & quæ Ioan. Andr. & Philip. placet in d. cap. j. citationem personalem non ualere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citatione describant, ne citatis præbeant iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, uidelicet compareat super quadam criminali causa de qua inculpatus responsurus, absq; eo quod delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quod Innoc. in dicto cap. j. quem sequitur Philip. ibi, uoluit quod in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparandum personaliter, & non indistincte in omni culpa criminali, ex quo uideatur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam raro aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale

crimen

crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quam citare clericum. Cum uero procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet predictorum doctorum sententia sit uera, uidelicet quod in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparandum personaliter. Crederem tamen quod liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedendi in quacunque causa criminali cum praetendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparandum, ut illi aut uerbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem poenitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri praetendere possit: licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iuris subtilitatibus arbitrator esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi.

CAPVT CXIII.

Clericos propter delicta posse capi, & in uinculis detineri, etiam si de crimine agatur ciuilitate, probatur aperte in capit. Dilectis, de appella. & ibi notant Abb. & Philip. Francus, & Decius in. j. notabi. Quoties uero clericorum flagitia talia sunt ut carcere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine iudices, ut talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè

ac diligenter circa illam intendant, eam uel pecunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorum errare capturâ, quàm laicorum: nam præter id quòd sine ea crimina (ut expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus si ordinariorum manus effugere ualet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere, facillè obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modò aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate, quàm cæteri bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorum uicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem ministrum cum competenti familia, cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus pecunijs facillè corrumpatur. Qui sanè & si laicus sit, clericos poterit capere suorum prælatorum iussu sine metu excommunicationis, ut in capit. Vt fame. de senten. excom. At autem per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendum est quòd ut obuietur delicto committendo per eum, non est dubium, ut Abb. tenet in cap. Cum non ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi, col. iij. uersi. Secundus casus. Et Areti. ibi, colum. iij. referendo eundem Abb. in cap. Si uerò. de sent. excomm. post Inno. ibi. Post delictum autè commissum, uult idem Abb. quòd si est timor fugæ possit clericus per laicum capi. Andreas Sicu. & Areti. ibi, colum. iij. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius col. iij. & iij. quorum opinionem uerò

ueriorem afferit in puncto iuris, licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionem parlamenti Delphinalis, numero lxxij. incip. Iudex secularis, ubi deciditur quod iudex secularis potest capere, uel capi facere clericum in flagranti crimine, & incarcerare absq; metu excommunicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus qui eum capiat, uel capi faciat, dummodo remittat eum statim. Si tamen clericus est coniugatus, quamuis cum unica & uirgine, & non est in habitu & tonsura clericali, potest capi per iudicem secularem, etiam in presentia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio uel non, ut ibi. Nota etiam in proposito quod episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari capiendi clericum inuentum in ipso crimine, non ut capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Areti. ubi supra, in colum. iij. uersicu. Nunc queritur, post Ancha. in regu. Ea que. in xxj. quaestio. de reg. iur. in vj. licet aliud senserit Anto.

Ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi.

CAPVT CXV.

Quod hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus inter alia primum persuadere uidetur Ilerdensis Concilij capitulum octauum in haec uerba dispones. Nullus clericorum seruum aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, uel flagellare presumat: qd' si fecerit, donec dignè poeniteat à loco cui honore nō dedit

dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus uel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multominus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerationandum clericos, & imponendam eis poenam id efficere. Et hoc credit uerius Cardi. in cap. Inter alia. de immuni. eccles. ubi respondet ad aliqua fundamenta que primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Roma in consil. ccxxvij. Spectabilis domine. Idem in consil. ccxxxiij. Aduertendum quia dico. ubi hoc probat ratione triplici. Prima, quia canones non distinguunt laicum à clerico. Secūda, quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria domus clerici, iuxta l. Plerique. de in ius uocan. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius ecclesie, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dicto consil. ccxxvij. nisi clericus commisisset delictum ex enumeratis in dicto cap. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in dicto cap. Inter alia. in colum. iij. putat uerissimum clericos non gaudere immunitate ecclesie. Si iudex ecclesiasticus causa discipline, & non odij uelit eos arceri in ecclesia & punire, & extrahere ut duci faciat ad carcerem. Vide Car. in clem. j. de poeniten. & remiss. in questio. vij. ubi refert Lauren. dicentem quòd opinio Innocen. uolentis clericum posse extrahi ab ecclesia propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere ubi monasterium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione uidetur dari quaedam
 meia

media uia, quòd clericus possit extrahi ad pœnas citra detractionem in arctum monasterium & carcerem perpetuum sustinendas. Vide tamen Ioan. de Vischis, in tracta. de immunita. eccles. in ij. colum. cum duabus sequen. ubi refert opinio. Abb. de qua supra, & tandem ibi, & in sol. fin. colum. j. tenet contra illum, & concludit in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, quòd iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentiosum, nec potest etiam causa discipline arcere illum, nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro poenitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista uidetur uerior & communior opinio. Abb. tandem ubi supra relinquit consuetudini, que in hoc multum debet attendi secundum eum. Que quidem iam uidetur recepisse, ut clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs. Quòd nempe & si nullibi hucusq; legerim, hoc limitandum censerè, nisi in casibus ubi clericus post degradationem tradendus esset curie seculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur, post degradationem & uerbalem in sententia traditionem curie seculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum, ubi tandiu solum immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis.

Incarcerari.

CAPVT. CXVI.

Clericorum carceratio sicut non passim, nec leuiter

ter facienda est, quia eius præiudicium est irrevocabile, ut notat Bal. in l. j. C. in inte. resti. postu. & refert Fea li. in cap. Cum super. colum. pe. de re iud. sic nec, dum casus exigit, omittenda, eos namq; plus solet punire, quam custodire carcer: in pluribusq; delictis illa est præcipua ac utilior pœna, quæ nulla ualet appellatione reparari: quamuis superiores uelint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota commaculat, sicuti pœnæ pecuniariæ efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, ut sacerdotum ac in sacris cõstitutorum carcer non immundus seu squalidus sit, ne ue eos cum secularibus personis simul detineri cõsentiunt. Cum insuper carcer sit tormentum, ut placuit Bal. in l. j. de custo. reorum. & in l. j. de his qui ad liber. perue. non pos. Et etiam compedes fortes, ut dixit Bar. in dict. l. j. de custo. reorum. Aduertere debet iudex ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, quando non talis præcedit informatio, talis ue est qualitas excessus & persone, ut ad torturam deueniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris considerari potest. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia solum custodire præcendit capti dum de delicto tractatur, & tunc sufficit quòd constet saltè præsumptiuè de eo: & in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & secularitas loci procurari debent, sine eo quòd capto solatia moderata tollantur, ac communitatio amicorum & aliorum interdicitur: nisi delicti grauitas & qualitas aliud suadeat. Si uerò aliquis primæ tonsuræ clericus seculares iudices timès (ut quotidie cõtingit)

tingit) carceri ecclesiastico se offert, procuraturus inde seculariū iudicium inhibitionem, ac suorum scelerum impunitatem, aut leuitatem poenae: tunc caueat ecclesiastici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis assignent, sed intra palatium episcopi, & in solitum carcerem illum detrudant. Aliter enim quando ecclesias pro carceribus illis assignant, plura inde proueniunt incommoda: nam quamdiu ibidem commorantur, eas ludis, blasphemijs, & obscenis actibus polluant, noctuq; inde exeuntes grauiora saepius scelera illis à quibus liberari satagunt, perpetrāt. Multotiesq; in ecclesiarū ianuis positi, uel per caemeteria deambulantes seculares iudices irrident, ac perfricata fronte cōtēnunt, ex quo saepius irritati illi eos ab ecclesijs extrahunt, & in contemptum ordinis & censurarum, uinculis grauib; subiiciunt, ac quandoque pro commissis illos laicorum poena plectuntur. Vt autem haec omnia & alia quae referri possunt incommoda cessent, debet ecclesiastici iudices (uictis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis custodiam & uincula adhibere, quamuis nullus illos accuset, nullaq; ab eis sit de delicto informatio recepta. Hoc namq; & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impunitatem scelerum tonsuram recipit) & in secularibus iudicibus ecclesiae obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & custodiam criminis qualitati cōmensurare ualeant, iudicibus omnibus consulerem, ut statim à iudiciis secularibus informationem criminis quam cōtra ipsos habent

habent amicabilius exigant, quam illi libenter prestare solent, quando zelum iudicis ecclesiastici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex officio eam pro utriusque requirant: aliter enim si in talium detractione desides extiterint, præter superiora incommoda, euenit sæpius ut postquam eos à iudicum secularium manibus inhibitione liberarunt, si ipsos iam sui fori pronunciatos punire uoluerint, à leui carcere aufugisse, & itaquam securos ab utriusque fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis uerò fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse comperiēt. Aut carcer non solum ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionem corporis, ut quia iudex intendit sola carceris pœna punire delictum, & tunc dari potest asperior, iuxta excessus mensuram, personæq; qualitatem. Vtilis namq; ut præmissimus in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones efficiunt immunes) carceris pœna censetur, & qua afflictione præterita purgantur uitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria uitari solent. Aut insuper carcer in pœnam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modò securus, sed & qui pœnam condignam ingerat applicandus est: dum tamen in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infra describentur in parte, ac in perpetuum carcerē. Vnum insuper aduertant iudices, quòd ubi ex constitutione aut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti: aliàs enim contingere posset quòd sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex

iudex tunc possit ad solam capturam procedere, ut satisfactione fugam persone provideat.

Tortura. CAPVT CXVII.

Premissis prius que debeant torturam precedere, & que sint eius species: & premissis alijs que in eius materia à doctoribus uarijs locis scribuntur, quia illa examinare ad presens nec uocat, nec expedit, transcribere uerò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: solū enim in hoc opusculo que in clericis specialia sunt, & earum personas concernunt referre decreui. In primis notandum est quòd clerici etiam presbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri. ita firmat Panormi. esse communem opinionem doctorum, in regula, Cum in cōtemplatione. de reg. iuris. ex cuius uerbis uidetur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri possint, duo debent cōcurrere. Primum quòd sint suspecti, & sic quòd sint iudicia bene probata, ex quibus reddantur suspecti. Alterum, quòd subsit causa: quòd ego intelligerē, quòd sit delictum tale propter quod meritò deueniatur ad torturam: & quòd clericus torqueri possit propter delictum etiam si agatur ciuilitè contra eum, notant Abb. & Philip. Francus in cap. Dilectis. de appell. per text. in cap. j. de deposti. In hoc autem summè notandum est quod uoluit Abb. antiquus in dicto cap. primo, uidelicet quòd clericus non debet torqueri, nisi sint iudicia, & sit infamatus, cuius sententiam dicit esse communem Cardi. ibi, ut refert Barba, colum. iij. quam etiam decisionem

q̄ docto

doctores plures sequuntur & celebrant, quos ego in
 meis regulis & fallētis collegi, in regula incipien. Con-
 fessus de crimine, in ij. fallē. in iij. sublimitatione. Quam-
 uis à prædicta communi sententia uoluit nouissimè re-
 cedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis in capit.
 j. de offi. ordi. super gloss. j. nume. xliij. uersic. Aduerte
 tamen. Quod in tantū habet locum, quòd Bonus de Cura-
 ti. in tracta. nobilitatis, fol. xv. colum. iij. in fin. prout su-
 præretuli, dicebat quòd etiam si contra clericum sint
 mille iudicia, nisi sit infamatus nō potest torqueri. Quod
 etiam scripsit Thomasius Grammaticus in uoto xj. inci-
 pienti. Tremendi Dei, in nume. xv. pro quo allegat Paul.
 de Eleazar. & Abb. antiquum in dict. capit. j. & Ioan.
 Andr. & Panor. in dict. regula. Cum in contemplatione.
 & Ana. in cap. j. de cleri. percusso. Quia decisione Abb.
 antiqui motus Fel. in cap. De hoc. de simo. in colum. j. te-
 net quòd licet aliàs confessio extraiudicialis sit sufficiens
 ad hoc ut possit quis poni ad torturam, ut per gloss. nul-
 gatam in l. Capite quinto. ff. ad l. luliam. de adulte. tamen
 fallit hoc in clerico, quòd est notabile in proposito: &
 possent decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui mo-
 ti ex illa conclusione communi torquerent clericum, qui
 extra iudicium confessus est crimen. Quam conclusio-
 nem ego latius posui in dicta mea regula, & d. iij. sub-
 limitatione: & sequitur etiam eam Decius in capit. At
 si clerici. de iudi. colum. xj. in princip. uersic. Quarto li-
 mitatur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crede-
 rem non bene consuluisse Zabarellam in consi. xlv. Cas-
 sus talis est. in si. dum dicit quòd si clericus legitime tor-
 tur

tus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non re-
 putat absolum quòd interrogetur de alijs criminibus de
 quibus nulla contra eum erant iudicia, & sic iudicem
 ecclesiasticum ob id non esse reum alicuius pœne: nam
 si clericus non potest torqueri nisi extantibus iudicijs
 & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de
 quibus non est infamatus, nec iudicia sunt, licet iam fue-
 rit confessus aliud delictum: præcipuè quia fundamen-
 tum suum est satis fragile, uidelicet quia præsumitur cri-
 minosus etiam in alijs, ex quo unum est confessus, per re-
 gulam, Desleat. de regu. iuris. Vnde iudicem talia facien-
 tem & Deum in cœlis, & superiorem suum in terris
 offendere credo, & sic ab eo puniri posset propter id:
 quia si Zabarella intelligit quòd potest interrogari de
 delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tor-
 tus: hoc uidetur planè esse impium, ut cogatur quis pro-
 dere seipsum in delictis occultis. Si uerò intelligit quòd
 possit impunè interrogari de delictis eiusdem generis,
 hoc non potest fieri, ut notat Alber. de Gandi. in tracta.
 maleficiorum, in rub. de questio. & tormentis, in colum.
 iij. uers. Sed quid de questione. ubi tenet quòd de iuris
 subtilitate tortus & confessus aliquod furtum de quo
 erant iudicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet
 de generali consuetudine Italie seruetur contrarium:
 quem refert & sequitur Fran. de Bruno in tracta. de m-
 dicijs & tortura, in fol. x. col. iij. limitando quando esset
 diffamatio generalis contra aliquem quòd esset magnus
 latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudi-
 nem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo

nec laico laicus potest interrogari de alijs furtis, quando magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summam aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quod clericus torture exponendus debet prius degradari hoc scripserunt authores Rosella, & Siluestrina in verbo Degradatio, qui referunt Alex. in additionibus ad Bart. in l. Omnes. C. de decurion. lib. x. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est. & allegat text. in l. Et si excepta. C. de malef. & mathe. ibi, præsidio dignitatis exutus. Sed salua eorum authoritate hoc non credo uerum: nam præter id quod Alexan. quem ipsi referunt hoc non scripsit, & quod Roma. consil. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericum nondum conuictum, sed solum indicijs & infamia notatum esse degradandum, antequam constet de ueritate delicti? Item text. in dict. l. Et si excepta. non obstat, & uerba illius supra relata intelliguntur, id est non obstante priuilegio dignitatis, & ita intelligit Azo in summa illius titu. & Bal. & Sali. in eadem l. & Bonifacius in tractu. maleficiorum, titu. de malef. & mathe. licet Ange. ibi quem sequitur Ana. in cap. j. de sortilegijs. colum. iij. dicat per illum text. quod si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari. cuius uerba sunt, Proditores uel transfuge plerumq; capite puniuntur, & exauthorati torquentur, nam pro hoste, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit
ut per

ut per Nicolaum Euerardum in suis topicis iuris, in fol. xxxij. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nam uerbum torquentur ibi positum non debet intelligi de tortura qua fit ad inuestigandam ueritatem, sed qua datur in poenam. Et quauis hoc in milite esset expressè dispositum, non deberet applicari ad personas clericorū: quia in hoc non esset recipiendum argumētum de milite terrestri ad caelestem, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notorie iniusto & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ange. & Ana. in locis supra relatis dum equiparant militem & clericum non in tortura, sed quod miles debet degradari ad torturam, sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper proposito referendum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana. in consi. j. in fina. uerbis. & ibi sequitur Ludo. Bolog. in addi. ad eundem, quod si non fuit petitum in prima instantia quod clericus torqueretur, potest peri postea in causa appellationis tanquam omissum, & respondet ad dictum Ange. in l. Minime. C. de appella. quod illud est uerū quando non peteretur fieri: sed salua tantorum patrum auctoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinae Ange. quia ille solum dicit quod appellatione pendente non debet appellans sustinere poenam corporis, uel cruciatum, quod aperte intelligendum est respectu iudicis a quo: quia ille siue petatur corā eo siue non, non potest torquere reum appellantem, quia innouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis post deuolutionem ad ipsum causam possit hoc facere: unde cum doctrina Ang non aduersaretur illis, superuacaneum fuit uelle

illi satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus
 scribentium, quos expedit benignè à lectoribus sufferrè:
 non enim semper uacat singula quæq; scribenda rimari.
 Item aduerte etiam debent iudices ecclesiastici, quòd
 tortura clericorum non debet esse ita seua, sicut laico-
 rum. ita dicit communiter teneri Abb. in d. regula Cum
 in contemplatione. unde secundum eum clerici non de-
 bent supponi aculeis, seu fidiculis, sed uirgis, seu corri-
 giatis, pro quo allegat bonam text. in cap. j. in fin. xxiij.
 questio. v. Nec mirandum enim quòd in ipso processu
 & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor im-
 pendatur qui laicis non conceditur, cum etiam postquam
 sunt conuicti de crimine tm dispari pœna plectantur,
 & sic mortis pœnam euadant: præsertim cum in iure ui-
 deamus milites seculi à tortura immunes effectos: quòd
 etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni nostri
 disponitur. Quid mirum igitur si cum militie cingulum,
 doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à
 tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, ut
 clericorum tortura in iudicia ac infamia præcedat! Nota
 tamen quòd clericus non potest torqueri per laicū etiam
 iussu prælati sui. ita tenet Ant. & Anch. in c. Vt fama. de
 senten. excom. ut refert Abb. ibi. in fi. & sequitur Declus
 in c. Dilectis. de appel. in prin. licet contrarium & malè
 secundum Abb. ubi supra habeat communis obseruantia.
 Hoc etiam concludit idem Abb. in capitu. Vniuersitatis.
 in iij. nota. eo. tit. ubi dicit hoc de iure fieri non posse, &
 quod hoc idco sic fit, quia hodie clerici torquentur ut
 laici: & talis modus torquendi non posset fieri per cle-
 ricos,

ricos, quia ferè nemo in huiusmodi obtemperaret, nec
 sunt edocti in arte ista torquendi sicut & laici. Et uide
 Barba. in capit. Decernimus, de iudi. colum. antepe. ubi
 refert Bald. tenentem ibi quòd episcopus potest com-
 mittere laico ut clericum torquere possit: ipse tamen
 Barba. miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Ant.
 ubi supra tenentem contrarium. Vide tamen Fel. in dict.
 capit. Vniuersitati. de sen. excom. ubi dicit quòd ista est
 conclusio uera & uerissima, quòd laici torquētes cleri-
 cum precepto episcopi uel uicarij non excusantur, imò
 facientes clericos per laicos torqueri sunt excōmunicati.
 & dicit in tenere Archi. & Ioan. de Fantu. in c. Presby-
 teri. el. j. v. ques. vj. & addit ulterius quòd clerici nesciūt
 torquere, quòd tunc poterit uocari officialis laicus qui
 ligabit clericum torquendum, & postea clerici possunt
 torqueri. Quod non uidetur satisfacere: quia peritia tor-
 tura ita et magis cōsistit in actibus ipsis torquēdi, quàm
 ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex
 confessione delicti facta per eum coram iudice laico,
 Barba. in cap. At si clerici. de iudi. colum. xiiij. uersic. Ca-
 pio nunc, motus septem fundamentis concludit quicquid
 alij dixerint, quòd nullo modo potest torqueri: licet Car-
 di. in c. Per inquisitionē. de electione, tenuerit quòd sic.
 Bene tamen fatetur Barba. quòd si clericus confiteatur
 crimen coram iudice ecclesiastico, alijs non suo, quòd
 tunc compellitur uel excusare illam confessionē. uel per-
 seuerare in ea per tormenta: & quòd isto modo potest
 saluari opinio contraria. & uide eundem Barba. prius in
 d. cap. At si clerici. in colum. iij. dicentem quòd per illum

tex. confunditur doctrina Bal. in l. unica. de confessis. in
 penul. colum. dum scripsit quod ex confessione facta per
 clericum coram laico non est torquendus clericus per
 episcopum, dummodo illam confessionem reuocet ut tra-
 roneam: nam cum text. ibi dicat quod talis confessio non
 tenet, non est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari
 non debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantum doctoe-
 rem. An autem clericus uacillās in testimonio possit tor-
 queri? Bal. in sua margarita, in uerbo clericus, tenet quod
 sic, & refert Innocen. in cap. Conquestus. de re iudicand.,
 hoc tenentem. Sed clarè patet quod allegat corruptè In-
 nocen. quia non est talis text. in illo titu. ideo ob solam
 Bal. auctoritatē hoc non crederem practicandum, cum
 ut suprā scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruenda
 ueritatem delicti etiam extantibus indicijs, nisi ali-
 sit infamia, quanto magis non poterit torqueri propter
 solam uacillationem in ferendo testimonium, cum suffi-
 ciat quod si de falsitate testimonij fuerit conuictus, po-
 terit ob id puniri. Si uerò solum uacillauerit, tunc pote-
 rit de uacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam
 officium spectabit quanta sit illi fides adhibenda disce-
 nere. Neq; suffragatur opinioni Bal. lex Presbyteri. la.
 p. C. de episco. & cler. dum probat quod presbyteri licet
 uacillēt in testimonio non sunt torquendi. Alij uerò cle-
 rici inferiores sic, secundum glos. & summarium Salice.
 ibi. Nam illa l. non potuit hoc disponere circa personas
 clericorum, quod fatetur glos. in cap. Quia iuxta. §. Pre-
 sbyteri. v. questio. vj. ubi ad literam est inserta illa l. per
 Gratianum: & ideo dicit quod illa l. instruit iudicem
 ecclesia

ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam
 salua gloss. autoritate quòd hodie iudex ecclesiasticus
 firma manente communi opinione de qua supra, & cum
 contrarium non reperiatur de iure canonico, non pote-
 rit sequendo instructionem illius legis clericos inferior-
 res propter uacillationem torquere. & licet dicta l.
 Presbyteri. fuerit per Gratianū admixta canonibus, ni-
 hil sibi per hoc autoritatis accessit. Nec curare debent
 iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in dict. l. Presby-
 tery. dum putat ipse quòd clericus etiam si uacillet &
 dicat se interfuisse factò coram iudice seculari torque-
 ri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasti-
 cum: quia fundamenta quæ allegat non probant neq; suf-
 ficiunt: & sua opinio adhuc habet intolerabilius incon-
 ueniens, dum firmat quòd propter uacillationem factam
 coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasti-
 cum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus
 magistratibus crudelitas abesse debet, quanto magis ab
 ecclesiasticis iudicibus fugienda est: præcipuè quia sæ-
 pius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fa-
 teri delicta quæ non perpetrarunt: quia ut dicit Ambro-
 sius in epistolis, Nimia seueritas extorquet plerunq; cri-
 delitate mendacium, prout etiam apertissimè legitur in
 admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad
 Innocentium de muliere sæpius icta.

Iuramento præmissis interrogari.

CAPVT CXVIII.

ET si ad partium petitionem à clericis de criminibus

q s bus

bus accusatis iuramentum exigi non possit, nec debeat,
 ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur à do-
 ctoribus ea potissimum ratione. Nam cum liceat ecclesie
 stico iudici, clerico infamato purgationem indicere, et
 tunc de ueritate delicti iurare teneantur: sic ei licet illum
 sub iuramento interrogare, ut placuit Panor. in ca. Cum
 super, quasi ad fin. de confes. in quo tamen aduertendum
 credere quòd cum ex dicta ratione purgationis illi per-
 missum uideatur, inferri possunt due notandæ conclusio-
 nes in materia. Prima est quòd cum purgatio non sit in-
 dicenda, nisi prius prestita copia infamato de infamia, ut
 circa illam se defendat, et an à maliuolis seu inimicis ha-
 buerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico pote-
 rit iuramentum exigere statim post capturam, antequàm
 illi prestet copiam inquisitionis contra eum formata: ex
 quo uidetur quòd practica huius regni sumpta ex l. iij.
 parti. vij. tit. xxix. in qua disponitur quòd reus sub iura-
 mento interrogetur statim post capturam, non habebit
 locum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis capitis
 non liceat id indistinctè fieri, salua iudicis conscientia:
 nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem
 de delicto, aut expressa indicia, aut infamiam. Cum ex
 mente sancti Thomæ in. ij. ij. quæstio. lxxix. art. ij. Predi-
 ctis casibus solum liceat iudici interrogare delinquen-
 tem, et delinquens teneatur ueritatem dicere. Et uide ibi
 Caieta. qui declarando illam doctrinam sancti Thomæ
 addit unum notabile (iudicio meo) uidelicet quòd in casu
 quo procedunt indicia, debent manifestari reo, ut sciat
 se esse in tali articulo constitutum quòd tenetur obedi-
 re iud

re iudici præcipienti, & extorquēti ueritatem, ac etiam ut possit se purgare, & contra illa opponere: ex quo uidetur quòd sicut ante torturam debet dari copia indiciorum, sic ante interrogationem, ut iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri ueritatem. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcessit, tunc uidetur quòd iudex conscientia recta non poterit uti practica. d. l. Partite. Cum enim captus qui delictum commisit non tenetur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur quòd aliter non bene interrogat iudex eum, cum cogat captum reuelare seipsum in casu ubi non tenetur, & peccaret seipsum diffamando sicut alium quemcunque. Et præter id quòd est iustum rationiq; consonum, hoc est iuxta mentē illius legis Regni si bene consideratur: hoc enim ut fiat, dicta lex præcipit in hominibus male famæ à quibus statim post capturam uult iuramentum exigere. Errant ergo apertissimè temerarij quidem iudices, (& qui crocodil more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo factò personarum discrimine à captis omnibus de ueritate delicti iuramentum exigunt, cum sæpius leuia quedam indicia causam præstiterint captura. Satis est enim Christiano iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purificationem, eodem modo nec sufficiet ad hoc ut iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

Confess

Confessionibus proprijs.

CAPVT CXIX.

IN confessionibus clericorum illa merito obseruari debent, quæ in alijs reis à iure disposita ac à doctoribus interpretata leguntur, cum in hoc non debeant esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extraiudiciales, uel coram non suo iudice, aut uerisimilia in se non continent, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris autoritate non interueniente, si clerici minores sint uiginti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma quam in talibus confessionibus iura exigunt: & si quid tale in illis repererint, obseruet illa quæ iura in hoc tradunt, & Doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quòd cum clericis pro criminibus nõ infligatur poena mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus ueniunt puniendi citra traditionem curiæ seculari præiudicaret illis confessio facta delicti, siue eo quòd iudici necessariò constet delictum fuisse in ueritate perpetratum. Nam quòd hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cum nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculum uitæ suæ aut membrorum quicquam fateri commisisse, nisi in ueritate constet delictum fuisse perpetratum. At tamen quòd sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus ac beneficijs suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum, cum possit ex conuentione

uentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text. in cap. Quotiens. prima questione vij. Et de beneficijs probatur in capit. Cum dilecti. & cum glos. in uerbo, Obligauit. de electione. & in cap. fina. de crimi. fals. ubi hoc not. Abb. in tertio notab. Quauis omnibus iudicibus consulo, ut si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delicto à clericis sibi confessis. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, uidelicet quòd sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hosti. in cap. ij. de confes. sic intelligendo tex. ibi, quòd refert ibi Cardi. licet quòd ad illius text. literam & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit uerum quòd quando agitur per uiam inquisitionis non possit imponi pœna ordinaria delicti, ut in capit. Inquisitionis. de accusatio. fallit hoc si de crimine constat per confessionem. ita limitat Innocen. in cap. Qualiter. cl. secundo, de accusationibus. & sequuntur ibi scribentes, ut refert ibi Feli. in. §. Licet autem. in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præposi. in cap. de accusatio. secunda questione octaua. colum. xxxviij. probat text. quem ibi commendat Abb. in cap. fina. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola confessio criminis facta in causa ciuilitè acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus ut perseueret in ea, ita concludit Abb. in cap. Qualiter. cl. secundo, in finalibus uerbis, de accusa. sic intelligens Innocen. in cap. Per inquisitionem. de election.

Testibus

Testibus conuictos. CAPVT CXX.

Licet circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quam in alijs: quia tamen laici clericis oppido sunt infesti, prouisum est quod laici in causa criminali non possunt esse testes contra eos, ut in cap. De cetero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, ut tenet Domi. in cap. Sicut sacerdotes. ij. quest. vij. refert Feli. in dicto cap. De cetero. in princip. Quod tamen fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abb. optimum in c. pe. de purg. cano. item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simoniae, haeresis, & lese maiestatis. ita notat glos. in cap. Cum P. de accus. in uerbo, Laicus. Item mutilati membris, uel corpore uicciati non possunt testificari contra clericum in causa criminali, notat Abb. antiquus in cap. j. de excep. refert Bal. in sua Margarita, in uerbo Mutilati. dicit perpetuo menti tenendum Hippoly. in sua practica criminali, in. 9. Nunc uidendum in col. pen. numero liij. Aduerte tamen in ista materia quod conuicto clerico de crimine cum ageretur ciuilitate, lata sententia, potest suus superior priuare illum beneficijs, uigore illius sententiae, formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententia, tanquam inducente notorium. ita uoluit Innocen. in capit. Qualiter. el. ij. de accusa. ut refert Abb. in fi. qui dicit cum hac sua sententia transire docto. communiter, qui tamē dicit aduertendum: quia hoc dictum est periculosum, & refert Innocen. sensisse oppositum in capit. Per inquisitionem. de elect.

elect. Fama uerò an probetur per laicos contra clericos, uide per Anto. in cap. In literis. col. ul. de testib. Et pro intellectu materie huius cap. & precedentis, nota quòd licet conuictus & confessus parificentur, ut notatur in cap. At si clerici. de iudic. in princ. hoc intelligendum est quantum ad hoc ut perueniatur ad sententiam, non quo ad omnia. ita tradidit Cardi. ibi. & de differentia constat ex his que notantur in cap. ij. de confes. & in c. j. de test. loquendo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantum? si credimus Pau. de Cast. in l. iudices. C. de iudic. in fin. uerb. uideatur dicendum quòd non: scripsit enim ibi, quòd in criminali non uidetur sufficere duo testes sine alijs presumptionibus. Sed contrarium credo uerius sequendo Card. in cle. j. §. Verum. in j. quest. de here. ubi concludit quòd etiam in causa heresis sufficiunt duo testes propter ius generaliter disponens, quòd in ore duorum, & c. Cuius opinionem dicit ueram Repertorium inquisitorum, in uerbo, Testes. in. §. Per quos testes. ubi allegat pro ea glos. not. in cap. Presul. ij. quest. iij. que tenet quòd contra Papam sufficiunt duo testes: de qua etiam glos. meminit Feli. in cap. Quotiens. de testi. in j. col.

Ab ingressu ecclesie interdicti.

CAPIT. CXXI.

Pœna ista minor est pœna suspensionis ab officio, quippe

quippe cum solum in ecclesia prohibeat eum qui patitur illum in officio suo agere. Et is cui sic est ecclesia interdictus ingressus, cum sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur, si contra huiusmodi interdictum diuinus in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius: ut sunt uerba tex. in cap. is cui. de sen. excō. li. vj. Quod procedit incantū, quod etiam si celebret in ecclesia non consecrata que proprie dicitur basilica, est irregularis, ut notat Domi. ibi referendo Calderi. Si autem celebrat non in ecclesia, sed in oratorio strictē sumpto, ita quod non sit ecclesia, tunc non est irregularis, ut no. Domi. ibi referendo eundem. Calde. Item nota quod si is cui est interdictus ingressus ecclesie ad ministrat sacerdoti in missa intra ecclesiam, puta, ut diaconus offerendo calicē in altari, uel ut subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundum Domi. ibi. Que omnia etiam ibi refert & sequitur Philip. licet breuioribus uerbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesie intrare illam audiendi diuina officia, uel orandi, seu transeundi gratia: uide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in dict. cap. is cui. quod si talis clericus dicto interdicto durante decedat, nō debet in ecclesia uel cæmeterio ecclesiastico sepeliri, nisi poenituerit. Ex quo mihi uisum est semper quod in hoc ultimo tex. loquitur, quando clerico imposta est talis poena propter contumaciam, uel quamdiu satisfactionem quam prestare potest impendit, quando uerò in poenam criminis, cum iam poena morte finita sit,

et cō

crederem tunc eum sepultura tradendum ecclesiastica.

Suspendi.

CAPVT CXXII.

Suspensio est una de ecclesiasticis censuris, ut probatur in capit. Querenti. de uerborum signi. per quam interdicitur officium, uel exercitium competens alicui persone ecclesiastica: quae interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua ultima suspensione (hominis uidelicet) nobis ad praesens est sermo. In qua quidem inferenda iudex aduertere debet, quòd si imponit eam in poenam delicti, monitio non est necessaria, licet aliàs quando fertur pro contumacia, non debeat ferri sine mentione, sicut neq; excommunicatio secundum Abb. in cap. Reprehensibilis. de appella. post Innocen. in cap. j. de excess. prelati. Et idem notat Cardi. in cle. si. de poenis. uersi. Quòd si. Et quòd propter delictum possit inferri suspensio, probant iura in cap. Tam literis. de testibus. & in ca. In loco. v. ques. iij. secundum Abb. ubi supra. & uide aliam notabilem differentiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimen, aut propter contumaciam: nam primo casu prouidendum est suspensio à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo uerò non, cum ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in capit. Pastoralis. in. 5. Verum. colum. penul. de appel. sic intelligendo gloss. in cap. Cum Vintoniensis. de elec. Debet praeterea iudex aduertere quòd aliquando oportebit suspendere delinquentem ab omni ordine, uel ab uno tantum, aliquando etiam ab ordine & beneficio simul, aut à be-

r neficio

neficio tantum, considerata delicti qualitate & ordinis
 in quo excessit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab
 ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus
 ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus
 ordinibus superioribus, secus autem e contrario: quia sus-
 pensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia in-
 feriorum. An autem suspensus ab officio intelligatur sus-
 pensus à beneficio, uide glos. not. in dict. cle. fin. de pœ-
 nis. in uerbo, Suspensi. & ibi Cardi. eundem in cle. 1. de
 priuileg. in uersicu. Ceterum. in vij. questio. cum dua-
 bus sequentibus. Imo. in capitu. Cum dilectus. de consue-
 tu. viij. colum. aliqua notanda per Præposi. in capit. Præ-
 sbyterum. xxvij. distinct. in ij. & iij. colum. Et uide bo-
 nam distinctionem per Siluest. in uerbo, Suspensio. in 3.
 v. uersicu. Si quis est suspensus, quam transcribere nolo.
 In hac insuper materia semper consulo iudicibus, ut in
 sententia uel præcepto suspensionis aperte declarent à
 quibus ordinibus uel actibus, uel beneficijs intendunt sus-
 pendere clericum: quia cum constat de uoluntate iudi-
 cis, illa seruanda est. Vnde concludit Abb. post Anto. in
 dict. cap. Pastoralis. 9. Verum. colum. fin. de appel. quod
 si iudex quando suspendit aliquem à beneficio, intende-
 bat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia
 porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet
 executio debeat fieri per iudicem territorij. Si uerò
 simpliciter intendebat suspendere à beneficijs que ha-
 bebat in suo territorio, tunc procedit glo. in dict. 9. Ve-
 rum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficiū.
 Effectus autem suspensionis factæ à iudice est, quod ce-
 lebrans

lebrans durante illa in ordine à quo fuit suspensus est
 irregularis. Ideo monēdi sunt clerici dum suspenduntur,
 ne celebrare audeant suspēſione durante. Tanta est enim
 plurimum imperitia, ut credant solum iudicis præceptum
 violare si celebrent, non uerò pœnam irregularitatis in-
 currere. Suspensio præterea aut est temporalis, aut per-
 petua. Temporalis non operatur ultra tempus præſinia-
 tum, & eo lapſo tollitur sine alia absolutione. Perpe-
 tua uerò æquiparatur depositioni, ut notatur in cap. Si
 quis. lxxxiiij. distinct. ubi Domi. quem ad hoc refert De-
 cius in cap. Apostolica. colum. penul. uers. secundo. Abb.
 de exceptio. & uide Imo. in capit. Cum dilectus. de con-
 ſue. viij. colum. qui referēdo Gasparem Calde. dicit quòd
 suspensio perpetua ab officio habet uim priuationis, &
 tunc taliter suspensus censetur priuatus beneficio secun-
 dum eum. Ex quo uidetur dicendum quòd per talem su-
 spēſionem ab officio, uideatur beneficium uacare, ut pos-
 ſit fieri prouisio de eodem. Et sic suspensio perpetua non
 debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione
 dicitur in c. Tuæ. de pœnis. Quæ autem crimina sint
 suspensione digna, licet Anto. in c. At si clerici. de iud. uiz
 ſus fuerit dare regulam: Abb. tamen ibi, in col. xj. dicit
 quòd non potest dari certa regula: sed iudex informabit
 motum animi sui ex casibus à iure expressis, ut in illis &
 similibus imponat pœnam suspensionis, & sic secundum
 eum cōmittitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequi-
 tur Andre. Sica. col. xxviij. in fi. De suspensione uerò iu-
 ris nihil referre libet, sufficiat uidere Siluest. in dict. uer-
 bo, Suspēſio. in. §. Sexto. ubi colligit quadraginta casus in
 quibus

quibus quis incurrit suspensionem à iure. Vnum insuper notat in hac materia, quòd si iudex suspēdat illum qui est suspensus à iure, non præsimitur in dubio suspensus ab homine, quia præsimitur quòd iudex uoluit in dubio exequi pœnam iuris, non uerò nouam suspensionem infligere, ut notat Didacus de Villadiego in tract. de irregularitate, in cap. De suspensione. in col. j. referendo Abb. in cap. Tuarum. de priuileg. quod notat propter effectus quos inuenies, quòd suspensio sit iuris, uel hominis.

Beneficijs priuari.

CAPVT CXXIII.

CVm enim beneficia ecclesiastica stipēdia sint ministrorū ecclesie, et hos deceat honestos ac mundos esse, meritò quidem canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, ut probis uiris concedantur, qui qua deceat uite puritate ministrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue. tex. est in cap. Inuentum. xvj. quest. vij. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuæ. de pœnis. Pœna insuper priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimat̃ur à iure, per glos. quam ibi reputat singul. Abb. in cap. fin. de iure patronatus. et in cap. Cum uos. de offic. ordi. Et in §. Cum igitur. in aucten. de non eligen. secun. nubē. ubi est text. singul. secundum Bald. in aucten. ex testamento. C. de collatio. et ita tenet Barba. per predicta in cap. Nouit. de iudic. in colum. xlv. uersic. Tu pondera. Et uide etiam

etiam Domi. in cap. Quo iure. viij. distin. col. ulti. ubi dicit quod nullum crimen inducit priuationem ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refert Feli. in ca. Querelam. de iureiuran. in col. ij. ubi etiam plura allegat in proposito præcedentis cōclusionis. Plura etiam cumulat Tiracuelus in repe. l. Si unquam. C. de reuocan. donationib. in glos. in uerbo, Reuertatur, in numero ccvj. & in duobus sequentibus. Item nota quod per sententiam latam super crimine non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Innocen. in cap. Qualiter & quando. el. ij. in glos. super uerbo, Diminutionem. de accusa. ut refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisgneto, in tit. de senten. & re iudic. in decisio. fin. in fina. uerbis. facit etiam quod Bal. in l. Cum fratrem. C. de his qui. ut indig. uoluit sentire, quod si fuit sententia lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quod non possit impetrari tanquam uacans, quæ ad hoc refert Ioã. de Ana. in cap. fin. col. j. de homici. Vide tamen Abb. in c. Inter dilectos. de exces. prela. prope fi. ubi ex uerbis Innocen. ibi notat quod condemnatus de aliquo delicto per sententiam censetur priuatus ipso facto beneficio suo, intelligendo secundum eum quando crimē erat tale quod inducebat priuationem beneficij, uel quando irrogabat infamiam ipso facto: nam sufficit quod condemnetur, licet poena exprimat in sententia, quia illa intelligitur posita auctoritate iuris. pro quo allegat l. j. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quod ubicūq; quis incurrit ipso facto pœnam priuationis beneficij, potest absq; alia sententia beneficium conferri alteri. probat tex. in cap. j. &

notat ibi Domi. ex eo. in col. iij. in. §. Sacri. de homi. in. vj. qui generalius ibi tenet in col. vj. uer. quero quare. quòd omnia iura canonica & ciuilia que dicunt ipso iure. uel ipso facto aliquè puniri cōfiscatione honorū. uel alia pena quacumq;. debent intelligi. ut sufficiat declarare uel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris. etiam si in sententia non exprimantur. Et aduerte quòd iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto. sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Cardina. in clemen. Pastoralis. uersic. Denique. in ij. quast. in fin. de re iudic. Si tamen clericus in terra ecclesie sue inculta. industria sua & laboribus siue expensis plantauit uineam. seu reduxit ad culturam causa sue sustentationis. licet priuetur postmodum beneficio propter delictum. relinquatur sibi illa terra usque ad uitam suam. notat Abb. post Innocen. in cap. fin. de pecu. cleri. & ibi Barb. colum. iij. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum. uide Paul. de Castro in l. j. C. de his quibus. ut indig. ubi per tex. ibi referendo Guiliel. de Cuno dicit quòd si clericus committit delictū. propter quod possit priuari beneficio. licet habeat ius in re. quousque sit priuatus. postquam tamen est priuandus tenetur restituere fructus quos percepit à die commissi delicti. uel percipere potuit. siue extent. siue sint consumpti. & siue sit effectus locupletior. siue non. Sed Guiliel. ibi non loquitur in clerico. sed in uasallo committente felloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salice. Alexand. & las. ibi. quam etiam conclusionem in-

ter sua singularia annumeravit Hippoly. singula. Dxxv. Clericus qui commisit, pro ea tamen nihil allegat aliud nisi aliquos ex dictis doctoribus in d. l. j. Idem etiam tenent Bald. Ange. & idem Paul. in l. Prædonis. ff. de petitione. hære. & Rom. in l. Divortio. ff. solu. matrimo. Henr. in cap. Cum nostris. de concess. præbend. Et prædictam sententiam Ange. in d. l. Prædonis. celebrat pro notabili Hippoly. in sing. cclxviij. Verus possessor, nihil aliud nisi Ange. referendo. Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consi. cxviii. Viso instrumento. colum. j. referendo docto. in dicta l. j. & Ang. in d. l. Prædonis. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin. in clemen. Constitutionem. §. Cæterum. in fin. de elect. Philipp. Corneus in dicta l. j. C. de his quibus ut in dig. j. colum. & Feli. in cap. De quarta. in col. x. de præscrip. ubi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissimè autem vide egregium doctorem nostrum Hispanum Antonium de Burgos. in cap. Ad nostram. de empt. & uendi. in colum. xj. versic. Venio modò. ubi dicit quòd licet aliàs solebat comprobare illam sententiam Feli. tamen quòd tunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Feli. & dicit quòd nullo modo concludunt eius dicta, nisi dum allegat quandam decisionem Rotæ, cui ipse respondet paruipendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dicta lege prima. ideo illam tenendam censeo: quamuis in clerico qui post commissum delictum propter

quod priuatur semper perseueravit seruiendo in ecclesia ubi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & equiorem opinionem Feli. & aliorum, quod tunc solum talis damnaretur ad restitutionem fructuum à die propositæ contra eum accusationis, uel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, ut in crimine hæresis & simonia, ut supra dictum est suo loco, & in alijs quinq; casibus, uidelicet in cap. Felicis. de poen. lib. vj. & in clemen. Multorum. de poen. & in cap. Eum qui. de præben. lib. vj. & in ca. j. de homi. lib. vj. & in cap. Ad falsariorū. de crimi. fal. quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum à die commissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina Bald. in tit. de pace iura. firmari. in usi. seu. in §. Iniuria. uersic. Quæro an committat furtum. dum tenet quod recipiens fructus beneficij qui priuatus est de iure committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quod quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum, quod damnabitur solum ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesie cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quamuis illos consumpserit, sine eo quod tam strictè exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio. Ut nota in materia huius cap. quod inferior à Papa, ut legatus uel episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum uel sententiam, ut

not.

not.glos.quam ad hoc ibi dicit singul. Ioan. de Imo. in Cle-
men. ij. de uita & honest. cler. in uerbo, Inhabilis. qui etiã
refert Ant. dicentem quòd tunc ipse inferior posset cum
tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen
Feli. in cap. Postulasti. col. ij. uersi. Et adde. de foro com-
pe. ubi intelligit prædictam glos. tali modo quòd legatus
uel episcopus nõ potest inhabilitare ita ut operetur ali-
bi: ex quo uidetur quòd illa inhabilitas non nocebit cle-
rico extra prouinciã legati uel diocesim episcopi: quòd
subintelligit idem Feli. ubi inhabilitas fuit posita in ma-
teria arbitraria ultra ius. secus si iuris auctoritate, quòd
non habet in se dubium: quia tunc non est legatus uel epi-
scopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inha-
bilitatem iuris: & tunc sicut ius ligat ubiq;, ita declara-
tio nocebit ubique.

Bonorum publicatione puniri.

CAPYT CXXIIII.

PRemisso prius quòd bonorum publicatio est du-
plex, ut placet Oldra. in consil. xvij. incip. Thema-
tale est, quidam clericus, sub titu. de foro compe. in col.
iij. nam quedam est extraordinaria, id est in casu nõ ex-
presso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista cõceditur
illustribus in summa potestate positis, & de hac loqui-
tur lex. C. ne sine iussu princ. liceat consil. l. j. Alia est or-
donaria, id est in casu à lege permissa, uel ex regni con-
suetudine generaliter: & ista fit per quemcuq; iudicem
habentem merum imperium ratione territorij, & non

r s per

per alium: quia confiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdicatio territorio adhaeret, ut C. Vbi & apud quem. l. j. Poena publicationis bonorum rarissime legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsitan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quam in eodem bona scuire, habebant praeculis uerba illa Iustiniani quae ad Tribonianum scripsit in Auct. de mandatis principum, dicens. Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cum aliquis dignus apparuerit poena, illum quidem punire, at res eius non contingere, sed sinere eas generi & legi, secundum illum ordinem. Non enim res sunt quae delinquant, sed qui res possident. Posset praeterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum considerarent antiqui illi patres bona clericorum intuitu ecclesiae acquiritorum ad easdem ecclesias pertinere, adeoque de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam praedicta ratione pertinebant. Nunc autem postquam inualuit consuetudo testandi, creuitque clericorum insolentia simul cum diuitijs & copia bonorum, adeo ut non satis uideatur solis canonicis poenis corrigere eos, merito possit in dubium referri, an iudices ecclesiastici imitando leges ciuiles possint clericos punire poena amissionis bonorum pro delicto pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anto. in cap. Quia diuersitatem. de conces. preben. ex glo. nota quod ubicunque ex aliquo delicto laici ueniunt confiscanda bona ipsius, uidetur quod ex delicto clerici tunc fiet confiscatio ca-

meræ diœcesani, non autem ad cameram fiscalem laicorum, quem refert Imo. ibi, in colum. iij. dicēs quod in hoc uidetur considerandum an ius ciuile astringat clericum, uel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. & in cap. quod clericis. de sô. compe. quem Fel. refert in cap. Irrefragabili. §. Caterum. de offi. ordm. Quod si solum considerandum est, uideretur dicendum aliquibus quod cum leges priuantes aliquos hereditate sibi delata cōprehendat clericos in aliquibus casibus: ut supra probauimus in uerbo, Instituti heredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem: cum non uideatur ratio diuersa in utroq; casu. Sed in hac questione ego aliter dicendum crederem, imò quod leges inferentes pœnam publicationis bonorū clericos non comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, uel non adimplentem uoluntatem defuncti, uel non petentem tutorem pupillo hereditate uel successione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges ille sicuti clericis detulerunt hereditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis hereditatibus à legibus sibi delatis priuarētur. In nostro uerò casu cum leges disponant puniendo, & earum censura non comprehendat nisi sibi subditos, meritò uidetur quod clericorum bona non sunt comprehēsa, sicuti sunt exemptæ dominorum persona. Et quamuis articu-

lus iste egere uideatur declaratione Pontificia, posset
 tamen dici (saluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus
 ecclesiasticis ad imitationem legum punire clericos pu-
 blicatione bonorum in casibus in quibus laici puniendi
 essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones
 imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum cõ-
 stitutionibus adiuuantur, ut sunt uerba text. in cap. j. de
 no. ope. nun. Vbi etiam glo. dicit quòd legibus utèdum est
 in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant: &
 licet non inueniamus in iure decisum quòd clerici puni-
 tur pœna amissionis bonorum in eisdem casibus in qui-
 bus & laici, sufficere posset quòd canones hoc non re-
 probant neq; fieri prohibent: & sicut quotidie in curijs
 ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonalia cleri-
 corum quantuncunque sint uirtutibus præditi subsunt
 censuris legum, & uirtute earum in defectum canonum
 auferuntur ab uno, & adiudicantur alteri etiam laico:
 quid mirum erit si sic bona clericorum flagitia commit-
 tentium, imitatione legum seruata, ab ipsis auferantur,
 & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur? Quando
 uerò alicui iudici longiori examinatione præmissa, &
 urgentioribus fundamentis persuaso, uisum fuerit in ali-
 quo casu hanc esse sequendam opinionẽ, si clericus dama-
 natus filios legitimos habuerit, ut in corã præiudicium
 eam non seruet consulo: ut quid enim ecclesia ditanda
 est, uel alij usus pijs querendi sunt, esurientibus filijs etiã
 parentis iniqui, quando non depositione canonica, sed
 imitatione legali, paterna bona publicãda uidentur? Pos-
 set etiam secundò queri in hoc proposito, an in casibus
in qui

in quibus bona clericorum confiscanda sunt, ueniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda: in quo uidetur dicendum quod bona clericorum siue sint mobilia uel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, ut per Hieronymum Pauli, in libro prouinciali omnium ecclesiarum, fol. xliiij. uers. Quid si presbyter. Si uero clericus damnatus haberet usumfructum alicuius rei, tunc ius talis ususfructus non confiscantur etiam naturaliter uiuente ususfructuario, ex sententia Bal. & Salic. in l. j. C. de bo. liber. quos refert Alexan. in j. uolu. consil. xxij. incip. Prima consideratione. Bona preterea & iura que non transeunt in extraneum heredem non poterunt publicari confiscatis bonis clerici damnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, ut probatur in l. iura libertorum. & ibi notat Bar. ff. de iure patro. & notat etiam Bal. in dict. l. j. & Alex. in l. In insulam. ff. sol. mati. in princ. & in l. Si finita. §. Si de uectigalibus. in colum. xj. ff. de dam. in se. ex quo uenit quod si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam, uel feudum ecclesie, tunc illa non uenirent in confiscationem, per ea que notant Bald. in dict. l. j. & Alex. in dict. consil. per tex. in Auct. de aliena. & emphy. §. illo. & in cap. Felicis. §. Si qua uero. de pce. in vj. & per alia relata per Alexan. ibi, quem etiam uide afferentem quod concluditur communiter quod emphyteosis concessa a priuato ea conditione & lege quod non transeat ad heredem extraneum non confiscatur, dato quod sint confiscata bona emphyteote: quod dicit teneri communiter per Bar. & Docto. in dict. §. Si de uectigal

Etigalibus. & alios quos ipse refert, & notat etiam Ioa.
 de Imol. in cap. ij. de feud. in v. colum. uersic. Sed aduerte.
 Si uero clericus haberet emphyteosim a priuato que
 posset ad extraneos heredes transire, tunc bene ueniret
 in confiscationem bonorum clerici, & sine praiudicio
 domini: quia erit sibi obnoxia quò ad hoc quò et de-
 beatur sua pensio. ita notat Cardi. qui sic uideri meo est
 intelligendus in clemen. Nolentes. de here. in uersic. In-
 quisitoribus. in penulti. colum. quem primò uide in hac
 materia uolentem colum. precedenti quòd quando non
 posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationum
 posset confiscari. pro quo refert Specul. & Ioan. Andr.
 quòd est utile ad declarationem supradictæ conclusio-
 nis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in
 quo non potest confiscari. An autem si clericus haberet
 feudum non ecclesiasticum ueniet in cōfiscationem, uide
 Alexan. in dicto consil. xxij. in ij. col. uer. Idem uidemus.
 ubi concludit quòd feudum quòd non transit ad heredes
 extraneos non confiscatur. & uide etiam Pau. de Castr.
 in l. in insulam. ff. solu. matrimo. ubi notat quòd in fiscum
 non transit feudum uel emphyteosis quæ post mortem
 confiscati deuentura sunt ad filios ut filios: ex quo sequi-
 tur quòd si clericus habet tale feudū quòd potest trans-
 ire ad suos extraneos heredes, confiscabitur simul cum
 alijs bonis. Pro quo uide quòd notat Alexan. in d. 5. Si de
 uectigalibus. in xij. col. uersic. Item addit. seruato tamen
 indemni domino feudi, cui post confiscationem soluetur
 pensio, & exhibebuntur alia obsequia quæ per posses-
 sorem feudi præstari debent. Quòd uidetur tenere Car-
 di.

di. in d. uersic. Inquisitoribus. ubi equiparat in hac materia res feudales, & res emphyteoticas, dicens quòd quando crimen non est tale quod puniatur per leges feudales, quòd nihil speciale inuenit in feudis: & quòd generaliter dici potest quòd res feudales & emphyteoticæ confiscabuntur illi fisco cui confiscantur alia bona damnati, semper tamen sine præiudicio domini: quod etiam notat Bald. in l. Si quis presbyter. C. de episco. & cleric. Aduertendum tamen esset in hoc quòd licet feudum, uel emphyteosis ex lege inuestiturae uel contractus possit transire ad extraneos heredes, si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestiturae uel contractus, & non applicabitur ecclesiae, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est quòd confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quòd adueniente conditione fideicommissi, fiet restitutio per fiscum. ita decidit Ang. in l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per l. Ex facto. ff. ad Trebellianum. & per alia de quibus ibi: quod etiã probat tex. in l. Statius florus. in §. Cornelio felici. ff. de iur. fis. quòd tamen intelligit Alexan. in d. consi. in pe. col. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autem dicit quando expresse esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiã pendente conditione non possunt transire in fiscum: ex quo uidetur quòd in casu nostro bona quæ clericus damnatus teneretur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius uita durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc

tunc non confiscabūtur. Potest præterea & non imper-
tinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici uen-
iat in confiscatione ius patronatus? & omnis que à do-
ctoribus in uarijs locis & cum uarijs opinionibus tra-
duntur in hoc dubio, quando iudex laicus est qui eodem-
nat patronum, ut per docto. ubi glos. in Clemen. pasto-
ralis. de re iudi. & in cap. Filijs. ubi etiam glos. quam di-
cunt præcedenti fore contrariam. xvj. questio. vij. & in
clemen. ij. de iure patr. & in cap. Quanto. de iud. & per
Imo. & alios in l. in insulam. ff. solu. matr. & per Floria.
in l. Via. §. Si fundus. ff. de serui. rusti. prædio. in casu no-
stro non est aliqua controuersia inter doctores: quamuis
nullus eorum quos ipse uidi questionem mouerit in spe-
cie, uidelicet quando clerici patroni publicantur bona:
sed ex his que docto. aliqui tradunt facile questio deci-
ditur. Primò ex his que notat Firmianus in tractatu de
episcopo. in iij. libro, in iij. parte in iij. quest. in fin. pri-
me colum. uerfi. Sed quæro utrum. ubi tenet ius patrona-
tus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed
iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam faci-
cit Cesar Lambertinus in elegantissimo suo tractatu de
iure patronatus, in iij. libro, articulo viij. octauæ que-
stionis principalis, in colum. vj. ubi tenet quòd si iudex
ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum ca-
su quo posset ad publicationem bonorum alicuius patro-
ni, siue dubio includeretur ius patronatus, ut in clemen.
Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudi. quia non di-
cerentur mittere falcem in messem alienà: & quòd tunc
non erit considerandum an ueniat principaliter uel ac-
cessorie

cessorie, uel an exprimat in tali publicatione uel non
ius patronatus: cum simus in casu in quo iudex habet iu-
ridictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiam
principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores.
Si igitur nullus doctorum dubitat quod in publicatione
bonorum contra laicum patronum facta per iudicem ec-
clesiasticum uenit ius patronatus, non distinguendo an
sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an ali-
cuius castri, in cuius uniuersitatem transeat, merito ergo
firmare audebimus quod publicatis bonis clerici com-
prehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandū existi-
mo an ille habeat filios legitimos, uel non, ex conclu-
sione Casaris Lambertini in final. uerbis dicti octau-
artic. dum tenet quod in casu confiscationis bonorum pa-
troni ius patronatus nullo modo transit ad filios, sed uel
ad ecclesiam uel ad fiscum, sicut potest transire ad extra-
neos. Ex quibus ultimis suis uerbis, & ex his que supra
etiam diximus uenit hæc mea sententia moderanda, nisi
ex constitutione iuris patronatus autoritate illius ad
quem spectat dispositum esset quod ius illud patronatus
non posset transire nisi ad agnatos, uel ad aliquos homi-
nes habentes certas qualitates uel condiciones: quia tunc
non comprehenderetur ius patronatus in publicatione
bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis
uel institutionis illius. Sed hæc sic questione sine aliqua
difficultate decisa, restat nunc aliud dubiū eneruandum:
cum enim ex infra dicendis appareat quod bona clerici
publicata applicari debeant ecclesie à qua recipiebat
stipendia, uel episcopo ut in pios usus distribuatur, merito
ε dubita

dubitari poterit, quid tunc faciendū est de iure patronatus quod perdidit clericus. Et in hoc credere (saluo meliori iudicio) posse dici quod cum ecclesia cui applicatur bona ratione beneficij uel stipēdiij non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiozem, quod iustius erit quod episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & quod idem faciat & fortiori ratione quando bona debent distribui in pios usus: cum non debeat uendi ius patronatus ut precium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quod ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, uel rei uniuersali: quia tunc iustum est ut sequatur castri uel rei possessorem. Queri etiam potest an publicatis bonis clerici filijfamilias ueniat peculium castrense, aut aduentitium uel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium castrense quod non casus est in l. Si filius. C. de bon. damnata. & notat glos. quam ibi sequitur Bartho. in l. j. ff. de bonis damnato. & idem tenet Bartho. in l. Si finis. §. Si de uestigalibus. uersicu. Sexto quarto. penulti. columna. ff. de dam. infec. Idem uidetur uelle Baldus in l. Filius. ff. de his qui sunt sui uel alieni iuris. per dict. l. Si filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit quod aliqui dixerunt quod illa lex erat correctā, sed non recte considerauerunt, & uide eundem Baldum, in dicta l. Si filius. ubi dicit quod hoc est in solatium filij amissi, ut damnato filio pater retineat peculium castrense, & quā
 si ca

si castrense, qui præterea intelligit l. illam in filio in potestate. & quòd secus esset in emancipato, cum non habeat peculium, ut l. final. in fin. C. de inofficio. testamen. & hanc etiam opinionem uidelicet quòd peculium castrense non publicatur: sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto. §. Si de uectigalibus. prout refert ibi Alexand. in consilio xxj. & xxij. ubi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum uerò ad aduentitium idem concludit Bart. in dicto §. Si de uectigalibus. allegato uersicu. Sextò quarto. & seq. uidelicet quòd etiã proprietates aduentitiorum bonorum quæ est filij non publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, ut C. de bo. quæ liber. l. Cum non solum. §. Filius. ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per text. in l. ij. §. Sed utrum. ff. de nimo. Idem tenet Bald. in l. ij. §. Si filius. ff. quod quisq; iuris. & in l. Executorem. in princip. in ultima charta. C. de executio. rei iudic. & in dicto. §. Sed utrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexand. in dicto. §. Si de uectigalibus. xix. columna. uersic. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum est, uidelicet quòd non ueniat in publicatione bonorum filij, etiã si habuisset filius à patre expressè potestatem donandi & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexand. ubi supra in xxij. colum. uersic. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Ange. in l. Si filius. ff. de dam. infect.

Et cum eo transire ibi simpliciter Imol. Et idem uidetur
 colligere Barth. ex glos. in dict. l. prima. ff. de bon. dam-
 na. notando uerba glos. ibi dum dicit. etiam castrense. ex
 quibus uerbis innuit glos. quod nec aduentitium. nec pro-
 fectitium. Cum ergo in iure canonico Et civili non sit
 aliter in hac materia dispositum circa hac peculia in
 clericis. merito uidetur concludendum quod publicatis
 bonis clerici filijs familijs nullum predictorum peculio-
 rum publicabitur: cum sacri ordines etiam presbyteras-
 tus non liberent filium a potestate patris. ut est text. Et
 ibi Abb. in capit. Constitutus. de in integr. restit. Et in
 capit. Si annum. de iudic. in vj. Et in Aucf. Presbyteros.
 C. de episco. Et cleri. Et per Docto. reprobata glos. ibi
 in capit. Cum uoluntate. de senten. excommunic. Nec in
 hoc aliquid immutat conclusio Doctorum que habet.
 quod in bonis aduentitijs clericorum. etiam prime ton-
 sura acquisite. eis post clericatu. non queritur pa-
 tri ususfructus. quia reputantur bona quasi castrensia: ut
 probatur in capit. Quia nos. de testamen. Et ibi no-
 tant Abb. Hostien. Et Barba. Et ponit latius doctor no-
 ster Hispanus Rodericus Suares in questio. Vtrum in
 bonis maioratus pater habeat usumfructum. in fol. pe-
 nulti. colum. iij. usq; ad fin. quia licet per hoc uideatur
 quod talia aduentitia clericorum non habeant naturam
 aliorum aduentitiorum laicorum. satis est quod asimi-
 lentur bonis quasi castrensibus. que etiam ut supra di-
 ctum est non publicantur. Vltimo autem pro pleniori
 examinatione huius cap. operæ precium est querere in
 casibus in quibus dispositione canonica. aut imitatione
 lega

legali bona clerici publicari possunt, cui tandem applicari debeant. & in hoc dicendum uidetur quod seruanda sit dispositio text. in cap. Excommunicamus. et j. de heret. s. j. in qua cauetur quod bona clericorum damnatorum de heresi applicantur ecclesijs à quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia a pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, ut per glos. ibi, in uerbo, Stipendia. Vnde hæc uidetur practica seruanda in omnibus casibus in quibus bona clerici habentis beneficium uel plura beneficia publicantur. Erit ergo cura iudici qui bona clericus publicari mandauit diuidere ea iuste inter ecclesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam diocesim, & omnia bona clericus fuerint in eius potestate, tunc debet mittere illi portionem sibi contingentem. At si in loco beneficij extra diocesim constituti fuerint aliqua bona clericus que pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij intimare iudici illius diocesis sententiam à se latam, ut illam in predictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem pronunciantis, de quo per Domini. in cap. Cum secundum. ad fin. de heret. in vj. & per Ancha. in cap. Postulasti. viij. quest. de so. compet. & per bonam additionem Feli. in dict. cap. Postulasti. in iij. colam. Et quia text. non distinguit an bona damnati clericus recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia uel ne, acquisita intuitu ecclesie uel non, uidetur uelle quod omnia bona indistinctè clericus habentis beneficium applicantur ecclesie in qua il-

lud habebat, quod uidetur magni effectus: nam posset contingere quod ratione alicuius tenuis beneficij posset à clerico posset ecclesia patrimonium pingue clerici, uel alia plura bona eius industria seu arte quaesita sibi acquirere. In casu uerò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in dicto capit. Excommunicamus. in j. colum. debere ea applicari episcopo loci qui distribuatur in pios usus: cuius opinioni adhaeret ibi Ana. in ij. colum. Nec curandum est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consi. supra allegato, uidelicet quod episcopus non habet confiscationem bonorum, cum non habeat territorium: nam ut inferius latius scribimus, in uerbo, Poenis ue alijs pecuniarijs, uerior opinio est & consuetudine roborata quod episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu eum esse credo, qui est episcopus diocesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen alijs sit iudex cõpetens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat praeterea episcopus cui praedicta bona applicatur, ne ea couertat in suos usus: quia praeter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, ut illa in pios usus consumant. Crederem praeterea in hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum usum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis uidelicet clerici damnati, dum ueretur, ne alijs fame mori cogretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

Verbe

Verberari. CAPVT CXXV.

Poenā uerberum in clericorum personis à sacris canonibus recepta est. Et hoc forsā quòd cum dolore & citra uitæ ac membrorum periculum corrigat, de eaq; mentio fit in capitu. Cum beatus. xlv. distinct. quòd est concilium Bracarense. & in capi. sin. xxxv. distinct. quòd est concilium Agathense. & cap. j. in final. uerbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in ulti. nota. quòd ecclesia potest clericum publicè uerberare. Cumq; cessent in illis ceteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres sacrorum canonum conditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctionem quam facit tex. & glos. in dict. cap. Cum beatus. uidelicet quòd presbyteri, Abbates, & Leuitæ nullis debent uerberibus subiacere, exceptis grauib; & mortalibus culpis: minores tamen clerici uerberantur pro minoribus culpis, & idem notat Præpo. in dict. capit. sin. xxxv. distinct. In qua tamen imponenda iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in casu quo clericus uenit uerberadus, non potest nec debet uerberari per laicum etiam de mandato suo, ut in cap. Vniuersitatis. de sen. excō. & per glo. in cap. Si clericos. eo. tit. lib. vj. & ita etiam disponitur in l. l. j. ti. v. part. j. ubi dicit lex quòd tam prelatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed debet per ministrum ecclesie uerberari, ut not. Card. de Turrecremata post Hugo. in capit. Illi qui. v. questio. v. & secundum eos constitutus in minori ordine po-

terit etiam presbyterum uerberare. Amò plus uoluit Abbas in cap. Inter alia in colum. iij. de immuni. eccle. quòd pro honestate ecclesie clericus debet uerberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicum, allegando dict. cap. Vniuersitatis. Et aduerte quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem sustigandi & uerberandi, & sententiam suam potest super his mandare executioni absq; scrupulo irregularitatis, licet in sustigatione ut in plurimum interueniat aliqualis effusio sanguinis: quia illa qualis qualis effusio non consideratur, cum non ueniat principaliter ex sententia, sed accidat ex postfacto: & satis est quòd in sententia clerici non insertur pœna, ex qua principaliter & immediatè ueniat sanguis. ita Paul. Grillan in tracta. de relaxatione carceratorum, in quinta questione. & licet huic conclusioni uideatur refragari text. in cap. Archiepiscopatu. de rapto. & glos. ibi. & in cap. His à quibus. xxiij. questio. ulti. tamen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, ut ipse dicit, aliqualis: nam tex. in dicto cap. In Archiepiscopatu. non reprobatur, si aliquis sanguis ex flagellis prosiliat, sed quòd flagella in uina dictam sanguinis transire uideantur: unde prohibet uindictam sanguinis, non uerò accidentalem effusionem. Unde nec existimo necessarium fore ut audiui, facere aliquos iudices quòd flagellandos induunt lincis uestibus intinctis cera, ut desuper flagellentur, dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt.

In exilium mitti. CAPVT CXXVI.

Ecclésiastici iudices possunt imponere poenam exilij, ut probatur in cap. j. de calumnia. & in cap. penul. de poen. & in cap. Hi qui. iij. questio. iij. & in cap. Cum beatus. xlv. distinct. & notant doctores in cap. Cum non ab homine. de iudic. licet ibi Anto. nitatur colligere argu. ex illo text. quòd ecclesia non habet poenam exilij, cui in hoc aduersatur Barba. ibi. in colum. vj. uerfi. Et dicit hoc. Vbi nanq; poena certa non est imposita à iure, & delictum quòd uenit puniendum in clerico, uidetur quodammodo coherere alicui loco, prudenter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis poenam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facile precipitat etiam eos qui aliquam uirtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima uitiorum semita, ad amoenissimam uirtutis uiam reuocari. Quòd bene comprobant uerba illa singularia sanctissimi Hispanie nostrae doctoris clarissimi Isidori, insignisq; urbis Hispalen. Praesulis praefulgidi, quae Gratianus intexuit in cap. Valet. lxxxj. distinct. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salute animae suae mutatio loci. Plerunq; enim dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde etiam corpora iter euelli, ubi quisq; illecebris deseruiuit. Nam locus ubi quisq; prauè uixerit in aspectu mentis apponit, quòd saepe ibi cogitauit uel gessit. Aduertat tamen in hac materia episcopus uel eius uicarius, quòd postquam clericus propter crimen est damnatus ad poenam

exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum reuocari. ita notat Præpo. argu. text. ibi in capit. in primis. ij. questio. j. Ratio est secundum eum, quia ex quo legitime est missus in exilium, inferior non potest super istis gratiam facere: ut habetur in cap. Cum t. de re iudi. Facit etiam text. in l. Relegati. ff. de poenis. Ex quo ibi notat Bar. quod missus in exilium solus princeps & non alius potest dare licentiã ueniendi, & quod reuertatur, quem uide ulterius etiam dicentẽ quod quilibet iudex potest dare licentiã exuli reuertendi ex iusta causa: quod est notandum in nostro proposito, quia per hoc uidetur quod episcopus uel eius uicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicem reuocari secundum Præpo. ubi supra, argu. text. & que ibi notat Bal. in cap. Ab. excommunicato. de rescrip. Idem Bal. & Ias. in l. Si pacto quo poenam. C. de pactis. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistrabilibus, in doctrina incipienti, Factum de facto.

Deponi. CAPVT CXXVII.

Depositio est perpetua remotio ab altaris ministerio, notat Abb. in capi. At si clerici. de iudi. colum. j. & refert ibi Decius colum. iij. uers. quinto notat. & depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuo, licet non exprimat, ut per gloss. nota. in cap. j. in glos. fi. l.

fi. l. distin. ubi Domi. & tenet Decius ubi supra. & uide gloss. nota. quæ probat istam conclusionē in cap. Accessus. l. distin. ubi tamen uide singu. distin. Præpo. in hoc articulo, & nota quòd regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprimat, notat Domi. in §. de his. l. distin. & in cap. j. xxxv. distinct. nisi in grauibus, ut ibi per eum: quod refert Decius in dict. c. At si clerici. in prim. in col. pen. de iudi. Item pro delicto enormi potest fieri depositio. ita dicit Abb. in c. si. de celebra. missa. allegat tex. in c. Tue. de pœnis. qui tex. dicit, magnis sceleribus: quod uerbū magnis plura delicta comprehendere uidetur, quàm uerbum enorme. & uide Anto. in c. Cum dilectus. de purg. cano. col. vj. uersi. Caue quia illud. qui ex uerbis Inno. ibi colligit unam theoricā, quam dicit tenendam pro uera, quòd ubicunq; pro aliquo delicto uenit imponenda pœna mortis, tunc de iure canonico in locū ipsius intelligitur subrogata pœna depositionis: quod refert, & sequitur Feli. in ca. Qualiter. cl. ij. §. Ad corrigendos. iij. colum. de accusa. limitando nisi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in ista materia quòd Decius in capitu. At si clerici. in colum. xx. de iudi. uersicu. De secundo. colligit duas conclusiones ex Abb. ibi. Prima quòd pœna depositionis nō imponitur nisi pro graui crimine. Secunda quòd quæ dicantur crimina graua relinquuntur arbitrio iudicis. ex quo postea, in eadem colum. uersi. Secunda conclusio. dicit quòd erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et uide etiam quod notat Abb. in capi. Latores. de cleri. excom. minist.

de quo

de quo supra memini in parte suspensionis, excommunicationis &c. Item nota quòd ad depositionem presbyteri non semper requiritur dolus, sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex text. ibi, quem dicit ualde notabilem in cap. fina. de celebra. missarum. Et aduerte quòd si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis domini, & permanet in hac excommunicatione usque ad diem ultimum, ita ut uaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat: ut habetur in ca. Accedens. quinquagesima distinct. & ibi notat Præposi. & in ista materia de positionis uide Archid. in cap. Presbyteri. el secundo. v. quæst. vj. ubi tradit nimis generalem & dubiam doctrinam uideri meo, uidelicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quomodo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine: ergo clericus potest puniri pœna canonica per episcopum, & legali per iudicem secularem, non præmissa degradatione & traditione.

In arctum monasterium detrudi.

CAPVT CXXVIII.

Antiquis illis ac uenerandis patribus qui futuro uniuersalis ecclesie statui nedum claritate, ac san-
ctimonia

Etimonia uitæ suæ, sed pijs sanctionibus cõsulerunt, non
 minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere, quàm
 eorum futuræ emendæ providere, non satis suo animarum
 zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta
 pœna (quæ alijs similia perpetrandi metum ingessit)
 ipsismet admissa deplorandi non præstaret oportunita-
 tem. Ac ideo post depositionis pœnam statutam ut de-
 positi ad agendam pœnitentiam in monasterium aliquod
 detruderentur, ordinarunt: ut sic eos monachorum in-
 tegrilas ac uenustas confunderent, & uitæ austeritas ad
 amplectendam uoluntariè pro suis excessibus pœniten-
 tiam suaderet, ac charitas (quæ dum uerior est, in uitijs
 prolapsos magis subleuat quàm improperat) ad agni-
 tionem culpæ, & spem ueniæ commoneret. Vnde regu-
 lare est quòd episcopus debet assignare clerico, quem
 deponit, monasterium, ubi peccata lugeat, & illa ulte-
 rius non committat, ut in cap. Sacerdos. lxxxj. distin. Sed
 hoc ut uidemus recessit ab usu: quod forsitan euenit ex
 eo quòd iudices ecclesiastici adeò segniter laborant cri-
 mina punire, ut rarissimè uideamus eos delinquentibus
 depositionis pœnam inferre. Item & ex alio capite, quia
 omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdic-
 tione exempta: & ideo non sic iudicibus datur facultas as-
 signandi monasterium. unde Alexand. tertius reputans
 hanc detrusionem non ita facilem dum illam fieri præci-
 pit in cap. Sicut dignum. in. §. Clericos. de homicid. addit
 conditionem, si fieri potest, forsitan de possibilitate dubi-
 tans, non tam propter penuriam monasteriorum, quàm
 propter uoluntatem recipiendi detrudendos in eis.

Aduerte

Aduerte tamen quòd Præpo. in cap. Si euangelica. lv. distin. notat ex text. ibi, quòd clericus qui non est sufficienter punitus pro grauitate delicti cum sola depositione potest detrudi in monasterium: ex quo uidetur quòd nõ indifferentè post depositionem debet succedere inclusio. & de materia huius cap. uide quod scribitur in seq.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT CXXIX.

Huius pœne fit mentio in cap. penul. de hereti. & in cap. Nouimus. de uerb. signific. & in extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis secundum Bal. in l. Reos. in princip. colum. j. de accusa. quem refert Feli. in cap. Qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. in col. iij. de accus. Que quidem pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, ubi delictorum qualitas exigit, custodia tali, ut re uera perpetua esset, longè leuius censerentur punita laicorum delicta natural! morte, quàm laicorum perpetuo carcere. Nam ut Cardi. scripsit in cap. Cum non ab homine. de iud. longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quando autem ista pœna uel præcedèr imponi debeat, Inno. in cap. Qualiter. el. ij. de accusa. in colum. pen. uers. Et sunt. uidetur uelle quòd hæc pœna carceris equiparatur pœne damnationis in metallū iuris ciuillis. Vnde secundū hoc uideretur imponèda in casibus quibus

iure civili quis punitur pœna tali, & ad hoc refert eundem Innoc. Ioan. de Ana. in consi. j. in col. ij. Abb. tamen in cap. Tue. de pœnis. tradit talem doctrinam, quòd ubi pro delicto imponitur pœna mortis de iure civili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando uerò imponitur pœna alia citra mortem, tunc detruditur in monasterium. Contra quem instat Philip. Decius in cap. Cum non ab homine. in col. vj. uersie. Sed ista doctrina de iudi. dicendo quòd hoc non est uerum, quia in casu cap. Clerici. de excess. prœla. & in cap. Tue. de pœnis. fit detrusio: licet de iure civili imponatur pœna mortis, & refert Areti. latè scribentem in hoc, in col. ix. qui concludit secundum eum, quòd debet quis detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam, & si non uelit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat. d. cap. Vt sumus. de sententia. excommunicata. & cap. A nobis. de apostata. Sed contra hoc arguit Deci. de tex. in cap. Nouimus. de uerb. signifi. & in cap. pen. de hæreti. Vnde uidetur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspicio fugæ pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœne, sed securitatis daretur: unde non consideraretur delicti qualitas, sed fugæ timor. Vnde melior est sententia Areti. ubi supra, quam ipse Decius non integrè refert: nam concludit ipse Areti. quòd quamuis pœna mortis imponatur de iure civili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quod ipse limitat dupliciter, Primò in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de pœna carceris, ut in capi. penulti. & fin.

et fin. de hereti. Secundo ubi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter poena mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, ut puta ignis, traditionis ad bestias, lacerationis membrorum, et huiusmodi: tunc eum uidetur sibi imponenda poena perpetui carceris: quod intelligit uerum, siue illa poena sit naturalis criminis, siue iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhaerentem: et sic dicit intelligendum cap. Nouimus. supra alleg. de quo arguit contra illum Deci. Et aduerte quod Baldus in l. penulti. C. ad l. Aquil. dicit quod si episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quod non haberet aerem sufficientem, uel darent sic parum comedere quod de facili moreretur, quod essent irregulares. Vnde prouidere deberent ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant, ne ex defectu aeris uel cibi moriatur. Idem notat Abb. in cap. A nobis. de apost. referendo Ioan. And. Et uide Ioan. de Ana. in capit. j. de collu. detegen. et in capit. Qualiter et quando. el. ij. §. fina. uers. Nunquid autem episcopus. de accus. et Mattheum de Afflictis in j. lib. Constitutionum Sicilie, in fol. cxxix. colum. iij. et Maria. in repe. capit. Ad audientiam. de homi. in colum. xxxj. uers. Quinquagesimo octauo quero, ubi referunt Bal. ubi supra, et alios idem tenentes. Et uide etiam Card. in de j. de poeni. et remis. in q. vij. ubi referendo Lau. dicit quod ponentes aliquem in tali carcere in quo propter eius arctiorem incarcerationem non uiuant ultra sex uel octo dies reputat homicidas, uel irregulares: quia illa poena est magis afflictiva, quam si ponerentur in patibulo.

Aliis

Aliis autem si damnatus ad perpetuum carcerē moriatur, dicitur naturaliter mori, ut notat Baldus in l. j. C. de his qui ad liber. perue. non pos. quem refert Ioā. de Ana. in cap. fin. de homi. nume. viij. uide Feli. in cap. Qualiter. el ij. de accus. §. Ad corrigendos. colum. v. in prin. Et nota quod licet aliis damnato ad perpetuum carcerē ex forma statuti, uel de iure communi, non possit aliquid relinquere ultra alimenta, dicit Maria. in capit. Veniens. de accusa. in colum. xxviii. in uersicu. Undecimò quæro, quod de iure canonico uideatur posse attentari quod taliter damnato non possent relinquere alimenta, cum sibi deputetur panis angustie, & aqua doloris. De quo tamen articulo uide latius Corsetum in repertorio Abb. in uerbo carcer. in uersicu. An ualeat. & Feli. in cap. Qualiter. el ij. in §. Ad corrigendos. colum. iiii. in fin. de accusa. Præterea in hac materia poterit merito dubitari, an ualeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit? Quod examinat Bald. in j. uolu. confi. cccclxviii. quæritur in primis. ubi tandem concludit quod non, & quod talis nec actiue, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus cõtinetur sub condemnatis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitanam, est condemnatus ad breuitatem uitæ. Posses tu regnorum Castellæ & Legionis incola non immeritò inferre quod hodie attento iure eorum secus esset, cum per l. iiii. in legibus Tauri editis disponatur quod damnatus ad mortem ciuilem siue naturalem possit testari. nisi damnetur propter crimen inducens confiscationem

bonorum. An autem episcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententia reseruare sibi potestatem minuendi pœnam suo arbitrio, uide Bald. in auct. Interdicimus. C. de episcop. & cleri. referentem Guilel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quòd sic. Sed dicit Bald. contra naturam pœna declarande in sententia non potest fieri reseruatio: quia esset implicare contraria, sed asserit tandem quòd fortè fallit in sententia episcopi: quia mitius debet agi cum eo quam cum alio, argu. dict. aucten. Interdicimus. secundum unum intellectum: cuius uerba ferè ad literam refert Feli. in cap. Qualiter. el. ij. in. 6. Ad corrigendos. in col. vj. de accusa. & nihil in hoc.

Exigentibus culpis.

CAPVT CXXX.

Quæ sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his que supra tradidimus facillè quia dignoscere potest. Causa autem facillioris inuentionis uolo hic saltè summarie referre: habes enim hoc exammatum supra in uerbo Sortilegi, & in uerbo Heretici, & in uerbo Falsarij, & in uerbo Cõspiratores, & in uerbo, Et per assassinos, & in uerbo Lese maiestatis. Et an propter delictũ grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, ultra casus expressos in iure habes plene supra in uerbo Parricide.

Data

Data incorrigibilitate.

CAPVT CXXXI.

Cum ecclesia nunquam intenderit privilegijs suis clericos fouere proteruos atq; incorrigibiles, statuit Celestinus tertius in cap. Cum non ab homine. de iudic. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum ueniens contempserit, cum ecclesia non habeat ultra quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quod ei deputetur exilium, uel alia legitima pœna inferatur. Nolu itamen quod sola incorrigibilitas sufficeret ut comprimeretur clericus depositus a seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequerentur, & insuper utriusq; contemptus: ut patet ex uerbis illius text. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Abb. ibi, col. penul. uer. Quæro qualiter. post Anto. si reuertitur ad priora delicta, uel in illis perseuerat. & idem est secundum eum licet aliud uoluerit Ant. si committat alia delicta, etiam si non sint similia, uel si sint minora, ex rationibus de quibus per eum, quem sequitur Decius ibi eolum. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cum detruderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendam, ea non peracta caput fugam, & occultat se, uel aliter de facto impedit, ut non possit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem,

larem, ut in tex. secundum Abb. ubi supra, in col. fin. Sequitur Decius, ubi supra. Item aduerte quod Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abb. colligere, uidelicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quod sentiat Decius quando monetur ut desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem. Quod adhuc etiam non uidetur iuuare opinionem suam, quia tunc etiã commissio nouorum criminum etiã minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini, uidelicet quando semel correctus uerbis non se emendat, qui etiam in proposito nostro uidetur impertinens: nam si post depositionem non se emendat etiam correctione uerbali non præmissa dicitur incorrigibilis ut excommunicari ualeat. Sit autem in hac materia uera resolutio, quod nullus casus datur à doctoribus qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat ut tradatur curia seculari: nisi præcedat contemptus excommunicationis uel anathematis. Et cum clericus depositus sit de iurisdictione ecclesie, ut per Abb. in cap. Ioannes. & in cap. Ex parte. de cler. coniug. iudex ecclesiasticus debet declarare eum incorrigibilem, ipso tamen non citato ne fugiat, ut per Abb. post Cardi. in dicto cap. Cum non ab homine. & Innocen. in cap. j. de homi. lib. vj. quos refert Areti. d. cap. Cum non ab homine. colum. v. & uide Feli.

Feli. ibi. iiii. colum. qui dicit quòd ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur quòd potestas qua datur iudici seculari super deposito incorrigibili nò exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et nota quòd clericus incorrigibilis, qui non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice seculari absq; alia degradatione. Hec est communis opinio modernorum post Ioan. And. & Anto. ut firmat Areti. in dicto capit. Cum non ab homine. colum. v. uersicu. Tertia fuit opinio. & uide Domi. in cap. Nec licuit. xvij. distinc. qui notat ibi gloss. pro isto dicto Ioan. And. Clericus autem sic propter incorrigibilitatem effectus de foro seculari puniri debet non ad uoluntatem ecclesie, sed prout iudici seculari uidebitur. Ita notat Abb. in dicto capitul. Cum non ab homine. in ultimo notabi. qui illum puniet pœna imposita per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, ut probat tex. in cap. Ad falsariorum. de crimi. fal. Præterea in ista materia uide notabilia uerba Card. in quodam consilio, que refert Feli. in capitul. Rodolphus. de rescrip. in colum. xxv. que dicit non legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictum potest reus talia uerba dicere, quòd ex illis appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quòd delictum non fuerit ita plenè perpetratum & consummatum sicut ipse attentauit, & intendebat committere, ut patet in facti contingentia, super quo Card. scripserat consilium, de quo meminit Feli.

Degradari. CAPVT CXXXII.

DE hac pœna degradationis mentio fit in capitu. Qualiter. el. ij. de accus. & in cap. Tue. de pœnis. In cuius impositione notandum est quod uoluit Ana. in capitu. j. de cler. pugnan. in duel. quasi in fin. post Anto. quem ibi refert, quod pro nullo crimine quantumcunq; graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiatur iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in dicto cap. Qualiter. & cap. Tue. quod est notandum secundum eum. Et aduertendum est etiam quod sine accusatione nemo degradandus est, licet aliàs sit puniendus, ut in cap. Dilectus filius. de simo. secundum Hostien. in summa. titu. de accus. in. 3. Quis sit effectus accusationis. uersicu. Ergo sine accusatore. Item etiam est notandum quod licet clericus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiæ depositionis seu degradationis. not. Ant. in cap. At si clerici. de iudi. Quod dicit ibi pulchrum Barba. in cap. Cum non ab homine. ij. colum. de iudic. & respondet ad text. in cap. Clericus. lo. ij. de iura & honest. cleric. Et ad id quod notat ibi Anto. quasi sibi contrarius. & adducit in confirmatione huius text. in cap. Si quis episcopus. xxvij. questio. j. & uide Arnal. Albert. in repeti. cap. Quoniam. de hereti. in. vj. fol. iij. colum. ij. uersicu. Nota quinto, ubi tenet dictam conclusionem quod etiam clericus in minoribus constitutus, uel simplex tonsuratus degradatur, & neminem ex prædictis doctorem allegat. sed pontificalem librum modernum, fol. clxxv. & alia fundamenta quæ per te uide. Et in
ista

ista materia degradationis uidetur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in cap. At sit clerici. in princip. in colum. iij. de iudic. quod ubi in aliquo canone dicitur quod clericus degradetur & detrudatur in monasterium, intelligitur de degradatione uerbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, ut in cap. ij. de pœ. lib. vj. Quam dicit esse elegantem determinationem Feli. in cap. Qualiter. el. ij. in fin. de accusa.

Seculari curiæ tradi. CAPVT CXXXIII.

Sacrorum canonum cœsura mirabilis ideo forsitan no-
luit clericos membrorum mutilatione aut ultimo pu-
niri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eli-
gendos præceperit, si deliquissent, minori castigatione
eos emendari posse, ac ceteros ab illorum imitatione pro-
hiberi confidit. Si tamen pietate hæc canonica abutentes
incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari cu-
riæ legali animaduersione puniendos, ut supra dictum
est. In casibus autem certis qui ex supra dictis colligi
ualent, nulla amplius incorrigibilitate spectata ut sta-
tim eidem curiæ traderentur clerici in eis delinquentes
ordinauit. Quos sic sibi traditos iudex secularis puni-
re potest pœna laicis imposita per leges ciuiles, ut supra
notauimus in uerbo Aut data. possunt etiam tunc nisi in
crimine heresis iudices seculares petere ut sibi fiat fi-
des de processu facto contra tales clericos, cum enim il-
los punire debeant tanquam subditos, iustum est ut con-
stet sibi illos deliquisse, ut notant Doct. in cap. j. de offic.

ordi. & in cap. At si clerici. de iudi. Vt autem ipsam degradationem actualem, & traditionem curie sequatur realis poenae executio, solent seculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam processus, & incontineñti degradatum clericum sibi traditum ad poenam ordinariã damnare, & statim executionem faciendã precipere: quod ideo introductũ est, ut cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis accessit poena infligi uideatur. Crederem tamẽ quod si depositus sic traditus appellaret à sententia iudicis secularis eum tanquã laicũ condemnantis, & esset in casu in quo secundũ ius appellationi esset deferendum, quod iudex deberet deferre, aliã nec diuinã nec humanã poenam euaderet: non enim debet esse ille deterioris conditionis, quã quilibet alius laicus pro simili delicto damnatus, & hoc precipue quãdo iudex ecclesiasticus fecit traditionẽ denegata etiam appella. condemnato. Bene tamen credo quod quando iudex secularis parat executionem faciendam in persona clerici sibi tradendi, quod cum ipse uiderit processum iam certus quod potest denegare ei appellationem, sicut denegaret in illo casu cuicumq; laico. Præterea quamuis in omnibus supra scriptis poenis dici possit operari consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare possit: in hac tamen sententia traditionis curie, cum ex ea solet mors regulariter sequi, crederem quemlibet etiam extraneam hoc facere posse, iuxta l. Non tantum. ff. de appella. licet quis dicat quod cum sententia traditionis non est illa quæ mortem infert, sed iudicis secularis quæ postea pronũciatur: nam
sufficit

sufficit quòd illa est que causam præstat sententiæ, que subsequitur: & cuius consensus & executio damnationem sequentem operatur. Pro quo facit quòd notat Innocen. in cap. Qualiter. el. ij. de accusa. in penul. colum. dum dicit quòd secundum canones nunquam imponitur poena corporalis mortis, sed quòd est quedam que quasi similis ei habetur, scilicet quòd relinquitur seculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmatione huius quòd notat Feli. in cap. Cum super. de re iudic. in colum. ij. ubi ampliando dict. l. non tantum, dicit eam procedere, etiam si agatur de morte civili, ut de deportatione, motus per ea que notat Bar. in l. Stichus. ff. de pecu. lega. Et Bald. in l. fin. C. de nego. gest. ex quibus duabus doctrinis Innoc. & Feli. posset etiam dici ut eodem modo habeat locum dispositio dict. l. Non tantum, quando clericus damnatur ad poenam perpetui carceris: quia talis poena satis uidetur esse similis poenæ mortis, & posset merito iudicari mors civilis: quamuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione Feli. quia dict. l. Non tantum, multum considerat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare ducitur ad supplicium, & tunc etiam si resistat, nec uelit admitti appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendã. Quando autem quis solummodo deportatur, cum non amittat uitam, uel membrum, nimirum si acquiescendo sententiæ impediatur appellationem extranei in eius fauorem uolentis appellare, præcipue quia doctores quos allegat Feli. in eo quòd sue opinioni fauere uidentur, nihil tractant de materia dict. l. Non tantum, sed de actione negotio-

rum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur Bald. & sententia Bar. qua uidetur magis irrogere solū loquitur in eo qui soluit pro eo qui alias erat passurus damnum in personam libertate uel ciuitate ut possit repetere: licet alter dicat quod ipse mallet pati illud damnum, quam quod tanta pecunia solueretur. Non tamē facit mentionem quod eo inuito hoc esset solutum: & quamuis ita posset intelligi doctrina Barthol. longē diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui alias perditurus erat ciuitatem, quam posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquiescit sententię.

Pœnis uel alijs pecuniarijs.

CAPVT CXXXIIII.

Pecuniarias pœnas inferre subditis ex ea. Dilectus. de offi. ordi. uidetur licere ecclesiasticis iudicibus. Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet tex. in cap. Licet. de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari uidentur, Card. post Hostien. in cap. Ut clericorum. de ui. & honest. cleri. sic inter ea pacem componere nititur, quod delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando hoc fit ad imburseandum: quia tunc illud præsumitur emanare ex fonte auaritię: secus si causa correctionis fiat, & ex fonte charitatis procedat: quod præsumitur iustē fieri dum iudex non imburseat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod

quod notat Bald. in aucten. Bona damnatorum. C. de bonis damnata. uidelicet quod episcopi de iure deberent condemnare ad poenam criminalem soluendam camera Romana, non sua, licet de consuetudine contrarium seruet, quod refert & sequitur Ana. in cap. Excommunicamus. el. j. in principi. fin. colum. in fin. de hereti. & idem Bal. in rubri. C. de privileg. fise. dum firmat quod episcopus non habet fiscum, & quod Ang. notat in aucten. Ut nulli iudicum. s. Quoniam. in fi. colla. ix. dum dicit quod uidetur ibi casus quod episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quod poena sibi detur. faciunt etiam not. per Barba. in consil. xxj. A. Ioue principium. in iij. uolu. in fi. ubi post alia dicit quod nec glos. nec text. nec doct. dicunt quod episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anto. & Abb. in cap. Quia diuersitatem. de conces. preb. de quo tamen uide latius per Feli. in ca. Irrefragabili. s. Curia. uers. Quarta conclusio. de offi. or. ubi refert plura ex predictis. & tandem concludit quod uerior opinio uidetur quod episcopus habet fiscum, & inter alia allegat Franci. de Pauinis dicentem quod quicquid sit de iure, hodie de consuetudine generali episcopus habet fiscum. Et uide doct. nostrum Hispanum Ioan. Lupum in repe. Rub. de dona. inter ui. & uxo. fol. xxij. col. ij. uer. Secundum dictum. ubi in hoc arti. cogitat ipse dicendum quod episcopus non habet fiscum proprie, improprie tamen sic. & quod bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur episcopo, beneficiati uero ecclesie in qua habuit beneficium. Quando uero per statutum imponit iudex ecclesiasticus poenam pecuniariam, tunc potest illam sibi retinere.

nerē. ita tenent Hostien. Abb. & Arch. in locis per Fell. relatis in dict. 9. Caterum. colam. penul. uersicu. Secunda conclusio. Si autem ipsemet conditor statuti uellet illam pœnam retinere, tunc uidetur quòd honestè non posset facere secundum Fell. ibi. uersi. Tertia conclusio. Quando uerò episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, ut ibi per eum. Vnum insuper propter clericorum dignitatē existimo debere fieri, quòd licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, ut in l. fina. ff. de in ius uocando. ubi Bald. & in l. j. in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in sacris constituti, si inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, tum propter personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales, uel consuetudo pecuniariam tantum pœnam: fateor tamen quòd tunc licebit iudici in aliam suspensionis, exilij, uel aliàs pro arbitrio consideratis circumstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritalia opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

Corporalibus.

CAPVT CXXXV.

Cum priscis illis uenerandis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui ecclesiæ regimini tantum insudarunt, summa fuerit cura, ut tales essent in suis moribus clerici, quòd uitæ suæ splendor ad eos hono-

norandos alliceret, elegerunt potius etiam propter le-
 uia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere,
 quam in suo gradu manentes (pœnis corporalibus inflis-
 ctis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim
 experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac sacris
 concilijs rarissimè corporalis pœna clericis imposita est.
 Unde prudentiam eorum non zelo uacuum imitantes de-
 bent ecclesiastici iudices (sacerdotum saltem crimina)
 pœnis corporalibus publicis rarissimè cohibere. laudo ta-
 men (quia plures uilissimi homines, moribusq; pernicio-
 sissimi ad sacerdotium admissi sunt non sine magna digni-
 tatis sacerdotalis deformatione, animarumq; iactura)
 quòd ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos
 priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum
 more) uerberibus affligant. Quid enim frenare ualebit
 plurium clericorum sæpius iterata flagitia, qui carceres
 contemnentes, ac de pœna mortis securi, non nisi uitijs
 delectantur? cum eos passim deponere, aut debonestare
 nec liceat, nec expediat: illi insuper qui ab exercitijs
 bus, stabulis, scortis ad sacros ordines ascenderunt, ab
 ipsis incurabilibus prauissimis imbuti moribus quo pacto
 à tam inueterata nequitie consuetudine auerti possunt,
 nisi in chamo & freno maxillæ eorum constringantur,
 uirgaq; regantur ferrea? Inter alias autem pœnas cor-
 porales quæ clericis inferri solent, pœna mithrationis an-
 numeratur, qua etiam aliquando utuntur ecclesiastici
 iudices: hanc quidem corporalem esse dicit Cardina. con-
 sil. xciiij. incip. Hæc est quedam inquisitio, quia continet
 corporis coërtionem, asseritq; ad illam incurrendam do-
 lum

lum requiri, sicut in alijs corporalibus pœnis. Et uide Ioan. de Ana. in capit. Inquisitionis. colum. ij. de accusa. ubi dicit quod isti qui fustigantur, mitrantur, uel ponuntur ad cathenam, uel quid simile, sunt infames. Venit insuper in usum (in Italia præcipue) alia quædam corporalis pœna, qua solent puniri clerici, uidelicet damnationis ad treremes, cuius pœnæ impositio forsân fundari cœpit ex his que notat Innocen. in cap. Qualiter. et ij. de accusa. in pe. colum. uersicu. Et sunt. ubi scripsit quod pœna damnationis in metallam non inuenitur sepe in canonibus posita, sed si imponeretur, non retractaretur. Cuius forsân doctrinam sequentes iudices ecclesiastici, & illam pœnam damnationis in metallam imitantes imponunt hæc, ea præcipue ducti ratione, quia certi sunt quod treremiam duces traditos sibi ad earum ministeriam non patiuntur fugere. Potest præterea & hæc pœna fundari in uerbis Augustini quæ ad Marcellianum Comitem scripsit, de quibus in capit. j. xxij. quæstio. v. ubi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia graua commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere uolumus, ut uiui & nulla parte corporis truncati, uel ab inquietudine insana ad sanitatis ocium legum coërtione dirigantur, uel à malignis operibus alicui utili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus practicandam admitterem, dum excessus grauitas postulasset, postquam numerum & temeritatem clericorum tantum creuisse constat, & detractionis in monasterio pœna (que ad eorum emendationem salubrior esset,

ac di

ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest, propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autē nec faciendum approbo: & quod factum fuerit, aliquādo reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quàm Angelis) quātun: ūq; facinorosos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradituri tanta est sceleratorum hominū copia, tantus squalor, tantus denique omnium erumnarū, ac immundiciarum acervus, ubi in super passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum est: nisi in casu quo post degradationem sacerdos tradendus esset ad ultimum supplicium subeundum seculi curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederē sacerdotem quenquam post traditionē curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentum neo) uitā finire, quàm ipsum longo uite interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sepius tali quotidiana pœna torqueri: quod forsā illius animæ salubrius esset, quia in breui illo ultimo supplicio de cōmissis dolēs deuotius, (atq; ob id securius) moreretur. In tremibus autē uitam agēdo non solum de præteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidē acquiruturos, & cum illis morituros uerisimilius timeri potest.

Canonicis vel synodalibus.

CAPVT CXXXVI.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debent ecclesiastici iudices, episcopi maxime aduertere, quid sacro-
croium

erorum canonum censura disponat, poenasq; iuxta illo-
 rum irrogare decreta. Iurant namque episcopi seruare
 canones, & periuri sunt, si eos ex contemptu non ser-
 uant, ut tradit Panor. in cap. Cum non liceat. colum. j. de
 prescrip. & ibi Feli. in cap. Ego. de iurciuran. Quando
 autem aliqua iusta subest ex his quas Docto. scribunt,
 propter quas poene de iure civili etiam ordinariae mo-
 derari possunt, non dubitandum est iudicem ecclesiasti-
 cum posse etiam canonicas poenas moderari, dum tamen
 hoc faciant in ipsa sententia, propter id quod notanter
 scripsit Innocen. in cap. Qualiter. cl. ij. in colum. si. de acu-
 cusa. uerfi. Item nota, quod quando iudex non exprimit
 poenam in sententia, sed tantum condemnat de crimine,
 puta condēno te de adulterio, tunc non est illius iam poe-
 nam moderari: sed poena in lege expressa infligitur, ut
 ij. ques. iij. §. Notandum. licet antē moderari posset, ut in
 cap. Omnis. xlv. distin. Et per glo. in. l. Quid ergo. §. Pœ-
 na grauior. ff. de his qui no. in fa. in uerbo Oneraffet. Ad-
 uertat etiam in hoc iudex, quod quando ex causa rece-
 serit à poenis in iure statutis, debet causam exprimere
 propter magistralem doctrinam doctorum, quam scripsi
 in meis doctrinis, numero xij. doctrina incip. Causa ex-
 primenda est, in impressione illarum parua Lugdunensi,
 que secunda & plenior fuit. Si uerò occurrenti delicto
 nulla reperitur à iure poena descripta, tūc ad statuta sy-
 nodalia propriæ diocesis recurrendum est. Solent namq;
 boni presules aut ius commune supplēdo delictis pluri-
 bus specialem poenam imponere statutis suis synodali-
 bus, aut id em ius adiuuando (quando sic expedit) poenam
 à iure

à iure impostam aggravare, quod possunt facere licitè,
 ut latissimè per Henricum de Bottis in tract. de synodo
 episcopi. in iij. parte, arti. j. in conclusio. xiiij. Deficientibus
 præterea propriæ diocesis synodalibus statutis, ad
 statuta provincialia recurrendum est. Quando uerò
 illa deessent, aliarum diocesum imitari statuta æquissima
 iudico, potius quàm proprio ducti sensu uel arbitrio,
 nisi qualitas temporis, locorum, uel personarum
 aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quantumuis re-
 motis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iu-
 dicatur, quantò magis synodalem imitari sententiam, ubi
 tot sana solent interesse concilia? At uerò ubi canonica
 uel synodalis censura non adest, ad ciuilium legum imi-
 tationem descendere censeo laudabile: quando tamen le-
 galis dispositio clericorum statui, personis ac rebus pro-
 portionabilis est. Illud præterea considerare debent Hi-
 spaniæ nostræ ecclesiastici iudices, ut primùm leges re-
 gias, quàm ius ciuile imitentur. Quandoquidè in his re-
 gnis Romanorum imperatorum antiquæ sanctiones ra-
 tionis solum, non uerò legum sibi uendicant auctoritatè.
 Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus pa-
 tris postponendæ sunt, ut fuit sententiâ doctoris de Vila-
 lidiego in c. Constitutus. de resti. in integrum. quem re-
 fert Ioan. Lupus in repeti. Rub. de dona. inter uirum &
 uxo. fol. ij. col. j. in fin. licet contrarium teneat Petrus de
 Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in ma-
 teria consuetudinum. in col. v. uers. Deficiente uerò, mo-
 tus solum per glos. in cap. Consuetudo. j. distin. quæ qui-
 dem hoc non probat: asserit enim glos. illa præferendas
 u   leges

leges in defectum canonum generali uel particulari consuetudini, nõ uerò imperiales præferri legibus regni non recognoscentis imperatorem. Nec uerò quòd iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonũ iuri canonico aduersari uidetur: cum liceat episcopis imponere per statutum suum easdem pœnas clericis, quis leges uel principum seu populorum statuta imponunt laicis tale delictum committentibus, dummodo tales pœne non sint cõtra ius canonicum, ut placuit Ancha. consil. xvij. in quest. col. j. et si. Gemina. et Alexand. in c. Synodum. §. Neque ullam. per illum tex. xvij. distin. idem Alexan. in cap. Dignum. iij. quest. ix. et in c. Quia iuxta. v. quest. vj. Cardi. de Turrecremata in d. cap. Dignum. per illum tex. Fel. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. in col. xlvj. uersi. Ex hoc nota. de constit. Henric. ubi supra in d. xij. conclusionem. uersi. Amplia septimò.

Consuetudinarijs.

CAPVT CXXXVII.

CVm iuris appellatione consuetudines etiam legitimas comprehendi nemo ambigat, facile erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, quòd in ferendis pœnis delinquentibus, non modò iura, uerùm etiam cõsuetudines debeant obseruare. Quæ quidem etiam in pœnalibus considerãde sunt, ubi non est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, ut placuit glos. in l. Quid ergo. §. Pœna grauior. ff. de his qui not. infra. Vnde dicit Bald. in l. Quicumq;. C. de ser. fugi. quòd id quòd est in pœnis cõsuetum dicitur

dicatur necessarium, & non arbitrarium. Et uide Feli. in cap. De causis. de offic. deleg. 1. col. allegantem tex. in l. Si quis reum. ff. de custo. reo. ad hoc quòd consuetudo tollit poenam arbitriam, ubi per ipsam est limitata poena, & refert Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat glos. in l. Si Barsator. in C. de fideius. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum, ut neglectis ordinarijs poenis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus, (à negligentibus, & iustitia zelo carentibus iudicibus introductis) adhereant, quibus quidem quæ grauia sunt delicta leuiter puniri solent, quasi iam sacrorum canonum disciplina, cõtraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorũ, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorũ patrum zelum (quo plura statuerunt ad effrenandos clericorum excessus, & eorũ mores reformandos) abrogabitur? Facile enim totius ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo cõfunderetur, si prælatorum aut iudicum ignauia seu negligentia posset ecclesiæ gladiũ hebetare. Assurgat potius ecclesiasticorum iudiciũ animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeãt, quid ue recti ac boni iudices illos exequẽdo, seruauerãt, quàm quòd ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut precibus excæcati, seu tepiditate correpti, in dissipatiũ ecclesiasticæ cõsura.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT CXXXVIII.

Cum generaliter ubi poena à iure statuta non est, iudex possit illam ex arbitrio imponere, hoc

¶ 1 præcip

præcipuè in pœnis infrendis clericis, locum sibi uendicare debet: cum non tam specificè omnibus clericorum excessibus statuta pœna legantur. Vnde tunc dicit Inno. in cap. Qualiter. el. ij. in col. si. uers. Item nota. de accusa. quòd est procedendum de similibus ad similia, uel quòd imponeretur minor pœna, in arbitrandis tamè huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare, uidelicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare, an casu ceciderit, uilis, an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos, an alterius ordinis, lubens, an coactus, læsus, uel non deliquerit. Et an fuerit scandalum ortum ex delicto uel ne. Attendere præterea debet qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno uel loco illo, quam alibi, in foro, ecclesia, aut loco deserto, priuata uia siue domo. Delicti insuper diuturnitatè seu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte aut die, armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto Marte commissum fuerit delictum, Per solum clericum, aut cum complicibus. Personæ insuper offensæ qualitates nimium ponderandæ sunt, cum ipsæ sint quæ augere uel minuere solcāt quòd cumq; facinus: uidelicet an uilis fuerit offensus, uel dignitate præditus, equalis cõditionis, an potestate & auctoritate superior, laicus an clericus, siue religiosus, senex an iuuenis, amicus aut inimicus, necessarius an extraneus, uir aut foemina. Nec indecens præterea erit temporis commissi criminis habere rationem, sacris uidelicet an festis diebus, an alijs, inducijs stantibus, aut non scelus fuerit

fuerit admissam. Quibus omnibus liberrimo animo per iudicem circumspectis, quantum doli seu malitie fuerit in crimine facile erit intelligere, & sic condigna poena punire nocentes debet, ut nec ipsi rei qui iustitie seueritatem experiuntur, de eius excessu possint iuste conuerti, nec alij qui zelo aestuant, ac iustitiam esuriunt, tenuitatem poene reprehendant, eiusq; timore neminem a similibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper in hac materia inferri posse (et non temerarie) censerem, uidelicet quod cum ciuilibus magistratus in casu quo poena committitur arbitrio suo possit mortis etiam poenam infligere: ut uult glos. singularis in. s. in summa. Institu. de iniur. quam dicit singul. Abb. in cap. Cum t. de re iudic. in j. col. et quam sequitur Bald. in cap. j. in. s. In iuria. de pa. iura. firman. et in l. j. C. de his qui latro. ocul. et Ioan. de Ana. in cap. Inquisitionis. in fin. de accusatio. quod pari modo et ecclesie censors poterunt praemissis consideratis ad depositionis et carceris perpetui poenam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapsu temporis non
obstante.

CAPVT CXXXIX.

AN clericorum delicta praescribantur terminis in legibus praefixis, ut lapsis illis non possint accusari uel puniri? Dicendum est quod secundum canones tempore non tolluntur crimina, ut probatur ex glos. in cap. Admonere. xxxiiij. questio. ij. in uerbo, Poenitentia, no-

tat Specul. in titu. de senten. §. Quoniam. colum. iiii. uer-
 sicu. Et nota secundum canones, qui declarat hoc proce-
 dere in matrimonio & alijs spiritualibus in quibus pe-
 riculum anime uertitur, & prescriptio locum habere
 non potest: quod dictum pro singula. ponit Roma. sin-
 gula. clxxxij. Tu scis. ubi hoc simpliciter sequitur. Idem
 not. Bald. in l. j. in xvij. col. uers. Nota tamen. C. qui accus.
 ubi dicit quod in poenis spiritualibus nulla cadit pre-
 scriptio. Idem Ange. in l. Diuus. ff. de re iudic. & secun-
 dum Abb. post. Anto. in capitu. Licet. de probatio. illud
 procedit generaliter in foro poenitentiali. Idem dicit Abb.
 in capit. Cum haberet. colum. j. de eo qui duxit in matri-
 monium. uide tamen distinct. Abb. in cap. fina. in princip.
 de purgatio. canoni. uidelicet quod quo ad indicendam
 purgationem, uel quo ad procedendum contra infama-
 tum per inquisitionem non habetur respectus ad tem-
 pora prefixa de iure ciuili: accusatio uero directa que
 instituitur ad poenam infligendam restringitur ad ter-
 minos iuris ciuili. cum contrarium non reperiatur de iure
 canonico: cuius distinctionem uidetur sequi Decius in
 dicto capit. Licet. in colum. xv. uersicu. Postremo notan-
 dum, dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem.
 Aduerte tamen quod aliter distinguit idem Abb. in cap.
 Licet. de probatio. in columna x. uersicu. Quo ad secun-
 dum. uidelicet quod in criminibus impediens ordinis
 executionem, uel retentionem beneficij etiam post
 peractam poenitentiam non obstat prescriptio tempo-
 ris: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus
 a regulis iuris. In alijs uero non sic impediens tolle-

tur directu accusatio tempore praefixo à iure civili, quod sequitur ibi Feli. col. xix. uers. Et aduerte, referendo etiã Anto. & Imo. Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stepha. Aufre. in additionibus ad decisiones Capelle Tholosane, in quest. clxxxviii. inci. Item fuit questum. qui solum refert Siculũ in d. c. Licet eam facientẽ.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam graue scandalum, vehementem suspicionem ex testium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT CXL.

IN priscis illis ecclesie catholice temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, ut nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed neque suspicionem, seu infamiam criminis sustinere uolebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) Pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum, seu uehemens suspicio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones uariae quia Hostien. scribit in sua summa, de purgatio. canoni. in .s. j. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est quòd licet uerum sit quòd accusatore apparente non debet indici purgatio infamato, ut probat tex. & ibi not. Abb. in c. ij. de purga. cano. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat,

qui succedit in loco iudicis, ut supra tradidimus, credere rem posse iudici purgationem infamato ad eius petitionem. Que quidē purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, ut in c. Significasti. de adulte. & in c. Inquisitionis. §. Quasi iusti. de accus. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, ut in c. Ex tuarum. & in cap. Inter sollicitudines. de purg. cano. Compurgatores autem debent esse fide catholici, uita purgati, & qui conuersionem purgandi clerici non tam moderno tempore quam transacto nouerint, ut in d. c. Inter sollicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debent de credulitate, ut in cap. De testibus. eo. ti. Qualiter in super iurare debeant purgandus & compurgatores, uide Hosti. ubi supra in §. Qualiter fieri debeat. per quem etiam uide quotus debet esse numerus compurgatorum, & quales illi in duobus §. sequentib. Si uerò illi qui sunt eiusdē ordinis fuerint inimici infamati, admittuntur alij, ut in cap. Cum in iuuentute. de purg. cano. Imò propter hanc causam potest reus cum laicis & foeminis purgari, ut in glos. fin. illius text. & probat etiam glos. in cap. Clerici lxxxj. distinct. & in c. In decima. xviij. questio. ij. Et uide Abb. in cap. Inter. de purg. cano. fin. uerbis. Vbi etiam dicit quòd si purgandus est pauper seu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo desunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam foeminae: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa, quòd credendum est soli suo iuramento, & ultra supra dicta allegat glos. nota. in cap. Cum P. de accusa.

• Aduerte tamen quòd in quantum dicit quòd paupertas facit

facit admitti laicos & fœminas, quòd hoc non uidetur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas ut sit notus in propria patria, et sic bonæ opinionis penes suos conclericos, si ille suis operibus aliud non promeretur? Infamatus uerò ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamât, si eius opinio apud bonos & graues leſa non existit, ut in dict. 9. *Quæſuiſti*. ubi Abb. bene diſtinguit quando requiratur maior pars ciuitatis uel uiciniæ ad hoc ut aliquis dicatur infamatus, in ſpecta qualitate loci & personarum: cuius uerba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absq; scandalo, & originem habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, ut in cap. Cum in iuuentute. §. Nos autem. de purga. cano. & ita concludit Areti. in c. At si clerici. de iudi. cuius conclusionem sequitur Decius ibi, in vj. colum. uerſi. *Secunda conclusio*. Si uerò infamia sit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest iudici. ita concludit Areti. ubi ſuprà per text. in cap. Presbyter si à plebe. ij. quæſt. v. & in dicto cap. *Inſter ſolicitudines*. Sed Decius in d. colum. vj. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & reſpondet ad dicta duo iura in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamen pro opinione Areti. allegat text. in capit. *Accedens*. de purga. cano. & reſpondet ad cap. *Qualiter & quando*. el. ij. qui tex. allegatur contra Aret. & tandè dicit concludendo quòd hoc est in facultate ſuperioris. Aduerte præterea ultra eos, quòd licet ſit orta à maliuolis ſi eſt ſcandalofa, & potest ſedari per purgationem, tunc indicenda eſt purgatio. ita concludit Abb. ſic intelligendo gloſ. ibi, in cap.

Qualiter & quando. el ij. de accusa. in penulti. columna.
 Quando uero quis esset suspectus soli episcopo uel al-
 teri superiori suo, & suspicio est probabilis, poterit in-
 dici purgatio: & idem est, si est suspectus alijs, & su-
 spicio est probabilis & tanta, ut inducat scandalum, ut
 per Abb. ibi. An autem possit quis accusari de eodem cri-
 mine de quo fuit purgatus, uide Hostien. ubi supra. §. An
 purgatus. singulariter per Abb. in cap. Ex tuorum. in fin.
 de purga. cano. ubi facit notabil. distinctio. capiend. ue-
 riores opiniones. Item nota in isto proposito quod ubi
 aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus
 extrinsecos, quod tali non indicitur purgatio canonica,
 sed monetur ut ab alijs actibus desistat: quando pro dif-
 famato est aliqua presumpcio quod non uersatur in de-
 licto propter factus naturale: probat istam conclusio-
 nem text. in capit. Quorundam xxxiiij. distinct. quem ibi
 ad hoc notat Prepo. ad limitationem tex. in cap. Presby-
 ter. ij. questio. v. & cap. Si male fame. in ista tamen mate-
 ria infamie summe debet aduertere iudices: nam infamia
 sepe fallax est, ut inquit Panor. in cap. Cum super. in fin.
 de confes. Cum iuxta sententiam d. Bernardi in episto-
 la de perfectione uite, sepe fallitur humana suspicio.
 Accidit namq; sepius quod temerarij quidam homines,
 ac ab omni pietate & religione Christiana alieni, ex le-
 uibus coniecturis seu signis grauia quidem & enormia
 scelera suspicari, ac assuecrare audent, in magnum sua-
 rum animarum, ac alieni honoris & fame dispendium.
 Est preterea aliud sceleratissimorum hominum genus,
 quorum (ad uirtutis exterminium) Sathan ipse utitur
 ministe

ministerio, qui uirtuti inuidet ac insidiantur, quando in claris uiris illam intuentur, & quasi eius splendore excecati, dum suis noctuarum oculis mederi deberent, uirtutis lucem potius obrubilant, falsorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dumq; honorum hominum splendorem obtenebrant, illos sua ueræ ac apertæ nequitiæ quasi iam parces fecisse lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac suscitator & cōseruator strenuus, non modò similia credit, sed multiplicat: unde sæpius quos imitari deberet ac uenerari, nedum contemnit, sed persequitur: ipsiq; insensati uitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hæc igitur demonum & prauorum hominum intellecta uersutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, ut deprauate alicuius (in reliquis maximè rebus probi uiri) fame originem querant, ac inuestigent: ne uelati infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentem uirum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis uiri sanguis à priuato homine quodammoòdò prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid non etiam innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) contra incautum & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, uiros innocuos ledit, omnibus horis proclamabit. Vnum insuper non omitteandum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimè non probatur si insania remanet possit indicere purgationem: hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Prep.

in cap. De accusatione. ij. quæstio. viij. colum. xxxix. uersificu. Sexta differentia. quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non uerò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostre denunciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his que supra dixi in parte promotor seu fiscalis.

In qua si defecerint vti conuictos puniri.

CAPVT CXLII.

VT autem curiæ sit clericis providere bona coram Deo & hominibus, & habere bonum testimonium ab his que foris sunt, statuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, quod si quis in illa defecerit, puniatur ut conuictus: ut probatur in cap. De hoc. de simo. quod intellige secundum modum agendi qui præcessit, probat text. & ibi notat Abb. in ij. notis. in c. Accedens. de accusa. cuius bonam distinctionem uide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpretatiuè & non uerè conuictus, ut est glos. notabilis in cap. Inter sollicitudines. de purga. cano. Nota insuper in hoc proposito quod si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non est in alijs de eo, quod tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hostien. in d. cap. Inter. quasi in si. de purga. cano. Et adde aliū singularem casum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præstitam purgationem, uidelicet quando

quando aliquis absens est infamatus de crimine, uel uehementer suspectus, & citatur peremptorio præfixo ad se purgandum: quia si non præstiterit purgationem intra illum terminum habetur pro conuicto, notat Abb. in cap. Cum P. uersicu. Et ex hoc. de purga. cano. Rationem autem quare deficiens in purgatione puniatur ut conuictus, colligit Abb. ex glos. ibi, in cap. Insinuatum. de simo. quam etiam allegat ad id in dist. capit. Accedens. de accusa. in colum. ij. uidelicet quòd præsumptio probabilis orta ex infamia transit in uiolentam, cum reus deficit in se purgando, & uiolenta sufficit ad condemnationem, ut in cap. Afferte. de præsumptio. & in l. Indicia. de rei uendica. C. Sed salua tanti patris pace, hæc ratio non uidetur bona: quia uiolens præsumptio non sufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta. Vnde crederem quòd ratio uera est, quia conditores canonum uoluerunt hunc rigorem seruare, ut clerici non minus studerent in uitanda infamia, & suspitione uehementi, quam culpa propter salutem Christiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioso exemplo à clericis habito, considerantes quòd cum pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non sit pœna mortis uel mutilationis mēbri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione haberi pro conuicto, & æquali pœna puniri. Ex qua ratione, pro uera recepta, crederem unum singulare & non paruipendendū posse inferri, quòd in delictis quibus clericus uenit degradandus, & curiæ seculari tradendus, si iudex secularis uideat clericum fuisse degradatum, & sibi traditum

ditum propter defectum in purgatione, quod non potest eum punire pœna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cum sit uerum quod sibi traditur non uerè, sed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili uel regio aliquè pœna ordinaria punire, nisi claris probationibus seu cōfessione propria conuictatur, nisi in casu heresis, in quo non licet iudici seculari examinare processum inquisitorum, ut in c. Ut inquisitionis. in .§. Prohibemus. de hereti. in .vj. & ibi per Doct. & in c. j. de offi. ord. reprobata opinione Bar. in l. Diuus. ff. de custo. reo. ubi contrarium tenuit: licet legis tæ communiter teneant suam opinionè, ut testatur Imo. in cap. j. de offi. ordi. & refert Præpo. in c. Statuimus. xj. questio. j. quam etiam opinionem Bar. nititur defendere Barb. in d. c. j. in col. xviij. non pertinaciter, sed subijciendo se ecclesiæ. Et licet possit aliquis dicere quod etiã hoc procederet in crimine heresis, ex ratione, quia licet iudici seculari non liceat examinare processum inquisitorum, quia non potest cognoscere, an traditus suæ curiæ commiserit uel non crimen heresis, non tamen negatur sibi quin inspiciat tenorem sententiæ inquisitorum: & si cōstat ex ea quod aliquis sibi traditur non uerè conuictus, sed interpretatiuè, quia deficit in purgatione, tēperet mortis pœnam: cum nulla lex ciuilis nec regia dicat quod deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hereticus: nec uideatur sequi necessariò, relaxatur ab inquisitoribus, ergo damnandus est pœna ignis per secularem iudicem: cum utriusque iudices tam inquisitores quàm seculares debeant iura sui fori attendere & illa seruare.

seruare. Sed hoc argumentum facile soluitur ex communi stylo inquisitorum, qui, ut intellexi, talis est quod ex tenore sententie sue colligi non potest, quod aliquis damnatur eo quod in purgatione defecerit: quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra conuictum, & solium remanet in actis processus qualiter in purgatione defecerit, quem cum uidere non possit secularis iudex, merito excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in alijs criminibus ueram existimo. Hodie tamen sicut raro indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic raro accidit quod iuxta rigorem canonicum deficiens, ut conuictus damnetur. At quod iudices temporibus istis rarissime purgationem indicent, quamuis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab insanijs & suspicionibus uehementibus, & satagere ut Christi bonus odor sint) nonnihil tamen prudentis considerationis habere uidetur, si perpendunt facilitatem qua uulgus hodie insaniam suscitatur & sustinet: & quam difficile hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hæc ut existimo ratione: quia si nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles sunt, faciliter credunt insanatos commisisse crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia uel simili labi crimina. Si uero probi uiri sunt, cum uideant corruptionem morum huius tempestatis, & clericalis status deformationem (eo quod sine defectu ad illam undecumque solent uenientes admitti) nisi bene notam habeant uitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt.

Vnde

Vnde ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat, aut si his temporibus seruetur ad unguem, innocentes ledat, consulere omnibus prelati, ac eorum vicarijs, quod synodali constitutione, siue publicis edictis monent clericos sue diocesis, ut non solum puritatis cura uacarent: sed in quantum vires sufficiant, infamie aut suspicioni uehementi ansam non praberent, scituri pro certo quod post monitionis tempora in omnibus de nouo emergentibus casibus iuris ordo & rigor seruari debet: postquam monitionem a iuris dispositione non debent iudices recedere, dum tamen semper adsit Episcopica uirtus, qua qualitem personae purgandae, & scandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia considerantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Si uero capi non potuerint absentes, eos poenis damnari condignis.

CAPVT CXLII.

Quando clericus delinquens est absens, & remissio de eo petita per iudicem diocesis ubi est, non fit, uel alius latet, tunc uidetur quod positus edictis in ecclesia cathedrali, aut sue parochiae, uel beneficij, cum assignatione competentis termini ad comparendum procedi possit ad ferendam sententiam diffinitiuam, si constat de delicto per eum commissio. Quod probatur ex his quae notat Ioan. Andr. in cap. Degradatio. de poen. ubi scripsit quod contra clericum absentem contumaciter

ter potest ferri sententia uerbalis depositionis, qui allegat c. Veritatis. de do. & cōtu. & que ibi notatur. & iij. questio. ix. in summa. quod ibi refert Domini. in principi. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. And. quod in causa degradationis actualis non posset procedi in absentē, etiā procuratore presente, per regulā de qua in c. Veniens. de accus. quod ubi pœna non potest imponi absentī, nō potest procedi per procuratorē facit etiā ad probādū quod cōtra absentē clericū possit procedi, quod expressē uoluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. eccle. in ix. questio. ubi tradit quod in quocumque delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet, cōdemnatur in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiēdi eum, & secundū suas leges iudicandi, ita quod sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ut non gaudeat privilegio clericali, allegat ad hoc text. in c. Cum nō ab homine. de iudi. quē bene inducit, & dicit quod est necesse quod intelligamus dictū tex. in casu absentia, & hanc degradationem uocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen quod huic sententiæ multū refragatur doctrina Inno. in c. Qualiter. el. ij. de accusa. in colum. penul. uers. Item ad prædictas, ubi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quod ad prædictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem & alias pœnas que sunt usque ad relegationē non proceditur contra absentem, allegat l. Absentem. ff. de pœnis.

poenis. & text. in cap. Decernimus. iij. questio. ix. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in cap. Cum P. in fine, de purg. cano. uidelicet quod si est infamatus uel uehementer suspectus de crimine, citetur per remptorio prefixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparandum tantum, & tunc si non praestiterit purgationem intra terminum prefixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuo menti tenendum: quia limitat text. in cap. Veritatis. de dol. & contu. & quod est modus non exquisitus de iure ciuili. Datur praeterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi, uidelicet quod contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si uere fuisset conuictus, ut in cap. Rursus, & in ca. Quicumq; xi. q. iij. quae sic debet intelligi, ut plenissime tangit in capitu. j. de iudi. Vnum tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticum non posse imitari legem & stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quod stantibus iudicijs contra reum absentem sufficientibus ad torturam potest iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum personas non liceret extendere, cum lex regia hoc disponens eos non comprehendat, nec imitatione digna sit. Quis enim iustum decernat solis iudicijs probatis damnari quenquam uti reum criminis, etiam si executioni non sit demandanda sententia? Id namq; solum iuste pronunciari uidetur, quod iuste potest executioni mandari.

Pro quibus omnibus ac in necessarijs
eorum vestrum imploro officium.

CAPYT CXLIII.

SI enim officium iudicis amplissimum est, multaq; ope-
rari potest in omnibus iudicijs, quanto magis vires
habebit in his criminalibus causis a suis officialibus mo-
tis, quos in eius locū succedere superius declarauimus?
merito ergo in simili denunciatione quicumq; promotor
feu fisealis iudicis officiam implorare debet, exuberat
enim plurimum in his causis: potest namq; iudex ex offi-
cio suo in qualibet causa criminali etiā post aperturam
testium, testes de nouo recipere, etiā ad offensam rei: ut
notat Bar. in l. j. §. Si publico. in colum. v. ff. ad l. Iulian. de
adulte. uers. Vltcrius quero. quem refert Præpo. in cap.
De accusatione. ij. questio. viij. in colum. xxxix. uersicu.
Quarta differentia. & notat Maria. in ca. Fraternalitatis.
de testib. col. xxxv. uersi. Trigesimustertius. ex quo sequi
posset notabilis effectus, quòd licet ipse fisealis in dilatio-
nibus sibi datis non probauisset delictū. factū etiā publi-
catione testiū: si iudex repererit testes cōtra reum, pote-
rit eos examinare, prius tamen citato reo ad uidendū il-
los iurare: debet etiā sibi dari postea attestationum co-
pia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Ad-
uerte tamen ne in hoc decipiaris: quia illa doctrina Bar.
declaratur notabiliter per Salice. in l. fina. in fin. colum.
C. de questio. uidelicet quòd tunc possint testes recipi ad
offensam post publicationem, quando illa receptio fieret
super nouo capitulo, non autem super antiquo: cuius

sententiam sequitur Feli. in cap. Cum clamor. fin. colum. de testibus. post Areti. in cap. Fraternitatis. in viij. charta. eod. titu. ex quo uidetur multum restricta dicta conclusu. Bart. quod etiam sequitur Hippoly. in l. j. §. Si quis ultro. ff. de questio. & dicit esse menti tenendum. Item etiam aduerte quod ex officio suo iudex poterit in his causis habere rationem damnorum, & partis lesæ, per ea que notat Prepo. in cap. Libellorum. in liij. colum. ij. questio. viij. ubi referendo plures docto. in uarijs locis concludit quod communiter firmatur per eos ibi, quod siue iudex procedat per accusationem, siue per inquisitionem poterit habere rationem damnorum & interesse partis lesæ. laudabiliter ergo & iuste facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constituto de damno partis per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiam illa non petente, primum quia sepius lesi & offensi à clericis non audent eos accusare coram suis iudicijs, tum quia desperant non posse iustitiam sibi plenè satisfaciendam consequi, propter leuitatem poenarum quas inferunt ecclesiastici iudices, tum propter tardam expeditionem negotiorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famulis uel amicis. Vnde meritorie, & magna cum utilitate Reipublice faciunt ecclesiastici iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium lesarum à clericis etiam illis non instaribus. Sed sicut annotauimus, ea que cōtra reos potest iudex ex officio

cio facere, iustum est ut eorum que in suum fauorē potest non obliuiscamur. Et primò ad eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestationibus, ut notat etiam Barto. in dict. §. Si publico. Quod dicit Hippoly in dict. §. Si quis ultro. posse fieri etiam super eisdem capitulis: & allegat Salic. ubi supra, licet ipse hoc non dicat, sed solùm quòd ad defensam quocunque tempore ante sententiam produci possunt testes, allegando text. in l. Vnius. §. Cogniturum. ff. de questio. ex quo ibi hoc notat Bar. Secundò potest iudex minuere pœnam etiam si non sit imploratum eius officium, ut notat Barth. in l. Quid ergo. §. Pœna grauior. ff. de his qui notan. infra. col. iij. uer. Quero utrum, per l. Si non defendatur. ff. de pœnis. & per l. j. in fin. ff. de questio. Tertiò quòd iudex inquirat ueritatem pro absente si potest suo officio, ut notat Barth. in l. Seruum. §. Publicæ. ij. columna. ff. de procura. latius in l. iij. §. Hoc autem iudicium. in colum. iij. ff. de dam. infec. ubi dicit quòd quando reus est absens in delictis in quibus imponitur pœna usque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem usque ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quartò iudex ex officio potest repellere accusatorem criminosum, & qui aliàs non est legitimus. Notat Innocen. in capitul. Nulli. de accusat. quòd procedit etiam si accusatus uelit illum admitti. ut notat Archid. in capitul. Querendum. ij. questio. vij.

Ac expensas protestor
& peto.

CAPYT CXLIIII.

Quamuis episcoporum redditus pro sustentandis
 oneribus ecclesie sue assignati censeantur, inter
 que non minimum reputandum est, ut dice-
 cesim suam malis purgent hominibus, & clericos facino-
 rosos emendent: non tamen iniustum reputo quod damna-
 tus reus, si bona habeat, expensas soluat promotori seu
 fiscali, ut uulgus appellat. Cum etiam in criminalibus ui-
 ctus uictori condemnari debeat in expensis, ut probat
 text. secundum unam lecturam in l. fin. C. de fruct. & lit.
 expen. uoluit glos. in cap. Finem litibus. de dol. & contu.
 Bart. in l. j. in princi. ff. ad Turpil. & in l. Si postulaue-
 rit. in prin. & in l. si. ff. de adul. Abb. post alios in d. cap.
 Finem litibus. Canon. in c. Calumniam. de pœ. & hæc est
 communior opinio secundum Hippolytum in l. patre uel
 marito. ff. de questio. in colum. ij. in fin. licet Fel. in cap.
 Accedens. in columna penulti. de accusa. quem ipse non
 refert propter uerietatem opinionum huius articuli se
 remittat ad alios docto. Hoc tamen adhibito moderami-
 ne, ut ille solum soluantur, quas uerè expendisse con-
 stiterit in substituendis procuratoribus loco sui, in euo-
 candis testibus, & ministrandis illis pro itinere sum-
 ptibus, ac in solutione tabellionum, & similium rerum,
 in quibus certum erit cum aliquid consumpsisse. Pro
 soluendo autem salario quod illi episcopus assignaue-
 rit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum cu-
 ria

ria episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quae promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetant, posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non credere cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui uideantur obnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa poenarum camera posset praedicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid praestare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotori uexandi reos, notarijsq; longos describendi processus sine ulla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij praesules omnes, ut officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios praestent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitanis curijs prosecutio criminalium litium deferatur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaq; ab ipsis appellatione interposita, ac obtenta inhibitione per dioecesim sicuti caeteri probi & innocui homines liberè discurrant uidentibus superioribus & cōtemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiā, quod appellantes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent praeterea aduertere iudices, quod si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expensis dānari debet: ut cauetur in decisione Capellae Tholosanae, in questio. vj. ubi etiam uidenda est bona additio Stephani, quae dicit, quod quando accusauit nulla infamia, uel iudicij praecedentibus, dicitur iniuste accusasse,

Et merito quidem in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est ut sua diligentia sceleratos clericos insequatur (ut boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) non debet insontes & bonos clericos infamare neque uexare.

L A V S D E O.

Finis excellens opus, cuius inscriptio est, *Practica Criminalis Canonica eruditissimi viri D. Ioannis Bernardi Diaz à Luco Hispani, Decretorum Doctoris celeberrimi.*

INDEX OMNIUM

capitulum in hoc volumine
contentorum alphabe-
tico ordine de-
scriptus.

A

B ecclesijs ad quas confuge- runt extrahi. cap. cxv. pa-	Apostata. cap. ciii. 210 Arbitrarijs puniri. cap. cxxxviii. 307
---	---

gina 235

Ab ingressu ecclesie, inter-
dici. cap. cxxi. pag. 245

A collatione ordinum sus-
pense. cap. xxvi. 51

Adulterij. cap. lxxxix. 157

Aliquoties insuper celebra-
do corpus et sanguinem
Domini non percipiebant.
cap. xxxviii. 64

Aleatores. cap. lxxiii. 112

Aliquo lapsu temporis non
obstante. cap. cxxxix. 109

A manifestis usurarijs obla-
tiones recipientes, eosque
ecclesiasticæ sepulture
tradentes. cap. lxxxiii. 166

B

Beneficia plura possi-
dēt. cap. xlii. pag. 67

Beneficijs priuari. cap.
cxxxiii. 260

Beneficia. cap. x. 32

Bigami. cap. xvi. 39

Blasphemi. cap. ciii. 109

Bona ecclesie dissipantes.
cap. lxxv. 115

Bonorum publicatione pu-
niri. cap. cxxxiii. 265

C

Capi. cap. cxiii. 233

Calumniatores. cap.
lix. 94

Clandestinis nuptijs inter-
essentes. cap. lxxvii. 122

Carnificum seu macellario-
rum,

I N D E X.

vum; aut tabernariorum officii publicè & personaliter exercentes. cap. LXIII.	Corporalibus. cap. cxxxv. 300	Cōsuetudinarijs. cap. cxxxvii. 306
Canonici vel synodalibus. cap. cxxxvi. 303	Cum laici essent, sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi. cap. xii. 34	Cum parochiales ecclesias habeant intra annum non fuerunt promoti. cap. xlviii. 80
Coluberius & Serpelio. cap. vii. 27	D	
Concubinarij. cap. lxxiii. 131	D ata incorrigibilitate. cap. cxxxli. 291	
Comam nutriendes siue relaxantes. cap. lxx. 128	Denunciatio. cap. i. 11	
Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerūt. cap. xli. 67	Denuncio. cap. vi. pag. 11	
Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. cap. lvii. 51	Deponi. cap. cxxxvii. 282	
Consulētesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur. cap. ci. 201	Degradari. ca. cxxxii. 294	
Conspiratores. cap. cix. 223	Deficiente uerò legitima probatione ob uulgatā infamiam, graue scandalum, uehementem suspicionem ex testium dictis obortam purgationem iudici. cap. cxl. 311	
Cōfessionibus proprijs. cap. cxix. 252	Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes. cap. xciii. 192	
	Ebrij.	

I N D E X.

E

E Brii cap. LXXI. 128
 Ecclesiasticos uiros ut
 sua resignent beneficia, ac
 ne citati ad curiã accedãt
 capientes. cap. XCVII. 197

Ego N. presbyter. cap. III.
 18

Eos citari personaliter. cap.
 CXIII. 214

Eucharistiamq; ob ebrieta-
 tem ac uoracitatem euo-
 muerunt. cap. XXXVI. 61

Excommunicato. cap. XX-
 III. 50

Exigentibus culpis. cap.
 CXXX 290

Expensas protestor & pe-
 to. cap. CXLIII. 316

Excõmunicati. cap. XIII. 36

Extra tẽpora, & ante ata-
 tem legitimam, & ab alie-
 no episcopo. cap. XXII. 47

F

F Alsi testimonij rei. cap.
 LXXXVII. 176

Falsarij. cap. CVIII. 216

Fornicarij. cap. LXXII. 130

Furtiuẽ. cap. XXI. 46

Fures. cap. LXXXIII. 167

G

G Rania & plura perpe-
 trarunt facinora. cap.
 XI. 33

H

H Abita in formatione
 summaria. cap. CXII.

219

Hæretico. cap. XXV. 52

Hæretici. cap. CVI. 212

Hæreticis, receptoribus,
 defensoribus & fautori-
 bus eorũ ecclesiastica ad-
 hibentes sacramenta, ac
 eos christiana sepultura
 tradentes, & eorum eleca-
 mosynas ac oblationes rea-
 cipientes. cap. CVII. 217

Homicidæ. cap. LXXXVIII.

177

Huius diocesis originarij.
 cap. VIII. 26

I

I Llegitimi. cap. XIII. 36

Illiterati. cap. CXVIII. 14

In ea domicilia habentes.

cap. IX. 29

In custodia eucharistie de-
 sides.

I N D E X.

<i>fides. cap. XL.</i>	66	
<i>Incendiarij. cap. XCIII.</i>	197	
<i>In nullo beneficiorum resi-</i>		
<i>dent. cap. XLVII.</i>	79	
<i>Instituti heredes de resti-</i>		
<i>tuendo hereditatem inca-</i>		
<i>paci tacitam fidem dede-</i>		
<i>runt. cap. LVIII.</i>	93	
<i>Incestus. cap. LXXVIII.</i>	155	
<i>Incarcerari. cap. CXVI.</i>	237	
<i>In die sapius. cap. XXX.</i>	55	
<i>In priuatis locis sine epi-</i>		
<i>scopi licentia celebrarūt.</i>		
<i>cap. XXXIII.</i>	58	
<i>In perpetuum carcerē da-</i>		
<i>mnari. cap. CXXIX.</i>	286	
<i>In exiliū mitti. cap. CXXVI.</i>		
	281	
<i>In arctum monasterium de-</i>		
<i>trudi. cap. CXXVIII.</i>	284	
<i>In pluribus eorum intrusi</i>		
<i>sunt. cap. XLIII.</i>	76	
<i>In qua si defecerint uti cō-</i>		
<i>uictos puniri. cap. CXII.</i>		
	316	
<i>Ioculatores, Goliardi seu</i>		
<i>buffones. cap. LXII.</i>	106	
<i>Iuramento pramissis inter-</i>		
<i>rogari. cap. CXVIII.</i>	249	

L

- L**eges & physiciam au-
dientes. cap. LIII. 88
- Lese maiestatis rei. cap. CX.
224
- Litteras ad alios directas au-
perientes, & aduersarijs
ostendētes. cap. XCVII. 196

M

- M**atrimonium de sū-
cto cōtrahētes. cap.
LXXIII. 137
- Maledici. cap. LX. 97
- Missamq; pro requie dea-
functorum promulgatam,
pro uiuis celebrarunt ho-
minibus, ut illi mortis ina-
currerēt periculum. cap.
XXXV. 62
- Monialibus. cap. LXXV. 142
- Ministri laicorum, ac in re-
bus eorum procuratores
existentes. cap. LI. 85

N

- N**aves ad pugnam gu-
bernantes, & con-
suctum personaliter exer-
centes, ac alios ad pugna
incitantes. cap. XCIII. 193

Nefas

I N D E X.

Nefandi criminis rei. cap. LXXX.	162	Per assassinos alios interfici mandātes. cap. xci.	189
Negotiatores ac alienæ rei conductores. cap. l.	63	Pœnis ue alijs pecuniarijs. cap. cxxxiii.	298
Non ieiuni. cap. xxix.	53	Post peractam pœnitentiã solennem. cap. xix.	42
Nuptias secundas benedictas. cap. lxxviii.	124	Principum & secularium uirorum iustitiarj. cap. lvi.	89
N			
O mnium negligẽtiã ipso= rum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari. cap. xxxvii.	64	Promotor seu fiscalis curiæ uestræ. cap. v.	20
Officium insuper diuinum ut tenentur non recitarunt. cap. xlix.	82	Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorum uestrũ imploro officium. cap. cxliii.	325
Officiali ac uicario generali. cap. iiii.	15	Proxenetæ illicitorum con= tractuum. cap. li.	64
Occasione laicæ recognitiõnis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt uẽdicare. cap. xlvj.	78	Publicis spectaculis. cap. lxxvi.	110
P			
P arricideq; ca. xc.	182	Q uorũ aliqua patres eorum nullo medianre pos= sederunt. cap. xliiii.	74
Per saltũ. cap. xx.	44	R	
Periuri. cap. lxxxvi.	174	R aptorum & ecclesiarum uiolatorum non satis	
Peccatores qui sibi confessi sunt signis aut uerbis prodentes. cap. cii.	202		

INDEX.

satisfacientium sepulturis interessentes, eorūq; elec- mosynas recipientes, ac de eorum rapina partici- pantes. cap. xcix. 198	Spiritualibus filiabus se cō- miscentes. cap. lxxvi. 145
Rebaptizati. cap. xv. 38	Stupri. cap. lxxvii. 148
S	Suspensionis, excommunica- tionis ac interdicti censu- ra nodati. cap. xxviii. 52
S acrilegi. cap. lxxxvi. 163	Super altari non cōsecrato. cap. xxxii. 56
Schismatici. cap. cv. 212	Suspendi. cap. cxxii. 257
Seq; de suis criminibus glo- riantes. cap. cxi. 228	Super rebus aptis ad facien- dum sortilegia, & ad illū effectum unam uel plures missas scienter celebra- rūt, adhibitīs nefarijs pre- cibus, & uerbis supersti- tiosis. cap. xxxix. 65
Seculari curiæ tradi. cap. cxxxiii. 295	T
Serui sine dominorum suo- rum licētia. cap. xvii. 40	T abellionatus officii exercētes. ca. llii. 86
Simoniaco. cap. xxiii. 49	Testibus cōuictos. cap. cxx. 254
Simoniaci. cap. lxxxv. 172	Tortura. cap. cxvii. 241
Sine aqua & igne, uel in pa- ne fermēto, & calice li- gneo. cap. xxxi. 56	Truncationes membrorum per se faciētes, aut faciē- das iudicātes. ca. xcii. 191
Sine orario seu stola, & a- lijs uestibus sacris. cap. xxxiii. 57	V
Si uerò capi non potuerint absentes, eos pœnis dāna- ri condignis. cap. cxlii. 320	V enatores. cap. lxi. 102
Sortilegi. cap. c. 199	Venefici. cap. lxxxix. 180
	<u>Verb</u>

I N D E X.

Verberari. cap. CXXV. 179	Violentiaq; illatores. cap.
Villarū procuraciones su-	xcv. 193
scipientes. cap. LV. 88	Vsuarij. cap. LXXXII. 164
Virgata partita ueste publi	Viuis eorum possessoribus.
ce utentes. cap. LXIX. 125	cap. XLV. 76

Finis indicis omnium capitum huius
 Practicæ Criminalis
 Canonice.

L V G D V N I,
Excudebat Ioannes Pullonus,
aliàs de Trin.

1545.

